

Nazwa opracowania:

**ZMIANA STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA
PRZESTRZENNEGO GMINY RZECZYCA**

**TEKST STUDIUM Załącznik nr 1 do Uchwały Nr XXXII/221/2021 Rady Gminy Rze-
czyca z dnia 10 września 2021 r.**

Zleceniodawca: **Gmina Rzeczyca**

Autorzy:

dr inż. arch. Danuta Mirowska – Walas

do dn. 09.08.2014 r. członek OIU z/s w Warszawie Nr WA-135
uprawniona do sporządzenia planu na podstawie art. 5 pkt 2, 3, 4
ustawy z dn. 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu
przestrzennym

dr Izabela Durecka

uprawniona do sporządzania planu na podstawie art. 5 pkt 4 ustawy
z dn. 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzen-
nym

Łódź, sierpień 2021 r.

Spis treści

I. INFORMACJE WPROWADZAJĄCE	6
1. Podstawa opracowania	6
1.1 Uchwała o przystąpieniu do sporządzenia zmiany studium	6
1.2 Umowa na sporządzenie zmiany studium	6
2. Dotychczasowe opracowania określające politykę przestrzenną gminy i tryb ich sporządzania	6
3. Podstawowe informacje o zmianie Studium	9
3.1 Charakter i tryb opracowania	9
3.2 Cel opracowania	9
3.3 Obszar objęty opracowaniem	9
3.4 Zawartość opracowania	9
3.5 Materiały wyjściowe do opracowania.....	10
II. UWARUNKOWANIA ROZWOJU PRZESTRZENNEGO	13
1. Położenie gminy w regionie i województwie	13
1.1 Wybrane informacje o gminie	13
1.2 Zewnętrzne uwarunkowania wpływające na kształtowanie polityki przestrzennej.....	13
2. Zasoby i funkcjonowanie środowiska przyrodniczego	17
2.1 Położenie geograficzne.....	17
2.2 Rzeźba terenu.....	17
2.3 Budowa geologiczna.....	19
2.4 Surowce naturalne, obszary i tereny górnicze, udokumentowane kompleksy podziemnego składowania dwutlenku węgla.....	20
2.5 Klimat	22
2.6 Wody powierzchniowe	24
2.7 Wody podziemne	26
2.8 Utwory powierzchniowe i gleby.....	29
2.9 Flora i fauna	30
2.10 Walory przyrodniczo – krajobrazowe oraz obszary i obiekty prawnie chronione	33
2.10.1 System przyrodniczy gminy	33
2.10.2 Obszary i obiekty prawnie chronione.....	35
2.10.3 Tereny cenne przyrodniczo.....	41
2.11 Zagrożenie powodziowe	41
2.12 Zagrożenie ruchami masowymi	42
2.13 Zanieczyszczenia, zagrożenia sanitarno – zdrowotne	43
3. Środowisko kulturowe	50
3.1 Rys historyczny	50
3.2 Wartości kulturowe objęte ochroną.....	51
3.2.1 Obiekty i tereny wpisane do rejestru zabytków	51
3.2.2 Obiekty i tereny w wojewódzkiej ewidencji zabytków	52
3.2.3 Obiekty, tereny i układy przestrzenne w gminnej ewidencji zabytków	52
3.2.4 Stanowiska archeologiczne	53

3.2.5	Dobra kultury współczesnej	59
3.3	Wartości kulturowe nieobjęte ochroną	59
4.	Potencjał demograficzny i społeczny	60
4.1	Rozwój ludności i jego czynniki.....	60
4.2	Rynek pracy	65
4.3	Mieszkalnictwo	66
4.4	Infrastruktura społeczna.....	67
5.	Potencjał gospodarczy.....	71
5.1	Działalność gospodarcza	71
5.2	Rolnictwo.....	73
6.	Charakterystyka przestrzenna gminy	77
6.1	Stan prawny gruntów	77
6.2	Stan zainwestowania i możliwości rozwojowe	78
7.	Układ komunikacyjny	80
7.1	Układ drogowy	80
7.2	Układ kolejowy	82
8.	Infrastruktura techniczna.....	82
8.1	Zaopatrzenie w wodę.....	82
8.2	Gospodarka ściekowa.....	83
8.2.1	Odprowadzanie ścieków sanitarnych	83
8.2.2	Odprowadzanie wód opadowych i roztopowych.....	85
8.3	Zasilanie w energię elektryczną.....	85
8.3.1	Źródła konwencjonalne	85
8.3.2	Źródła niekonwencjonalne	86
8.4	Zaopatrzenie w gaz.....	86
8.5	Zaopatrzenie w ciepło	86
8.6	Telekomunikacja	87
8.7	Radiokomunikacja.....	87
8.8	Gospodarka odpadami.....	87
9.	Dotychczasowe ustalenia z zakresu planowania przestrzennego	91
9.1	Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego	91
9.2	Decyzje z zakresu planowania przestrzennego.....	94
10.	Zgłoszone wnioski.....	95
10.1	Wnioski instytucji.....	95
10.2	Wnioski zgłoszone indywidualnie.....	96
11.	Sytuacja ekonomiczna gminy Rzeszyca	96
12.	Potrzeby i możliwości rozwoju gminy	100
12.1	Kierunki i wizje rozwoju gminy wg dokumentów strategicznych.....	100
12.2	Uwarunkowania prawne dla określenia potrzeb i możliwości rozwoju gminy Rzeszyca	104
III.	KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY	109
1.	Cele polityki przestrzennej	109
2.	Obszary oraz zasady ochrony środowiska i jego zasobów, ochrony przyrody, krajobrazu, w tym krajobrazu kulturowego.....	110

2.1	Kierunki ochrony i kształtowania środowiska przyrodniczego	110
2.2	Prawna ochrona środowiska przyrodniczego	114
2.3	Lokalne wartości zasobów środowiska przyrodniczego	120
3.	Obszary i zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej.....	120
3.1	Elementy podlegające ochronie prawnej	121
3.2	Projektowane elementy.....	123
4.	Kierunki zmian w strukturze przestrzennej oraz w przeznaczeniu terenów.....	127
4.1	Struktura funkcjonalno – przestrzenna	127
4.2	Podstawowe typy terenów wyróżnionych ze względu na sposób użytkowania oraz zasady i wskaźniki zagospodarowania i kształtowania tych terenów	130
5.	Kierunki i zasady kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej	140
5.1	Rolnicza przestrzeń produkcyjna	140
5.2	Leśna przestrzeń produkcyjna	142
6.	Kierunki rozwoju układu komunikacyjnego.....	143
6.1	Układ drogowy	143
6.2	Układ kolejowy	145
6.3	Układ tras turystycznych	146
7.	Kierunki rozwoju systemów infrastruktury technicznej.....	146
7.1	Zaopatrzenie w wodę.....	146
7.2	Odprowadzanie ścieków sanitarnych, wód opadowych i roztopowych	147
7.2.1	Odprowadzanie ścieków sanitarnych	147
7.2.2	Odprowadzanie wód opadowych i roztopowych	148
7.3	Zaopatrzenie w energię elektryczną	149
7.3.1	Źródła konwencjonalne	149
7.3.2	Źródła niekonwencjonalne	149
7.4	Zaopatrzenie w gaz.....	150
7.5	Zaopatrzenie w ciepło	150
7.6	Telekomunikacja	151
7.7	Radiokomunikacja.....	152
7.8	Gospodarka odpadami.....	152
8.	Obszary, na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego	152
8.1	Inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym.....	152
8.2	Inwestycje celu publicznego o znaczeniu lokalnym.....	152
9.	Obszary, dla których obowiązkowe jest sporządzenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego na podstawie przepisów odrębnych, w tym obszary wymagające przeprowadzenia scaleń i podziału nieruchomości, a także obszary przestrzeni publicznej.....	155
9.1	Obszary wymagające scaleń i podziału nieruchomości	155
9.2	Obszary przestrzeni publicznej.....	155
9.3	Obszary rozmieszczenia obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m ²	156
9.4	Tereny cmentarzy	156

9.5	Obszary lokalizacji elektrowni wiatrowych	156
10.	Obszary, dla których gmina zamierza sporządzić miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego, w tym obszary wymagające zmiany przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne	157
10.1	Obszary, dla których gmina zamierza sporządzić miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego	157
10.2	Obszary, które wymagają uzyskania zgody na zmianę przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne	157
11.	Kierunki zabezpieczenia wymogów obronności i ochrony cywilnej	158
11.1	Obszary szczególnego zagrożenia powodzią oraz obszary osuwania się mas ziemnych	158
11.2	Obiekty lub obszary, dla których wyznacza się w złożu kopaliny filar ochronny	159
11.3	Obszary pomników zagłady i ich stref ochronnych oraz obowiązujące na nich ograniczenia prowadzenia działalności gospodarczej	160
11.4	Granice terenów zamkniętych i ich stref ochronnych	160
12.	Obszary wymagające przekształceń, rehabilitacji, rekultywacji lub remediacji oraz obszary zdegradowane	164
13.	Obszary, na których rozmieszczone będą urządzenia wytwarzające energię z odnawialnych źródeł energii o mocy przekraczającej 100 kW, a także ich stref ochronnych związanych z ograniczeniami w zabudowie oraz zagospodarowaniu i użytkowaniu terenu	165
IV.	UZASADNIENIE ZAWIERAJĄCE OBJAŚNIENIE PRZYJĘTYCH ROZWIĄZAŃ ORAZ SYNTEZA USTALEŃ	166

I. INFORMACJE WPROWADZAJĄCE

1. Podstawa opracowania

1.1 Uchwała o przystąpieniu do sporządzenia zmiany studium

Podstawę prawną do sporządzenia niniejszej zmiany Studium (zwanej dalej zmianą Studium 2021) stanowi Uchwała Nr XVII/120/2020 z dnia 25 maja 2020 r. Rady Gminy Rzeczyca w sprawie przystąpienia do sporządzenia zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Rzeczyca uchwalonego Uchwałą Nr XIV/69/99 Rady Gminy Rzeczyca z dnia 17 grudnia 1999 r. i zmienionego Uchwałą Nr XVI/118/2012 Rady Gminy Rzeczyca z dnia 16 lutego 2012 r. oraz Uchwałą Nr XVI/109/2015 Rady Gminy Rzeczyca z dnia 18 grudnia 2015 r.

1.2 Umowa na sporządzenie zmiany studium

Podstawę formalną sporządzenia zmiany Studium 2021 stanowi umowa zawarta pomiędzy gminą Rzeczyca a firmą „WMW-projekt” z siedzibą w Łodzi, ul. Piotrkowska 116/49.

2. Dotychczasowe opracowania określające politykę przestrzenną gminy i tryb ich sporządzania

Studium 1999 r.

Pojęcie „studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego” zostało wprowadzone obowiązującą wówczas ustawą o zagospodarowaniu przestrzennym z dnia 7 lipca 1994 r.

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Rzeczyca zatwierdzone uchwałą Nr XIV/69/99 Rady Gminy Rzeczyca z dnia 17 grudnia 1999 r. zostało wykonane przez zespół w składzie:

- mgr Edward Chojnacki – zagospodarowanie przestrzenne, infrastruktura społeczna, gospodarcza
- mgr inż. Mirosław Caban – infrastruktura sanitarna
- mgr inż. Danuta Sawicka – rolnictwo
- mgr inż. Marianna Nalewajczyk – komunikacja
- mgr inż. Andrzej Nowecki – elektroenergetyka i telekomunikacja
- dr Barbara Nowakowska – Demografia i rynek pracy
- mgr Ewa Wyczawska – ochrona i kształtowanie środowiska przyrodniczego i kulturowego

W „Analizie zmian w zagospodarowaniu przestrzennym gminy Rzeczyca” w marcu 2008 r. dokonano oceny:

- aktualności Studium z 1999 r.,
- relacji pomiędzy opracowaniami planistycznymi a polityką rozwoju gminy określoną w Planie Rozwoju Lokalnego gminy i innych dokumentach,
- zgodności z aktualnymi ustaleniami miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

W odniesieniu do studium 1999 sformułowano wnioski:

- konieczne jest opracowanie aktualnego opracowania ekofizjograficznego dla całej gminy,

- konieczne jest sporządzenie zmiany studium z 1999 r., zwłaszcza w zakresie redakcji kierunków zagospodarowania przestrzennego i dostosowania ich do aktualnych wymogów prawnych z uwzględnieniem powiązań z innymi dokumentami (programami lub planami dotyczącymi rozwoju gminy).

Stwierdzono, że w strukturze funkcjonalno – przestrzennej gminy należy zweryfikować zasięgi:

- obszarów kontynuacji i rozwoju zabudowy,
- terenów górniczych związanych z eksploatacją surowców mineralnych,
- obszarów ochrony przed zabudową obejmujących tereny wysokich walorów przyrodniczych oraz tereny strategicznych powiązań przyrodniczych.

Uchwałą Nr XXVII/211/2009 z dnia 5 lutego 2009 r. Rada Gminy Rzeczyca podjęła decyzję o przystąpieniu do sporządzenia zmiany studium z 1999 r.

zmiana Studium 2012 r.

Opracowanie zmiany studium obejmowało obszar w granicach administracyjnych gminy Rzeczyca.

Ze względu na to, iż:

- studium zostało uchwalone przed wejściem w życie ustawy z dnia 23 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym i nie zawierało wszystkich wymaganych w/w ustawą elementów,
- wymagało aktualizacji większości informacji (ze względu na długi odstęp czasowy pomiędzy uchwaleniem studium a sporządzaną zmianą),

W zmianie Studium 2012 tylko częściowo, w zakresie uwarunkowań, wykorzystano informacje i materiały zawarte w studium z 1999 r.

W bardzo znaczącym stopniu wykorzystano materiał dotyczący charakterystyki elementów środowiska przyrodniczego zawarty w podstawowym opracowaniu ekofizjograficznym sporządzonym dla gminy w 2010 r.

Ze względu na zakres zmian część dotycząca kierunków rozwoju przestrzennego, zarówno w warstwie tekstowej, jak i graficznej uległa ponownej redakcji.

Zmiana Studium 2012 wykorzystała wszystkie zgromadzone materiały i przeprowadzone analizy, zgłoszone opinie i uwagi oraz została dostosowana do nowych uwarunkowań formalnych oraz merytorycznych wynikających z wykonanych po 1999 r. opracowań dotyczących województwa łódzkiego, gminy Rzeczyca lub jej fragmentów.

Przedmiotowa zmiana Studium zawierała pełne ustalenia uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy przedstawione w jednolitym tekście i rysunku, zgodnie z obowiązującymi przepisami.

Zmiana Studium 2012 została zatwierdzona uchwałą Nr XVII/118/2012 Rady Gminy Rzeczyca z dnia 16 lutego 2012 r.

zmiana Studium 2015 r.

Opracowanie zmiany Studium obejmowało obszar w granicach administracyjnych gminy Rzeczyca, w którym ze względu na potrzebę aktualizacji wprowadzono zmiany o charakterze punktowym dotyczące pojedynczych nieruchomości, działek – terenów o niewielkich powierzchniach.

W zmianie Studium 2015 wprowadzono zmiany dotyczące:

- aktualizacji danych statystycznych i informacji o gminie na podstawie dostępnych źródeł, w tym m. in. dotyczących:
 - udokumentowanych złóż surowców naturalnych,
 - obszarów i terenów górniczych,
 - pomników przyrody,
 - obszarów Natura 2000,
 - terenów zmeliorowanych i urządzeń melioracji wodnych szczegółowych,
 - obiektów w gminnej ewidencji zabytków,
 - terenów zamkniętych,
 - miejscowych planów będących w trakcie opracowania,
 - dostosowania problematyki związanej z zagrożeniem powodziowym do wymogów obowiązujących przepisów w zakresie ustalenia obszarów szczególnego zagrożenia powodzią wyznaczonych na podstawie map zagrożenia powodziowego;
- zmiany przeznaczenia o charakterze punktowym dotyczące pojedynczych działek, nieruchomości - terenów o niewielkich powierzchniach, wynikające z uwzględnienia części wniosków władz samorządowych oraz inwestorów obejmujące:
 - wyznaczenie terenów dla lokalizacji farm fotowoltaicznych (w miejscowościach: Rzeczyca Nowa, Sadykierz, Rzeczyca, Jeziorzec, Kawęczyn, Lubocz - Roszkowa Wola,
 - zmiany przeznaczenia wybranych pojedynczych terenów lub korekty zasięgu danej funkcji; w obrębach geodezyjnych: Brzozów, Rzeczyca, Grotowice, (dolesienia); Rzeczyca, Wiechnowice, Kanice, (zabudowa produkcyjno-usługowa); Roszkowa Wola (eksploatacja powierzchniowa); Brzozów, Glina, Jeziorzec, Bartoszkówka (produkcja rolnicza); Rzeczyca, Kawęczyn, Lubocz, Łęg (zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna, zagrodowa); Rzeczyca (zabudowa usługowo-mieszkaniowa); Grotowice, Rzeczyca (usługi sportu, rekreacji i turystyki), Jeziorzec (likwidacja składowiska odpadów),
 - wskazanie lokalizacji:
 - 2 zbiorników retencyjnych na strudze Rzeczyca w Rzeczy: w sąsiedztwie parku oraz przy ul. Zacisze,
 - 5 zbiorników: na strudze Olszówka-grobla „Glina I” i grobla „Glina II”, w oparciu o źródło - przy drodze powiatowej nr 4707E oraz w Glinie na działce nr ew.277/1 (Leśnictwo Żądłowice, oddział część 190 k) i Zawadach w ramach rekultywacji terenów poeksploatacyjnych;

- weryfikacji zasięgów obszarów do objęcia sporządzeniem miejscowych planów (centrum Rzeczyca, Grotowice).

W zmianie Studium 2015 dokonano weryfikacji zarówno części tekstowej, jak i graficznej Studium w odniesieniu do wszystkich treści, które w wyniku wprowadzonych, opisanych powyżej zmian przestały być aktualne.

3. Podstawowe informacje o zmianie Studium

3.1 Charakter i tryb opracowania

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy jest dokumentem określającym politykę przestrzenną gminy, koordynującym działania samorządu lokalnego w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym gminy.

Studium jako wewnętrzny dokument władz samorządowych, zgodnie z art. 9 ust. 5 ustawy o planowaniu przestrzennym, nie jest aktem prawa miejscowego i nie stanowi podstawy do wydawania decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu, a także nie przesądza o użytkowaniu terenów. Ustalenia Studium zgodnie z art. 9 ust. 4 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym są wiążące dla organów gminy przy sporządzaniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 741 z późn. zm.) ustala tryb, zakres i problematykę sporządzania studium lub jego zmiany.

3.2 Cel opracowania

Sporządzenie nowej edycji zmiany Studium wynika z potrzeby całościowej aktualizacji obecnie obowiązującego dokumentu, który był sporządzony w 1999 r., następnie podlegał całościowej zmianie w 2012 r., a później tylko zmianie częściowej (punktowej) w ramach zmiany studium 2015.

Do głównych przesłanek merytorycznych należą zamierzenia polityki społeczno-gospodarczej i koncepcje dotyczące zagospodarowania pojedynczych działek, nieruchomości artykułowane przez władze samorządowe, inwestorów oraz wnioski zgłoszone przez instytucje i osoby fizyczne przed i po ogłoszeniu o przystąpieniu do sporządzenia zmiany Studium.

3.3 Obszar objęty opracowaniem

Opracowanie zmiany Studium 2021 obejmuje obszar w granicach administracyjnych gminy Rzeczyca.

3.4 Zawartość opracowania

W niniejszej edycji zaktualizowano uwarunkowania wykorzystując informacje i materiały zawarte w zmianie Studium 2015 r. Ustalone poprzednio kierunki podlegały weryfikacji. Zarówno część tekstowa, jak i graficzna uległa ponownej redakcji.

Zmiana Studium 2021 zawiera dane opublikowane w dostępnych materiałach i źródłach oraz wynikające z przeprowadzonych analiz i zgłoszonych przez instytucje, biorące udział w sporządzaniu dokumentu, opinii i uwag.

Ww. dokument zawiera pełne ustalenia uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy przedstawione w jednolitym tekście i rysunku, zgodnie z ustawą z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 741 z późn. zm.) oraz rozporządzeniem Ministra Infrastruktury z dnia 28 kwietnia 2004 r. w sprawie zakresu projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy (Dz. U. z 2004 r. Nr 118, poz. 1233).

Załączniki do uchwały o uchwaleniu zmiany Studium 2021 stanowią:

- Tekst zmiany Studium – zał. nr 1 do Uchwały Rady Gminy Rzeszyca wraz z Rysunkiem zmiany Studium – Uwarunkowania rozwoju przestrzennego w skali 1:20 000,
- Rysunek zmiany Studium – Kierunki rozwoju przestrzennego w skali 1:10 000 - zał. nr 2 do Uchwały Rady Gminy Rzeszyca,
- Rozstrzygnięcie Rady Gminy Rzeszyca dotyczące sposobu rozpatrzenia uwag zgłoszonych w trakcie wyłożenia projektu zmiany Studium do publicznego wglądu – zał. nr 3 do Uchwały Rady Gminy Rzeszyca,
- Dane przestrzenne tworzone dla zmiany Studium – zał. nr 4 do Uchwały Rady Gminy Rzeszyca.

Równoległe do sporządzania zmiany Studium przeprowadzono procedurę strategicznej oceny oddziaływania na środowisko na podstawie ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 247 z późn. zm.), w ramach której sporządzono prognozę oddziaływania na środowisko.

Dokumentację planistyczną stanowi zbiór dokumentów potwierdzających poszczególne etapy procedury formalno-prawnej.

3.5 Materiały wyjściowe do opracowania

dotyczące województwa:

- Plan zagospodarowania przestrzennego województwa łódzkiego oraz plan zagospodarowania przestrzennego miejskiego obszaru funkcjonalnego Łodzi przyjęty Uchwałą Nr LV/679/18 Sejmiku Województwa Łódzkiego z dnia 28 sierpnia 2018 r.,
- Strategia rozwoju województwa łódzkiego na lata 2007 – 2020 przyjęta Uchwałą Nr XXXIII/644/13 Sejmiku Województwa Łódzkiego z dnia 26 lutego 2013 r.,
- Program ochrony środowiska województwa łódzkiego 2016 na lata 2017-2020 z perspektywą do 2024, ATMOTERM S.A., 2016,
- Raport o stanie środowiska w województwie łódzkim w 2019 r., WIOŚ w Łodzi, 2020,
- Roczna ocena jakości powietrza w województwie łódzkim. Raport wojewódzki za rok 2019, Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska w Łodzi Departamentu Monitoringu Środowiska GIOŚ, 2020,
- Wojewódzki Program Małej Retencji – dla województwa łódzkiego zatwierdzony uchwałą Nr III/887/2006 Sejmiku Województwa Łódzkiego z dnia 28.03.2006 r.,

- Aneks Wojewódzkiego Programu Małej Retencji – dla województwa łódzkiego, WZMiUW w Łodzi, BPPWŁ w Łodzi, 2010,
- Studium dla terenów nieobwałowanych narażonych na niebezpieczeństwo powodzi. Obszary zagrożenia powodziowego – rzeka Pilica, MGGP, 2004 (na zlecenie RZGW w Warszawie),
- Plan Ochrony Spalskiego Parku Krajobrazowego, BPPWŁ, 2002 – niezatwierdzony,
- Plan Ochrony Spalskiego Parku Krajobrazowego (diagnoza), BPPWŁ, 2013,
- Regionalne studium do programu ochrony płatów roślinności ciepłolubnej ze stanowiskami rzadkich i chronionych gatunków roślin w parkach krajobrazowych nad środkową Pilicą, Kiedrzyński M., Łódź 2014,
- Koncepcja funkcjonalno-przestrzenna szlaku wodnego Pilicy, BPPWŁ, 2006,
- Wojewódzki program opieki nad zabytkami w województwie łódzkim, BPPWŁ, 2016,
- Lista dóbr kultury współczesnej obiektów zrealizowanych w latach 1945 – 1989 na terenie województwa łódzkiego, elementów dziedzictwa kulturowy współczesnej typowanych do objęcia ochroną prawną w ramach ustaleń miejscowych planów zagospodarowania, 2006,
- Program rozwoju turystyki w województwie łódzkim na lata 2007 – 2020, PART S.A., 2007,
- Wieloletnia Prognoza Finansowa Województwa Łódzkiego na lata 2019 – 2036 zatwierdzona Uchwałą Nr III/42/19 Sejmiku Województwa Łódzkiego z dnia 29 stycznia 2019 r. wraz z późn. zmianami;

dotyczące gminy:

- Analiza zmian w zagospodarowaniu przestrzennym Gminy Rzeczyca (kadencja 2014-2018), WMW Projekt s.c., 2016,
- Zmiana studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Rzeczyca z 2015 r. przyjęta uchwałą Nr XVII/109/2015 Rady Gminy Rzeczyca z dnia 18 grudnia 2015 r.,
- Diagnoza sytuacji społeczno-gospodarczej gminy Rzeczyca sporządzona w ramach projektu Partnerstwa na rzecz rozwoju obszaru funkcjonalnego Dolina rzeki Pilicy w powiecie tomaszowskim,
- Strategia Rozwoju Gminy Rzeczyca na lata 2015-2020 przyjęta Uchwałą Nr XIX/131/2016 Rady Gminy Rzeczyca z dnia 31 marca 2016 r.,
- Raport o stanie gminy Rzeczyca za rok 2018 r.,
- Aktualizacja opracowania ekofizjograficznego gminy Rzeczyca, WMW Projekt s.c., 2020,
- Uproszczone plany urządzenia lasów i inwentaryzacje stanu lasów na okres styczeń 2006 – grudzień 2015 r.: gmina Rzeczyca – części I i II, obręby Łęg, Sadykierz, Roszkowa Wola,
- Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Rzeczyca na lata 2008 – 2015 – po zmianie w 2013 r.,
- Program Ochrony Środowiska dla Gminy Rzeczyca na lata 2017-2020 z perspektywą do roku 2025 przyjęty uchwałą Rady Gminy Rzeczyca Nr XXXVII/230/2017 z dnia 29 września 2017 r.,
- Gminny Program Opieki nad Zabytkami dla Gminy Rzeczyca na lata 2017-2020 zatwierdzony uchwałą Nr XXXVIII/240/2017 Rady Gminy Rzeczyca z dnia 10 listopada 2017 r.,

- Gminna Ewidencja Zabytków gminy Rzeczyca przyjęta Zarządzeniem Nr 46/2017 Wójta Gminy Rzeczyca z dnia 13 lipca 2017 r.,
- Program rewitalizacji gminy Rzeczyca zatwierdzony uchwałą Nr XXX/193/2017 Rady Gminy Rzeczyca z dnia 16 lutego 2017 r.,
- Uchwała Nr XXIV/168/2020 Rady Gminy Rzeczyca z dnia 30 grudnia 2020 r. w sprawie wyznaczenia obszaru i granic aglomeracji Rzeczyca,
- Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Rzeczyca na lata 2015-2032 przyjęty uchwałą Rady Gminy Rzeczyca Nr XIX/132/2016 z dnia 31 marca 2016 r.,
- Wieloletnia Prognoza Finansowa na lata 2020-2034 przyjęta Zarządzeniem Nr 89/2019 Wójta Gminy Rzeczyca z dnia 14 listopada 2019 r.,
- Obowiązujące uchwały Rady Gminy Rzeczyca w sprawie uchwalenia miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego dla wybranych fragmentów gminy,

inne:

- Kondracki J., Geografia regionalna Polski, Warszawa 2009 r.,
- Praca zbiorowa, 2002, Physico-geographical mesoregions of Poland: Verification and adjustment of boundaries on the basis of contemporary spatial data, [w:] „Geographia Polonica” 2018, vol. 91, iss. 2, Wyd. IGiPZ PAN.
- Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły, 22 lutego 2011 r. (M.P. 2011 nr 49 poz. 549),
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 18 października 2016 r. w sprawie Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (Dz. U. 2016 poz. 1911),
- Serwis „Bank Danych Lokalnych” prowadzony przez Główny Urząd Statystyczny – www.stat.gov.pl,
- Serwis MIDAS prowadzony przez Państwowy Instytut Geologiczny,
- Bilans zasobów złóż kopalin w Polsce wg stanu na 31.12.2019 r.,
- Centralny rejestr form ochrony przyrody – GDOŚ, 2020,
- Mapa topograficzna w skali 1:10 000,
- Mapy glebowo-rolnicze obszaru gminy Rzeczyca,
- Mapa numeryczna obszaru gminy (baza danych programu EWMAPA z warstwami użytków i naniesień),
- Portale mapowe, geoportale,
- Zdjęcia lotnicze, satelitarne – geoportal.gov.pl,
- Wnioski i uwagi osób i instytucji,
- Wytyczne Zleceniodawcy.

II. UWARUNKOWANIA ROZWOJU PRZESTRZENNEGO

1. Położenie gminy w regionie i województwie

1.1 Wybrane informacje o gminie

Gmina Rzeczyca położona jest we wschodniej części powiatu tomaszowskiego oraz we wschodniej części województwa łódzkiego. Wschodnia granica gminy Rzeczyca sąsiaduje bezpośrednio z obszarem województwa mazowieckiego.

Gmina Rzeczyca zajmuje powierzchnię 10 805 ha.

Gmina graniczy:

- od północy z gminą Cielądz (powiat rawski, woj. łódzkie),
- od zachodu z gminą Czerniewice (powiat tomaszowski, woj. łódzkie),
- od wschodu z gminą Nowe Miasto nad Pilicą (woj. mazowieckie),
- od południa z gminami: Poświętne (powiat opoczyński, woj. łódzkie), Inowódz (powiat tomaszowski, woj. łódzkie) i Odrzywół (woj. mazowieckie).

W granicach administracyjnych Gminy Rzeczyca znajduje się 19 sołectw tworzących 22 obręby geodezyjne: Bartoszkówka, Bobrowiec, Brzeg, Brzeziny, Brzozów, Glina, Grotowice, Gustawów, Jeziorzec, Kanice, Kanice Kolonia, Kawęczyn, Lubocz, Łęg, Poniatówka, Roszkowa Wola, Roszkowa Wola Kolonia, Rzeczyca, Sadykierz, Stanisławów, Wiechnowice, Zawady.

Gminę zamieszkuje 4 643 osób (stan na 31.12.2019 r.).

Gmina ma charakter typowo rolniczy, o czym świadczy struktura użytkowania gruntów:

- użytki rolne – 77,1% powierzchni ogólnej gminy,
- grunty leśne – 18,3%,
- pozostałe grunty i nieużytki – 4,6%.

W 2015 r. gmina otrzymała od Marszałka Województwa Łódzkiego nagrodę w kategorii „Gmina w centrum kultury” za osiągnięcia w dziedzinie twórczości artystycznej, upowszechniania i ochrony dóbr kultury oraz szczególne zaangażowanie w pracę na rzecz kultury.

W 2017 r. gmina otrzymała prestiżowe wyróżnienie na BIOGMINĘ Województwa Łódzkiego w związku z realizacją szeregu inwestycji biogospodarczych oraz działań ekoinwestycyjnych i ekoszkoleniowych.

1.2 Zewnętrzne uwarunkowania wpływające na kształtowanie polityki przestrzennej

Zgodnie z ustawą o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym z dnia 27 marca 2003 r. polityka przestrzenna gminy określona w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego powinna uwzględniać zadania służące realizacji ponadlokalnych celów publicznych określonych w planie zagospodarowania przestrzennego województwa.

Dla obszaru województwa łódzkiego obowiązuje Plan zagospodarowania przestrzennego województwa łódzkiego oraz plan zagospodarowania przestrzennego miejskiego obszaru funkcjonalnego Łodzi (zwany dalej Planem) przyjęty Uchwałą Nr LV/679/18 Sejmiku Województwa Łódzkiego z dnia 28 sierpnia 2018 r.

Najistotniejsze ustalenia ww. Planu dotyczące gminy Rzeczyca w odniesieniu do poszczególnych zagadnień wymieniono poniżej.

System osadniczy

W ramach kierunków działań dla równoważenia systemu osadniczego i poprawy spójności terytorialnej regionu Plan dla gminy Rzeczyca ustala m.in.:

- wzrost potencjału społeczno-ekonomicznego miast odgrywających rolę regionalnych biegunów wzrostu. Gmina Rzeczyca znajduje się w strefach oddziaływania od 2 ośrodków subregionalnych Tomaszowa Mazowieckiego oraz Rawy Mazowieckiej,
- wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich – gmina Rzeczyca wskazana została jako obszar rozwoju rolnictwa wielofunkcyjnego, dla którego oprócz działalności rolniczej zakładany jest rozwój działalności pozarolniczej – turystycznej, wypoczynkowej czy wyspecjalizowanych funkcji agroturystycznych,
- wsparcie procesów rozwojowych obszarów wiejskich na terenie gminy,
- wzrost jakości i standardów życia mieszkańców województwa, w tym m.in. poprawę dostępu do podstawowych usług publicznych, zapewnienie dobrej dostępności komunikacyjnej i infrastrukturalnej czy rozwój terenów rekreacyjnych i sportowych.

Transport

W ramach kierunków działań dla zwiększenia jakości i dostępności infrastruktury transportowej województwa Plan dla gminy Rzeczyca zakłada:

- wzmocnienie i rozwój systemu powiązań drogowych zewnętrznych i wewnętrznych, w tym m.in. rozwój układu regionalnego i wzmocnienie powiązań międzyregionalnych poprzez sukcesywną przebudowę lub rozbudowę dróg w dostosowaniu do europejskich standardów – budowę obwodnicy w ciągu drogi wojewódzkiej nr 726 (miejscowości Węglany) na odcinku Rawa Mazowiecka – Żarnów z założoną docelową klasą drogi G, (inwestycja zrealizowana w 2019 r.),
- wzmocnienie i rozwój systemu powiązań kolejowych zewnętrznych i wewnętrznych, poprzez realizację strategicznego układu kolejowego w ramach Transeuropejskiej Sieci Transportowej (TEN-T) dedykowanego, na odcinku przebiegającym przez gminę Rzeczyca, dla transportu pasażerskiego. Przewidziane działania obejmują m.in. budowę systemu Kolei Dużych Prędkości (KDP) na odcinku Warszawa – Łódź – Poznań z łącznikiem do Centralnej Magistrali Kolejowej (E65/CE65) oraz dostosowanie Centralnej Magistrali Kolejowej do Kolei Dużych Prędkości – prędkości równej lub większej niż 200 km/h,
- kształtowanie warunków inwestycyjnych i organizacyjno-technicznych dla rozwoju logistyki w strefie oddziaływania docelowej sieci TEN-T poprzez m.in. wspieranie organizacyjne inwestorów i uzbrajanie terenów ukierunkowane na przygotowanie zintegrowanej oferty terenów inwestycyjnych – na terenie gminy Rzeczyca powyższe dotyczy terenów położonych na wschód od drogi wojewódzkiej nr 726 oraz terenów położonych w północno-zachodniej części gminy.

Infrastruktura techniczna

W ramach kierunków działań dla zwiększenia jakości i dostępności infrastruktury technicznej województwa Plan dla gminy Rzeczyca zakłada:

- budowę, rozbudowę systemów kanalizacyjnych w gminie Rzeczyca poniżej 10 000 RLM oraz rozbudowę, modernizację komunalnych oczyszczalni ścieków (Bartoszkówka) ujętych w Krajowym Programie Oczyszczania Ścieków Komunalnych (KPOŚK),
- znaczna część gminy (zachodnia i południowa) zlokalizowana jest w strefie nie predysponowanej do lokalizacji elektrowni OZE ze względu na walory przyrodnicze i krajobrazowe, natomiast północna część gminy jest zalecana dla rozwoju energetyki z OZE przy spełnieniu ograniczeń wynikających z przepisów odrębnych, cały obszar gminy Rzeczyca objęto zakazem lokalizacji elektrowni wiatrowych zgodnie z ustawą o inwestycjach w zakresie elektrowni wiatrowych.

Środowisko przyrodnicze

W ramach kierunków działań dla zapewnienia prawidłowego funkcjonowania przestrzeni przyrodniczej województwa Plan dla gminy Rzeczyca zakłada:

- zachowanie gleb najwyższych klas bonitacyjnych (I-IV) i ograniczenie sposobu ich zagospodarowania na cele związane z funkcją rolniczą,
- zachowanie Leśnych Kompleksów Promocyjnych oraz zalesianie gruntów o niskiej przydatności dla rolnictwa i nieużytków w celu zapewnienia optymalnej ochrony różnorodności biologicznej i walorów krajobrazowych,
- utrzymanie obszarów Natura 2000 (w obszarze gminy Rzeczyca: obszar specjalnej ochrony ptaków Dolina Pilicy, specjalny obszar ochrony siedlisk Dolina Dolnej Pilicy), parków krajobrazowych (w obszarze gminy Rzeczyca: Spalski Park Krajobrazowy) oraz utworzenie nowych obszarów chronionego krajobrazu (w obszarze gminy Rzeczyca: Spalsko-Sulejowskiego OChK),
- monitorowanie istniejących osuwisk, a także obszarów predysponowanych do występowania ruchów masowych ziemi oraz terenów zagrożonych ruchami masowymi ziemi,
- utrzymanie i kształtowanie korytarzy ekologicznych zapewniających ciągłość przyrodniczą, w tym m.in. głównego (międzynarodowego) – Dolina Dolnej Pilicy, stanowiącego oś korytarza ekologicznego o znaczeniu paneuropejskim,
- ograniczanie zagrożenia powodziowego poprzez zapobieganie presji inwestycyjnej na obszary zalewowe, w szczególności na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią – w gminie Rzeczyca występują obszary o średnim prawdopodobieństwie wystąpienia powodzi, tj. 1% (woda 100-letnia) i o wysokim prawdopodobieństwie wystąpienia powodzi, tj. 10% (woda 10-letnia) oraz obszar narażony na niebezpieczeństwo powodzi, na którym prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest niskie, tj. 0,2% (woda 500 letnia),
- ograniczenie skutków suszy w obszarach największego deficytu wody, do których zaliczono gminę Rzeczyca, poprzez m. in. budowę obiektów retencjonujących wodę, w tym zbiorników wskazanych w Wojewódzkim Programie Małej Retencji,
- ograniczenie eutrofizacji wód powierzchniowych – dotyczy rzeki Luboczanki,

- wdrażanie uchwały antysmogowej oraz programów ochrony powietrza dla stref, w których notuje się przekroczenia poziomu dopuszczalnych stężeń zanieczyszczeń (B(A)P, PM2,5, PM10) – obszar gminy Rzeczyca.

Dziedzictwo kulturowe

W ramach kierunków działań dla ochrony różnorodności i cech specyficznych dziedzictwa kulturowego województwa Plan dla gminy Rzeczyca zakłada:

- utrzymanie formy ochrony zabytków wpisanych do rejestru zabytków (9) oraz wpisanie do rejestru zabytków obiektów z wojewódzkiej ewidencji zabytków (7),
- wspieranie działalności oraz promocji istniejących skansenów, muzeów, izb muzealnych i galerii plenerowych, a także tworzenie nowych – na obszarze gminy Rzeczyca powstaje żywy skansen-muzeum Grodzisko Rzeczyca oraz muzeum ks. Jędrzeja Kitowicza w Rzeczycy,
- wzmacnianie tradycji wywodzących się z doby XIX-wiecznego uprzemysłowienia w oparciu o zachowane zabytki, w tym z wykorzystaniem zabytków związanych z historycznymi formami przemysłu – południowa część gminy Rzeczyca znajduje się w zasięgu Staropolskiego Okręgu Przemysłowego.

Turystyka i rekreacja

W ramach kierunków działań dla zwiększenia atrakcyjności turystycznej województwa Plan dla gminy Rzeczyca zakłada:

- wzmacnianie infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej poprzez budowę, rozbudowę i poprawę jakości bazy oraz oznakowania atrakcji na rzecz kształtowania różnych form turystyki, w tym turystyki kulturowej (szlak samochodowy – Szlak Zamków), aktywnej (szlaki rowerowe, szlak pieszy SPK, szlak konny „Hubala”, kajakowy szlak wodny Pilicy), wypoczynkowej (m.in. w dolinie rzeki Pilicy),
- rozbudowę i poprawę jakości bazy sportowo-rekreacyjnej,
- doinwestowanie obszaru w zakresie bazy noclegowej wysokiej jakości.

Krajobraz i ład przestrzenny

W ramach kierunków działań dla ochrony i wzmacniania walorów krajobrazu województwa Plan dla gminy Rzeczyca zakłada:

- zachowanie makrownętrz krajobrazowych w krajobrazie dolinnym, ze szczególnym uwzględnieniem naturalnych ekosystemów rzek i półnaturalnych ekosystemów łąkowych, w tym m.in.:
 - ochronę przed zabudowaniem oraz przesłonięciem przełomów rzecznych i wysokich stoków dolin o charakterze punktów i otwarć widokowych,
 - ograniczanie lokalizacji wielkogabarytowych inwestycji infrastrukturalnych i obiektów inżynierskich we wnętrzach dolin,
 - prowadzenie skutecznej polityki przestrzennej na poziomie lokalnym służącej wyeliminowaniu zabudowy dna dolin, zwłaszcza na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią,

- przywracanie wartości krajobrazowych terenom poeksploatacyjnym, w tym m.in. rekultywację w kierunku leśnym, rolnym, wodnym i/lub rekreacyjnym,
- kształtowanie otwartego krajobrazu wiejskiego, w tym m.in. zachowanie i odtworzenie historycznych kompozycji zieleni,
- ochronę przestrzeni o znacznej ekspozycji widokowej poprzez m.in. zachowanie i właściwe kształtowanie przedpoli ekspozycji: punktów widokowych i panoram, w tym weryfikacja ich stanu zachowania,
- przeciwdziałanie rozwojowi chaotycznej urbanizacji, w tym m.in. ograniczanie procesów suburbanizacji, w szczególności na terenach cennych przyrodniczo i krajobrazowo.

Bezpieczeństwo publiczne

W ramach kierunków działań dla zapewnienia bezpieczeństwa mieszkańców regionu Plan dla gminy Rzeszyca wskazuje:

- powierzchnię ograniczającą wysokość zabudowy od lotniska wojskowego w Glinniku – w odniesieniu do południowo – zachodniej części gminy.

2. Zasoby i funkcjonowanie środowiska przyrodniczego

2.1 Położenie geograficzne

Według podziału Polski na jednostki fizyczno-geograficzne (J. Kondracki, 1994) zaktualizowanego w 2018 r., obszar gminy Rzeszyce zajmuje fragment następujących jednostek:

- prowincji 31 – Niżu Środkowoeuropejskiego,
- podprowincji 318 – Nizin Środkowopolskich,
- makroregionu 318.8 – Wzniesień Południowomazowieckich,
- mezoregionów:
 - 318.83 - Wysoczyzny Rawskiej,
 - 318.84 - Równiny Piotrkowskiej,
 - 318.85 - Doliny Białobrzesckiej.

2.2 Rzeźba terenu

Gmina Rzeszyca charakteryzuje się mało urozmaiconą rzeźbą terenu. Na przeważającej części północnej i centralnej dominuje niemal płaska wysoczyzna morenowa, a w części północno-zachodniej - równiny sandrowe.

Urozmaiceniem płaskiej wysoczyzny morenowej są wcinające się w nią doliny cieków: struga Rzeszyca i rzeka Luboczanka oraz dolina Pilicy z wysoką skarpą północną, dominującą w krajobrazie południowej i południowo-wschodniej części obszaru gminy.

W plejstocenie miały miejsce wielkie zlodowacenia Polski. Podczas zlodowacenia środkowopolskiego stadiału warty (210-130 tys. lat temu) lądolód przytransportował i osadził w rejonie Rzeszyce materiał skalny głównie w postaci glin zwałowych. Obszar pokryty glinami zwałowymi, nazwany wysoczyzną Rzeszyca, stanowiący fragment Wysoczyzny Rawskiej, ma dziś formę płaskiej równiny denudacyjnej (zniszczonej procesami wietrzeniowymi), która dominuje wysokościowo nad otoczeniem.

Wschodni równinny fragment wysoczyzny Rzeczycy – to równiny sandrowe i wodnolodowcowe, które tworzą serie piasków naniesionych przez wody, wypływające z topniejącego lądolodu. Na obszarze wysoczyzny Rzeczycy występują płaty równin zastoiskowych, które powstały poprzez zatamowania odpływu wód przez lądolód. Spotyka się je po obu stronach doliny rzeki Luboczanki i jej prawobrzeżnego dopływu – strugi Rzeczycy oraz w rejonie Gliny.

Południowo-zachodni niewielki fragment gminy Rzeczyca, porośnięty lasami, pokryty piaskami przewianymi i ciągami wydm parabolicznych o przebiegu NW-SE, należy do Równiny Piotrkowskiej.

W czasie zlodowaceń, wskutek blokady odpływu wód na północ, wody powierzchniowe spływały pradolinami na zachód wzdłuż czoła lodowca. Wraz z recesją lądolodu wody zmieniały kierunek, przenosząc się z równoleżnikowych pradolin w kierunku północnym, o czym świadczą charakterystyczne załamania w kierunkach biegu rzek.

System dolin rzecznych ukształtowanych w interglacjale emskim (w schyłkowej części zlodowacenia Warty) na obszarze Polski środkowej odgrywał w czwartorzędzie rolę węzła hydrograficznego. Przez rejon Polski Środkowej przepływały główne rzeki Niżu Polskiego, a jednocześnie po zlodowaceniu Warty nie został on już przykryty przez lądolód i od tego czasu następowało w nim nakładanie się na siebie kolejnych, coraz młodszych systemów rzecznych.

Z okresu interglacjalu emskiego pochodzi na terenie gminy Rzeczyca dolina rzeki Pilicy, która do współczesności zachowała pierwotny przebieg. Wody rzeki Pilicy wcięły się w podłoże głęboką, asymetryczną doliną, która - ze względu na swą odrębność geomorfologiczną – nazwana została na odcinku między Tomaszowem Mazowieckim a Białobrzegami Doliną Białobrzeską. Pilica na obszarze gminy płynie w dolinie o wysokim, stromym stoku północnym. Wcina się w utwory starszego podłoża, tworząc tzw. przełomy, czyli odcinki, na których odpreparowuje spod pokrywy skał osadowych rzeźbę starszą. Fragment wysokiego zbocza doliny rzeki Pilicy między miejscowościami Grotowice i Lubocz stanowi tzw. Skarpa Grotowicka, stanowiąca cenny przyrodniczo i krajobrazowo obszar gminy.

Młodszymi dolinami na obszarze gminy Rzeczyca są doliny lewobrzeżnych dopływów Pilicy: strugi Olszówki (płynącej przez kompleks Lasów Państwowych Nadleśnictwa Spała i uchodzącej do Pilicy na obszarze gminy Inowódz) i Luboczanki (płynącej równoleżnikowo przez północny obszar gminy Rzeczyca i uchodzącej do Pilicy w okolicach wsi Lubocz) oraz dolina strugi Rzeczyca – prawobrzeżnego dopływu Luboczanki, uchodzącego do tej rzeki w rejonie wsi Gustawów), a także wszystkie pozostałe małe, bezimienne doliny poboczne.

Wody rzeczne, płynąc stosunkowo wolno nizinnym terenem gminy Rzeczyca, wykonują pracę transportową, akumulacyjną (osadzającą materiał piaszczysto-żwirowy) oraz erozyjną (niszczącą). Efektem tej działalności są terasy dolinne:

- akumulacyjne – nadzalewowe terasy doliny Pilicy (duże płaty na prawym brzegu, wąskie i nieciągłe na lewym brzegu),

- erozyjno-akumulacyjne – w dolinach bocznych dopływów Pilicy: Luboczanki i Rzeczycy (płaskie powierzchnie, łagodnie nachylone w kierunku osi dolin, zbudowane z osadów lodowcowych, przykrytych osadami rzecznyymi),
- erozyjne, występujące razem z erozyjno-akumulacyjnymi w dolinie rzeki Luboczanki i strugi Olszówki (zbudowane są z osadów lodowcowych i zastoiskowych).

Z działalnością wód płynących związane są doliny, parowy, młode rozcięcia erozyjne na zboczach doliny Pilicy i dolin jej bocznych dopływów.

U schyłku plejstocenu po zakończeniu okresów zlodowaceń nastąpiło tworzenie form wydmywanych w procesie przenoszenia i osadzania przez wiatr piasków. Nagromadzenie tych form miało miejsce w południowo-wschodniej (pokrytej lasami Puszczy Pilickiej) i wschodniej przygranicznej części gminy Rzeczyca. Formy te – mimo że porośnięte lasami - są w krajobrazie bardzo widoczne.

Ostateczny rys tej rzeźby nadany został w młodszym okresie trwającej do dziś ery kenozoicznej – w czwartorzędzie: zarówno w jego starszej epoce – w plejstocenie, jak i trwającym do dziś holocenie.

Maksymalna deniwelacja (różnica między najniższym położonym punktem obszaru – w dnie doliny Pilicy, a punktem najwyższym położonym, tj. w rejonie Zawad – 180 m n.p.m.) wynosi na obszarze gminy ok. 48 m.

2.3 Budowa geologiczna

Najstarsze rozpoznane na obszarze gminy podłoże – seria ilów w rejonie Grotowic - pochodzi z okresu jury środkowej (era mezozoiczna). W okresie tym obszar gminy Rzeczyca znajdował się w zasięgu zbiornika morskiego, którego dno podlegało pionowym ruchom: obniżającym lub podnoszącym dno zbiornika. W efekcie tych procesów nastąpiło naprzemienne osadzanie facji piaszczystych i ilastych.

Na granicy jury środkowej i górnej nastąpiła zmiana warunków sedymentacji (osadzania), co spowodowane było spłyceniem zbiornika morskiego i wzrostem zasolenia wód. W tych warunkach w rejonie Luboczy powstały chalcedonity (wapienie zsylikowane) w formie ławic o grubości 8 – 50 cm o barwie białej, kremowej i niebieskiej, rozdzielone białymi mułkami. Ławice chalcedonitów w rejonie Luboczy zalegają na głębokości ok. 60 m p.p.t.

Na obszarze gminy Rzeczyca nie występują osady kredy.

W trzeciorzędzie i czwartorzędzie – w erze kenozoicznej nastąpiły ważne etapy rozwoju budowy geologicznej tego terenu: etap formowania i wypełniania starokenozoicznego zbiornika, formowanie założeń sieci dolinnej, etap utrwalania i wypełniania sieci dolinnej.

W trzeciorzędzie obszar był poddany intensywnemu działaniu procesów denudacyjnych, polegających na przemieszczaniu zwietrzałych, rozluźnionych materiałów z wyższych obszarów w niższe. W okresie tym uformował się starokenozoiczny zbiornik w postaci dużego płaskiego obniżenia w rejonie dolnego odcinka doliny Pilicy z odgałęzieniem w rejonie obecnej doliny Luboczanki. Z okresu tego pochodzą w rejonie wsi Jeziorzec piaski drobno- i średnioziarniste, mułki piaszczyste w formie ciągłej pokrywy o miąższości ok. 8 m oraz ropy i mułki.

Czwartorzęd na obszarze gminy Rzeczyca charakteryzuje się naprzemiennymi okresami sedymentacji (osadzania) i denudacji. Osady czwartorzędowe wykształcone są w facjach: rzecznej, limnicznej (jeziornej) i lodowcowej.

Największe nagromadzenie – o miąższości ponad 100 m z okresu wczesnego czwartorzędu nastąpiło w obrębie opisanego wyżej starokenozoicznego zbiornika.

W zimnej części czwartorzędu – w plejstocenie na omawianym obszarze wystąpiło zlodowacenie południowopolskie i 3 stadiały zlodowacenia środkowopolskiego: stadiał przedmaksymalny, maksymalny i mazowiecko-podlaski.

Główne rysy współczesnej rzeźby powierzchni terenu nastąpiły w czasie zlodowacenia środkowopolskiego w wyniku procesów sedymentacji i denudacji. W okresie stadiału mazowiecko-podlaskiego zlodowacenia środkowopolskiego powstała ostateczna forma i przebieg doliny rzeki Pilicy wzdłuż maksymalnego zasięgu lodowca tego stadiału. Po nim następuje etap utwalania i wypełniania sieci rzecznej; w bocznych dolinach tworzą się terasy erozyjne.

Utworami nagromadzonymi na omawianym obszarze przez kolejne lodowce są gliny zwałowe, które budują przeważającą część wysoczyzny w okolicach: Rzeczyca i Sadykierza, rejon od Grotowic po dolinę Luboczanki, lewe zbocze doliny Pilicy, między Luboczą i Domaniewiczami (poza obszarem gminy Rzeczyca), zbocze Luboczanki oraz rejon wsi Jeziorzec, gdzie stwierdzono największą miąższość tych glin (9,5 m).

Po każdym zlodowaceniu następowały tzw. interglacjały, w których ocieplał się klimat i następowało topienie lodowców oraz erozja rzeczna, pogłębianie dolin rzecznych i wypełnianie ich osadami rzecznyymi.

Pozostałościami interglacjałów są mułki, ły i piaski jeziorne w rejonie Roszkowej Woli, piaski rzeczne, budujące terasy nadzalewowe doliny Pilicy od Luboczy na wschód, piaski i mułki rzeczne w zboczach doliny Pilicy w rejonie Luboczy, serie pisaków i żwirów wodnolodowcowych, żwirów i piasków lodowcowych na zboczach doliny Pilicy i Luboczanki, piaski i żwiry moren czołowych w formie zespołów małych, stromych wzniesień na krawędziach zboczy doliny w rejonie Grotowic.

Po plejstocenie nastąpił okres holocenu, który trwa do dziś. W holocenie intensywność procesów denudacji i sedymentacji uległa zmniejszeniu. W dolinie Pilicy i w dolinach bocznych powstają terasy zalewowe. Trwają też procesy eoliczne w dolinach rzecznych, w wyniku których powstają ciągi wydmy.

2.4 Surowce naturalne, obszary i tereny górnicze, udokumentowane kompleksy podziemnego składowania dwutlenku węgla

Powierzchnię obszaru gminy Rzeczyca pokrywają utwory najmłodsze czwartorzędowe. Tworzą one warstwę o niejednorodnej miąższości. Powstały na skutek działalności transportowej lodowców i wód lodowcowych, a także procesów wietrzeniowych, działalności akumulacyjnej i erozyjnej rzek oraz działalności eolicznej. Są to pospolite surowce skalne o ograniczonej przydatności gospodarczej: gliny zwałowe, piaski, żwiry, które występują powszechnie na całym obszarze gminy Rzeczyca -

podobnie jak w całym regionie łódzkim. Prace rozpoznawcze i eksploatacyjne prowadzone są okresowo dla lokalnych potrzeb drogownictwa i budownictwa.

Historia prac poszukiwawczych sięga na obszarze gminy Rzeczyca lat 50-tych XX wieku i rozpoczęła się poszukiwaniem rud żelaza, zakończonym wynikiem negatywnym. W latach 60-tych i 70-tych prowadzono poszukiwania surowców ilastych dla przemysłu ceramicznego, zakończone również negatywnym wynikiem. Na początku lat 70-tych – podczas budowy Centralnej Magistrali Kolejowej prowadzono poszukiwania złóż kruszywa naturalnego do budowy nasypów. Rozpoznane wzdłuż całej drogi CKM złoża kruszywa zostały prawie całkowicie wyeksploatowane na potrzeby jej budowy. W Grotowicach, w podłożu stoku doliny Pilicy odsłaniają się łupki ilaste pod warstwą osadów czwartorzędowych o miąższości 18 m. Nie podjęto w przeszłości prac nad rozpoznaniem tych surowców. Na początku lat 80-tych podjęto prace poszukiwawcze, które miały na celu udokumentowanie nowych złóż kruszywa w południowej części gminy. W wyniku tych prac przystąpiono do udokumentowania złoża chalcedonitu w rejonie Luboczy, pochodzącego ze starszego – mezozoicznego podłoża (z okresu jury górnej). Badania geoelektryczne i analiza intersekcyjna – pozwoliły ocenić miąższość złoża na kilkanaście metrów, zawartość chalcedonitu w złożu na 55% oraz parametry wytrzymałościowe lokalnego chalcedonitu.

Ponadto na obszarze gminy Rzeczyca występują dość powszechnie gliny zwałowe, przy czym nie są one eksploatowane. W ocenie geologów z Państwowego Instytutu Geologicznego w Warszawie obszarami występowania glin zwałowych, które powinny być wytypowane do badań w pierwszej kolejności są rejon Rzeczyca, Sadykierza i Jeziorca.

Tabela. Udokumentowane złoża surowców naturalnych

Nazwa złoża	Powierzchnia	Zasoby	Użytkowanie
<u>Kruszywo naturalne (piaski i żwiry)</u>			
Glina	1,46 ha	-	złoża skreślone z bilansu zasobów
Glina I	1,93 ha	223 100 t	eksploatacja złoża zaniechana
Glina II	1,88 ha	-	złoża skreślone z bilansu zasobów
Roszkowa Wola	1,62 ha	154 400 t	złoża zagospodarowane
Roszkowa Wola II	2,00 ha	85 780 t	złoża zagospodarowane
Wiechnowice	3,20 ha	333 320 t	złoża zagospodarowane
Zawady	7,13 ha	-	złoża skreślone z bilansu zasobów
Zawady I	4,47 ha	551 500 t	złoża rozpoznane szczegółowo
Sierzchowy III	4,87 ha	528 150 t	złoża rozpoznane szczegółowo

Kamienie drogowe i budowlane			
Lubocz	b. d.	-	złoże skreślone z bilansu zasobów*

* złoże chalcedonitu „Lubocz” eksploatowane było w latach 70 – tych ubiegłego wieku jako kamień łamany do budowy dróg. Ze względu na niską jakość, spowodowaną dużymi zanieczyszczeniami ilastymi, wydobywanie kopaliny zostało zaniechane wg Karty rejestrowej złoże chalcedonitu „Lubocz” opracowanej przez Przedsiębiorstwo Geologiczne w Krakowie w 1985 r. Złoże chalcedonitu do produkcji kamienia łamanego oraz kruszywa łamanego drogowego i kolejowego ustalono w październiku 1983 r. na 207 tys. ton. Obecnie teren ten położony jest na obszarze chronionym Natura 2000. W związku z powyższym zgodnie z zawiadomieniem RO.V-KK-7510-23/10 z 20 kwietnia 2010 r. Urzędu Marszałkowskiego w Łodzi, ustalono zerowy stan zasobów geologicznych oraz wniesiono o wykreślenie przedmiotowego złoża z Krajowego Bilansu Zasobów Kopalin.

Tabela. Obszary i tereny górnicze posiadające aktualną koncesję na wydobywanie surowców mineralnych

Nazwa obszaru	Koncesja	Data wydania koncesji	Termin ważności
Roszkowa Wola Pole A	ZRO.7512-9/10 wydobycie ze złoża „Roszkowa Wola”	2011-01-31	2031-01-30
Roszkowa Wola Pole B	ZRO.7512-9/10 wydobycie ze złoża „Roszkowa Wola”	2011-01-31	2031-01-30
Roszkowa Wola II	ZRO.6522.13.2014 wydobycie ze złoża „Roszkowa Wola II”	2015-01-12	2025-01-08
Wiechnowice a	RŚV.7422.37.2019.KK wydobycie ze złoża „Wiechnowice”	2019-11-20	2029-05-31
Zawady I	RŚV.7422.168.2014.KK wydobycie ze złoża „Zawady I”	2015-01-28	2029-12-31
Sierzchowy III Pole B	RŚV.7422.38.2019.MK wydobycie ze złoża Sierzchowy III	2019-06-27	2039-08-01

W/w koncesje na wydobywanie kruszywa naturalnego zostały wydane przez Starostę Tomaszowskiego lub przez Marszałka Województwa Łódzkiego.

Jakość udokumentowanych surowców nie jest wysoka, stąd ich eksploatacja jest niewielka i prowadzona z przerwami, głównie na lokalne potrzeby.

udokumentowane kompleksy podziemnego składowania dwutlenku węgla

W gminie Rzeczyca nie występują udokumentowane kompleksy podziemnego składowania dwutlenku węgla.

2.5 Klimat

Na obszarze gminy Rzeczyca, podobnie jak i w całej Polsce Środkowej, wyraźnie są widoczne cechy klimatu przejściowego wywołanego ścieraniem się mas powietrza polarnomorskiego i polarnokontynentalnego.

Dominują wiatry zachodnie i południowo-zachodnie. Istotną cechą warunków anemometrycznych jest niezbyt częste występowanie bardzo silnych wiatrów. Prędkości wiatru powyżej 20 m/s zdarzają się sporadycznie.

W ciągu ostatnich lat brak jest istotnego trendu w zmianach średniej rocznej temperatury powietrza. Jest to jednak wynik istnienia wyraźnej tendencji do obniżania się temperatury okresu letniego, ale jednocześnie wzrostu średniej temperatury okresów zimowych. Średnia roczna temperatura (ok. 7,7°C) jest stosunkowo wysoka i jednocześnie wpływa na znaczne parowanie terenowe rzędu 570 mm w roku.

Najcieplejszym miesiącem jest lipiec ze średnią wieloletnią temperaturą +18,2°C, a najzimniejszym styczeń, dla którego średnia wieloletnia temperatura wynosi -3,0°C. Średnia liczba dni gorących (z temperaturą maksymalną >25,0°C) waha się od 30 do 40, natomiast dni bardzo mroźnych (gdzie temperatura maksymalna nie przekracza -10,0°C) jest tu niewiele, bo zaledwie 3-4 rocznie.

Układ temperatury w ciągu roku jest korzystny dla rozwoju roślin. Dodatkowo temperatury panują od marca nawet do pierwszych dni grudnia. Okres wegetacyjny rozpoczyna się przy temperaturze progowej 5°C, średnio od przełomu marca i kwietnia i trwa do połowy października, przeciętnie ok. 210 dni. Okres przymrozkowy zaczyna się 7 października i kończy ok. 10 maja. Pokrywa śnieżna utrzymuje się średnio 70 dni w roku.

Roczny opad wynosi 535 mm i występuje średnio w 156 dniach roku, w tym w 40 – 45 dniach jest to opad śniegu. Tak niski opad tłumaczy się cieniem opadowym położonych na zachód wzniesień Wyżyny Łódzkiej i Wysoczyzny Bełchatowskiej. Najwyższa zanotowana dobowo suma opadów w Rzęczyca wyniosła 131,2 mm, a było to 21 VI 1969 roku. Największe opady występują w lipcu (średnio 109 mm), najniższe w październiku (30 mm) i styczniu (31 mm). Korzystny, z punktu widzenia upraw, jest fakt przypadania 60% opadu w okresie wegetacyjnym.

Pod względem bioklimatycznym obszar gminy Rzęczyca można podzielić na dwie strefy mikroklimatyczne. Czynnikiem kształtującymi warunki mikroklimatyczne, oprócz warunków pogodowych, są ukształtowanie terenu, duża rzeka i duży kompleks lasów spalskich. Cechą wyróżniającą bioklimat jest słaba bodźcowość. Pierwsza z wyróżnianych stref mikroklimatycznych obejmuje obszar wysoczyzny i stoki doliny Pilicy. Ma ona dobre warunki bioklimatyczne ze względu na korzystny reżim termiczny – wilgotnościowy, a szczególnie pozytywne jest tu dobre nasłonecznienie (południowa ekspozycja stoków). Nie tworzą się tu warstwy inwersyjne i właściwie nie spotykamy mgieł. Wyraźnie mniej korzystne warunki bioklimatyczne ma dolina Pilicy. Szczególnie niesprzyjające jest częste tworzenie się inwersji, duża wilgotność i słabsze przewietrzanie. Częste mgły mogą powodować kumulowanie się zanieczyszczeń przy powierzchni ziemi.

W rezultacie są to tereny niekorzystne dla lokalizacji budownictwa mieszkaniowego oraz obiektów przemysłowych. Tereny wyniesione ponad poziom dolin, a zwłaszcza położone w obrębie wzniesień charakteryzują się korzystnymi warunkami klimatu lokalnego.

2.6 Wody powierzchniowe

Pod względem hydrograficznym obszar gminy położony jest w dorzeczu Wisły, w obrębie zlewni rzeki Pilicy – najdłuższego lewego dopływu Wisły. Gminę Rzeczyca odwadniają:

Rzeka Pilica ma podstawowe znaczenie w układzie hydrograficznym tego terenu i jest główną rzeką tego układu, mimo że płynie przez gminę peryferyjnie. Pilica odbiera wody: rzeki Luboczanki i strugi Olszówka – bezpośrednio oraz strugi Rzeczyca - za pośrednictwem rzeki Luboczanki. Spływają do niej także wody wszystkich pozostałych drobnych dopływów, w tym Dopływ z Rzeczyca Nowej oraz Dopływ z Kanic Nowych oraz inne bezimienne dopływy. Pilica płynie wzdłuż południowo-wschodniej granicy gminy w kierunku północno-wschodnim.

Rzeka Pilica posiada łamany, esowaty bieg. Jej koryto jest bardzo urozmaicone przez liczne wyspy, zakola i odnogi, co związane jest z budową geologiczną podłoża. Szerokość koryta jest zmienna: od 60 do 120 m. Tworzeniu się meandrów w szerokim korycie, wyerodowanym w mało odpornym podłożu, sprzyja często przerzucający się nurt rzeki. Spadek podłużny zwierciadła wody Pilicy wynosi średnio 0,43‰. Średni roczny przepływ Pilicy na tym obszarze wynosi ok. 32 m³/s. Przepływ średni wysoki wynosi ok. 200 m³/s, a przepływ średni niski – 10 m³/s. Pilica charakteryzuje się wezbraniem typu roztopowego na przełomie lutego i marca. Wezbrania letnie występują najczęściej pod koniec lipca i w sierpniu. Najniższe stany wód (wodowskazowe) obserwowane są w czerwcu i lipcu. Średni odpływ jednostkowy (ilość wody mierzona w l/s, która odpływa średnio z 1 km² dorzecza rzeki) dla Pilicy waha się od 4,0 do 5,0 l/s/km². Po wybudowaniu Zbiornika Sulejowskiego nastąpiło spowolnienie przepływów wód Pilicy, co prowadzi do systematycznego obniżania wód gruntowych w dolinie tej rzeki i procesów eutrofizacji (zarastania) starorzeczy.

Lewobrzeżnymi dopływami Pilicy na obszarze gminy Rzeczyca są: struga Olszówka (znana też jako: Luciążna, Olszynka, Olszowiec) i rzeka Luboczanka (Lubocza).

Rzeka Luboczanka płynie przez północny obszar gminy początkowo równoleżnikowo, a na wysokości wsi Bartoszkówka skręca w kierunku południowo-wschodnim. W gminie Rzeczyca długość rzeki wynosi 23 216 m, płynie ona w bardzo wąskim korycie rzeczonym, silnie meandrując na odcinku od Bartoszkówki do Gustawowa. Występują dwa uregulowane odcinki: w obrębie Kanice – 510 m i w obrębie Lubocz przed ujściem do Pilicy – 2034 m.

Struga Rzeczyca bierze początek w oddziale 73 Lasów Państwowych Obrębu Spała, a we wsi gminnej Rzeczyca uchodzą do niej urządzenia melioracji wodnych szczegółowych - rowy: z prawej strony biorący początek w oddziale 98 LP oraz z lewej strony Dopływ z Rzeczyca Nowej (niestandardyzowany, niewystępujący w wykazie „Hydronimów”). Długość cieką wynosi 9 328 m, w tym odcinki uregulowane łącznie 6105 m (w obrębie Rzeczyca 5882 m, w obrębie Kawęczyn 223 m). Struga Rzeczyca tworzy płytką, wąską dolinę, silniej zaznaczającą się w krajobrazie na ujściowym odcinku między Kawęczynem i Gustawowem.

Struga Olszówka przecina południowo-zachodni skraj gminy. Bierze początek na południowy-zachód od rezerwatu „Ptasia Góra” na obszarze gminy w Lasach Państwowych Nadleśnictwa Spała. Źródło cieką znajduje się na wysokości 179,0 m n.p.m.. Przez obszar gminy płynie niemal na całym odcinku

kompleksami leśnymi o opisanych w niniejszym opracowaniu siedliskach: lasów mieszanych wilgotnych, lasów mieszanych świeżych, olsu, boru świeżego, boru mieszanego wilgotnego, boru mieszanego świeżego. Dolina w granicach gminy ma 4,75 km długości i ok. 3 km na obszarze gminy Poświętne. Szerokość doliny w odcinku źródłiskowym wynosi ok. 100 m, między wsiami: Gliną i Liciążną – ok. 400 m, a w miejscach przyjmowania ujściowych bezimiennych cieków bocznych wzrasta do ok. 2 km. Koryto, którym płynie, jest wąskie na kilka metrów. Jej terasy zalewowe pokryte są namułami organicznymi i tworzą zabagnienia. Płynie początkowo spokojnie północnym skrajem terenów wydmych, słabo wcinając się w piaszczyste podłoże. Dynamika cieku wzrasta na południe od wsi Glina, gdzie struga wcina się w podłoże sandrowe na głębokość 17 m (różnica wysokości między dnem koryta rzecznoego i wysoczyzną). Powyżej wsi Liciążna (poza gminą Rzeczyca) do Olszówki uchodzi z prawej strony ciek, nazwany na Rastrowej Mapie Podziału Hydrograficznego Polski „Dopływem z Liciężnej” (niestandardyzowany, niewystępujący w wykazie „Hydronimów”), który płynie dość dynamicznie. Struga Olszówka uchodzi do Pilicy na południowy wschód od Żądłowic (poza granicami gminy Rzeczyca).

Obszar gminy znajduje się w zasięgu następujących Jednolitych Części Wód Powierzchniowych (JCWP):

- RW2000172547569 - Olszówka – obejmuje południowo-zachodnią część gminy, status JCWP – naturalna, zmiany hydromorficzne – nie dotyczy, aktualny stan lub potencjał – zły, cel środowiskowy – dobry stan ekologiczny i chemiczny, ocena ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych – zagrożona, niemonitorowana;
- RW200017254769 - Luboczanka – obejmuje największą część gminy – północną i środkową, status JCWP – naturalna, zmiany hydromorficzne – nie dotyczy, aktualny stan lub potencjał – zły, cel środowiskowy – dobry stan ekologiczny i chemiczny, ocena ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych – zagrożona, niemonitorowana;
- RW200019254799 – Pilica od Wolbórki do Drzewiczki – obejmuje południową, południowo-wschodnią i wschodnią część gminy, status JCWP – naturalna, zmiany hydromorficzne – nie dotyczy, aktualny stan lub potencjał – zły, cel środowiskowy – dobry stan ekologiczny i chemiczny, ocena ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych – zagrożona, monitorowana;
- RW200017272649 - Rylka – obejmuje północno-wschodnie krańce gminy, status JCWP – naturalna, zmiany hydromorficzne – nie dotyczy, aktualny stan lub potencjał – zły, cel środowiskowy – dobry stan ekologiczny i chemiczny, ocena ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych – zagrożona, monitorowana;
- RW200017254789 - Rokitna – obejmuje niewielki fragment wschodniej części gminy, status JCWP – naturalna, zmiany hydromorficzne – nie dotyczy, aktualny stan lub potencjał – zły, cel środowiskowy – dobry stan ekologiczny i chemiczny, ocena ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych – zagrożona, niemonitorowana.

Zgodnie z ewidencją wód i urządzeń melioracji wodnych oraz zmeliorowanych gruntów prowadzoną przez Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie część ww. cieków stanowi urządzenia melioracji szczegółowych, tj. rowy melioracyjne.

Zgodnie z ww. ewidencją powierzchnia odwadnianych gruntów w gminie Rzeczyca wynosi ogółem 742 ha (581 ha gruntów ornych oraz 161 ha użytków zielonych), co potwierdza, że gruntów zmeliorowanych na terenie gminy jest relatywnie niewiele. Występują one w Kanicach Kolonii (ok. 8 ha) i w Rzeczy (ok. 581 ha).

Na obszarze gminy Rzeczyca nie występują jeziora. Powierzchniowe wody stojące występują w formie starorzeczy oraz w postaci śródpolnych naturalnych oczek wodnych. Starorzecza powstały na terasie zalewowej doliny Pilicy jako pozostałość dawnych koryt rzecznych o odciętych odpływie. Naturalne oczka wodne są polodowcowymi wodami zawieszonymi w nieprzepuszczalnych misach gliniastego podłoża. Zarówno starorzecza, jak i naturalne oczka wodne – ze względu na małą głębokość - skazane są na postępujące zarastanie. Proces zarastania przyspieszany jest przez spływ nawozów z pól uprawnych z wodami opadowymi lub odprowadzanie do nich ścieków komunikacyjnych z dróg bez podczyszczenia.

Poza naturalnymi oczkami wodnymi, powstałymi w wyniku przyrodniczych procesów, na obszarze gminy Rzeczyca powstały sztuczne zbiorniki: retencyjne: jeden w Kanicach oraz dwa w Glinie na strudze Olszówka (Glina I i Glina II zrealizowane przez Nadleśnictwo Spała), rekreacyjno – krajobrazowe: w Łęgu (dwa, w tym jeden na terenach leśnych – Leśnictwo Żądłowice – oddział 215As), Wiechnowicach, Jeziorcu i Sadykierzu, a także dwa poeksploatacyjne: w Glinie i Zawadach.

Zasoby wód stojących o walorach użytkowych lub krajobrazowych wzbogacają też sztuczne stawy i oczka budowane przez mieszkańców gminy.

2.7 Wody podziemne

Wg regionalizacji zwykłych wód podziemnych B. Paczyńskiego gmina Rzeczyca należy do regionu VIII kutnowskiego i obszaru zasobowego górnourajskiego Głównego Zbiornika Wód Podziemnych 404 Zbiornik Koluszki-Tomaszów (GZPW 404).

Obszar gminy znajduje się w zasięgu następujących Jednolitych Części Wód Podziemnych (JCWPd):

- PLGW200073 – obejmuje swym zasięgiem prawie całą gminę, z wyjątkiem północno-wschodnich krańców, ocena stanu chemicznego – dobry, ocena stanu ilościowego – dobry, ocena stanu – dobry, cel dla stanu chemicznego – dobry stan chemiczny, cel dla stanu ilościowego – dobry stan ilościowy, ocena ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych – niezagrożona;
- PLGW200063 – obejmuje swym zasięgiem północno-wschodnie krańce gminy, ocena stanu chemicznego – dobry, ocena stanu ilościowego – dobry, ocena stanu – dobry, cel dla stanu chemicznego – dobry stan chemiczny, cel dla stanu ilościowego – dobry stan ilościowy, ocena ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych – niezagrożona.

Wody podziemne na obszarze gminy Rzeczyca występują w szczelinowo-porowych osadach jury dolnej i środkowej, w szczelinowo-krasowych utworach jury górnej oraz ośrodkach porowych trzecio-

rzędu i czwartorzędu. Na znacznych obszarach wody czwartorzędu stanowią pierwszy poziom wodonośny, choć o znaczeniu podrzędnym.

Wody podziemne na obszarze gminy Rzeczyca zalegają na różnych głębokościach.

Wody czwartorzędowe występują w osadach piaszczysto-żwirowych przedlodowcowych oraz fluwioglacjalnych zlodowacenia środkowopolskiego. Zwierciadło wody ma charakter napięty. Najkorzystniejsze warunki hydrogeologiczne stwierdzono w rejonie Brzozowa. Główny poziom użytkowy wód czwartorzędowych w rejonie Brzozowa występuje w piaszczysto-żwirowych osadach międzymorenowych na głębokościach zróżnicowanych: poniżej 5 m, 5-15 m, 15-50 m. Miąższość warstwy wodonośnej wynosi 10-20 m. Wydajność potencjalna szacowana przez PIG wynosi 30-50 m³/h.

Wody podziemne trzeciorzędu związane są z piaszczystymi osadami pliocenu i miocenu. Występują w rejonie Bartoszewki. Zwierciadło wody ma charakter wyłącznie napięty i stabilizuje się na rzędnych 152 – 159 m n.p.m. Miąższość warstwy wodonośnej nie przekracza 10 m. W czasie pompowań badawczych uzyskano wydajność 2-35 m³/h. Wody te nie tworzą jednak głównego poziomu wodonośnego, mają charakter podrzędny.

Poziom użytkowy jury górnej występuje na obszarze gminy w utworach szczelinowo-krasowych. Utworami wodonośnymi są tu wapienie i margle. Na przeważającym obszarze zalegania tych utworów wody w nich występujące tworzą główny poziom użytkowy. Na wysoczyźnie poziom wodonośny wód górnourajskich stabilizuje się na wysokości 150 m n.p.m., a w dolinie Pilicy na 135 m n.p.m. Dolina Pilicy jest główną bazą drenażu wód podziemnych tego poziomu. Maksymalna ich wydajność stwierdzona w dolinie Pilicy wynosi 5 – 85 m³/h.

Poziom użytkowy jury środkowej związany jest z porowo-szczelinowymi osadami piaskowców i piasków. W rejonach płytkiego występowania lub w rejonach wychodni na powierzchnię tych osadów, wody w utworach jury środkowej tworzą pierwszy poziom wodonośny. Najczęściej poziom użytkowy występuje na głębokości 15-50 m, ale czasem 5-15 m. Zwierciadło wody ma charakter napięty. W rejonie Rzeczyca znajduje się na wysokości 170 m n.p.m., a w dolinie Pilicy na wysokości 140 m n.p.m. W dolinie Pilicy ten poziom wodonośny jest intensywnie drenowany. Maksymalna uzyskana tu wydajność wynosi 2-54 m³/h.

Tabela. Istniejące i archiwalne ujęcia wód podziemnych na obszarze gminy Rzeczyca

UJĘCIE	DODATKOWE INFORMACJE O LOKALIZACJI	WYDAJNOŚĆ EKSPLOATACYJNA UJĘCIA – Q (m ³ /h)	DEPRESJA - S (m)	POZIOM WOD PODZIEMNYCH - ZWIERCIADŁO (mpt) N-nawiercone U-ustabilizowane	STRATYGRAFIA – PRZEWAŻAJĄCY MATERIAŁ GEOLOGICZNY
LUBOCZ	szkoła podstawowa	15,63	2,82	N-5,5	a) 0,0-10,5 – czwartorzęd - żwir z otoczkami wapieni b) 10,5-30,0 – jura - rumosz wapienia z b. drobnym piaskiem

ROSZKOWA WOLA	podstacja trakcyjna PKP I	9,0	1,65	N-5,04	0,0-15,0 – czwartorzęd - żwiry i piaski
GLINA		8,0	1,1	N-23,0	a) 0,0-19,0 – czwartorzęd - pyły i piaski b) 19,0-33,0 – jura - ility
SADYKIERZ	dz. nr ew. 344 chlewnia	14,0	1,6	N-7,2	0,0-22,0 – czwartorzęd - glina, pospółka szara, piasek średni
SADYKIERZ		40,0	27,48	U-7,2 N-75,0	a) 0,0-42,0 – czwartorzęd – glina piaszczysta, piaski b) 42,0-90,0 – jura środkowa – ility, pyły, piaskowce
SADYKIERZ	ujęcie komunalne	56,0	12,0	brak danych	a) 0,0-30,0 – czwartorzęd – pył i glina b) 30,0-90,0 – jura - piaskowiec
BARTO-SZÓWKA	ośrodek kolonijny ZPW	2,0	26,90	U-6,6 N-28,0	a) 0,0-41,0 – czwartorzęd – ility i glina b) 41,0-78,0 – trzeciorzęd – ility
BARTO-SZÓWKA		15,93	4,2	brak danych	brak danych
BARTO-SZÓWKA	rolnicza spółdzielnia produkcyjna	25,0	2,8	U-6,0 N-9,5	a) 0,0-20,5 – czwartorzęd – piasek i glina b) 20,5-22,3 – trzeciorzęd – piaski średnioziarniste
JEZIORZEC	ujęcie komunalne	46,0	54,0	U-28,0 N-63,0	a) 0,0-40,0 – czwartorzęd - gliny b) 40,0-63,0 – trzeciorzęd – ility i pyły c) 63,0-125,0 – jura górna - wapienie
BOBROWIEC	Bobrowiec nr 56	15,2	4,5	U-9,5 N-40,0	a) 0,0-40,0 – czwartorzęd – pył, piasek, glina b) 40,0-70,0 – jura – piaskowiec żelazisty
GROTOWICE	ośrodek wypoczynkowy TPD	80,0	25,0	U-22,8 N-117	a) 0,0-18,0 – czwartorzęd – ility, mułowce, glina, piaski b) 18,0-165,0 – jura górna – piaskowiec drobnoziarnisty
RZECZYCA	ul. Zielona 40	10,0	2,0	U-1,95 N-18,4	a) 0,0-20,5 – czwartorzęd – piaski i gliny b) 20,5-23,0 – trzeciorzęd – piaskowiec i mułowiec c) 23,0-36,0 – jura – łupek ilasty, mułowiec
RZECZYCA	ul. Zielona 27	11,5	1,25	brak danych	a) 0,0-18,0 – czwartorzęd – gliny i piaski b) 18,0-20,0 – jura - łupki
RZECZYCA		6,0	3,6	U-4,4 N-4,4	a) 0,0-14,0 – czwartorzęd – glina i piaski b) 14,0-17,0 – jura – łupek ilasty
RZECZYCA	tuczarnia trzody chlewnej	6,15	3,25	U-3,05 N-6,0	a) 0,0-13,5 – czwartorzęd – piaski i gliny b) 13,5-18,0 – jura – ility czarne
RZECZYCA	samopomoc chłopska	10,0	2,9	U-5,6 N-5,6	0,0-15,0 - czwartorzęd

RZECZYCA	rolnicza spółdzielnia produkcyjna	21,0	1,35-3,0	brak danych	a) 0,0-28,8 – czwartorzęd – gliny i piaski b) 28,8-186,6 – jura – piaskowce i iły
-----------------	-----------------------------------	------	----------	-------------	--

źródło: opracowanie własne na podstawie Dokumentacji hydrogeologicznej ujęć wód podziemnych – archiwum geologiczne w Piotrkowie Tryb.

2.8 Utwory powierzchniowe i gleby

Zgodnie z mapą glebowo-rolniczą gminy Rzeczyca, niemal na całym obszarze gminy, macierzystym podłożem tworzenia się struktury glebowej są osady czwartorzędowe plejstoceńskie i holocenijskie, występujące w postaci glin, piasków, żwirów, pyłów i łąw.

Charakterystyka kompleksów rolniczej przydatności gleb

Udział poszczególnych kompleksów rolniczej przydatności gleb i ich lokalizacje w obszarze gminy są następujące:

- w ramach gruntów ornych:
 - kompleks nr 4 (żytni bardzo dobry/pszenno-żytni) – 13,4%, lokalizacja: Brzozów, Bobrowiec, Glina, Jeziorzec, Rzeczyca, Rzeczyca Nowa, Sadykierz, Zawady,
 - kompleks nr 5 (żytni dobry) – 21,1%, lokalizacja: Bartoszkówka, Bobrowiec, Glina, Kanice, Kawęczyn, Rzeczyca, Sadykierz, Wiechnowice, Zawady,
 - kompleks nr 6 (żytni słaby) – 42,3% ogólnej powierzchni gruntów ornych, lokalizacja: Brzozów, Bartoszkówka, Bobrowiec, Glina, Grotowice, Gustawów, Jeziorzec, Kanice, Kawęczyn, Lubocz, Łęg, Roszkowa Wola, Rzeczyca, Stanisławów, Sadykierz,
 - kompleks nr 7 (żytnio-łubinowy) – 21,8%, lokalizacja: Brzeg, Bartoszkówka, Grotowice, Lubocz, Łęg, Roszkowa Wola, Kol. Roszkowa Wola, Sadykierz,
 - kompleks nr 8 (zbożowo-pastewny mocny) – 0,2% lokalizacja: Brzozów, Bobrowiec, Sadykierz,
 - kompleks nr 9 (zbożowo-pastewny słaby) – 1,2%, lokalizacja: Brzeziny, Glina, Lubocz,
- w ramach użytków zielonych:
 - kompleks 2z (użytki zielone średnie) – 62,2% ogólnej powierzchni łąk i pastwisk, lokalizacja: Brzeg, Kawęczyn, Lubocz, Roszkowa Wola, Rzeczyca,
 - kompleks 3z (użytki zielone słabe i bardzo słabe) – 37,8%. lokalizacja: Brzeg, Brzozów, Bartoszkówka, Grotowice, Lubocz, Łęg, Roszkowa Wola, Kolonia Roszkowa Wola;

Ocena ogólna stosunków wodnych na terenach rolniczych

Dominują gleby okresowo suche (ok. 62%), które wykazują okresowy niedobór wód gruntowych (kompleks nr 4). Gleby stale suche stanowią ok. 21% gruntów ornych (kompleks nr 5). Na użytkach zielonych: 41% gleb jest okresowo podmokłych, 23% łąk i pastwisk ma właściwe uwilgocenie; gleby stale za suche zajmują 16%, a okresowo za suche 14,5%. Gleby wymagające regulacji stosunków wilgotnościowych – to gleby okresowo podmokłe (w kompleksach nr 8 i 9 i częściowo w kompleksach nr 4 i 5).

Waloryzacja rolniczej przestrzeni produkcyjnej

Na terenie gminy przeważają grunty niskich klas bonitacyjnych V i VI, stanowiące ok. 63% ogólnej powierzchni gruntów ornych i są one umiejscowione wzdłuż doliny Pilicy. Gleby zaliczane do IV klasy bonitacyjnej zajmują ok. 32% powierzchni gruntów ornych, a gleby III klasy bonitacyjnej (objęte prawną ochroną przed zmianą użytkowania na inne cele niż rolnicze) zajmują jedynie ok. 5% powierzchni gruntów ornych.

Najczęściej spotykane są gleby V klasy.

Najlepsze gleby (pseudobielicowe, wytworzone z pylastych glin i mułków) klas III i IVa leżą w centralnej i zachodniej części gminy w rejonie wsi: Brzozów, Bobrowiec, Glina, Rzeczyca, Rzeczyca Nowa, Sadykierz, Zawady oraz w rejonie Jeziorca) i należą do kompleksu 4 żytniego bardzo dobrego (pszenno-żytniego) lub kompleksu 5 żytniego dobrego, występującego w rejonie wsi: Bobrowiec, Glina, Rzeczyca, Rzeczyca Nowa, Sadykierz, Wiechnowice, Zawady.

Najsłabsze gleby (brunatne wylugowane i kwaśne oraz bielicoziemne, wytworzone na piaskach, piaskach ze żwirami lub mułkach piaszczystych) klasy VI spotykane są na terasie zalewowej rzeki Pilicy i wzdłuż doliny Luboczanki: na północ od doliny rzeki – na całym obszarze gminy poza fragmentami obrębu Wiechnowice, Bartoszkówka i Jeziorzec, na południe od doliny Luboczanki – w północnej części obrębu Brzozów, Sadykierz. Grunty rolnicze najslabsze, nieprzydatne, stale za suche, wytworzone z piasków luźnych całkowitych, powinny być zalesione, gdyż ich użytkowanie rolnicze jest nieekonomiczne. Zalesienie jako sugerowany sposób zagospodarowania tych gleb dotyczy obszaru gminy Rzeczyca wzdłuż doliny Luboczanki (poza jej zasięgiem).

Użytki zielone, należące do kompleksów 2z (użytki zielone średnie) i 3z (użytki zielone słabe i bardzo słabe) na terasie zalewowej rzeki Pilicy należy zachować w dotychczasowym użytkowaniu z uwagi na ich ochronę w ramach obszarów NATURA 2000.

Trwałe użytki zielone występują też w dnach pozostałych dolin, niewielkie powierzchnie użytków zielonych na glebach pochodzenia organicznego (torfy) występują w dolinie Luboczanki w rejonie Kanic, Wiechnowic i Bartoszkówki.

Na terenie gminy Rzeczyca przeważają gleby bardzo lekkie do uprawy (ok. 63% gruntów ornych). W górnych poziomach profilu glebowego dominują gliniaste lekkie i piaski gliniaste mocne. Gleby ciężkie i bardzo ciężkie do uprawy mechanicznej nie występują. Tereny trudne, bardzo trudne, wyjątkowo trudne oraz wymagające specjalnego sprzętu nie występują.

2.9 Flora i fauna

Wg klasyfikacji geobotanicznej Polski W. Szafera obszar gminy Rzeczyca zaliczany jest do prowincji Niżowo-Wyżynnej, Środkowoeuropejskiej, działu Bałtyckiego, podpodziału Pasa Wyżyn Środkowych. Środowisko przyrodnicze na analizowanym obszarze nie zostało znacząco przekształcone, ponieważ brak tu przemysłu i uciążliwych usług.

Gmina posiada typowo rolniczy charakter, w krajobrazie dominują pola uprawne, którym towarzyszą zbiorowiska roślin takich jak: ostrożeń polny, perz właściwy, skrzyp polny, mięta polna, kąkol, ostróżeczka polna, groszek bulwiasty, jaskier polny, mak polny, krwawnik i inne.

Znaczącą część powierzchni gminy zajmuje zwarty obszar lasów i gruntów leśnych.

Ich uzupełnienie stanowią liczne zadrzewienia (nie będące lasami), towarzyszące dolinom oraz remizy pomiędzy polami uprawnymi. Dopelnieniem tej struktury jest zieleń ogrodów przydomowych oraz zieleń urządzona parków i cmentarzy.

Lasy spełniają w sposób naturalny lub w wyniku działań człowieka różnorodne funkcje:

- ekologiczne (ochronne), wyrażające się m.in. korzystnym wpływem lasów na kształtowanie klimatu globalnego i lokalnego, regulacją obiegu wody w przyrodzie, przeciwdziałaniem powodziom i osuwiskom, ochroną gleb przed erozją i krajobrazu przed stepowaniem, zachowaniem różnorodności ekosystemowej, gatunkowej i genetycznej;
- funkcje produkcyjne (gospodarcze), polegające głównie na zdolności do odnawialnej produkcji biomasy, w tym przede wszystkim drewna i użytków ubocznych;
- funkcje społeczne kształtują korzystne warunki zdrowotne i rekreacyjne dla społeczeństwa i wzbogacają rynek pracy.

Lasy Nadleśnictwa Spała, w tym na terenie gminy Rzeczyca, w klasyfikacji przyrodniczo leśnej położone są w VI Krainie Małopolskiej, w 1-szej Dzielnicy Sieradzko-Opoczyńskiej, a kompleks leśny nadleśnictwa wchodzi w skład Puszczy Nadpilickiej.

Około 79% powierzchni lasów w gminie przypada na Lasy Państwowe - Nadleśnictwo Spała, zajmujące zwarty obszar i tworzące południowo-zachodnią osłonę gminy.

Część dużego kompleksu leśnego Lasów Państwowych Nadleśnictwa Spała, będąca zachodnim fragmentem powierzchni gminy, zdominowana jest przez lasy sosnowe w większości w średnich klasach wieku z pozostałością ponad 120 letnich drzewostanów. Drzewostany te rosną na siedliskach: bór mieszany świeży, bór mieszany wilgotny, bór świeży, las mieszany świeży, las mieszany wilgotny, las świeży, ols. Występują tu gatunki typowo leśne, a spośród nich najrzadsze to: dzięcioł średni, dzięcioł czarny, słonka. Występuje tu także ważne zgrupowanie ssaków takich jak: sarna, dzik, jeleń, lis, kuna leśna, wiewiórka oraz nietoperze: mopek i borowiec wielki.

Wzdłuż strugi Olszówka znajduje się siedlisko lasu mieszanego wilgotnego i olsu. Fragmentarycznie – w miejscach zastoiskowych – spotyka się siedlisko boru świeżego. Wytworzyły się tu również zbiorowiska borowe – iglaste (bór świeży, bór wilgotny, bór bagienny, bór mieszany świeży, bór mieszany wilgotny) i leśne – liściaste (las mieszany świeży, las mieszany wilgotny, las świeży, las wilgotny, ols, ols jesionowy).

Zróźnicowanie zbiorowisk (fitocenoz) o odmiennym składzie gatunkowym oraz budowie pionowej, a także występowaniu charakterystycznych gatunków roślin, nastąpiło na skutek różnych warunków siedliska: rodzaju skały macierzystej i wytworzonej na niej gleby, uwilgotnienia, warunków klimatycznych.

Lasy o innych stanach własności (gminne oraz głównie lasy prywatne) stanowią ok. 21% ogólnej powierzchni lasów gminy. Są to małe skupiska lasów prywatnych, ważne w systemie przyrodniczym gminy, choć charakteryzujące się znacznie mniejszą bioróżnorodnością od dużych kompleksów leśnych w południowo-zachodniej części gminy.

W pobliżu wsi: Glina, Zawady, Brzozów na granicy polno – leśnej dominuje mozaika siedlisk strefy ekotonowej (przejściowej). Na skrajach lasów mają stanowiska łągowe: lerki i gąsiorki (gatunki ptaków o znaczeniu wspólnotowym).

W dolinie rzeki Luboczanki dominuje łąg olszowo-jesionowy z drzewostanem zdominowanym przez olszę czarną. W warstwie krzewów występuje porzeczek czarna oraz czeremcha. Warstwa runa jest bujna i zwarta; tworzą ją gatunki: pokrzywa, gajowiec żółty, kostrzewa olbrzymia, czyściec leśny, gwiazdnica gajowa, przytulia czepna. Pozostałą część doliny zajmują ekstensywnie użytkowane łąki i fragmenty gruntów ornych.

Dolina strugi Rzeczyca charakteryzuje się nieco mniejszym udziałem łągów na korzyść łąk. W dolinie jest ok. 40 gatunków ptaków łągowych, z gadów występuje zaskroniec, płazy reprezentuje 5 gatunków, ssaki chronione - to 9 gatunków w tym bóbr europejski i wydra, wymienione w załączniku II Dyrektywy Rady 92/43/EWG.

W dolinie strugi Olszówki dominują siedliska łągów i śródleśne łąki. Dolinę strugi na terenie gminy otaczają lasy.

Szczególne walory przyrodnicze prezentuje jednak rozległa dolina rzeki Pilicy, której obszar objęto specjalną ochroną w ramach obszarów Natura 2000. Siedliska w dolinie tej rzeki zostały omówione poniżej w rozdziale dot. obszarów i obiektów przyrodniczo chronionych na obszarze gminy Rzeczyca.

Naturalność doliny objawia się występowaniem siedlisk uważanych w Unii Europejskiej za zagrożone wyginięciem. Są to m.in.: starorzecza ze zbiorowiskami z *Nympheion*, *Potamion*, ciepłolubne murawy napiaskowe *Koelerion glaucae*, niżowe świeże łąki użytkowane ekstensywnie *Arrhenatherion elatioris*, łągi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe *Salicetum albofragilis*, *Populetum albae*, *Alnenion*.

Cenny przyrodniczo i krajobrazowo fragment wysokiego zbocza doliny rzeki Pilicy między miejscowościami Grotowice i Lubocz to tzw. Skarpa Grotowicka, na której zachowały się interesujące zbiorowiska murawowe z florą ciepłolubną. Rosną tu m. in. tymotka Boehmera (*Phleum phleoides*), lepnica wąskopłatkowa (*Silene otites*), szalwia łąkowa (*Salvia pratensis*), goździk kartuzek (*Dianthus cartusianorum*), żebrzyca roczna (*Seseli annuum*) i inne. Występują tu również dwa niewielkie płyty chronionego siedliska Natura 2000 o kodzie 6120, tj. ciepłolubne, śródłądowe murawy napiaskowe (*Koelerion glaucae*). Zajmują one dolną część zbocza, które wyżej jest porośnięte drzewostanem sosnowym. Mimo małej powierzchni są one dobrze rozwinięte.

Naturalne koryto rzeki wraz ze starorzeczami, łągami i łąkami jest ostoją dla chronionych gatunków roślin: kruszczyk szerokolistny, grzybień biały. Świat zwierząt reprezentuje tu około 70 gatunków ptaków łągowych na czele z zagrożonymi gatunkami wodno-błotnymi, wymienionymi w Załączniku I Dyrektywy Rady 79/409/EWG: błotniak stawowy, bocian biały, derkacz, zimorodek, żuraw. Chronione prawem krajowym gady i płazy reprezentuje odpowiednio 2 i 9 gatunków, w tym kumak nizinny wymieniony w załączniku II Dyrektywy Rady 92/43/EWG. Ssaki chronione prawem krajowym

- to 15 gatunków w tym wymienione w załączniku II Dyrektywy Rady 92/43/EWG: bóbr europejski i wydra.

Pilica jest jedną z najcenniejszych rzek w Polsce pod względem ochrony ichtiofauny. Występuje tu 7 gatunków ryb z załącznika II tzw. Dyrektywy Siedliskowej.

Poza zbiorowiskami roślinności naturalnej w postaci kompleksów leśnych w południowo-zachodniej części gminy, zbiorowisk nadwodnych, naturalnych zakrzewień i zadrzewień, bardzo ważną rolę przyrodniczą stanowi zieleń urządzone, na którą składają się na obszarze gminy Rzeczycy:

- agrocenozy w postaci pól uprawnych, sadów, użytków zielonych,
- parki: dworski w Rzeczycy, Grotowicach, Bartoszewce i Glinie,
- stare aleje: w Rzeczycy, Grotowicach i Glinie,
- stare aleje wzdłuż ciągów komunikacyjnych,
- zadrzewienia i zakrzewienia przydomowe,
- trawniki wokół obiektów użyteczności publicznej, terenów usługowych i produkcyjnych,
- zieleń cmentarzy: zabytkowego - przy kościele pw. św. Katarzyny w Rzeczycy i współczesnego cmentarza przy ul. Łąkowej w Rzeczycy,
- ogrody przydomowe.

W miejscach przekształconych przez człowieka rozwija się roślinność ruderalna z dużym udziałem gatunków obcych na tym terenie (antropofitów).

2.10 Walory przyrodniczo – krajobrazowe oraz obszary i obiekty prawnie chronione

2.10.1 System przyrodniczy gminy

System przyrodniczy gminy Rzeczycy tworzą wszystkie formy naturalne i pochodzenia antropogenicznego, które pełnią funkcje ekologiczne. System ten tworzy ciągły lub wymagający tworzenia połączeń układ przestrzenny terenów otwartych, przyrodniczo aktywnych, zapewniający prawidłowe funkcjonowanie żywych zasobów naturalnych oraz kształtowanie właściwych warunków klimatycznych i możliwości rekreacji ludności w kontakcie z przyrodą.

Powiązania przyrodnicze odbywają się poprzez:

- obieg wody – spływ podziemny i powierzchniowy,
- cyrkulację atmosferyczną,
- powiązania ekologiczne – realizowane poprzez korytarze ekologiczne dolin rzek i cieków.

Oprócz powiązań energetyczno – materialnych realizowanych przez wody korytarze ekologicznych istotne znaczenie mają migracje roślin i zwierząt wzdłuż stoków i den dolinnych.

Poprzez te korytarze ekologiczne następuje, niezbędna dla prawidłowego rozwoju lokalnych populacji, wymiana genów roślin i zwierząt, szczególnie wodno-błotnych.

Istotną rolę w powiązaniach przyrodniczych obszaru gminy Rzeczycy z otoczeniem odgrywają także kompleksy leśne dawnej Puszczy Pilickiej, leżące w granicach Spalskiego Parku Krajobrazowego oraz rozległa dolina rzeki Pilicy.

Tworzenie systemu przyrodniczego gminy polega na łączeniu w przestrzeni obszarów i obiektów cennych przyrodniczo. Następuje poprzez prowadzenie przez gminę polityki zrównoważonego

rozwoju, w efekcie której w dokumentach z zakresu planowania przestrzennego winny znaleźć się ustalenia ograniczające wznoszenie sztucznych barier w środowisku przyrodniczym.

Łączenie różnych form ochrony przyrody korytarzami ekologicznymi pozwala na włączanie się gminy do zewnętrznego systemu przyrodniczego: sąsiednich gmin, województwa, kraju. Korytarze ekologiczne zapewniają przemieszczanie się gatunków flory i fauny.

System ochrony przyrody i krajobrazu w Polsce tworzony jest na bazie odpowiednich regulacji europejskich, głównie dyrektywy siedliskowej (92/43/EEC). Rozpoczęty został poprzez tworzenie polskiego komponentu Europejskiej Sieci Ekologicznej Natura 2000.

System przyrodniczy gminy Rzeszyca tworzą:

- główny międzynarodowy korytarz ekologiczny Dolina Dolnej Pilicy obejmujący:
 - Obszar Specjalnej Ochrony Ptaków Natura 2000 „Dolina Pilicy” PLB 140003,
 - Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk Natura 2000 „Dolina Dolnej Pilicy” PLH 140016,
 - obszar Spalskiego Parku Krajobrazowego,
 - część otuliny Spalskiego Parku Krajobrazowego,obszary te obejmują głównie kompleks leśny Lasów Państwowych Nadleśnictwa Spała w pd.-zach. części gminy Rzeszyca oraz dolinę rzeki Pilicy.
Jest to obszar o potwierdzonych predyspozycjach do pełnienia funkcji przyrodniczych, objęty różnymi formami ochrony przyrody – kompleks wielkopowierzchniowej ochrony przyrody;
- lokalne korytarze ekologiczne – doliny: rzeki Luboczanki, strugi Rzeszyca, strugi Olszówka i ich dopływów – małych bezimiennych cieków;
- pozostałe tereny i obiekty aktywne przyrodniczo:
 - pozostałe lasy, w tym lasy ochronne,
 - zadrzewienia śródpolne,
 - parki, skwery i zieleńce, w tym szczególnie parki historyczne, chronione jako zabytkowe (w zespołach dworsko-parkowych w Bartoszówce, Glinie, Grotowicach i Rzeszyca),
 - trawniki przy obiektach użyteczności publicznej,
 - zieleń ogrodów przydomowych,
 - zieleń cmentarzy:
 - zieleń zabytkowego cmentarza przy kościele w Rzeszyca,
 - zieleń współczesnego cmentarza w Rzeszyca,
 - aleje drzew, w tym chroniona w Grotowicach,
 - pomniki przyrody,
 - otwarte tereny upraw rolniczych,
 - zbiorniki wodne, zwłaszcza naturalne oczka wodne,
 - rzeki, ciek,
 - łąki i pastwiska w dolinach cieków.

Gmina rozdzielona jest sztuczną barierą w postaci Centralnej Magistrali Kolejowej, wyniesionej na wysokim nasypie. Magistrala ta nie posiada odpowiednio zbudowanych przejść dla zwierząt dużych, średnich i małych. Barierą, szczególnie dla płazów, jest droga wojewódzka 726 oraz asfaltowe lokalne drogi powiatowe i gminne w pobliżu zbiorników wodnych i cieków.

2.10.2 Obszary i obiekty prawnie chronione

Na obszarze gminy Rzeszyca spośród form ochrony przyrody w rozumieniu ustawy o ochronie przyrody z 2004 r. występują:

- Obszar Specjalnej Ochrony Ptaków Natura 2000 "Dolina Pilicy" PLB140003 (fragment),
- Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk Natura 2000 „Dolina Dolnej Pilicy” PLH140016 (fragment),
- Spalski Park Krajobrazowy (fragment),
- Rezerwat Przyrody „Żądłowice” (fragment),
- 8 pomników przyrody biotycznej – w tym: 114 drzew.

Obszar Specjalnej Ochrony Ptaków Natura 2000 "Dolina Pilicy" (kod: PLB140003)

Obszar OSOP „Dolina Pilicy” - PLB 140003 został ustanowiony w 2004 r. na podstawie Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 21.07.2004 r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 (Dz.U.04.229.2313). Obecnie podstawę prawną funkcjonowania obszaru OSOP „Dolina Pilicy” stanowi Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 12 stycznia 2011 r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków (Dz.U.2011, Nr 25 poz. 133).

Obszar Specjalnej Ochrony Ptaków Natura 2000 "Dolina Pilicy" obejmuje obszar doliny Pilicy o powierzchni całkowitej 35 356,26 ha, długości 80 km od Inowłódza do ujścia Pilicy do Wisły. Podzielony jest na 3 regiony: piotrkowski, radomski i warszawski zachodni. Na region piotrkowski przypada 7% ogólnej powierzchni obszaru OSO „Dolina Pilicy”. Jego powierzchnię w administracyjnych granicach gminy Rzeszyca stanowi zachodni fragment obszaru OSOP, ciągnącego się do ujścia Pilicy do Wisły. OSOP „Dolina Pilicy” zajmuje 1 397,3 ha powierzchni gminy Rzeszyca.

OSOP "Dolina Pilicy" PLB140003 posiada plan zadań ochronnych (PZO) ustanowiony zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Warszawie i Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Łodzi z dnia 31 marca 2014 r. (Dz. Urz. Woj. Mazowieckiego z 2014 r. poz. 3720) oraz (Dz. Urz. Woj. Łódzkiego z 2014 r. poz.1660). Plan został zmieniony zarządzeniem z dnia 23 grudnia 2014 r. (Dz. Urz. Woj. Mazowieckiego z 2014 r. poz. 12076) i (Dz. Urz. Woj. Łódzkiego z 2014 r. poz. 4775) oraz zarządzeniem z dnia 25 maja 2016 r. (Dz. Urz. Woj. Mazowieckiego z 2016 r. poz. 5082) i (Dz. Urz. Woj. Łódzkiego z 2016 r. poz. 2418).

Na terenie ostoi stwierdzono 56 lęgowych gatunków ptaków, związanych z siedliskami wodnymi i bagiennymi. W okresie lęgowym obszar zasiedla 7-10% populacji krajowej sieweczki obrożnej (C3, PCK), 5-10% populacji krajowej brodzca piskliwego (C3), około 5% krwawodzioba (C3), 2-4,5% dudka (C3), około 2% rycyka (C3) oraz co najmniej 1% populacji krajowej (C3,C6) następujących gatunków ptaków: batalion (PCK), bączek (PCK), błotniak stawowy, cyranka, czernica, gąsiorek, lelek, nurogeś, podróżniczek (PCK), rybitwa białoczelna (PCK), rybitwa czarna, rybitwa rzeczna, sieweczka rzeczna, trzmiełojad, zimorodek; w stosunkowo wysokim zagęszczeniu (C7) występują:

błotniak łąkowy, bocian biały, bocian czarny, krzyżówka, derkacz, jarzębatka, kropiatka, lerka, świergotek polny, zausznik.

Zróznicowana pod względem składu i wilgotności gleba, a także ekstensywne wykorzystywanie użytków zielonych – stworzyły bardzo ciekawy, mozaikowaty układ siedlisk i roślinności, poczynając od kserotermicznych – po bagienne. W ostoi utrzymują się duże kompleksy łąk. Obszar obejmuje pozostałości naturalnych lasów „spalskich”, z których najcenniejsze są płyty starych dąbrów. W dolinie dobrze zachowały się także lasy łąkowe. Obszar charakteryzuje się bogatą florą; stwierdzono tu występowanie 575 gatunków roślin naczyniowych – w tym: rzadkie, zagrożone i prawnie chronione. Dolina jest zasiedlona przez bobry i wydry. Pilica jest jedną z najważniejszych rzek w Polsce z punktu widzenia ochrony ichtiofauny.

Zagrożeniem dla tego obszaru jest obniżanie poziomu wód gruntowych oraz przesuszanie łąk i pastwisk. Niekorzystny wpływ wywiera zmiana upraw zielonych na rolne oraz zaniechanie użytkowania łąk i pastwisk, co powoduje naturalną sukcesję roślinności krzewiastej i drzewiastej.

Na terenie gminy Rzeczyca Obszar Specjalnej Ochrony Ptaków „Dolina Pilicy” obejmuje koryto rzeki Pilicy, strefę brzegową oraz dolinę ze starorzeczami, z mozaiką łąk, łągów, pól uprawnych oraz zabudowania wsi Łęg, Brzeziny, Grotowice, Brzeg, Lubocz, Roszkowa Wola.

Pilica jest jedną z ważniejszych w Polsce rzek z punktu widzenia ochrony ichtiofauny (występuje 7 gatunków ryb z Załącznika II Dyrektywy Rady 92/43/EWG).

Zmniejszenie przepływu wód w rzece Pilicy o blisko 25%, spowodowane przez wybudowanie w 1973 r. Zbiornika Sulejowskiego, stwarza poważne zagrożenie obniżania poziomu wód gruntowych oraz przesuszania łąk i pastwisk. Naturalne zalewanie doliny podczas wezbrań powodziowych należy do rzadkości, co ma wpływ na zmniejszenie nawodnienia doliny. Niekorzystny wpływ wywiera zmiana użytków zielonych na rolne, zabudowa rekreacyjna oraz zaniechanie użytkowania łąk i pastwisk, co uruchamia naturalną sukcesję roślinności krzewiastej i drzewiastej.

Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk Natura 2000 "Dolina Dolnej Pilicy" (kod: PLH140016)

Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk "Dolina Dolnej Pilicy" obejmuje obszar, który wskazany był dotychczas jako obszar mający znaczenie dla Wspólnoty Natura 2000 "Dolina Dolnej Pilicy" w drodze decyzji Komisji Europejskiej z dnia 12 grudnia 2008 r. przyjmującej na mocy dyrektywy Rady 92/43/EWG drugi zaktualizowany wykaz terenów mających znaczenie dla Wspólnoty składających się na kontynentalny region biogeograficzny. Obszar mający znaczenie dla Wspólnoty był wówczas projektowanym specjalnym obszarem ochrony siedlisk.

Obecnie podstawę prawną funkcjonowania SOOS „Dolina Dolnej Pilicy” stanowi Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 8 czerwca 2017 r. w sprawie specjalnego obszaru ochrony siedlisk Dolina Dolnej Pilicy (PLH140016) (Dz.U. 2017, poz. 1402).

Obszar „Dolina Dolnej Pilicy” zajmuje powierzchnię całkowitą 31 821,57 ha, w tym w gminie Rzeczyca zajmuje powierzchnię ok. 1 290 ha.

Specjalny obszar ochrony siedlisk tworzy się w celu ochrony siedlisk przyrodniczych, będących przedmiotem zainteresowania Unii Europejskiej. Obszar ten przyczynia się w znaczący sposób w swoim

regionie biogeograficznym do zachowania lub odtworzenia stanu właściwej ochrony siedliska przyrodniczego oraz przyczynia się do spójności sieci obszarów Natura 2000 i zachowania różnorodności biologicznej obszaru.

Obszar Natura 2000 "Dolina Dolnej Pilicy" PLH140016 posiada plan zadań ochronnych (PZO) ustanowiony zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Warszawie i Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Łodzi z dnia 31 marca 2014 r. (Dz. Urz. Woj. Mazowieckiego z 2014 r. poz. 3719) oraz (Dz. Urz. Woj. Łódzkiego z 2014 r. poz. 1661). Plan został zmieniony zarządzeniem z dnia 23 grudnia 2014 r. (Dz. Urz. Woj. Mazowieckiego z 2014 r. poz. 12075) i (Dz. Urz. Woj. Łódzkiego z 2014 r. poz. 4774) oraz zarządzeniem z dnia 25 maja 2016 r. (Dz. Urz. Woj. Mazowieckiego z 2016 r. poz. 5081) i (Dz. Urz. Woj. Łódzkiego z 2016 r. poz. 2417).

Ostoja w znacznej części pokrywa się z OSOP „Dolina Pilicy” PLB 140003 - ważną ostoją ptasią o randze krajowej K68, w obrębie której występują co najmniej 32 gatunki ptaków z Załącznika I Dyrektywy Rady 79/409/EWG, oraz 6 gatunków z Polskiej Czerwonej Księgi Zwierząt.

Zróżnicowana pod względem składu i wilgotności gleba, a także ekstensywne użytkowanie użytków zielonych - stworzyły bardzo ciekawy, mozaikowy układ siedlisk, poczynając od kserotermicznych po bagienne. W ostoi utrzymują się duże kompleksy łąk. Ponadto obszar obejmuje pozostałości naturalnych lasów „spalskich”. W dolinie dobrze zachowały się także lasy łąkowe. Terasa zalewowa jest częściowo zmeliorowana, dominują na niej łąki i pastwiska o różnym stopniu wilgotności, zbiorowiska turzyc i trzciny. Wilgotne zagłębienia terenu porośnięte są wierzbami i olszą. Część łąk i pastwisk, w tym zmeliorowanych, na skutek braku użytkowania porasta krzewami i drzewami lub zabagnia się.

Ostoja charakteryzuje się bogatą florą – stwierdzono tu występowanie 575 gatunków roślin naczyniowych – w tym: rzadkich, zagrożonych i prawnie chronionych.

Rzeka na tym odcinku meandruje, tworząc liczne wysepki, łachy i ławice piasku. Niskie wyspy są nagie, wyższe porośnięte zaroślami wierzbowymi.

Na obszarze tym występuje 10 typów siedlisk z Załącznika I Dyrektywy Rady 92/43/EWG i 9 gatunków z Załącznika II tej Dyrektywy. Są to:

- starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami,
- suche wrzosowiska,
- ciepłolubne, śródlądowe murawy napiaskowe,
- zmiennowilgotne łąki trzęślicowe,
- torfowiska przejściowe i trzęsawiska,
- niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie,
- grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny,
- łągi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe oraz olsy źródłiskowe,
- łąkowe lasy dębowo-wiązowo-jesionowe,
- ciepłolubne dąbrowy.

Wśród zwierząt innych niż ptaki, będących przedmiotem ochrony na specjalnym obszarze ochrony siedlisk „Dolina Dolnej Pilicy” (PLH140016) należy wymienić: bobra europejskiego, wydrę, kumaka nizinnego, minoga strumieniowego, bolenia, różankę, piskorza, kozę złotawą, kozę, brzanę, zatoczka łamliwego.

Dolina jest od 1984 r. zasiedlona przez bobry, a od połowy lat 1990 przez wydry.

Spalski Park Krajobrazowy

Spalski Park Krajobrazowy i jego otulinę utworzono 5.10.1995 r. rozporządzeniem nr 4/95 Wojewody Piotrkowskiego. W granicach gminy Rzeczyca znajduje się 2263,5 ha powierzchni parku (co stanowi 17,6% całego obszaru SPK) oraz 2668,5 ha otuliny (11,5%).

Po stwierdzeniu nieważności rozporządzenia Nr 26/2006 Wojewody Łódzkiego z dnia 13 lipca 2006 r. w sprawie Spalskiego Parku Krajobrazowego (Dz. Urz. Woj. Łódzkiego Nr 258 poz. 1990) wyrokiem Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Łodzi z dnia 17 czerwca 2015 r., sygnatura akt II SA/ŁD 266/15, status prawny Parku określa rozporządzenie nr 4/95 Wojewody Piotrkowskiego z dnia 5 października 1995 r. w sprawie utworzenia Spalskiego Parku Krajobrazowego (Dz. Urz. Woj. Piotrkowskiego Nr 15, poz. 113).

Ww. akt prawny nadal zachowuje moc z wyjątkiem przepisów niezgodnych z obecnie obowiązującą ustawą o ochronie przyrody.

Park obejmuje swym zasięgiem w gminie całą dolinę Pilicy wraz ze skarpą, fragment kompleksu leśnego „lasy spalskie” oraz fragmenty dwóch obszarów Natura 2000. Park charakteryzuje się malowniczym krajobrazem w skład, którego wchodzi meandrująca Pilica, starorzecza, mozaika lasów, łąk, pól uprawnych oraz zabudowa wiejska. Główną funkcją Parku jest wzmocnienie krajowej sieci obszarów chronionych, a także ochrona fragmentów puszczańskich drzewostanów dębowych i sosnowych; naturalnych układów fitocenoz leśnych, łąkowych, szuwarowych, torfowiskowych oraz bogatej flory i fauny. Ponadto funkcją parku jest także zaspokojenie potrzeb rekreacyjnych ludności. Turystyka ma tu charakter krajoznawczy lub specjalistyczny - nie pobytowy.

Rezerwat Przyrody „Żądłowice”

Rezerwat utworzony został Zarządzeniem Ministerstwa Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z 5 października 1968 r. (M.P. Nr 43 poz. 300) i powiększony Rozporządzeniem Nr 58/2001 Wojewody Łódzkiego z 28 grudnia 2001 r. w sprawie rezerwatu „Żądłowice”.

17 czerwca 2010 r. Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Łodzi wydał Zarządzenie Nr 55/2010 w sprawie rezerwatu przyrody „Żądłowice”, w którym stwierdza się, że rezerwat stanowi obszar lasu o łącznej powierzchni 241,19 ha, położony na terenie gminy Inowódz i Rzeczyca.

Celem ochrony rezerwatu jest zachowanie ze względów naukowych i dydaktycznych mozaiki ekosystemów leśnych: olsów, borów sosnowych, łągów i grądów, występujących w związku z istniejącym układem warunków hydrologicznych.

Rezerwat zamieszkują liczne gatunki ptaków, jest także miejscem gniazdowania chronionych gatunków ptaków. Odpowiednie warunki bytowania znalazł tu bocian czarny. Ssaki reprezentuje zwierzyna łowna oraz gatunki chronione.

Rezerwat tylko w bardzo niewielkiej części położony jest na terenie gminy Rzeczyca. Stanowi ją bagno porośnięte zadrzewieniami (olsza czarna w wieku 59, 39 i 24 lat oraz sosna zwyczajna w wieku 59 lat). W podziale gospodarczym Nadleśnictwa jest to oddział 215A d. leśnictwa Żądłowice (pow. 2,28 ha). Dla rezerwatu ustanowiony został plan ochrony zatwierdzony Rozporządzeniem Nr 56/2007 Wojewody Łódzkiego z dnia 28 listopada 2007 r.

Pomniki przyrody

Tabela. Pomniki przyrody na obszarze gminy Rzeczyca

	Lokalizacja pomnika	Zakres ochrony		Podstawa prawna ochrony
		Gatunki drzew	Liczba drzew	
1.	Rzeczyca obręb 18, dz. nr ew. 870/7 i 869/12 zabytkowy park podworski	modrzew europ. – 2 dęby szypułkowe – 2 jesion wyniosły – 1 lipa drobnolistna – 1	6	Rozporządzenie Wojewody Piotrkowskiego Nr 4/96 z dnia 04.11.1996 r. (Dz. Urz. Woj. Piotrkowskiego Nr 21, poz. 75 z 1996 r.)
2.	Glina obręb 6, dz. nr ew. 269 Bażanciarnia, Nadl. Spała oddz. 168	lipa drobnolistna – 1 dąb szypułkowy – 2	3	Zarządzenie Wojewody Piotrkowskiego Nr 45/87 z dnia 15.12.1987 r. (Dz. Urz. Woj. Piotrkowskiego Nr 17, poz. 177 z 1987 r.)
3.	Glina obręb 6, dz. nr ew. 269 aleja parkowa w gospodarstwie łowieckim, Nadl. Spała oddz. 168	lipa drobnolistna – 15	15	Rozporządzenie Wojewody Piotrkowskiego Nr 4/96 z dnia 04.11.1996 r. (Dz. Urz. Woj. Piotrkowskiego z 1996r. Nr 21, poz. 75) Uchwała Nr XXXVI/286/2013 Rady Gminy Rzeczyca z dnia 30.12.2013 r. (Dz. Urz. Woj. Łódzkiego poz. 433)
4.	Glina obręb 6, dz. nr ew. 258/1 Osada Łowiecka, Nadl. Spała oddz. 142	lipa drobnolistna – 1	1	Rozporządzenie Wojewody Piotrkowskiego Nr 4/96 z dnia 04.11.1996 r. (Dz. Urz. Woj. Piotrkowskiego z 1996r. Nr 21, poz. 75)
5.	Grotowice obręb 7, dz. nr ew. 536/2 i 536/4 zabytkowy park podworski	dąb szypułkowy – 3 buk pospolity – 3 jesion wyniosły – 1 wiąz szypułkowy – 5 klon pospolity – 5 lipa drobnolistna – 1	18	Rozporządzenie Wojewody Piotrkowskiego Nr 4/96 z 04.11.1996 r. (Dz. Urz. Woj. Piotrkowskiego Nr 21, poz. 75 z 1996 r.)
6.	Grotowice obręb 7, dz. nr ew. 518 droga dojazdowa do zabytkowego parku	lipa drobnolistna – 50 klon pospolity – 16 robinia akacyjowa – 3	69	Rozporządzenie Wojewody Piotrkowskiego Nr 4/96 z 04.11.1996 r. (Dz. Urz. Woj. Piotrkowskiego Nr 21, poz. 75 z 1996 r.)
7.	Bartoszkówka obręb 1, dz. nr ew. 64/3 teren Ośrodka Wczasowego-Kolonijnego Zakładów Przemysłu Wełnianego „Mazovia” w Tomaszowie	wiąz szypułkowy – 1	1	Zarządzenie Wojewody Piotrkowskiego Nr 45/87 z dnia 15.12.1987 r. (Dz. Urz. Woj. Piotrkowskiego Nr 17, poz. 177 z 1987 r.)

	Mazowieckim		
8.	Nadleśnictwo Spała, Leśnictwo Małomierz, Oddz. 196	sosna pospolita 1 „Kołnierzykowa”	Rozporządzenie Nr 5/2008 Wojewody Łódzkiego z dnia 25 marca 2008 r. w sprawie ustanowienia pomników przyrody Dz. Urz. Woj. Łódzkiego Nr 103, poz. 1009,

źródło: opracowanie własne na podstawie danych z GDOŚ

Ochronę prawną wobec pomników przyrody:

- Gлина obręb 6, dz. nr. ew. 258/5 aleja parkowa w gospodarstwie łowieckim, Nadl. Spała oddz. 168:
 - 1 lipa drobnolistna - zniesiono Rozporządzeniem Wojewody Łódzkiego Nr 25/2006 z 3 lipca 2006 r.,
 - 1 lipa drobnolistna - zniesiono Uchwałą Nr XXXVI/286/2013 Rady Gminy Rzeczyca z dnia 30 grudnia 2013 r. (Dz. Urz. Woj. Łódzkiego 4.02.2014 poz. 433),
- Gлина obręb 6, dz. nr. ew. 258/5 Osada Łowiecka, Nadl. Spała – 1 sosna pospolita - zniesiono Rozporządzeniem Wojewody Łódzkiego Nr 25/2006 z 3 lipca 2006 r.,
- Grotowice obręb 7, dz. nr ew. 518 droga dojazdowa do zabytkowego parku:
 - 2 klony pospolite - zniesiono Uchwałą Nr XIII/102/2011 Rady Gminy Rzeczyca z dnia 2 grudnia 2011 r. (Dz. Urz. Woj. Łódzkiego 23.01.2012 poz. 206),
 - 1 lipa drobnolistna - zniesiono Uchwałą Nr XLV/338/2014 Rady Gminy Rzeczyca z dnia 31 lipca 2014 r. (Dz. Urz. Woj. Łódzkiego 3.09.2014 poz. 3241).

Na obszarze gminy Rzeczyca występują także inne obszary i obiekty chronione, nie wymienione w ustawie o ochronie przyrody z 2004 r. jako formy ochrony przyrody:

Lasy ochronne

Uchwałą Nr XLVI/342/2010 Rada Gminy Rzeczyca z dnia 4 listopada 2010 r. pozytywnie zaopiniowała wniosek Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych o uznanie za las ochronny lasu stanowiącego własność Skarbu Państwa będącego w zarządzie Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe – Nadleśnictwo Spała, położonego na terenie gminy Rzeczyca w obrębach ewidencyjnych: Grotowice (w granicach działek nr ew.: 739, 675, 621) oraz Łęg (w granicach działek nr ew.: 351, 328, 324, 334, 315/4, 353, 1260/3 i 1260/5).

Wskazany las obejmuje drzewostany sosnowe z udziałem brzozy i olchy w wieku od 20 do 120 lat.

Zabytkowe parki dworskie podlegające ochronie konserwatorskiej:

- park dworski w Rzeczycy w zespole dworsko-parkowym, z dobrym drzewostanem. Założony został prawdopodobnie w XIX w. Na szczególną uwagę zasługują dwa pomnikowe modrzewie europ., dwa dęby szypułkowe, jesion wyniosły oraz lipa drobnolistna,
- park dworski w Grotowicach w zespole dworsko-parkowym, położony na wysokiej skarpie, zajmuje powierzchnię 4 ha. Utworzony na przełomie XVIII i XIX w. w stylu krajobrazowo – naturalistycznym. Rozwiązanie przestrzenne parku zostało uzależnione od usytuowania na

stoku doliny Pilicy. Na uwagę zasługują dwie aleje - grabowa i klonowa. Rosnące tu drzewa pomnikowe to przede wszystkim wiązy szypułkowe i klony pospolite,

- park dworski w Bartoszówce w zespole dworsko-parkowym, posiada pow. 2,38 ha, utworzony w 2 poł. XIX w.,
- park we wsi Glina w zespole dworsko-parkowym, utworzony w 2 poł. XIX w.

2.10.3 Tereny cenne przyrodniczo

Południowa część gminy leży w obrębie otuliny zewnętrznej Spalskiego Parku Krajobrazowego, utworzonego w celu ochrony szczególnych wartości przyrodniczych, krajobrazowych i historyczno-kulturowych środkowego odcinka Pilicy. Zadaniem otuliny jest ochrona zasobów Parku przed oddziaływaniem zewnętrznych czynników biotycznych i abiotycznych. Całkowita powierzchnia otuliny wewnętrznej wynosi 1 544 ha, a zewnętrznej 22 590 ha.

Zakazy obowiązujące na terenie parku krajobrazowego nie dotyczą otuliny, natomiast przy analizie wpływu działań inwestycyjnych w otulinie bada się ich oddziaływanie na walory przyrodnicze parku.

2.11 Zagrożenie powodziowe

W dniu 15 kwietnia 2015 r. opublikowane zostały Mapy zagrożenia powodziowego, a następnie w dniu 22 października 2020 r. opublikowano aktualizację tych map oraz nowe mapy zagrożenia powodziowego i mapy ryzyka powodziowego. Zgodnie z ustawą Prawo wodne mapy te stanowią oficjalne dokumenty planistyczne i są podstawą podejmowania działań związanych z planowaniem przestrzennym. W związku z powyższym dla wybranych rzek lub ich odcinków przestały obowiązywać studia ochrony przeciwpowodziowej. W odniesieniu do rzeki Pilicy przestało obowiązywać „Studium dla obszarów nieobwałowanych narażonych na niebezpieczeństwo powodzi” oraz „Studium dla potrzeb planów ochrony przeciwpowodziowej – Etap I. Rzeka Pilica” – stanowiące uzupełnienie do wymienionego wyżej Studium, w których wyznaczono zasięg obszarów zagrożonych wodą powodziową rzeki Pilicy o prawdopodobieństwie wystąpienia 1% (powódź stuletnia).

Dla rzeki Pilicy zostały sporządzone mapy zagrożenia powodziowego do km 278+000, zgodnie z którymi w granicach gminy Rzeczyca znajdują się obszary przylegające do rzeki Pilicy, które znajdują się w zasięgu:

- obszaru szczególnego zagrożenia powodzią, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi raz na 10 lat (10%) oraz średnie i wynosi raz na 100 lat (1%),
- obszaru narażonego na niebezpieczeństwo powodzi, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest niskie i wynosi raz na 500 lat (0,2%).

Zgodnie z art. 9 ust. 1 pkt 6c ustawy Prawo wodne obszary szczególnego zagrożenia powodzią obejmują:

- obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi raz na 100 lat,
- obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi raz na 10 lat,

- obszary, między linią brzegu a wałem przeciwpowodziowym lub naturalnym wysokim brzegiem, w który wbudowano trasę wału przeciwpowodziowego, a także wyspy i przymuliska,
- pas techniczny stanowiący strefę wzajemnego bezpośredniego oddziaływania morza i lądu; jest on obszarem przeznaczonym do utrzymania brzegu w stanie zgodnym z wymogami bezpieczeństwa i ochrony środowiska.

Dla rzeki Pilicy opracowano także mapy ryzyka powodziowego, na których wskazano m. in. następujące elementy: szacunkową liczbę ludności zamieszkującej obszar zagrożony, budynki mieszkalne oraz obiekty o szczególnym znaczeniu społecznym, obszary i obiekty zabytkowe, obszary chronione tj. ujęcia wód, strefy ochronne ujęć wody, kąpieliska, obszary ochrony przyrody, potencjalne ogniska zanieczyszczeń wody, w przypadku wystąpienia powodzi, tj. zakłady przemysłowe, oczyszczalnie ścieków, przepompownie ścieków, składowiska odpadów, cmentarze, wartości potencjalnych strat dla poszczególnych klas użytkowania terenu.

Dla pozostałych rzek i cieków poziom wody stuletniej nie był nigdy przedmiotem opracowania hydrologicznego, nie powstała wcześniej mapa zalewów powodziowych pozostałych rzek gminy Rzeczyca, a obecnie również nie sporządzono dla nich map zagrożenia powodziowego.

Cieki na obszarze gminy Rzeczyca płyną częściowo w korytach naturalnych, a na niektórych odcinkach – w korytach wyprostowanych, uregulowanych.

Struga Rzeczyca oraz rzeka Luboczanka mają koryto częściowo uregulowane, częściowo naturalne (struga Rzeczyca jest uregulowana na odcinku 6105 m (w obrębie Rzeczyca 5882 m, w obrębie Kawęczyn 223 m), a rzeka Luboczanka na odcinku 2544 m (w obrębie Lubocz 2034 m, w obrębie Kanice 510 m).

Struga Olszówka jest nieuregulowana. W granicach administracyjnych gminy płynie przez niezabudowane obszary leśne – nie tworzy więc zagrożenia powodziowego dla siedlisk ludzkich. W przypadku dwóch pozostałych cieków: terasy zalewowe najbardziej zagrożone powodzią, powinny być wolne od zabudowy. Wolne od zabudowy powinny też zostać te fragmenty teras nadzalewowych w dolinie Luboczanki, które dziś są pokryte użytkami zielonymi.

Zabieg regulacji koryt rzecznych i budowa zbiorników małej retencji mają na celu stworzenie zabezpieczenia przeciwpowodziowego. Najprostszą metodą zabezpieczenia siedlisk przed zagrożeniem powodziowym jest lokalizacja zabudowy powyżej obszarów zagrożonych powodzią.

2.12 Zagrożenie ruchami masowymi

Zjawisko ruchów masowych polega na przemieszczaniu się pokryw zwietrzelinowych oraz przypowierzchniowych skał luźnych i zwięzłych pod wpływem siły ciężkości w obrębie stoków. Odrywanie i przemieszczanie zwietrzeliny w dół po stoku jest mniejsze, gdy kąt nachylenia stoku jest mniejszy, zaś spoistość i zwięzłość podłoża – są większe. Zjawisko może powstawać pod wpływem naturalnych zjawisk (oddziaływania wód opadowych, lodu, śniegu) lub działalności człowieka w strefie krawędziowej doliny lub w strefie stoku. Zjawisko to różni się większym rozmiarem zniszczeń od procesów stokowych.

Słabe ruchy masowe, np. soliflukcja mogą pojawić się już przy kącie nachylenia stoku 2-7⁰, przy kącie 7-15⁰ może wystąpić silne splezywanie i soliflukcja oraz osuwanie. Przy kącie 15-35⁰ możliwe jest silne osuwanie gruntu. Powyżej 35⁰ następuje zjawisko odpadania i obrywania mas zwietrzeliney. Spadki powyżej 35⁰ występują jedynie w strefie krawędziowej stoku doliny Pilicy w rejonie wsi Łęg, w postaci skarp przy starorzeczu. Obrywanie nieporośniętych roślinnością, stromych stoków doliny Pilicy, w obrębie których zostanie naruszona zwięzłość podłoża na obszarze górnej krawędzi doliny stanowi zagrożenie wystąpienia lokalnych ruchów masowych. Zagrożenie zależne jest głównie od zwięzłości gleby oraz sposobu użytkowania powierzchni.

W obszarze gminy Rzeczyca, duże spadki terenu występują generalnie wzdłuż rzeki Pilicy, strugi Olszówki oraz rzeki Luboczanki (poniżej wsi Gustawów). Na tych terenach nachylenie miejscami przekracza 9⁰. Największe spadki mają kąt nachylenia 14⁰ i są to przeważnie tereny zalesione lub użytkowane rolniczo. Pozostałe obszary gminy są płaskie lub lekko faliste.

Tabela. Osuwiska na obszarze gminy Rzeczyca

L.p.	Lokalizacja [obręb]	Powierzchnia [m ²]	Aktywność
1.	Grotowice	723,85	nieaktywne
2.		2286,44	nieaktywne
3.		1026,25	aktywne okresowo
4.	Głina	1385,90	nieaktywne
5.		1931,87	nieaktywne
6.		1512,19	nieaktywne
7.		479,69	aktywne okresowo

Tereny zagrożone ruchami masowymi występują wzdłuż fragmentów doliny rzeki Pilicy (obręb Grotowice, powyżej drogi DG 116360E oraz obręb Grotowice i Lubocz, poniżej drogi DP 4310E) oraz wzdłuż fragmentu strugi Olszówka na odcinku między drogą DP 4309E a południową granicą gminy.

2.13 Zanieczyszczenia, zagrożenia sanitarno – zdrowotne

Zagrożenia antropogeniczne stanowią przede wszystkim:

Zanieczyszczenie powietrza

Głównymi źródłami zanieczyszczeń powietrza na terenie gminy Rzeczyca są:

- źródła ciepła indywidualnej zabudowy mieszkaniowej – tzw. niska emisja, powstająca na skutek spalania niskiej jakości paliwa (węgla, miatu, koksu, a także odpadów w paleniskach domowych w sezonie jesienno-zimowym),
- zanieczyszczenia komunikacyjne pochodzące z dróg kołowych – w tym: drogi wojewódzkiej nr 726 (z Rawy Mazowieckiej do Opoczna), kilku dróg powiatowych i dróg gminnych, a także z Centralnej Magistrali Kolejowej,
- emitory obiektów produkcyjnych,

- emisja niezorganizowana pyłu z terenów pozbawionych roślinności i z terenów o nieutwardzonej nawierzchni – głównie komunikacyjnych,
- ewentualny napływ mas zanieczyszczonego powietrza spoza terenu gminy.

Brak pomiarów poziomu jakości powietrza bezpośrednio na obszarze gminy Rzeczyca (w powiecie tomaszowskim – jedynie stacja w Tomaszowie Mazowieckim) uniemożliwia prawidłową ocenę zagrożenia.

Zgodnie z Roczną oceną jakości powietrza w województwie łódzkim za rok 2019, gmina Rzeczyca znajduje się w strefie Łódzkiej, dla której:

w ramach oceny wykonanej ze względu na ochronę zdrowia ludzi ustalono:

- klasę A (poziom stężeń zanieczyszczenia nieprzekraczający poziomu dopuszczalnego/docelowego) dla SO₂, NO₂, CO, benzenu, ozonu (poziom docelowy), PM₁₀, Pb, arsenu, kadmu, niklu,
- klasę C (poziom stężeń zanieczyszczenia powyżej poziomu dopuszczalnego/docelowego) dla PM₁₀, PM_{2,5}, bezno(a)pirenu (przekroczenie w gminie Rzeczyca zdiagnozowano na pow. 9,6 km²),
- klasę D2 (poziom stężeń powyżej poziomu celu długoterminowego) dla ozonu (poziom celu długoterminowego);

w ramach oceny wykonanej ze względu na ochronę roślin ustalono:

- klasę A dla SO₂ i tlenków azotu,
- klasę C dla ozonu (poziom docelowy),
- klasę D2 dla ozonu (poziom celu długoterminowego).

Obszar gminy Rzeczyca cechuje się typowymi, niedużymi przeobrażeniami, charakterystycznymi dla terenów rolniczych.

Nie ma tu większych zakładów przemysłowych, dlatego stężenia zanieczyszczeń powietrza dla większości substancji nie przekraczają dopuszczalnych norm.

Zwarte kompleksy leśne otaczające gminę w jej południowo-zachodniej części hamują napływ zanieczyszczeń spoza gminy z tego kierunku.

Lokalne pogorszenia stanu atmosfery w gminie nie mają wpływu na najbardziej wrażliwe obszary doliny Pilicy, ale mogą wpływać na jakość powietrza w pozostałych korytarzach ekologicznych. Emisja z zakładów produkcyjnych nie stanowi zagrożenia dla atmosfery, ma zasięg lokalny i na obszarze gminy występuje powszechnie, ale z małym natężeniem, ponieważ produkcja na terenie gminy jest rozproszona i ogranicza się do niewielkich zakładów głównie przetwórstwa rolno-spożywczego o ograniczonej działalności produkcyjnej i usługowej.

Hamulcem dla naturalnego przewietrzania terenu i odprowadzania lokalnych zanieczyszczeń powietrza są wszelkie przegrody naturalnych rynien spływu mas powietrza (nasypy dróg, zabudowa), które mogą kumulować zanieczyszczenia atmosferyczne.

Hałas

Brak pomiarów poziomu hałasu i natężenia ruchu na obszarze gminy Rzeczyca uniemożliwia prawidłową ocenę zagrożenia.

Źródłem hałasu na terenie gminy Rzeczyca są szlaki komunikacyjne: droga wojewódzka 726, przecinająca teren z północy na południe przez środek obszaru gminy oraz Centralna Magistrała Kolejowa biegnąca z północy na południe we wschodniej części gminy. Magistrała przecina dolinę Pilicy na odcinku między Gapininem w gminie Poświętne i Roszkową Wolą w gminie Rzeczyca. Poprowadzona jest na wysokich nasypach do koryta rzeki, a nad korytem biegnie mostem kolejowym. Nasyp magistrali przecina poprzecznie korytarz ekologiczny doliny Pilicy z obszarami Natura 2000: SOOS „Dolina Dolnej Pilicy” oraz OSOP „Dolina Pilicy”, a także Spalski Park Krajobrazowy.

Istotny wpływ na źródło hałasu wynikające z odbywającego się ruchu kołowego na terenie gminy Rzeczyca ma niska jakość nawierzchni dróg gminnych.

Generatorem hałasu jest głównie ruch pojazdów ciężarowych i dostawczych. Zgodnie z Raportem o stanie gminy za 2018 r. natężenie ruchu pojazdów ciężarowych i dostawczych wyraźnie maleje od 2010 r., podobnie jak spada liczba samochodów osobowych.

W relatywnie niewielkiej odległości od południowo-zachodniej granicy gminy zlokalizowane jest lotnisko wojskowe w Glinniku (Tomaszów Mazowiecki). Jego funkcjonowanie (okresowe) wpływa na pogorszenie klimatu akustycznego tej części gminy (naloty, przeloty, ćwiczenia).

Do punktowych źródeł hałasu należą także pojedyncze zakłady produkcyjne.

Przekształcenie wód powierzchniowych

Antropogeniczne zmiany wód polegają na:

- zmianie w strukturze zasobów wodnych,
- zmianie jakości tych zasobów.

Od czasu wybudowania w roku 1972 Zalewu Sulejowskiego, na obszarze gminy systematycznie zmniejszają się przepływy wód w Pilicy, skutkiem czego postępuje proces przyspieszonego zarastania starorzeczy i obniżenia się poziomu wód gruntowych czyli zmiany w zasobach wodnych gminy.

Rzeka Pilica płynie przez obszar gminy w nieregulowanym korycie. Jej stan sanitarny jest zmienny – zależny od stanu wód na wyższych odcinkach, od stanu wód w ciekach będących dopływami Pilicy oraz od zrzutów ścieków z terenów przyległych do rzeki.

Dla poprawy retencji wód powstały w przeszłości na obszarze gminy Rzeczyca zbiorniki małej retencji: w Bartoszewce poprzez spiętrzenie wody rzeki Luboczanki i w Kanicach poprzez spiętrzenie jednego z rowów melioracyjnych, odprowadzającego wody do rzeki Luboczanki. Zbiornik w Kanicach pełni tę funkcję do dziś, natomiast zbiornik „Bartoszewka” nie funkcjonuje od lat, o czym świadczy zamulone zastoisko wody, postępujący proces zarastania doliny, niedrożny przepływ wody, brak urządzeń piętrzących.

W celu poprawy zasobów wodnych na obszarze gminy Rzeczyca utworzone zostały małe sztuczne zbiorniki rekreacyjne, pełniące też funkcje krajobrazowe: w Łęgu (dwa, w tym jeden na terenach leśnych – Leśnictwo Żądłowice – oddział 215As), Wiechnowicach, Sadykierzu i Jeziorcu.

Zgodnie z Planem gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły stan Jednolitych Część Wód Powierzchniowych (JCWP) występujących na obszarze gminy Rzeczy określono następująco:

- RW2000172547569 - Olszówka – aktualny stan lub potencjał – zły,
- RW200017254769 - Luboczanka – aktualny stan lub potencjał – zły,
- RW200019254799 – Pilica od Wolbórki do Drzewiczki – aktualny stan lub potencjał – zły,
- RW200017272649 - Rylka – aktualny stan lub potencjał – zły,
- RW200017254789 - Rokitna – aktualny stan lub potencjał – zły.

Stan ten jest wynikiem wprowadzania do wód Pilicy i jej dopływów nieoczyszczonych ścieków bytowo-gospodarczych z nieskanalizowanych terenów wiejskich oraz spływu powierzchniowego nawozów z sąsiadujących z rzeką terenów rolniczych.

Obecnie na terenie gminy Rzeczyca sieć zbiorczej kanalizacji rozdzielczej jest słabo rozwinięta i występuje w obrębach: Rzeczyca, Brzozów, Sadykierz, Bartoszkówka, Bobrowiec. Z pozostałej części obszaru gminy ścieki z budynków mieszkalnych i obiektów usługowych zbierane są w zbiornikach bezodpływowych (szambach), z których okresowo wywożone są samochodami asenizacyjnymi do oczyszczalni ścieków w Bartoszewce.

Zmiany w zasobach wód podziemnych

Wody podziemne dla gminy Rzeczyca są jedynym źródłem zaopatrzenia ludności w wodę pitną.

Na obszarze gminy Rzeczyca znajdują się 3 komunalne ujęcia wód podziemnych, zasilające komunalną sieć wodociągową i zapewniające pokrycie w 100% zapotrzebowania gminy. Stacje wodociągowe znajdują się w Sadykierzu, Grotowicach i Jeziorcu.

W ujęciach tych dokonywane jest uzdatnienie wody w zakresie zawartości żelaza i manganu.

Korzystanie z wód podziemnych w sposób kontrolowany z zachowaniem reżimów sanitarnych nie zmieniło wartości zasobów tych wód.

W gminie nie ma obiektów produkcyjnych, mogących pogorszyć stan tych zasobów.

Cała Gmina leży w obszarze zasobowym jurajskiego Głównego Zbiornika Wód Podziemnych GZWP 404 Zbiornik Koruszki – Tomaszów i wszelka działalność inwestycyjna, mogąca pogorszyć stan sanitarny lub jakość tych wód nie powinna być dopuszczona.

Zgodnie z kartami informacyjnymi Jednolitych Część Wód Podziemnych (JCWPd), stan JCWPd występujących na obszarze gminy Rzeczy określono następująco:

- PLGW200073 – ocena stanu chemicznego – dobry, ocena stanu ilościowego – dobry, ocena stanu – dobry,
- PLGW200063 – ocena stanu chemicznego – dobry, ocena stanu ilościowego – dobry, ocena stanu – dobry.

Ponadto zgodnie z Raportem o stanie środowiska w województwie łódzkim, w 2018 r. wykonano badania wód w punkcie pomiarowym w Sadykierzu, w wyniku których stan wód zaliczono do I klasy.

Promieniowanie elektromagnetyczne

W obszarze gminy Rzeszyca źródłem emisji promieniowania elektromagnetycznego są: dwie napowietrzne linie elektroenergetyczne WN 110 kV, stacja transformatorowa 110/15 kV Roszkowa Wola oraz trzy stacje bazowe telefonii komórkowej GSM/UMTS/LTE: 2 w Rzeszycy oraz 1 w Gustawowie, emitujące fale radiowe o częstotliwości 0,1 – 300 MHz i mikrofałe w zakresie 300 – 300 000 MHz.

Zgodnie z obowiązującymi przepisami: zasięg stref o ograniczeniach inwestycyjnych, wynikający z oddziaływania linii wysokiego napięcia, wymaga rozpoznania pomiarowego, a zasady ich wykonywania określają przepisy szczególne – rozporządzenie w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku oraz rozporządzenie w sprawie sposobów sprawdzania dotrzymywania dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku.

Zmiany rzeźby powierzchni

Gminę Rzeszyca charakteryzują stosunkowo małe przekształcenia powierzchni ziemi przez człowieka. Wklęsłe formy antropogeniczne spotyka się w rejonach dawnej i aktualnej odkrywkowej eksploatacji surowców oraz w miejscach nieudokumentowanych dzikich eksploatacji lokalnych surowców mineralnych.

Wyeksploatowane zostały prawie całkowicie złoża kruszywa naturalnego z rejonu Centralnej Magistrali Kolejowej, które posłużyły do jej budowy.

Na obszarze gminy eksploatowane były piaski ze żwirem oraz piaski lodowcowe i wodno-lodowcowe w przykrawędziowej strefie doliny Pilicy w rejonie Roszkowej Woli, Lubocz, Grotowic i Łęgu, a także piaski ze żwirem w północnej części gminy w Łubach Sadykierskich i w rejonie Kawęczyna. Były to odkrywki, niepotwierdzone rozpoznaniem zasobów, dlatego nie ma informacji na temat stopnia ich wykorzystania. Niecka poeksploatacyjna w Roszkowej Woli posłużyła do wybudowania w niej składowiska odpadów komunalnych. Charakterystykę surowców mineralnych na terenie gminy zawiera Rozdział II, pkt 2.4.

Wypukłymi formami antropogenicznymi są zamknięte składowisko odpadów stałych w Roszkowej Woli, nasyp Centralnej Magistrali Kolejowej oraz nasypy lub wkopy dróg: wojewódzkiej nr 726 (Rawa Maz. - Rzeszyca – Inowódz - Opoczno), dróg powiatowych: nr 4306 E (Czerniewice - Brzozów – Sadykierz – granica gminy - Cielądz), nr 4307 E (Brzozów – Glina), nr 4308 E (Bobrowiec – Kawęczyn – Lubocz), nr 4309 (Rzeszyca – Glina – granica gminy – Królowa Wola), nr 4310 E (Zawady-Rzeszyca – Lubocz – Roszkowa Wola – granica gminy - Domaniewice), drogi gminne.

Zmiany w zasobach glebowych

Zmiany w zasobach glebowych na obszarze gminy Rzeszyca polegają zarówno na przekształcaniu chemicznym (nawożenie, opryski - pod wpływem nawozów i środków ochrony roślin podlegają ciągłym zmianom zawartości organicznej, składu chemicznego, wilgotności) i fizycznym (zmiana struktury gleby poprzez zabiegi mechaniczne oraz zmiana wilgotności poprzez melioracje), jak i na ilościowej zmianie zasobów (np. poprzez dolesienia lub zmianę sposobu użytkowania na cele nierolnicze).

Gmina Rzeczyca nie dysponuje glebami najwyższych klas bonitacyjnych. Dominują tu gleby niskich klas: V i VI. Dodatkowo: 41% gleb jest okresowo podmokłych. Mimo przeciętnych warunków glebowych podstawą rozwoju gospodarczego gminy jest rolnictwo.

W ostatnich latach nastąpiło nieznaczne zmniejszenie ogólnej powierzchni najłabszych gleb (kl. VI), które zostały zalesione. Powyższe zmiany nastąpiły m.in. we wsiach: Glina, Lubocz, Roszkowa Wola, Sadykierz.

Zmiany w zasobach glebowych postępują w sposób nienaruszający równowagi środowiska rolniczego.

Gospodarka odpadami

Gminne składowisko odpadów w Roszkowej Woli zostało zamknięte w 2010 r. Zgromadzone odpady zarówno na etapie eksploatacji, jak i jego zamknięcia zostały zabezpieczone przed nadmiernym oddziaływaniem na środowisko - prowadzony jest monitoring stanu wód podziemnych. Dostarczane na składowisko ustabilizowane osady ściekowe z oczyszczalni w Bartoszówce w ilości ok. 5 t/rok, były wykorzystywane do rekultywacji warstw izolacyjnych i powierzchniowych. W 2011 r. na składowisku zostały wykonane nasadzenia bzu, ubytki krzewów spowodowane niesprzyjającymi warunkami atmosferycznymi zostały uzupełnione sadzonkami dzikiej róży, wierzb i brzoź. Teren został zrehabilitowany.

Obecnie odpady stałe z obszaru gminy Rzeczyca na podstawie umowy odbierane są przez firmy zewnętrzne.

Zbiórka odpadów niebezpiecznych (m.in.: baterie, sprzęt elektroniczny, opony, artykuły farmaceutyczne, substancje toksyczne) oraz wielkogabarytowych od 1 lipca 2013 r. odbywa się w Punkcie Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych (PSZOK) we wsi Rzeczyca.

Firmy odbierające odpady z gminy Rzeczyca prowadzą własną gospodarkę odpadami opierającą się głównie na recyklingu i utylizacji odpadów niebezpiecznych, działając na podstawie przepisów odrębnych.

Na obszarze gminy nie występują mogilniki, dawniej służące do stałego przechowywania odpadów niebezpiecznych, w tym przeterminowanych środków ochrony roślin.

Wg stanu na październik 2020 r. na terenie gminy Rzeczyca ujawniono 7,8 tys. ton wyrobów zawierających azbest.

Poważne awarie

Na obszarze gminy Rzeczyca nie występują obiekty przemysłowe, które mogłyby generować zagrożenia awarią przemysłową.

Niebezpieczeństwo wystąpienia awarii na terenie gminy stwarza transport samochodowy substancji niebezpiecznych. W większości przypadków, transport ten dotyczy paliw płynnych. Szczególnie zagrożenia występują na drogach o największym ruchu tego typu przewozów.

Identyfikacja najistotniejszych problemów ekologicznych

W Programie Ochrony Środowiska dla Gminy Rzeczyca na lata 2017-2020 z perspektywą do roku 2025 za najistotniejsze problemy ekologiczne uznano:

- w zakresie ochrony klimatu i jakości powietrza atmosferycznego:
 - węgiel kamienny jako jeden z głównych nośników energii cieplnej w zabudowie mieszkaniowej jednorodzinnej i kotłowniach lokalnych,
 - mała liczba instalacji OZE,
 - niescentralizowany system ciepłowniczy,
 - brak podłączenia do sieci gazowej,
 - przekroczenia emisji pyłu zawieszonego PM_{2,5}, PM₁₀ oraz benzo(a)pirenu w skali województwa,
- w zakresie gospodarowania wodami:
 - w większości utrzymujący się od wielolecia zły stan wód powierzchniowych,
 - możliwość zanieczyszczenia wód powierzchniowych i podziemnych przez zanieczyszczenia pochodzenia komunikacyjnego, przemysłowego, rolniczego, bytowego (stare szamba, niepełna sanitacja),
 - wymagająca poprawy retencja wód,
 - OSN Rylka (JCWP wrażliwa na zanieczyszczenie związkami azotu pochodzących ze źródeł rolniczych),
- w zakresie zasobów powierzchni ziemi:
 - zmiany w użytkowaniu terenu na przestrzeni wielolecia,
 - możliwość lokalnej – niekontrolowanej eksploatacji surowców,
- w zakresie gleb:
 - brak badań w ramach państwowego monitoringu środowiska,
 - małe zainteresowanie rolników badaniami gleb,
- w zakresie zasobów przyrodniczych:
 - spontaniczna sukcesja roślinna, zwiększanie się udziału gatunków synantropijnych,
 - zagrożenie ze strony turystyki kajakowej, pieszej, zmotoryzowanej i konnej,
- w zakresie zagrożenia hałasem:
 - wzrastające natężenie hałasu komunikacyjnego, w którym udział ma transport ciężarowy,
 - niewystarczające ograniczenia przestrzenne i organizacyjne powodujące przekroczenia dopuszczalnych norm emisji hałasu wzdłuż głównych ciągów komunikacyjnych,
 - brak możliwości budowy ekranów akustycznych w centrum miejscowości,
 - spadek liczby przejazdów autobusów,
- w zakresie pola elektromagnetycznego:
 - brak corocznych pomiarów WIOŚ,
 - przebieg linii elektroenergetycznych WN,
- w zakresie gospodarki wodno-ściekowej:
 - incydentalnie pojawiające się bakterie grupy coli w wodociągach,

- niewłaściwa eksploatacja przydomowych oczyszczalni ścieków lub ich budowa w niekorzystnych warunkach glebowo-wodnych,
- brak kanalizacji deszczowej,
- ryzyko braku możliwości rozwoju sieci kanalizacyjnej; tereny Aglomeracji Rzeczyca nie spełniają wskaźnika 120 MK/km;
- w zakresie gospodarki odpadami i zapobieganiu powstawaniu odpadów:
 - duży udział w łącznej ilości odebranych odpadów komunalnych zmieszanych odpadów komunalnych,
 - brak prawidłowej segregacji odpadów przez część mieszkańców, w szczególności turystów,
- w zakresie zagrożenia poważnymi awariami:
 - znaczne natężenie ruchu ciężarowego,
 - zagrożenia punktowe i liniowe.

3. Środowisko kulturowe

3.1 Rys historyczny

Pierwsza wzmianka o Rzeczycu pochodzi z dnia 15 czerwca 1335 roku kiedy to w Metryce Królewskiej pod nr 47 k. 386 wymieniono Rzeczycę jako wieś królewska i którą to ... Władysław ks. łęczycki i dobrzyński dla siebie zachowuje ... Najbardziej wiarygodny zapis o istnieniu Rzeczycy stanowi Kronika Jana Długosza, w której czytamy, iż w 1400 r. król Władysław specjalnym aktem nadał Uniwersytetowi Krakowskiemu uposażenie kanclerstwa rzeczyckiego i w skład jego wchodziły dochody Rzeczycy. W 1457 roku dzierżawcą Rzeczycy został Piotr Dunin z Prawkowic, herbu Łabędź, który ziemię rzeczycką otrzymał od króla Kazimierza Jagiellończyka w nagrodę za zasługi dla ojczyzny w walce z Krzyżakami. Piotr Dunin był postacią wielce zasłużoną dla kraju pełniąc funkcje hetmana wojsk polskich, wojewody sieradzkiego, marszałka nadwornego, starosty łęczyckiego, kasztelana sieradzkiego, wojewody brzesko-kujawskiego, starosty w Malborku. Po nim dzierżawę ziem rzeczyckich powiększoną o wieś Bobrowiec przejęli i sprawowali do roku 1513 jego synowie (Jan, Andrzej i Jakub). W 1607 r. Maciej Grotowski, miejscowy dziedzic na Grotowicach, wybudował kapliczkę z dwoma herbami Rawicz i Ciołek upamiętniająca zwycięską bitwę Zygmunta III Wazy pod Guzowem (miał w niej znaczący udział) i będącą jednocześnie wyrazem wdzięczności za hojność króla, któremu grotowicki ród po tym zdarzeniu mocno przybrał na znaczeniu. W latach 1779-1804 proboszczem Rzeczycy został Jędrzej Kitowicz, autor "Opisu obyczajów" i "Pamiętników - czyli Historii Polski", znakomitych dzieł literatury obyczajowej czasów saskich. Ks. Kitowicz zmarł i został pochowany na cmentarzu przy świątyni, później przeniesiono zwłoki w sąsiedztwo kaplicy na cmentarzu. W roku 2004 obchodzono w gminie bardzo uroczyste 2-setną rocznicę jego śmierci (pamiątkowy obelisk na cmentarzu). W latach 1800-1825 powstał pośród starych dębów, lip, wiązów i modrzewi krajobrazowego parku, murowany dwór parterowy z mieszkalnym poddaszem - później zamieszkały przez właściciela ziemskiego Michała Szwajcera (rozebrany w 1962 r.) Wielką postacią regionu rzeczyckiego jest znana poetka i pisarka, prekursorka polskiej powieści psychologicznej

Narcyza Żmichowska, która zamieszkując na stałe w Rzeczyca w latach 1842-1845 i prowadząc nielegalnie wiejską szkołę, napisała swoje najlepsze dzieło ("Poganka"). W latach 1889-1891 w miejscu starego drewnianego kościoła z inicjatywy ks. Mieczysława Skarzyńskiego powstał dwuwieżowy murowany kościół (stoi do dziś).

Obecnie według „Wojewódzkiego programu opieki nad zabytkami w województwie łódzkim” przyjętego uchwałą Sejmiku Województwa Łódzkiego, gmina Rzeczyca wchodzi w skład rekomendowanego pasma kulturowego wymagającego kształtowania.

3.2 Wartości kulturowe objęte ochroną

Zasoby kulturowe gminy Rzeczyca tworzą zabytki wpisane do rejestru zabytków, zabytki znajdujące się w ewidencji Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, zabytki objęte gminną ewidencją zabytków, a także stanowiska archeologiczne.

3.2.1 Obiekty i tereny wpisane do rejestru zabytków

Na walory kulturowe gminy mają wpływ m.in. obiekty znajdujące się w rejestrze zabytków. Poniżej wskazano obiekty wpisane do rejestru zabytków prowadzonego przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Łodzi w podziale na zabytki w rejestrze zabytków nieruchomości oraz zabytki w rejestrze zabytków ruchomych.

Obiekty i tereny wpisane do rejestru zabytków nieruchomości stanowią:

Tabela. Obiekty i tereny wpisane do rejestru zabytków nieruchomości na obszarze gminy Rzeczyca

L.p.	Miejscowość	Ulica / nr	Nazwa	Zespół	Data	Nr rej.
1	Bartoszkówka	05	park dworski	dworsko-parkowy	2 poł. XIX w.	336 z 16.03.1984
2	Glina	-	park	dworsko-parkowy	2 poł. XIX w.	431 z 19.01.1993
3			dwór			
4	Grotowice	-	park dworski	dworsko-parkowy	XVIII w.	239/P.XI.9 z 21.01.1950 oraz 352 z 27.12.1967
5	Rzeczyca	Kitowicza 13	karczma	-	1 poł. XVIII w.	797 z 27.12.1967
6	Rzeczyca	-	park dworski	dworsko-parkowy	XIX w.	796 z 27.12.1967
7	Rzeczyca	Kitowicza 17	kościół para- fialny rzym.- kat.	kościół p.w. św. Katarzyny	1890-1891 r.	A/24 z 15.11.2005
8		-	cmentarz rzym.-kat.		XVII w.	
9		-	mur/ogrodzen- ie		XVII w.	
10	Rzeczyca	Kitowicza 34	dawna organistówka – dom para- fialny	kościół p.w. św. Katarzyny	1924 r.	A/200 z 25.02.2015

źródło: www.wuoz-lodz.pl, 2020 r.

W/w obiekty i tereny zabytkowe, poza zabytkowym kościołem, dawną karczmą i organistówką w Rzeczycy – nie są oznakowane, nie są w żaden sposób wyeksponowane w krajobrazie mimo że stanowią osobliwości na nadpilicznym szlaku.

Obiekty wpisane do rejestru zabytków ruchomych stanowią:

- barokowa kapliczka przydrożna słupowa u podnóża parku dworskiego w Grotowicach wpisana do rejestru decyzją Nr 290 KL.V-660/19/74 z dnia 26.02.1974 r. Pochodzi ona z 1607 r., ma wys. ok.3 m i wzniesiona została dla upamiętnienia bitwy z rokoszanami zebrzydowskimi pod Guzowem. W 2011 r. kapliczka została odrestaurowana,
- kapliczka przydrożna w Grotowicach z XIX w. wpisana do rejestru decyzją Nr 291 KS.V-660/20/74 z dnia 26.02.1974 r.

3.2.2 Obiekty i tereny w wojewódzkiej ewidencji zabytków

Poniżej wskazano obiekty znajdujące się w wojewódzkiej ewidencji zabytków prowadzonej przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Łodzi. W wojewódzkiej ewidencji zabytków, poza obiektami i terenami wskazanymi w poniższej tabeli, znajdują się także obiekty i tereny wpisane do rejestru zabytków i wymienione w Rozdziale II, pkt 3.2.1.

Tabela. Obiekty i tereny wpisane do wojewódzkiej ewidencji zabytków* na obszarze gminy Rzeczyca

L.p.	Miejscowość	Ulica / nr	Nazwa	Zespół	Data
1	Bartoszkówka	05	dwór	dworsko-parkowy	I. 30-te XX w.
2	Brzeziny	04	dom drewniany	-	k. XIX w. – 1 poł. XX w.
3	Brzozów	-	cmentarz ewangelicki z kwarterą wojenną	-	XIX w.
4	Glina	droga z Królowej Woli do Gliny	kapliczka rzym.-kat.	-	XIX w.
5	Glina	4	dom drewniany	-	XIX w.
6	Roszkowa Wola	-	cmentarz wojenny z I wojny światowej	-	1915 r.
7	Rzeczyca	Parkowa 2	spichlerz	dworsko-parkowy	XIX w.

* WEŻ obejmuje także obiekty wpisane do rejestru zabytków i wymienione w Rozdziale II, pkt 3.2.1

źródło: www.wuoz-lodz.pl, październik 2018 r.

3.2.3 Obiekty, tereny i układy przestrzenne w gminnej ewidencji zabytków

Oprócz obiektów i terenów w wojewódzkiej ewidencji zabytków (w tym w rejestrze zabytków) na terenie gminy Rzeczyca znajdują się także obiekty ujęte w gminnej ewidencji zabytków przyjętej Zarządzeniem Nr 46/2017 Wójta Gminy Rzeczyca z dnia 13 lipca 2017 r. Ww. obiekty zostały przedstawione w poniższych tabelach w podziale na obiekty i tereny oraz układy przestrzenne wsi.

Tabela. Obiekty i tereny wpisane do gminnej ewidencji zabytków na obszarze gminy Rzeczyca

L.p.	Miejscowość	Ulica / nr	Nazwa	Określenie	Zespół	Data
1	Brzeziny	-	piwniczki	-	-	k. XIX- pocz. XX w.
2	Glina	wjazd do dworu	kapliczka	-	-	XIX w.
3	Grotowice	-	zespół dworski	-	dworsko-parkowy	XVIII-XX w.
4	Grotowice	park	kapliczka rzym.-kat.	przydrożna – słupowa	wpis do rejestru zabytków ruchomych Nr 290 KL.V-660/19/74 z dnia 26.02.1974 r.	1607 r.
5	Grotowice	droga z Grotowic	kapliczka rzym.-kat.	przydrożna	wpis do rejestru zabytków ruchomych Nr 291 KS.V-660/20/74 z dnia 26.02.1974 r.	XIX w.
6	Roszkowa Wola Kolonia	6A	kapliczka	-	-	1928 r.
7	Rzeczyca	Parkowa 2	zespół dworski	-	dworsko-parkowy	XIX w.
8	Rzeczyca	przy domu ul. Nowa 1	kapliczka rzym.-kat.	-	-	XX w.
9	Rzeczyca	ul. Mazowiecka	kapliczka rz.-kat.	p.w. św. Jana	-	pocz. XX w.

źródło: Gminna Ewidencja Zabytków gminy Rzeczyca, 2017 r.

Tabela. Układy przestrzenne wpisane do gminnej ewidencji zabytków na obszarze gminy Rzeczyca

L.p.	Miejscowość	Typ wsi	Czas powstania
1	Grotowice	folwark	1388 r.
2	Lubocz	ulicówka	1394 r.
3	Rzeczyca	wielodrożnica	1335 r.

źródło: Gminna Ewidencja Zabytków gminy Rzeczyca, 2017 r.

Istotnym walorem kulturowym gminy Rzeczyca jest historyczny układ urbanistyczny (miejski) miejscowości Rzeczyca, która była wzmiankowana jako wieś królewska w 1336 r. Jej świetność przypada na koniec XVIII wieku, kiedy pełniła funkcję ośrodka starostwa rzeczycyckiego. W okresie tym posiadała prawa miejskie, które utraciła prawdopodobnie po powstaniu listopadowym w 1830 r. Posiada zawiązki układu miejskiego, którego w dalszym rozwoju nie wykształciła – zachowała układ wielodrożnicy.

Przewiduje się aktualizację GEZ, w tym weryfikację dotychczasowego zasobu oraz ujęcie w nim obiektów i terenów ujętych w WEZ.

3.2.4 Stanowiska archeologiczne

Na obszarze gminy Rzeczyca zlokalizowanych jest 138 stanowisk archeologicznych, wokół których wyznaczono strefy ochrony archeologicznej obejmujące rejon prądziejowego, historycznego osadnictwa.

Największe koncentracje stanowisk archeologicznych nawiązują do przebiegu dolin rzecznych: Luboczanki i Pilicy i wiążą się z historycznym osadnictwem w rejonach: Brzegu, Grotowic, Łęgu, Roszkowej Woli, Rzeczycy.

Tabela. Stanowiska archeologiczne na obszarze gminy Rzeczyca

Nr obszaru AZP	L.p.	Lokalizacja	Nr stan. na obsz. AZP	Nr stan. w miejsc.	Funkcja stanowiska	Chronologia	Kultura
69 - 59	1*	Sadykierz	1	1	ślad osadnictwa	III neolit – I epoka brązu	ceramiki sznurowej
	2**	Sadykierz	2	2	ślad osadnictwa	neolit	pradziejowa
	3*	Sadykierz	3	3	ślad osadnictwa	V epoka brązu	łużycka
	4*	Sadykierz	4	4	kurhany	nieokreślona	nieokreślona
	5	Sadykierz	5	5	osada	XVI-XIX w.	polska-okres nowożytny
	6	Sadykierz	6	6	osada	XVI-XIX w.	polska-okres nowożytny
	7	Sadykierz	7	7	osada	XVI-XIX w.	polska-okres nowożytny
	8	Sadykierz	8	8	ślad osadnictwa	schyłek neolitu – wczesna epoka brązu	pradziejowa
	9	Sadykierz	9	9	osada	XVI-XIX w.	polska-okres nowożytny
	10	Sadykierz	10	10	osada	XVI-XIX w.	polska-okres nowożytny
	11	Sadykierz	11	11	osada	XVI-XIX w.	polska-okres nowożytny
	12	Sadykierz	12	12	ślad osadnictwa	nieokreślona	pradziejowa
	13	Sadykierz	13	13	ślad osadnictwa	epoka kamienia	pradziejowa
					osada	XVI-XIX w.	polska-okres nowożytny
	14	Sadykierz	14	14	osada	XVI-XIX w.	polska-okres nowożytny
	15	Sadykierz	15	15	ślad osadnictwa	epoka brązu	pradziejowa
	16	Sadykierz	16	16	ślad osadnictwa	wczesne średniowiecze?	prapolska?
	17	Sadykierz	17	17	ślad osadnictwa	neolit?	kultura pucharów lejkowatych?
	18	Sadykierz	18	18	ślad osadnictwa	epoka kamienia	pradziejowa
	19	Brzozów	19	1	ślad osadnictwa	epoka kamienia	pradziejowa
					osada?	III epoka brązu	łużycka
	20	Brzozów	20	2	ślad osadnictwa	schyłek neolitu – wczesna epoka brązu	pradziejowa
					osada?	III epoka brązu	łużycka
	21	Brzozów	21	3	osada?	późna lateńska? – okres rzymski?	przeworska
	22	Brzozów	22	4	ślad osadnictwa	mezolit?	pradziejowa
23	Stanisławów	26	1	ślad osadnictwa	nieokreślona	pradziejowa	
24	Stanisławów	27	2	osada	XVI-XIX w.	polska-okres nowożytny	
25	Stanisławów	28	3	ślad osadnictwa	epoka kamienia?	pradziejowa?	

	26	Stanisławów	29	4	osada	XVI-XIX w.	polska-okres nowożytny
	27	Stanisławów	30	5	osada	XIII-XIV w.	prapolska (staropolska)
					osada	XIV-XV w.	staropolska
	28	Kanice Nowe	31	1	osada?	II-III epoka brązu	trzcieniecka
	29	Kanice Nowe	32	2	osada	XI-XIII w.	prapolska
	30	Kanice Stare	33	3	osada	XVI-XIX w.	polska-okres nowożytny
	31	Kanice Stare	34	4	osada	XVI-XIX w.	polska-okres nowożytny
	32	Kanice Stare	35	5	osada	XIV-XV w.	staropolska
	33	Kanice Stare	36	6	osada	XVI-XIX w.	polska-okres nowożytny
	34	Kanice Stare	37	7	osada	XVI-XIX w.	polska-okres nowożytny
	35	Wiechnowice	38	1	osada	XVI-XIX w.	polska-okres nowożytny
	36	Wiechnowice	39	2	osada	XVI-XIX w.	polska-okres nowożytny
	37	Wiechnowice	40	3	osada	XIV-XV w.	staropolska
	38	Wiechnowice	41	4	osada	XVI-XIX w.	polska-okres nowożytny
	39	Wiechnowice	42	5	osada	XVI-XIX w.	polska-okres nowożytny
	40	Poniatówka	43	1	śląd osadnictwa	neolit	pradziejowa
	41	Poniatówka	44	2	osada	XIII-XIV w.	prapolska (staropolska)
					osada	XVI-XIX w.	polska-okres nowożytny
	42	Bartoszkówka	45	2	osada	XVI-XIX w.	polska-okres nowożytny
	69 - 60	43 **	Kawęczyn	1	1	osada	paleolit
osada?						epoka brązu - halsztat	łużycka
44 **		Kawęczyn	2	2	śląd osadniczy	nieokreślona	pomorska
45		Roszkowa Wola	3	10	osada	XVI-XVIII w.	polska-okres nowożytny
46		Roszkowa Wola	4	11	osada?	okres rzymski?	przeworska
					śląd osadniczy	XI-XIII w.	prapolska
					śląd osadniczy	XIV-XV w.	staropolska
47		Roszkowa Wola	5	12	osada?	okres rzymski	przeworska
					osada	XIII-XIV w.	prapolska (staropolska)
48		Roszkowa Wola	6	13	osada?	okres rzymski	przeworska
					osada	XVI-XIX w.	polska-okres nowożytny
49		Roszkowa Wola	7	14	osada	XVI-XIX w.	polska-okres nowożytny
50		Roszkowa Wola	8	15	osada	XIV-XV w.	staropolska
	osada				XVI-XVIII w.	polska-okres nowożytny	
51	Roszkowa Wola	9	16	śląd osadniczy	późne średniowiecze?	staropolska?	

					osada	XVI-XVIII w.	polska-okres nowożytny
	52	Roszkowa Wola	10	17	osada	XVI-XVIII w.	polska-okres nowożytny
	53	Roszkowa Wola	11	18	śląd osadniczy	XIV-XV w.	staropolska
					osada	XIV-XV w.	staropolska
	54	Roszkowa Wola	12	19	śląd osadniczy	nieokreślona	pradziejowa
					osada	XIV-XV w.	staropolska
					osada	XVI-XVIII w.	polska-okres nowożytny
	55	Roszkowa Wola	13	20	osada?	okres rzymski	przeworska
					osada	XIV-XV w.	staropolska
					osada	XVI-XVIII w.	polska-okres nowożytny
	56	Roszkowa Wola	14	21	śląd osadniczy	okres rzymski?	przeworska?
					osada	XIV-XV w.	staropolska
	57	Roszkowa Wola	15	22	osada	XVI-XIX w.	polska-okres nowożytny
	58	Roszkowa Wola	16	23	osada	XVI-XIX w.	polska-okres nowożytny
	59	Lubocz	24	8	śląd osadniczy	epoka kamienia	pradziejowa
	60	Lubocz	25	9	śląd osadniczy	nieokreślona	pradziejowa
					osada	XIV-XV w.	staropolska
					osada	XVI-XIX w.	polska-okres nowożytny
	61	Kawęczyn	26	3	śląd osadniczy	V epoka brązu	łużycka
					osada	XIV-XV w.	staropolska
	62	Kawęczyn	27	4	śląd osadniczy	epoka kamienia	pradziejowa
					osada	wczesne średniowiecze?, późne średniowiecze?	prapolska? staropolska?
	63	Kawęczyn	28	5	osada	III epoka brązu	łużycka
	64	Kawęczyn	29	6	osada?	okres rzymski	przeworska
	65	Bobrowiec	30	1	osada	XIV-XV w.	staropolska
					osada	XVI-XIX w.	polska-okres nowożytny
	65	Bobrowiec	31	2	osada	XIV-XV w.	staropolska
					osada	XVI-XIX w.	polska-okres nowożytny
	66	Bobrowiec	32	3	osada	XIV-XV w.	staropolska
					osada	XVI-XIX w.	polska-okres nowożytny
	67	Bobrowiec	33	4	osada	XVI-XIX w.	polska-okres nowożytny
	68	Bartoszkówka	34	1	osada	XIV-XV w.	staropolska
					osada	XVI-XIX w.	polska-okres nowożytny
70 – 59	69	Rzeczyca	1	1	osada	XVI-XIX w.	polska-okres nowożytny
	70	Rzeczyca	2	2	osada?	okres rzymski	przeworska
	71	Rzeczyca	3	3	śląd osadniczy	halsztat	łużycka
					osada?	okres rzymski	przeworska
	72	Rzeczyca	4	4	osada	XVI-XIX w.	polska-okres nowożytny
	73	Rzeczyca	5	5	osada	XVI-XIX w.	polska-okres nowożytny
	74	Rzeczyca	6	6	osada	XVI-XIX w.	polska-okres nowożytny
	75	Rzeczyca	7	7	osada	XVI-XIX w.	polska-okres

						nowożytny
					osada?	okres rzymski
						przeworska
76	Rzeczyca	8	8	śląd osadniczy	III wczesne średniowiecze?	prapolska?
				śląd osadniczy	XIV-XV w.	staropolska
77	Rzeczyca Nowa	9	9	osada	XVI-XIX w.	polska-okres nowożytny
78	Rzeczyca	10	10	osada?	okres rzymski	przeworska
				osada?	okres rzymski	przeworska
79	Rzeczyca	11	11	osada	XVI-XIX w.	polska-okres nowożytny
80	Rzeczyca Nowa	12	12	osada	XVI-XIX w.	polska-okres nowożytny
				śląd osadniczy	okres rzymski	przeworska
				osada	XIV-XV w.	staropolska
81	Rzeczyca Nowa	13	13	osada	XVI-XIX w.	polska-okres nowożytny
82	Rzeczyca	14	14	śląd osadniczy	nieokreślona	pradziejowa
				osada	XIV-XV w.	staropolska
				osada	XIV-XV w.	staropolska
83	Rzeczyca	15	15	osada	XVI-XIX w.	polska-okres nowożytny
				osada	XIV-XV w.	staropolska
84	Rzeczyca Nowa	16	16	osada	XVI-XIX w.	polska-okres nowożytny
85	Rzeczyca Nowa	17	17	osada	XVI-XIX w.	polska-okres nowożytny
86	Rzeczyca Nowa	18	18	osada?	okres rzymski	przeworska
				osada	okres rzymski	przeworska
87	Rzeczyca Nowa	19	19	osada	XVI-XIX w.	polska-okres nowożytny
				osada	XIV-XV w.	staropolska
88	Rzeczyca	20	20	osada	XVI-XIX w.	polska-okres nowożytny
				osada?	okres rzymski	przeworska
89	Rzeczyca	21	21	osada	XVI-XIX w.	polska-okres nowożytny
90	Rzeczyca Nowa	22	22	osada?	okres rzymski	przeworska
				osada	XIV-XV w.	staropolska
91	Rzeczyca	23	23	osada	XVI-XIX w.	polska-okres nowożytny
				osada?	okres rzymski	przeworska
92	Rzeczyca	24	24	osada	wczesne średniowiecze	prapolska
93	Rzeczyca	25	25	cmentarzysko?	okres rzymski	przeworska
94	Rzeczyca	26	26	osada?	halsztat – wczesny lateński	łużycka
				osada?	późny lateński	przeworska
95	Zawady	27	1	osada	XVI-XIX w.	polska-okres nowożytny
96	Zawady	28	2	osada	XVI-XIX w.	polska-okres nowożytny
				osada	XIV-XV w.	staropolska
97	Zawady	29	3	osada	XVI-XIX w.	polska-okres nowożytny
98	Glina	30	1	osada	XVI-XIX w.	polska-okres nowożytny
99	Glina	31	2	osada	XVI-XIX w.	polska-okres nowożytny

70 – 60	100*	Lubocz	4	1	cmentarzysko	II epoka brązu	trzcieniecka
	101*	Lubocz	5	2	pracownia przydomowa	paleolit	nieokreślona
	102*	Grotowice	6	1	znalezisko luźne	II neolit	amfor kulistych
	103*	Łęg	7	1	śląd osadniczy	epoka brązu	łużycka
	104*	Łęg	8	2	śląd osadniczy	epoka brązu	łużycka
	105	Lubocz	9	3	śląd osadniczy	późny lateński – okres wpływów rzymskich	przeworska
	106	Lubocz	10	4	osada	II epoka brązu	trzcieniecka
					osada	okres wpływów rzymskich	przeworska
					osada	średniowiecze	staropolska
	107	Lubocz	11	5	śląd osadniczy	III epoka brązu	trzcieniecka – łużycka
	108	Roszkowa Wola	12	7	śląd osadniczy	IV epoka brązu	łużycka
					osada	późny lateński	przeworska
					śląd osadniczy	okres nowożytny	polska
	109	Roszkowa Wola	13	1	śląd osadniczy	późny okres wpływów rzymskich	przeworska
	110	Roszkowa Wola	14	2	śląd osadniczy	IV-V epoka brązu	łużycka
					śląd osadniczy	późne średniowiecze	staropolska
	111	Roszkowa Wola	15	3	osada?	lateński	grobow kłoszowych - przeworska
	112	Roszkowa Wola	16	4	śląd osadniczy	późny lateński – okres wpływów rzymskich	przeworska?
					śląd osadniczy	późne średniowiecze (XIV w.)	staropolska
	113	Roszkowa Wola	17	5	śląd osadniczy	IV epoka brązu	łużycka
					osada	lateński	grobow kłoszowych
					osada	okres wpływów rzymskich	przeworska
	114	Roszkowa Wola	18	6	śląd osadniczy	późny okres wpływów rzymskich	przeworska
					śląd osadniczy	późne średniowiecze (XIV w.)	staropolska
115	Lubocz	19	6	śląd osadniczy	II-III epoka brązu	trzcieniecka?	
116	Lubocz	20	10	osada	późne średniowiecze (XIII-XIV w.)	staropolska	
				śląd osadniczy	późny lateński?	przeworska	
117	Lubocz	21	11	śląd osadniczy	późne średniowiecze (XIV w.)	staropolska	
118	Lubocz	22	7	śląd osadniczy	późne średniowiecze (XIV w.)	staropolska	
119	Brzeg	23	1	śląd osadniczy	II-III epoka brązu	trzcieniecka	
120	Brzeg	24	2	śląd osadniczy	późny lateński	przeworska	
				osada	późne średniowiecze (XIV w.)	staropolska	
121	Grotowice	25	2	cmentarzysko?	III epoka brązu	trzcieniecka	
122	Grotowice	26	3	osada	okres wpływów rzymskich	przeworska	
123	Łęg	27	4	śląd osadniczy	późny lateński	przeworska	
124	Łęg	28	5	śląd osadniczy	późny lateński	przeworska	

125	Łęg	29	6	śląd osadniczy	II neolit	pucharów lej- kowatych
126	Brzeg	32	3	skarby	epoka brązu	trzcinińska
				śląd osadniczy	epoka brązu	trzcinińska
				śląd osadniczy	okres wpływów rzymskich	przeworska
				osada	późne średnio- wiecze	staropolska
127	Brzeziny	33	1	osada	okres nowożytny	polska
128	Grotowice	34	4	śląd osadniczy	okres wpływów rzymskich	przeworska
129	Grotowice	35	5	śląd osadniczy	okres wpływów rzymskich	przeworska
				osada	okres nowożytny	polska
130	Grotowice	36	6	śląd osadniczy	średniowiecze (XIII-XIV w.)	prapolska
				osada	okres nowożytny	polska
131	Grotowice	37	7	śląd osadniczy	późne średnio- wiecze	staropolska
132	Grotowice	38	8	śląd osadniczy	średniowiecze	prapolska
				osada	okres nowożytny	polska
133	Kawęczyn	39	7	osada	okres nowożytny	polska
134	Lubocz	40	12	śląd osadniczy	okres nowożytny	polska
135	Lubocz	41	13	śląd osadniczy	IV epoka brązu	łużycka
				śląd osadniczy	okres nowożytny	polska
136	Roszkowa Wola	42	8	śląd osadniczy	wczesne średnio- wiecze	prapolska
137	Łęg	43	3	śląd osadniczy	IV epoka brązu	łużycka
138	Łęg	44	7	śląd osadniczy	IV epoka brązu	łużycka

*stanowiska archiwalne o nieokreślonej lokalizacji

**stanowiska archiwalne o nieokreślonej lokalizacji, zweryfikowane w terenie

źródło: opracowanie własne na podstawie kart stanowisk z teczek AZP udostępnionych przez Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Łodzi – stan na październik 2020 r.

3.2.5 Dobra kultury współczesnej

Zgodnie z Ustawą z dnia 27 marca 2003 roku o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym przez dobra kultury współczesnej należy rozumieć niebędące zabytkami dobra kultury, takie jak pomniki, miejsca pamięci, budynki, ich wnętrza i detale, zespoły budynków, założenia urbanistyczne i krajobrazowe, będące uznanym dorobkiem współcześnie żyjących pokoleń, jeżeli cechuje je wysoka wartość artystyczna lub historyczna.

Na podstawie powyższej definicji na obszarze gminy Rzeczyca nie występują dobra kultury współczesnej.

3.3 Wartości kulturowe nieobjęte ochroną

Układy przestrzenne

Istotnym walorem kulturowym gminy Rzeczyca są cenne pod względem historyczno-kulturowym układy ruralistyczne (wiejskie) wsi. Układy przestrzenne: Grotowic (folwark), Luboczy (ulicówka) i Rzeczyca (wielodrożnica) objęte są ochroną poprzez wpis do gminnej ewidencji zabytków. Poniżej wskazano układy przestrzenne, które także powinny zostać zachowane i podlegać ochronie.

Tabela. Układy przestrzenne na obszarze gminy Rzeczyca, które winny podlegać ochronie

L.p.	Miejscowość	Określenie	Data
1	Bartoszkówka	wielodrożnica	
2	Brzeg	układ nierozpoznany	
3	Brzozów	układ nierozpoznany	
4	Łęg	układ nierozpoznany	
5	Roszkowa Wola	układ nierozpoznany	
6	Sadykierz	śląd owalnicy	1360 r.

Bunkry

W Luboczy znajdują się bunkry z II wojny światowej. Schrony zostały zbudowane latem 1944 r. przez Niemców, aby powstrzymać ofensywę Armii Czerwonej. Umocnienia nie odegrały większej roli, ponieważ Rosjanie przełamali linię Pilicy pod Tomaszowem Mazowieckim i Nowym Miastem, nie atakując Niemców od rzeki.

Identyfikacja najistotniejszych problemów w zakresie dziedzictwa kulturowego

W Gminnym Programie Opieki Nad Zabytkami dla Gminy Rzeczyca na lata 2017-2020 za najistotniejsze problemy w zakresie dziedzictwa kulturowego uznano:

- niszczenie – przebudowywanie zabytków architektury drewnianej,
- brak użytkowania niektórych obiektów zabytkowych,
- brak rewaloryzacji cmentarzy ewangelickiego i wojennego,
- brak kompleksowej rewaloryzacji parków,
- brak oferty edukacji regionalnej,
- dezorganizację więzi lokalnych - nie utożsamianie się części mieszkańców z obszarem,
- presję urbanistyczną na tereny cenne krajobrazowo,
- presję właścicieli obszarów zabytkowych – niedostosowanie obiektów do ich charakteru,
- utrudnienia w pozyskiwaniu środków na ochronę i zachowanie zabytków,
- niewystarczające środki finansowe w stosunku do potrzeb na ochronę i rewaloryzację obiektów i obszarów zabytkowych.

4. Potencjał demograficzny i społeczny

4.1 Rozwój ludności i jego czynniki

Według stanu na koniec grudnia 2019 r. liczba mieszkańców gminy Rzeczyca wyniosła 4 643 faktycznie mieszkających na terenie gminy, z czego 2 270 stanowiły kobiety, a 2 373 mężczyźni. Oznacza to, że na 100 mężczyzn przypada w gminie 96 kobiety.

Cechą dominującą w badanych wskaźnikach demograficznych jest obserwowany od kilku lat ogólny spadek liczby ludności i utrzymująca się tendencja nadwyżki liczby mężczyzn nad liczbą kobiet mieszkających na obszarze gminy Rzeczyca. Jest to relacja odwrotna niż w województwie łódzkim i w Polsce, gdzie na 100 mężczyzn przypada odpowiednio 110 i 107 kobiet.

Wskaźnik feminizacji w gminie Rzeczyca dla osób w wieku powyżej 65 roku życia odpowiada relacji w województwie łódzkim i w Polsce, tzn. jest więcej kobiet niż mężczyzn. Wartość tego wskaźnika

przekracza 100 dla osób w wieku 65-74 lata oraz przekracza 200 dla osób powyżej 75 roku życia. a najwyższy jest w grupie osób powyżej 85 roku życia (278 kobiet na 100 mężczyzn).

Tabela. Struktura społeczna w gminie Rzeczyca w latach 2010 – 2019

Rok	Ogólna liczba mieszkańców	Wyszczególnienie			
		kobiety		mężczyźni	
		liczba	udział [%]	liczba	udział [%]
2019	4 643	2 270	48,89	2 373	51,11
2018	4 641	2 278	49,08	2 363	50,92
2017	4 648	2 277	48,99	2 371	51,01
2016	4 674	2 290	48,99	2 384	51,01
2015	4 717	2 313	49,04	2 404	50,96
2014	4 728	2 296	48,56	2 432	51,44
2013	4 767	2 318	48,63	2 449	51,37
2012	4 811	2 338	48,60	2 473	51,40
2011	4 848	2 341	48,29	2 507	51,71
2010	4 876	2 358	48,35	2 518	51,64

źródło: Główny Urząd Statystyczny

Tabela. Statystyka ludności w gminie Rzeczyca wg sołectw na dzień 30.09.2020 r.

Sołectwo	Mieszkańcy	
	liczba	udział [%]
Bartoszkówka	224	4,8
Bobrowiec	212	4,5
Brzeg	130	2,8
Brzeziny	32	0,7
Brzozów	194	4,1
Glina	157	3,3
Grotowice	181	3,8
Gustawów	78	1,7
Jeziorzec	104	2,2
Kanice, Kanice Kolonia	220	4,7
Kawęczyn	113	2,4
Lubocz	281	6,0
Łęg	151	3,2
Roszkowa Wola, Roszkowa Wola Kolonia	292	6,2
Rzeczyca	1530	32,5
Sadykierz	504	10,7
Stanisławów	57	1,2
Wiechnowice, Poniatówka	125	2,7
Zawady	118	2,5
RAZEM	4703	100

źródło: Urząd Gminy Rzeczyca

Zmiany w strukturze wieku mieszkańców wykazują zmienne tendencje dla każdego przedziału wiekowego. Widać spadki i wzrosty w liczbie ludności w wieku przedprodukcyjnym oraz spadek a następnie stopniowy wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym. Stała tendencja dotyczy jedynie grupy osób w wieku produkcyjnym (stały spadek), podobnie jak w powiecie, województwie i w skali kraju.

Najliczniejszą grupą mieszkańców są osoby w wieku produkcyjnym od 18 do 59/64 lat. Stanowią one 60,4% ogółu mieszkańców gminy Rzeszyca. Jest to wartość nieco wyższa niż w skali powiatu, województwa i kraju (odpowiednio 58%, 59%, 60%). Liczba osób młodych (poniżej 18 roku życia) i starszych (powyżej 59 i 64 roku życia) jest zbliżona, z przewagą osób w wieku poprodukcyjnym. W grupie osób w wieku poprodukcyjnym obserwuje się też największą dysproporcję w liczbie kobiet i mężczyzn (kobiet jest prawie dwa razy więcej). Różnica ta nie ma większego znaczenia dla rozwoju ludności na terenie gminy, jest charakterystyczna dla struktury demograficznej populacji w kraju i różnicy w długości życia kobiet i mężczyzn.

Tabela. Struktura ludności w gminie Rzeszyca wg ekonomicznych grup wieku, w latach 2014-2019

Wyszczególnienie	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Przedprodukcyjny (0-17)	831	836	814	802	814	820
Produkcyjny (18-59/64)	2 931	2 923	2 878	2 854	2 828	2 806
Poprodukcyjny (60/65 i więcej)	966	958	982	992	999	1 017
OGÓŁEM	4 728	4 717	4 674	4 648	4 641	4 643
Mężczyźni (ogółem)	2432	2404	2384	2371	2363	2373
Przedprodukcyjny	449	435	422	412	416	434
Produkcyjny	1 650	1 640	1 616	1 610	1 601	1 597
Poprodukcyjny	333	329	346	349	346	342
Kobiety (ogółem)	2296	2313	2290	2277	2278	2270
Przedprodukcyjny	382	401	392	390	398	386
Produkcyjny	1 281	1 283	1 262	1 244	1 227	1 209
Poprodukcyjny	633	629	636	643	653	675

źródło: Główny Urząd Statystyczny

Głównymi czynnikami kształtującymi liczbę ludności są przyrost naturalny i migracje. Nie bez znaczenia jest także liczba zawartych małżeństw, albowiem obserwuje się, że intensywny wzrost liczby małżeństw może spowodować podniesienie się wartości przyrostu naturalnego w roku kolejnym, jak miało to miejsce na przykład na przestrzeni lat 2017-2018. W gminie Rzeszyca przyrost naturalny w latach 2014-2019, tak jak w całej Polsce, był generalnie ujemny (wyjątek stanowił rok 2016). Oznacza to, że liczba zgonów przewyższała liczbę urodzeń. Od 2017 r. wskaźnik przyrostu naturalnego rośnie i jest to odwrotna tendencja niż w kraju. Na przestrzeni lat liczba urodzeń żywych jest

zmienna. W stosunku do roku 2014 jest nieznacznie większa. Podobnie przedstawia się sytuacja z liczbą zgonów ogółem, tzn. również waha się na przestrzeni lat, a w stosunku do roku 2014 jest także nieznacznie większa.

Tabela. Zawarte małżeństwa i przyrost naturalny w gminie Rzeczyca w latach 2014-2019

Rok	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Liczba zawartych małżeństw	26	26	19	27	24	31
Przyrost naturalny	-6	-23	4	-31	-20	-14
liczba urodzeń żywych	43	43	57	39	51	48
liczba zgonów ogółem	49	66	53	70	71	62

źródło: Główny Urząd Statystyczny

Pozytywnym zjawiskiem w gminie Rzeczyca jest stale rosnące od 2016 r. saldo migracji, które z wartości ujemnej -38 w roku 2016 zmieniło się na +7 do roku 2019, co oznacza że w 2019 r. było w gminie więcej zameldowań niż wymeldowań. Wśród zameldowań dominują zameldowania ze wsi, ale tendencja uległa zmianie w 2019 r. Podobnie przedstawia się sytuacja z wymeldowaniami, tj. do miast, ale tendencja również uległa zmianie w 2019 r. W związku z powyższym w 2019 r., w gminie Rzeczyca odnotowano więcej zameldowań z miast niż wymeldowań do miast. Nie obserwuje się migracji w ruchu zagranicznym.

Tabela. Migracje na pobyt stały w gminie Rzeczyca w latach 2014-2019

Rok	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Zameldowania ogółem	34	55	21	29	34	35
zameldowania z miast	14	23	9	13	14	18
zameldowania ze wsi	20	32	12	16	19	17
Wymeldowania ogółem	47	60	59	41	38	28
wymeldowania do miast	26	35	31	23	24	10
wymeldowania na wieś	21	25	28	18	14	18
Saldo migracji	-13	-5	-38	-12	-4	7

źródło: Główny Urząd Statystyczny

Ważnym czynnikiem wpływającym na rozwój gminy jest poziom wykształcenia jej mieszkańców. W powiecie tomaszowskim, podobnie jak i w Polsce na terenach wiejskich poziom wykształcenia jest wyraźnie niższy niż w miastach.

Tabela. Poziom wykształcenia mieszkańców w powiecie tomaszowskim

Wykształcenie	Wyższe	Średnie i policealne	Zasadnicze zawodowe	Gimnazjalne	Podstawowe ukończone	Podstawowe niepełne
Powiat [liczba osób]	13376	33092	24809	5269	23713	1972
W miastach [%]	64,7	60,3	53,7	50,6	43,9	33,6

Na wsiach [%]	35,3	39,7	46,3	49,4	56,1	66,4
---------------	------	------	------	------	------	------

źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS NSP z 2011 r.

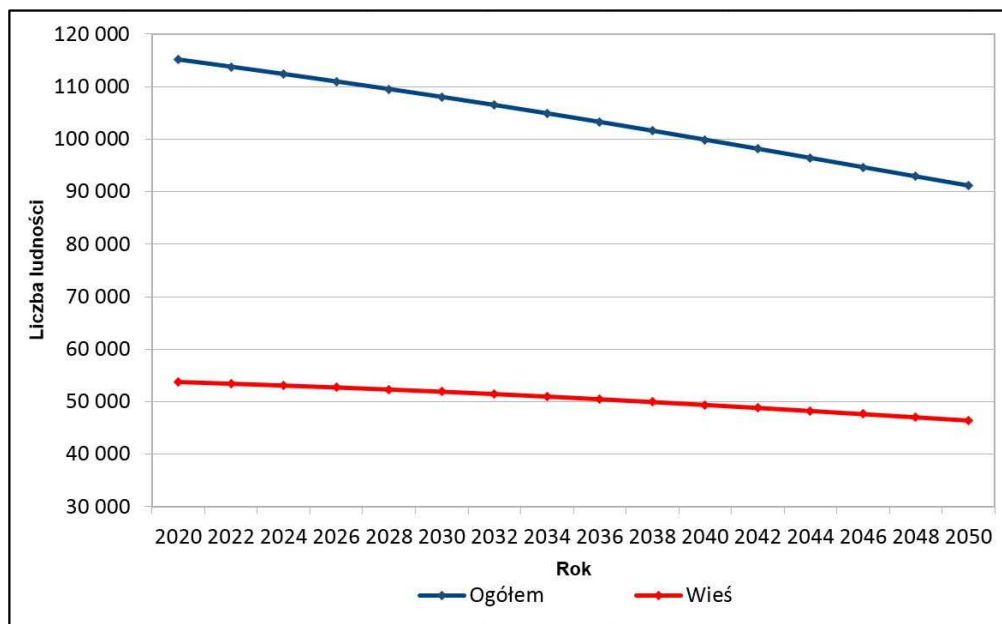
Tabela. Struktura ludności wg wieku i poziomu wykształcenia w powiecie tomaszowskim

Ludność wg grup wiekowych	Poziom wykształcenia						Ogólnie
	Wyższe	Średnie i policealne	Zasadnicze zawodowe	Gimnazjalne	Podstawowe ukończone	Podstawowe niepełne	
20-24	12,0%	65,4%	11,3%	8,5%	2,5%	0,3%	100%
25-29	33,9%	45,4%	15,7%	0,3%	4,5%	0,1%	100%
30-34	29,8%	39,3%	24,5%	0,1%	5,8%	0,4%	100%
35-39	21,5%	33,8%	36,5%	0,1%	7,8%	0,3%	100%
40-44	15,6%	35,0%	36,2%	0,1%	12,8%	0,3%	100%
45-49	13,1%	35,4%	40,7%	0,1%	10,4%	0,2%	100%
50-54	8,9%	34,0%	40,2%	0,0%	16,4%	0,5%	100%
55-59	7,2%	32,4%	35,6%	0,0%	24,6%	0,2%	100%
60-64	5,8%	32,9%	30,7%	0,1%	29,7%	0,8%	100%
65 i więcej	5,0%	17,2%	11,6%	0,2%	58,3%	7,6%	100%
Razem (>20)	14,4%	35,0%	26,6%	0,8%	21,4%	1,7%	100%

źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS NSP z 2011 r.

Według prognoz demograficznych wykonanych przez GUS (2013 r.) szacuje się, że do roku 2050 liczba mieszkańców powiatu tomaszowskiego zmniejszy się o ok. 24 tys. osób, zatem ubytek liczby ludności w stosunku do 2020 r. wyniesie ok. 20,8%. Dla obszarów wiejskich z powiatu tomaszowskiego prognozuje się, że liczba ludności zmniejszy się o ok. 7,3 tys. osób, zatem ubytek liczby ludności w stosunku do 2020 r. wyniesie ok. 13,6%. Nie pozostanie to bez wpływu na zaludnienie gminy Rzeszyca. Przyjmując założenie, że tendencje demograficzne gminy Rzeszyca nie będą w znaczący sposób odbiegały od prognoz dla terenów wiejskich powiatu tomaszowskiego, liczba ludności gminy zmniejszy się o taki sam procent. Prognozy demograficzne przewidują zmniejszenie się ludności, jednak w zależności od przyjętych rozwiązań przestrzennych i sposobu zarządzania gminą proces ten może cechować różna dynamika. Ponadto na zmianę szacowanych prognoz wykonanych przez GUS może mieć wpływ uruchomienie na szczeblu ogólnokrajowym narzędzi legislacyjnych, organizacyjnych i finansowych mających na celu zwiększenie dzietności i pobudzenie przyrostu naturalnego. Zatem przy jednoczesnym systematycznym wzroście przeciętnej długości trwania życia oraz rekomendowanej poprawie warunków mieszkaniowych, można przewidywać w kolejnych latach zahamowanie tendencji spadkowej liczby mieszkańców gminy oraz utrzymanie się wzrostu przyrostu naturalnego i salda migracji. Ponadto nasilone procesy emigracyjne ludności i działania polityczne Unii Europejskiej w kierunku nakładania na państwa członkowskie obowiązku przyjmowania imigran-

tów również mogą spowodować wzrost salda migracji w gminie Rzeczyca oraz konieczność zapewnienia odpowiedniego zaplecza socjalnego. Prognozę zmian liczby ludności prezentuje poniższa rycina.

4.2 Rynek pracy

Bezrobocie w powiecie tomaszowskim na koniec 2019 r. kształtowało się na poziomie 6,7% i od wielu lat przyjmuje tendencję malejącą (nawet w okresie globalnego kryzysu gospodarczego, w którym bezrobocie Polski wzrastało). Wskaźnik ten jest jednak nieco wyższy niż dla regionu i Polski (odpowiednio 5,4% i 5,2%).

Tabela. Bezrobocie w powiecie tomaszowskim w latach 2014-2019

Rok	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Stopa bezrobocia rejestrowanego [%]	13,6	11,6	9,3	7,8	7,4	6,7
Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym [%]	8,6	7,4	6,2	5,3	5,2	4,9

źródło: Główny Urząd Statystyczny

W gminie Rzeczyca wśród bezrobotnych do 2018 r. dominowali mężczyźni (nieznaczna przewaga), a od 2018 r. – kobiety (także nieznaczna przewaga).

Stosunkowo wysoki jest wskaźnik bezrobocia powyżej 1 roku wśród osób w wieku przedemerytalnym 55-64 lat i stanowi ok. 42% wśród osób bezrobotnych w tym przedziale wieku. Osobom starszym trudniej jest podjąć nową pracę. Ludzie młodzi zajmują miejsca pracy osobom po 55 roku życia (przed emeryturą). Dłuższy okres pozostawiania ludzi w stanie bezrobocia odcina im dostęp do zasiłków oraz często pogrąża w głębsze problemy aktywności społecznej. Do podanych oficjalnych

danych do oszacowania faktycznego stanu aktywności zawodowej należy wziąć pod uwagę czarną i szarą strefę gospodarczą, której dopisują trudne warunki ekonomiczne.

Z analizy wieku osób pozostających bez pracy wynika, że z brakiem zatrudnienia boryka się najwięcej osób młodych, kończących szkołę lub studia, a także osoby w wieku przedemerytalnym. Szczegółowe informacje na temat osób bezrobotnych według wieku przedstawia poniższa tabela.

Tabela. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w powiecie tomaszowskim wg grup wieku w liczbie ludności w tym wieku, w latach 2014 - 2019

Wiek	2014 r.	2015 r.	2016 r.	2017 r.	2018 r.	2019 r.
18-24	8,5%	6,7%	4,6%	4,0%	3,8%	4,2%
25-34	9,8%	7,9%	6,8%	6,1%	6,1%	5,3%
35-44	8,7%	7,3%	5,8%	5,4%	5,3%	4,7%
45-54	8,0%	7,6%	6,1%	4,9%	4,9%	4,6%
55-59/64	7,7%	7,3%	7,1%	5,7%	5,6%	5,4%

źródło: Główny Urząd Statystyczny

Wśród bezrobotnych zarejestrowanych w PUP w Tomaszowie Mazowieckim na koniec roku 2019 dominującą grupę stanowią osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym 27,7% oraz gimnazjalnym i niższym – 27,2%. Duży udział stanowią także osoby z wykształceniem policealnym i średnim zawodowym – 25,0%. Najniższy jest odsetek bezrobotnych osób z wykształceniem średnim ogólnokształcącym (9,1%), a następnie wyższym (10,9%). Wynika z tego, że poziom wykształcenia jest istotnym czynnikiem wpływającym na status osób pozostających bez zatrudnienia. Największe problemy z podjęciem pracy mają osoby o niskim poziomie wykształcenia oraz bez kwalifikacji pożądanых na rynku pracy. Dla szczegółowej analizy tych danych należy także uwzględnić migracje do większych miast ludzi z wyższym wykształceniem oraz nieokreśloną liczbowo niezarejestrowaną grupę pracujących nielegalnie ludzi z niższym wykształceniem.

4.3 Mieszkalnictwo

W 2019 r. na terenie gminy Rzeczyca znajdowało się 1442 mieszkań zlokalizowanych w 1439 budynkach. Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania wynosi 84,8 m² (26,3 m² na osobę) i składa się przeciętnie z 3,9 izby. Jest to niewielki wzrost w stosunku do stanu lat wcześniejszych. Gmina dysponuje 14 lokalami komunalnymi. Pozostałe lokale należą do osób fizycznych, zasobów zakładów pracy lub innych podmiotów.

Ponad połowa lokali mieszkalnych (ok. 55%) jest wyposażona w centralne ogrzewanie. Około 68-71% mieszkań wyposażonych jest w łazienkę i ustęp splukiwany. Najlepiej rozwinięta jest sieć wodociągowa (85% mieszkań).

Budynki użyteczności publicznej oraz budynki usługowe są zaopatrywane w ciepło dzięki lokalnym kotłowniom. Niestety mieszkańcy domów jednorodzinnych są zmuszeni do korzystania z ogrzewania piecowego. Podobna sytuacja dotyczy zaopatrzenia w gaz. W gminie nie ma sieci gazu bezprzewodowego.

Tabela. Zasoby mieszkaniowe zamieszkane w gminie w dynamicznym ujęciu

Wyszczególnienie	2010 r.	2019 r.	Przyrost
Mieszkania	1 390	1 442	+52
Izby	5 294	5 603	+309
Powierzchnia użytkowa w tys. m ²	114,8	122,2	+7,4

źródło: Główny Urząd Statystyczny

Tabela. Dane porównawcze warunków mieszkaniowych w gminie Rzeczyca, w województwie łódzkim i powiecie tomaszowskim w 2019 r.

Wyszczególnienie	województwo łódzkie	powiat tomaszowski	gmina Rzeczyca
Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania [m ²]	69,7	71,1	84,8
Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę [m ²]	29,3	28,3	26,3
Liczba osób na mieszkanie	2,38	2,51	3,22
Liczba osób na izbę	0,66	0,67	0,83

źródło: Główny Urząd Statystyczny

Z powyższego wynika, iż w porównaniu do powiatu oraz województwa, w gminie Rzeczyca na osobę przypada mniejsza powierzchnia użytkowa mieszkania, ale przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania, jak i liczba osób przypadających na 1 mieszkanie i 1 izbę są większe niż w skali regionu czy powiatu. Wskaźniki mieszkaniowe można wytłumaczyć tym, że Rzeczyca jest typową gminą wiejską o niedużych cenach działek budowlanych w stosunku do miast, z tendencją do budowania dużych, rodzinnych domów (zwłaszcza dawniej kiedy opłaty za użytkowanie były niższe) oraz modelem rodziny wielodzietnej i wielopokoleniowej.

Polityka gminy w zakresie budownictwa mieszkaniowego polega zarówno na działaniach doraźnych, tj. wydawaniu pozwoleń na budowę, jak i długofalowych (uruchomienie nowych terenów pod zabudowę mieszkaniową), zmierzających do uporządkowania spraw związanych z planowaniem przestrzennym.

4.4 Infrastruktura społeczna

Administracja

Odpowiednio do położenia gminy, jej struktury społeczno-przestrzennej oraz jej znaczenia w regionie, na terenie gminy Rzeczyca zlokalizowane są obiekty administracji samorządowej obsługujące wyłącznie zadania gminne:

- Urząd Gminy Rzeczyca,
- Gminny Ośrodek Kultury,
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej,
- Publiczna Szkoła Podstawowa w Rzeczyca i jej dwie filie w: Luboczy i Sadykierzu,

– Zakład Usług Komunalnych.

Inne zadania z zakresu ochrony bezpieczeństwa ludzi (Policja, jednostki Państwowej Straży Pożarnej, służby sanitarne czy bezpieczeństwa wewnętrznego) wykonywane są przez jednostki administracji państwowej, wojewódzkiej, powiatowej. Jednostki obejmujące swoim zasięgiem obszar gminy Rzeczyca zostały opisane dalej.

Oświata i wychowanie

Na terenie gminy działa obecnie jedna szkoła podstawowa w Rzeczycu z dwiema filiami: w Luboczy i Sadykierzu. Przy Publicznej Szkole Podstawowej w Rzeczycu funkcjonuje oddział przedszkolny dla dzieci w wieku od 3-5 lat.

Obiekty szkolne są ogólnie w stanie bardzo dobrym. W każdej placówce znajduje się sala komputerowa. Wszystkie komputery i laptopy posiadają dostęp do Internetu. Przy Publicznej Szkole Podstawowej w Rzeczycu znajduje się Hala Sportowa. We wszystkich placówkach oświatowych prowadzone jest dożywianie uczniów. Gmina zapewnia dowóz dzieci do poszczególnych placówek szkolnych.

Na obszarze gminy Rzeczyca brak jest placówek opieki nad dziećmi do lat trzech oraz placówek szkolnictwa ponadpodstawowego.

Ochrona zdrowia i opieka społeczna oraz pozarządowe organizacje społeczne

Podstawowe usługi opieki zdrowotnej zapewnia mieszkańcom gminy 1 przychodnia rodzinna przy ul. Ks. Kitowicza 12 w Rzeczycu.

Od 2008 r. na terenie gminy funkcjonuje Tomaszowskie Pogotowie Ratunkowe dysponujące od grudnia 2019 r. ambulansem stacjonującym w Rzeczycu.

Na terenie Rzeczycy znajduje się tylko jedna apteka przy ul. Mościckiego 5B.

Pomoc społeczna realizuje zadania, które bezpośrednio dotyczą zapobiegania i usuwania problemów socjalnych i poprawy warunków życia poprzez zaspakajanie ze środków publicznych niezbędnych potrzeb życiowych osób i rodzin niezdolnych do samodzielnego funkcjonowania bez pomocy ze strony państwa.

Podstawową instytucją pomocy społecznej na terenie gminy jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej. Zadania GOPS realizowane są w ścisłej współpracy z samorządem lokalnym, policją, Powiatowym Urzędem Pracy, Sądem Rejonowym, szkołami i innymi instytucjami zajmującymi się problematyką społeczną.

Przeciwdziałania zagrożeniom bezpieczeństwa ludności i jej mienia

Komisariat Policji w Czerniewicach obejmuje swoim zasięgiem działań teren pięciu gmin powiatu tomaszowskiego w tym gminy: Rzeczyca, Czerniewice, Lubochnia, Inowódz i Żelechlinek.

Na terenie gminy Rzeczyca do największej liczby popełnionych przestępstw dochodzi w siedzibie gminy – Rzeczycu.

Nad bezpieczeństwem przeciwpożarowym na terenie gminy Rzeczyca czuwają załogi Państwowej Straży Pożarnej i Ochotniczych Straży Pożarnych (w: Rzeczycu, Sandykierzu, Bartoszwóce, Luboczy, Glinie oraz Kanicach).

Nad bezpośrednim bezpieczeństwem gminy Rzeszyca czuwają również służby działające w całym powiecie tomaszowskim, są to:

- Komenda Powiatowa Policji,
- Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej,
- Powiatowy Inspektorat Nadzoru Budowlanego,
- Powiatowa Stacja Sanitarno – Epidemiologiczna,
- Powiatowy Inspektorat Weterynarii,
- Starostwo Powiatowe - Wydział Zarządzania Kryzysowego,
- Powiatowa Komisja Bezpieczeństwa i Porządku Publicznego,
- Powiatowy Zespół Zarządzania Kryzysowego.

Kultura, sport i wypoczynek

Rolę koordynatora i organizatora imprez kulturalnych na terenie gminy pełni Gminny Ośrodek Kultury w Rzeszyca, w ramach, którego działa również jedna biblioteka publiczna. Dogodna czasowo dyspozycyjność tych placówek sprzyja intensywnemu korzystaniu z nich całej społeczności lokalnej. Usytuowanie ośrodka kultury w centrum miejscowości i posiadane walory estetyczno-rekreacyjne (zadbane tereny zieleni, do dyspozycji 2 boiska do piłki plażowej, do piłki nożnej, kort tenisowy, ogólnie dostępny grill i zadaszona scena – 100 m²) sprzyjają organizowaniu w sezonie letnim różnorodnych imprez masowych. Walory ośrodka doceniane są przez zewnętrznych organizatorów, co skutkuje organizowaniem na terenie obiektu imprez rejonowych i powiatowych.

Gmina Rzeszyca corocznie organizuje następujące imprezy:

- witanie Nowego Roku na scenie Gminnego Ośrodka Kultury,
- konkurs na Hodowcę i Przedsiębiorcę Roku (luty), poducha dla pierwszego nowo narodzonego obywatela gminy,
- festiwal piosenki dziecięcej i młodzieżowej (marzec - maj),
- rodzinny piknik (maj-czerwiec),
- plener plastyczny współorganizowany przez Stowarzyszenie Amatorów Plastyków w Tomaszowie Mazowieckim (lipiec),
- wakacyjna liga w piłkę plażową i nożną (lipiec-sierpień),
- gminne dożynki (ostatnia niedziela sierpnia),
- prezentacja gminy na dożynkach prezydenckich w Spale (wrzesień) i Jarmarku Wojewódzkim w Łodzi (październik),
- powiatowy Konkurs Darcia Pierza, współorganizowany przez Starostwo Powiatowe w Tomaszowie Maz. (listopad).

Reaktywowany w 2003 roku społeczny ruch ludowych zespołów sportowych z nowo powołaną Radą Gminną LZS doprowadził do stworzenia stowarzyszenia sportowego LKS Łabędź Rzeszyca, które obecnie realizuje zadania sportowe gminy.

Brak sformalizowanych organizacji pozarządowych na terenie gminy Rzeczyca uzupełniają różnego rodzaju formy współpracy samorządu gminy z innymi organizacjami:

- Stowarzyszenie Promocji i Przedsiębiorczości w gm. Rzeczyca,
- Parafia Rzymsko-Katolicka w Rzeczycy św. Katarzyny,
- Ochotnicze Straże Pożarne w: Rzeczycy, Sadykierzu, Bartoszkówce, Luboczy, Glinie, Kanicach,
- Ludowe Zrzeszenie sportowe „Łabędź” w Rzeczycy,
- Klub Aktywnej Społeczności w Rzeczycy.

Cenną inicjatywą jest aktywność organów gminnych, społeczeństwa i sektora prywatnego w programie LEADER. Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Kultura, Tradycja, Rozwój” zarejestrowane w 2008 r. integruje na rzecz rozwoju społeczno – gospodarczego obszarów wiejskich i podniesienia jakości życia mieszkańców czterech gmin, tj. Czerniewice, Poświętne, Rzeczyca i Żelechlinek.

Na terenie gminy znajduje się ekspozycja sprzętu i narzędzi rolniczych „Ocalić od zapomnienia”. Zgromadzono już wiele zabytkowych eksponatów sprzętu rolniczego, zbiór ulega ciąglemu powiększaniu. Wystawa cieszy się dużym powodzeniem nie tylko wśród goszczących w gminie przyjezdnych, ale także wśród samych mieszkańców.

Ponadto w Rzeczycy, w zrewitalizowanym budynku „organistówki” powstaje muzeum ks. Jędrzeja Kitowicza.

Przy Publicznej Szkole Podstawowej w Rzeczycy znajduje się Hala Sportowa, z której korzysta młodzież z całej gminy. Miejscem do uprawiania sportu przez dzieci i młodzież jest również 9 innych boisk: 5 do piłki nożnej (w Sadykierzu, Kanicach, Roszkowej Woli, Brzozowie i Rzeczycy – w Gminnym Ośrodku Kultury), 3 do piłki plażowej (w Grotowicach i 2 w Rzeczycy – w Gminnym Ośrodku Kultury) oraz 1 wielofunkcyjne w Rzeczycy.

W Rzeczycy przy ww. szkole podstawowej znajduje się kompleks sportowy, w skład którego (oprócz ww. boiska wielofunkcyjnego) wchodzi także siłownia zewnętrzna, plac zabaw oraz miasteczko ruchu drogowego.

W Grotowicach nad Pilicą znajduje się teren rekreacyjno-sportowy: kompleks „Stacja wodna w Grotowicach” z plażą, przystanią dla kajaków, placem zabaw i zapleczem usługowo-obsługowym.

Turystyka

Uwarunkowania przyrodniczo – krajobrazowe, czyste ekologiczne środowisko w niewielkim stopniu zmienione przez działalność gospodarczą człowieka oraz ciekawe dziedzictwo kulturowe i historyczne przemawiają za rozwojem różnych form turystyki, rekreacji i agroturystyki w gminie. Atutem gminy jest malownicze położenie doliny rzeki Pilicy, możliwość korzystania z bogactwa okolicznych lasów, czystego powietrza i zdrowej żywności stanowiącej kuszącą propozycję dla odwiedzających. Teren ten znakomicie nadaje się do odbywania wycieczek rowerowych i pieszych po leśnych ścieżkach Spalskiego Parku Krajobrazowego oraz doliną rzeki Pilicy lub wzdłuż niej, prowadzenie szkółek nauki jazdy konnej oraz osadnictwa letniskowego.

Zgodnie z Planem Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Łódzkiego gmina Rzeczyca zlokalizowana jest w ramach turystycznego obszaru funkcjonalnego Dolina Pilicy.

Ważnymi szlakami o znaczeniu ponadregionalnym zlokalizowanymi na terenie gminy Rzeczyca są:

- Pieszy Szlak Spalskiego Parku Krajobrazowego,
- Łódzka Magistrała Rowerowa E-W (droga powiatowa nr 4309E i 4310E),
- Samochodowy Szlak Zamków (droga wojewódzka nr 726),
- Łódzki Szlak Konny im. H. Dobrzańskiego „Hubala”,
- Szlak Wodny Pilicy.

Ponadto na terenie gminy zlokalizowane są także szlaki o znaczeniu regionalnym:

- Szlak Carskich Łowów – szlak rowerowy, prowadzi ze Smardzewic do Rzeczyca przez miejsca związane z pobytem i polowaniami carów - Aleksandra III, a później Mikołaja II,
- Szlak Cudownych Obrazów – szlak rowerowy, prowadzi ze Spały przez Glinę, Poświętne i do Inowłodza.

W gminie brak jest obiektów noclegowych. Kwatera Osada Łowiecka w Glinie prowadzona przez Nadleśnictwo w Spale może przyjąć 10 gości. Z oferty agroturystycznej można korzystać zarówno w sezonie letnim, jak i zimowym.

Atrakcyjność oferty turystycznej zwiększa bogactwo etnograficzne gminy z tradycyjnymi obrzędami i rękodzielnictwem. Najważniejszym i największym wydarzeniem związanym z dziedzictwem kulturalnym jest „pierzawka” - powiatowy Konkurs Darcia Pierza.

Do głównych dziedzin rękodziela lokalnego należy zaliczyć plecionkarstwo, zdobnictwo papierowe, haft, tkactwo, koronkarstwo oraz rzeźbę. Wyróżniają się charakterystyczne wielonicielnicowe tkaniny wełniane o motywie kostkowym zwane „kilimami”, stylowe stroje i piękne krzyżykowe, wielobarwne hafty, którymi zdobione były lniane, przyramkowe koszule, rączniki i poszewki.

Region wyróżniał się ozdobami izby ludowej przede wszystkim wycinankami, tzw. „rózgami”, „kwadratami z kulosami” i „laleczkami”. Jeszcze w połowie lat 90. XX w. gmina Rzeczyca słynęła ze znakomitych wycinanek, które tworzyły niepowtarzalne, misterne, ażurowe „kółka” i „kwadraty”.

5. Potencjał gospodarczy

5.1 Działalność gospodarcza

W roku 2019 liczba wszystkich podmiotów gospodarki narodowej zarejestrowanych w rejestrze REGON wyniosła 248. W ostatnich latach obserwuje się wahania tej liczby, lecz względem roku 2010 nastąpił ogólny wzrost liczby podmiotów o 38.

Tabela. Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą w gminie wg sekcji PKD w 2019 r.

Sekcje wg PKD 2007		Liczba podmiotów gospodarczych
F	budownictwo	51
G	handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	46

H	transport i gospodarka magazynowa	21
C	przetwórstwo przemysłowe	18
A	rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	15
M	działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	11
N	działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	7
K	działalność finansowa i ubezpieczeniowa	5
S, T, U	pozostałe	5
P	edukacja	3
B	górnictwo i wydobywanie	3
Q	opieka zdrowotna i pomoc społeczna	3
I	działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	3
R	działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	2
L	działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	1
O	administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	1
J	informacja i komunikacja	0
D	wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	0
E	dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	0
	ogółem	195

źródło: Główny Urząd Statystyczny

Jak wynika z powyższego, profil działalności jest zróżnicowany, jednakże przeważają podmioty związane z budownictwem oraz prowadzące handel hurtowy i detaliczny, naprawę pojazdów samochodowych, w tym motocykli. W mniejszym stopniu występują podmioty zajmujące się transportem i gospodarką magazynową, przetwórstwem przemysłowym, rolnictwem, leśnictwem, łowiectwem i rybactwem oraz działalnością profesjonalną, naukową i techniczną.

W gminie przeważają niewielkie zakłady, spośród których wielkością produkcji wyróżniają się:

- Przetwórnia Owocowo – Warzywna Jabex w Bartoszówce,
- Przetwórnia Owocowo – Warzywna „Polska Wieś” Jana Bojdy w Sadykierzu,
- Piekarnia Jolanty Pietrzak w Bartoszówce,
- Ubojnia zwierząt Mariana Jury w Łęgu,
- Makro-Krusz sp.j. PHU. Czarnecki M., Dziedzic P. w Glinie,
- Profigips s. c. M. Jędras, R. Wiśnik w Rzeczycy,
- Producent Odzieży Męskiej Altar s.c. w Rzeczycy,
- KRUSZMAKS Łukasz Goszkiewicz w Kanicach,
- Nowostal Sp. z o. o. w Kanicach,
- Tadox. FHU. Wiśnik T. w Roszkowej Woli,

- Jonesboro Sp.z o.o. Zakład Drzewny Rzeczyca,
- Z.PUH. "Tartak" Adam Borkowski w Rzeczycy,
- Tartak Lech Bojdo w Sadykierzu.

Tabela. Liczba podmiotów gospodarczych w gminie działających w latach 2016 – 2019

Wyszczególnienie wg formy prowadzonej działalności gospodarczej	Lata			
	2016	2017	2018	2019
Sektor prywatny	223	228	234	242
Os fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	179	180	187	195
Spółki prawa handlowego	8	10	10	11
Spółki prawa handlowego z udziałem kapitału zagranicznego	1	0	0	0
Spółdzielnie	6	6	4	4
Fundacje	1	1	1	1
stowarzyszenia i organizacje społeczne	14	15	14	14
Sektor publiczny	7	7	7	6

źródło: Główny Urząd Statystyczny

W 2019 r. spośród 248 zarejestrowanych w gminie podmiotów gospodarczych 78,6% to osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. Ponadto 97,2% wszystkich zarejestrowanych podmiotów gospodarczych to mikroprzedsiębiorstwa (o liczbie pracujących do 9 osób).

Tabela. Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w gminie wg liczby zatrudnionych osób w latach 2016 - 2019

Liczba zatrudnionych osób w zarejestrowanych podmiotach gospodarczych	2016	2017	2018	2019
0-9	223	227	233	241
10-49	6	7	7	6
50-249	1	1	1	1
ogółem	230	235	241	248

źródło: Główny Urząd Statystyczny

5.2 Rolnictwo

Gmina Rzeczyca jest typową gminą rolniczą. Świadczy o tym struktura zamieszkania ludności i sposób użytkowania gruntów:

- użytki rolne – 77,1% powierzchni ogólnej gminy, tj. z 10 805 ha,

- grunty leśne – 18,3%,
- pozostałe grunty i nieużytki – 4,6%.

Same grunty orne zajmują ok. 64% wszystkich użytków w gminie. Pozostałą powierzchnię gminy, tj. ok. 36% zajmują lasy (1 975 ha) oraz inne grunty i nieużytki (1907 ha).

Użytkowanie gruntów w gminie Rzeczyca przedstawia się następująco (stan na 30.11.2020 r.):

ogólna powierzchnia gruntów [ha]	10 805
- użytki rolne razem	8330
w tym:	
- grunty orne	6923
- sady	133
- łąki trwałe	255
- pastwiska trwałe	712
- grunty rolne zabudowane	261
- grunty pod stawami	6
- grunty po rowami	14
- grunty zadrzewione i zakrzewione na użytkach rolnych	26
- nieużytki rolne	88
- grunty leśne (laso oraz grunty zadrzewione i zakrzewione)	1975
- grunty zabudowane i zurbanizowane	316
- grunty pod wodami	93
- tereny różne	3

Tabela. Gospodarstwa rolne wg profilu prowadzonej działalności w gminie Rzeczyca

Profil działalności gospodarstwa rolnego	Gospodarstwa rolne [szt.]
Działalność rolnicza	966
Działalność pozarolnicza	81
OGÓŁEM	1 019

źródło: „Podstawowe Informacje ze Spisów Powszechnych (Gmina Wiejska Rzeczyca)”.
Urząd Statystyczny w Łodzi, Łódź 2010

Tabela. Gospodarstwa rolne (powierzchniowo) według grup obszarowych w gminie Rzeczyca w 2019 r.

Rok	Ogółem [szt.]	do 1ha [%]	1-5 ha [%]	5-10 ha [%]	10-15 ha [%]	15 ha i więcej [%]
2019	2 305	34,7	36,9	19,7	5,7	3,0

źródło: Urząd Gminy Rzeczyca

Analizując powyższą tabelę, w 2010 r. na terenie gminy istniało 1 019 gospodarstw rolnych, w tym jedynie 81 prowadzących działalność pozarolniczą. Można zatem wnioskować, że dochody z działalności rolnej pozostają głównym źródłem utrzymania mieszkańców gminy.

W 2019 r. w gminie było 2 305 gospodarstw rolnych. Wśród nich dominują gospodarstwa małe o powierzchni 1-5 ha stanowiące ok. 36,9% wszystkich gospodarstw oraz gospodarstwa do 1 ha stanowiące ok. 34,7%. Jedynie 3,0% gospodarstw ma powierzchnie powyżej 15 ha. Gleby najlepszej jakości w gminie III klasy bonitacyjnej zlokalizowane są dookoła Rzeczyca (z nasileniem na północny zachód od wsi) oraz przy wsi Glina oraz Jeziorzec. Grunty IVa klasy bonitacyjnej występują w sąsiedztwie klas III, zajmują głównie centralną (ku wschodniej) część gminy. Gleby IVb klasy bonitacyjnej oprócz sąsiedztwa z lepszymi klasami występują także pomiędzy rzeką Luboczanką a północną granicą gminy.

Produkcja rolnicza

Największą powierzchnię upraw zajmują zboża podstawowe takie jak: pszenica ozima i jara, żyto, jęczmień ozimy i jary, owies, pszenżyto ozime i jare, mieszanki zbożowe ozime i jare. Rośliny okopowe to głównie ziemniaki.

Tabela. Uprawy na terenie gminy Rzeczyca w 2010 r.

Rodzaj uprawy	Powierzchnia zasiewów [ha]
Zboża podstawowe ogółem	4724,0
Ziemniaki	346,3
Warzywa gruntowe	34,2
Kukurydza na ziarno	13,5
Uprawy przemysłowe	5,8
Buraki cukrowe	3,8
Strączkowe jadalne	0,5

źródło: „Podstawowe Informacje ze Spisów Powszechnych (Gmina Wiejska Rzeczyca)”. Urząd Statystyczny w Łodzi, Łódź 2010

W zakresie produkcji zwierzęcej w gospodarstwach rolnych dominuje hodowla trzody chlewnej oraz drobiu.

Tabela. Produkcja zwierzęca na terenie gminy Rzeczyca w gospodarstwach rolnych w 2010 r.

Wyszczególnienie	Pogłowie [szt.]
Trzoda chlewna razem	14 687
Drób ogółem	13 278
Drób kurzy	11 852
Bydło	2 787
Trzoda chlewna - lochy	1 279
Krowy	1 254
Konie	156

źródło: „Podstawowe Informacje ze Spisów Powszechnych (Gmina Wiejska Rzeczyca)”. Urząd Statystyczny w Łodzi, Łódź 2010

Powszechny Spis Rolny 2010 jest ostatnią oficjalną bazą danych przedstawiającą stan produkcji rolnej na obszarze gminy Rzeczyca, późniejsze publikacje danych przez urzędy statystyczne, przedstawiają dane w stopniu szczegółowości województw.

Po roku 2002 sposób gospodarowania gospodarstwami rolniczymi bardzo zmienił się. Główną przyczyną zmian była restrukturyzacja rolnictwa w wyniku włączenia Polski do Unii Europejskiej.

Członkostwo Polski w Unii Europejskiej wzmocniło proces specjalizacji i koncentracji produkcji rolniczej w polskim rolnictwie. Proces ten powoduje, że coraz więcej gospodarstw zwiększa swoją efektywność i konkurencyjność na rynku krajowym i europejskim. Nie jest to ani nowa, ani odosobniona opinia. Specjalizacja gospodarstw jest bowiem powszechnie uważana za ważny sposób poprawy ich efektywności, a w rezultacie i konkurencyjności (Ziętara, Zieliński 2011, 2012). Mając to na uwadze, pozytywnie należy ocenić wzrastające znaczenie gospodarstw specjalizujących się w uprawie polowej w strukturze polskich gospodarstw rolnych.

W latach 2002-2010 nastąpił spadek liczby gospodarstw z różnymi uprawami o 51,3%, a więc w stopniu podobnym, jak w innych gospodarstwach z produkcją niewyspecjalizowaną. Odnotowano spadek liczby gospodarstw należących do 10 z 11 grup obszarowych, a niewielki wzrost odnotowano jedynie w przypadku gospodarstw o powierzchni 100 ha i więcej. Wiele mniejszych gospodarstw zaprzestało prowadzenia działalności rolniczej. Zacołanie technicznej infrastruktury produkcyjnej, niedostosowanie profilu, skali i jakości produkcji do potrzeb rynku, to zapewne ważne przyczyny tej sytuacji. Jeszcze inne gospodarstwa (głównie większe i prowadzone przez młodsze osoby) zmieniły profil produkcji na bardziej specjalistyczny i znalazły się w gospodarstwach innych typów. Tylko większe gospodarstwa z różnymi uprawami wykorzystały warunki zaistniałe głównie po 2004 roku do wprowadzania nowych technologii i innych korzystnych zmian.

Po 2004 roku nastąpił wzrost udziału gospodarstw: z co najmniej jednym ciągnikiem, z maszynami i tych, które stosowały nawozy mineralne. Niepokojące były natomiast tendencje wyrażające się zachwianiem struktury nawożenia mineralnego i spadkiem liczby gospodarstw wapnujących glebę. Niejasna była poza tym kwestia nawożenia organicznego. Niewielkie pogłowie zwierząt nie zapewniało bowiem dostatecznej produkcji nawozów organicznych pochodzenia zwierzęcego, a to wymagało stosowania odpowiednich substytutów. W strukturze zasiewów zachodziły w gospodarstwach analizowanego typu podobne zmiany jak w gospodarstwach z uprawami polowymi. Wyrażały się one dążeniem do poszerzania zakresu uprawy zbóż i innych upraw o podobnej technice i technologii produkcji (np. rzepaku), kosztem uprawy roślin okopowych, warzyw i innych o zbliżonych cechach.

W produkcji roślinnej odnotowano spadek udziału gospodarstw z uprawą roślin pracochłonnych i o większych kosztach produkcji w przeliczeniu na jednostkę uprawianej powierzchni (80,5% warzywa pod osłonami, truskawki pod osłonami 78,6%), a w produkcji zwierzęcej spadek udziału gospodarstw utrzymujących zwierzęta więcej niż dwóch gatunków. Miało to prawdopodobnie powiązania z: dążeniem posiadaczy gospodarstw do upraszczania struktury produkcji jako fazy przejściowej

poprzedzającej specjalizację, zaawansowanym wiekiem osób prowadzących gospodarstwo i zjawiskiem tzw. dywestyacji, czyli ekstensyfikacji organizacji produkcji przez osoby młode przejmujące gospodarstwo od poprzednika.

6. Charakterystyka przestrzenna gminy

6.1 Stan prawny gruntów

Stan prawny gruntów w gminie Rzeczyca (stan na 1.01.2021) przedstawia się następująco:

Tabela. Stan prawny gruntów w gminie Rzeczyca

Wyszczególnienie gruntów	Udział [%]
Grunty osób fizycznych	78,5
Grunty skarbu państwa	16,85
Grunty gmin i związków międzygminnych	2,5
Grunty spółdzielni	0,7
Wspólnoty gruntowe	0,7
Grunty powiatów	0,45
Grunty województwa	0,15
Inne grunty	0,1
Grunty kościołów i związków wyznaniowych	0,05

źródło: dane ze Starostwa Powiatowego

Z powyższego zestawienia wynika, iż największa część obszaru gminy stanowi własność osób fizycznych. Jest to prawie 80% ogólnej powierzchni gminy.

Wśród własności osób fizycznych wyróżnia się najwięcej gruntów ornych, pastwisk trwałych i lasów. W dalszej kolejności są: grunty rolne zabudowane, łąki trwałe, sady, nieużytki, grunty zadrzewione i inne.

Innym znaczącym właścicielem gruntów w gminie jest Skarb Państwa, który łącznie posiada ok. 17% gruntów gminy. Grunty te stanowią prawie w całości lasy będące w zarządzie Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe. Tylko niewielki udział stanowią grunty pod wodami powierzchniowymi płynącymi oraz tereny kolejowe.

W posiadaniu Gminy Rzeczyca znajduje się jedynie ok. 2,5% powierzchni gminy. W skład własności gminnej wchodzi głównie grunty pod drogami, a następnie grunty orne oraz pastwiska trwałe. Pozostałą nieznaczną część zajmują użytki kopalne, nieużytki, grunty leśne, łąki trwałe i grunty rolne zabudowane.

Posiadanie własnych gruntów przez gminę jest bardzo ważnym elementem w prowadzeniu prawidłowej polityki przestrzennej. Takie rezerwy umożliwiają zamianę gruntów (głównie po uchwaleniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego) oraz dla potrzeb lokalizacji inwestycji celu publicznego na poziomie lokalnym.

Grunty należące do powiatu i województwa stanowią wyłącznie powierzchnie pod drogami (drogi powiatowe oraz drogi wojewódzkie).

6.2 Stan zainwestowania i możliwości rozwojowe

Na obecny układ przestrzenny gminy wpłynęły głównie uwarunkowania przyrodnicze oraz historyczne – rola Rzeczyca w lokalnym obszarze.

O układzie przestrzennym i zagospodarowaniu gminy zdecydował przede wszystkim układ hydrologiczny gminy, który ukształtował rzeźbę terenu oraz dał podstawy do lokalizacji pierwszych osad. Rzeka Pilica zlokalizowana przy południowo-wschodniej granicy gminy ukształtowała około 1,5 kilometrowy pas doliny rzecznej wyróżniający się parunastumetrową skarpią. Obszar doliny rzeki Pilicy jest silnie narażony na powodzie, występuje tutaj niski stopień zagospodarowania obiektami trwałymi.

Na obszarze gminy Rzeczyca ukształtowały się ponadto doliny następujących cieków: Luboczanki, strugi Rzeczyca, strugi Olszówka. Głównie w bliskim pobliżu tych cieków kształtowały się osady społeczności rolniczych, w tym najsilniej rozwinięta wieś Rzeczyca, zlokalizowana w początkowym odcinku Dopływu z Rzeczyca Nowej, przy którym występują najlepsze gleby w gminie (III i IVa klasy bonitacyjnej).

Obecnie południowo-zachodni skraj gminy przy wsi Glina porośnięty jest zwartymi połaciami leśnymi, których część objęta jest ochroną Spalskiego Parku Krajobrazowego.

Dolina rzeki Pilicy zabudowana jest zwartą zabudową jedynie we wsi Brzeg. Duży obszar doliny stanowią grunty wilgotne, w użytkowaniu terenów przeważają mozaiki ekstensywnych łąk i łągów. Obszar ten posiada bardzo wysokie walory turystyczne oraz przyrodnicze siedlisk wodnych, dlatego też występują tu różne formy ochrony przyrody: Spalski Park Krajobrazowy, Obszar Specjalnej Ochrony Ptaków Natura 2000 „Dolina Pilicy”, Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk Natura 2000 „Dolina Dolnej Pilicy”, Rezerwat Przyrody „Żądłowice” oraz projektowane są nowe formy ochrony. Wielu inwestorów zainteresowanych jest rozwojem infrastruktury turystycznej, w tym agroturystyki.

Obecnie intensywną działalnością człowieka charakteryzuje się centralna, północno-zachodnia, północna oraz północno-wschodnia część gminy. Występują tutaj liczne wsie, rozproszona zabudowa zagrodowa, a pierwotną przyrodę zastępują uprawy polowe.

Najbardziej rozwiniętą jednostką osadniczą gminy jest Rzeczyca, w której znajduje się urząd gminy oraz główne ośrodki kulturowe, religijne, edukacyjne. Znaczenie wzmacnia układ komunikacyjny i skrzyżowania dróg powiatowych z wojewódzką, łatwy dojazd m.in. do Opoczna, Tomaszowa Mazowieckiego i Rawy Mazowieckiej.

Znaczącym elementem w zagospodarowaniu gminy jest linia kolejowa Centralnej Magistrali Kolejowej zlokalizowana we wschodniej części gminy. Mimo licznych szlaków komunikacyjnych przecinających torowisko linia ta jest istotną barierą przestrzenną i oddziela Roszkową Wolę od reszty gminy.

Obce elementy w krajobrazie gminy stanowią:

- w/w Centralna Magistrala Kolejowa,

- zabudowa typu miejskiego w krajobrazie polno – leśnym (sala weselna, 2 stacje benzynowe) w Rzeczycy przy tzw. „nowej drodze” w bliskim sąsiedztwie rezerwatu „Żądłowice”,
- współczesna chaotyczna zabudowa usługowa i szpecące krajobraz betonowe ogrodzenia,
- stacje bazowe telefonii komórkowych.

W gminie występują tendencje urbanizacyjne wraz z wyodrębnieniem zjawisk niekorzystnych (urbanizacje we wsiach Grotowice, Łęg, rozproszenie inwestycji związanych z funkcją produkcyjną i obsługi komunikacyjnej). Zagospodarowywanie gminy Rzeczycy w jej południowej części jest kolizyjne względem cennych przyrodniczo terenów.

Uwzględniając występujące uwarunkowania można określić możliwości rozwojowe zagospodarowania w następujący sposób:

- **Potencjał dla celów osadnictwa** wykazują tereny powyżej doliny rzeki Pilicy i poza dolinami pozostałych cieków. Konflikt funkcjonalny pojawia się tu na skutek presji zabudowy w dnie doliny Pilicy i na jej stoku, gdyż – mimo niekorzystnych warunków budowlanych (nienośne grunty, wysoki poziom wód gruntowych) – są one krajobrazowo najatrakcyjniejsze w gminie,
- **Potencjał dla rozwoju rolnictwa** w zakresie upraw polowych posiadają obszary gleb klasy III-IV,
- **Potencjał dla rozwoju osadnictwa**, różnych form działalności rolniczej i pozarolniczej, dla zalesień, dla lokalizacji infrastruktury technicznej posiadają pozostałe obszary rolnicze o glebach klas V i VI. Są to również tereny, na których – w wyjątkowo atrakcyjnych krajobrazowo rejonach gminy – np. wzdłuż rzeki Luboczanki w ramach istniejącego osadnictwa powinna rozwijać się agroturystyka, promowana przez gminę. Wsparciem dla rozwoju agroturystyki powinno być na tych terenach uzupełnienie zieleni w postaci dolesień, nasadzeń wzdłuż ciągów komunikacyjnych, wprowadzanie nasadzeń śródpolnych (z rodzimych gatunków drzew i krzewów),
- **Potencjał rekreacyjny** środowiska przyrodniczego oceniany jest poprzez:
 - stopień atrakcyjności rekreacyjnej środowiska przyrodniczego,
 - przydatność środowiska przyrodniczego dla rozwoju różnych form rekreacji,
 - ograniczenia możliwości wykorzystania rekreacyjnego środowiska, wynikające z chłonności rekreacyjnej i stopnia antropogenicznego przekształcenia,
 - wymogi w zakresie zagospodarowania środowiska przyrodniczego w celu przystosowania go dla funkcji rekreacyjnej pod kątem dostępności i ochrony walorów przyrodniczych.

Charakter przyrodniczych walorów rekreacyjnych gminy wyznaczają:

- położenie nad rzeką Pilicą i jej dopływami,
- bliskie sąsiedztwo dużych kompleksów leśnych,
- lokalne urozmaicenie ukształtowania terenu,
- korzystne warunki bioklimatyczne,
- duże walory krajobrazowe z ekspozycją widokową na rozległą panoramę doliny Pilicy w Grotowicach, Łęgu, Brzegu, Roszkowej Woli.

- **Potencjał wodny** obejmuje zasoby wodne cieków oraz zasoby wód podziemnych, pochodzące z różnych okresów geologicznych i o różnej dostępności, w tym wymagające ochrony,
- **Potencjał surowcowy** obejmuje udokumentowane złoża surowców. Aktualnie trwa eksploatacja udokumentowanych złóż piasków i żwirów „Roszkowa Wola”, „Roszkowa Wola I”, „Wiechnowice”. Sukcesywnie wydawane są kolejne koncesje i ustanawiane tereny i obszary górnicze.

7. Układ komunikacyjny

7.1 Układ drogowy

Przez obszar gminy Rzeczyca obecnie nie przebiega żadna droga krajowa, jednak ich sieć (przecinająca sąsiednie gminy) wpływa na połączenie komunikacyjne z ośrodkami zewnętrznymi. Najsprawniejsze połączenie z gminy Rzeczyca do sieci dróg krajowych występuje w Inowłodzu (do drogi nr 48), Rawie Mazowieckiej (do drogi nr 72) oraz w Czerniewicach (do trasy S8 relacji Warszawa – Rawa Mazowiecka – Piotrków Trybunalski – Wrocław).

Drogi wojewódzkie

Z układu dróg wojewódzkich przez obszar gminy przebiega tylko jedna droga o znaczeniu regionalnym: Nr 726 relacji Rawa Mazowiecka – Rzeczyca – Inowódz – Opoczno – Żarnów. Długość odcinka tej drogi w granicach gminy wynosi 9,5 km. Droga ta zabezpiecza powiązania gminy Rzeczyca położonej na uboczu województwa łódzkiego z obszarami własnego regionu oraz stanowi dogodny dojazd do sieci dróg krajowych (węzły w Rawie Mazowieckiej, Inowłodzu, Opocznie).

Drogi powiatowe

Istotnymi w powiązaniach zewnętrznych gminy są również drogi powiatowe, z których przez obszar gminy przebiegają drogi o następujących numerach i relacjach:

- 4306E – Czerniewice – Brzozów – Sadykierz – gr. powiatu (Sierzchowy),
- 4307E – Brzozów – Głina,
- 4308E – Bobrowiec – Lubocz,
- 4309E – Rzeczyca – Głina – Królowa Wola,
- 4310E – Zawady – Rzeczyca – Lubocz – gr. województwa.

Drogi gminne

Długość dróg gminnych wynosi 195 km, z czego 119,7 km to drogi o nawierzchni utwardzonej. Wskaźnik gęstości w km/100 km² określona na 178,6. 34,5% dróg gminnych pokrytych jest nawierzchnią bitumiczną. W układzie wewnętrznym wszystkie miejscowości mają połączenie komunikacyjne pomiędzy sobą i z siedzibą gminy.

Tabela. Wykaz dróg gminnych w gminie Rzeczyca

L.p.	Numer drogi	Nazwa miejscowości	Długość w km
1.	116111E	Kanice-Chociw (od dr. woj. 726 do granic gm. Czerniewice)-Wiechnowice-Bartoszkówka (od dr. woj. 726 do dr. pow. 4306)- Bartoszkówka-Gustawów-Jeziorzec-Roszkowa Wola (od dr. pow. 4306E do dr. pow. 4310E)	14,0

2.	116112E	Brzozów-Kanice-Stanisławów	2,4
3.	116113E	Wieś Zawady	1,7
4.	116351E	Bartoszkówka-Mroczkowice do granic gm. Cielądz	1,9
5.	116352E	Bartoszkówka-Kuczyzna	2,4
6.	116353E	Jeziorzec-Pograszyn (od dr. gm. 116111E do dr. pow. 4310E)	3,9
7.	116354E	Sadykierz Ameryka-Brzozów	2,5
8.	116355E	Rzeczyca (ul. Długa) - Bartoszkówka	3,9
9.	116356E	Rzeczyca – ulice: Lipowa, Zakątna, Nowa, Graniczna	6,0
10.	116357E	Glina przez wieś	0,5
11.	116358E	Kawęczyn-Grotowice Do wsi Grotowice Kawęczyn-Lubocz	4,9
12.	116359E	Rzeczyca (ul. Łąkowa)-Kawęczyn	4,2
13.	116360E	Lubocz-Brzeg-Grotowice-Brzeziny-Łęg- Rzeczyca (ul. Hubala)	9,3
14.	116361E	Rzeczyca (ul. Leśna)	0,5
15.	116362E	Glina-Poświętne	1,5
16.	116363E	Rzeczyca (ul. Piaskowa)	1,2
17.	116364E	Rzeczyca (ul. Zacisze)	1,0
18.	116365E	Rzeczyca (ul. Niska do rzeki Pilicy)	2,9
19.	116366E	Rzeczyca (ul. Słoneczna)	0,9
20.	116367E	Rzeczyca – ulice: Zachodnia, Akacyjowa	1,9
21.	116368E	Rzeczyca (ul. Polna)	1,7
22.	116369E	Rzeczyca (ul. Wiśniowa)	1,3
23.	116370E	Lubocz-Gustawów-Bartoszkówka	5,4
24.	116371E	Bobrowiec do szkoły	1,1
25.	116372E	Bobrowiec-Rzeczyca	2,0
26.	116374E	Rzeczyca (ul. Spółdzielców)	0,3
27.	116377E	Rzeczyca (ul. Parkowa)	0,6
28.	107251E	Łęg-Rzeczyca	3,0

źródło: Urząd Gminy Rzeczyca

7.2 Układ kolejowy

We wschodniej części gminy Rzeczyca, w układzie N – S przebiega linia kolejowa nr 4 relacji Grodzisk Mazowiecki – Zawiercie, tj. linia podstawowego znaczenia w układzie kolejowym kraju, tzw. Centralna Magistrala Kolejowa (CMK) z węzłem umożliwiającym dojazd do Warszawy. Linia ta znajduje się w ramach bazowej sieci TEN-T dedykowanej dla transportu pasażerskiego. Nie posiada ona żadnej stacji na terenie gminy. Najbliższa towarowa stacja kolejowa na CMK znajduje się w bliskiej odległości na północ od granicy gminy w miejscowości Strzałki Nowe.

Mimo, że skrzyżowania linii kolejowej z drogami są bezkolizyjne, w postaci wiaduktów drogowych lub kolejowych, a dojazdy do pól zapewniają drogi serwisowe wzdłuż CMK, to stanowi ona barierę oddzielającą Roszkową Wolę od reszty gminy i zaburzającą miejscowy układ komunikacyjny (głównie dojazdy do pól).

Analizując układ komunikacyjny wewnętrzny i zewnętrzny, można stwierdzić, że lokalizacja gminy Rzeczyca jest bardzo korzystna. Droga wojewódzka nr 726 relacji Rawa Mazowiecka – Rzeczyca – Inowódz – Opoczno i pięć dróg powiatowych tworząc układ promienisty sprawia, że ruch wewnętrzny może być wyprowadzany w kierunkach: Inowódz - Opoczna, Tomaszowa Mazowieckiego, Poświętnego, Nowego Miasta, Rawy Mazowieckiej i Czerniewic. Ważną rolę w powiązaniach zewnętrznych spełnia przebiegająca w pobliżu gminy droga ekspresowa S8 relacji Warszawa – Piotrków Tryb. – Wrocław, która połączona jest z obszarem gminy poprzez drogę wojewódzką nr 726.

W układzie wewnętrznym wszystkie miejscowości mają połączenie komunikacyjne pomiędzy sobą i z siedzibą gminy. Problemem jest niska jakość nawierzchni dróg gminnych.

Komunikacja zbiorowa obsługiwana jest wyłącznie przez przewoźników autobusowych. Komunikacja kolejowa nie odgrywa żadnej roli w obsłudze przewozu osób.

8. Infrastruktura techniczna

8.1 Zaopatrzenie w wodę

Wszystkie miejscowości gminy Rzeczyca są zводociągowane. Około 89,7% budynków mieszkalnych jest podłączonych do sieci wodociągowej.

Zasilanie sieci następuje z trzech ujęć komunalnych, z pięciu studni, zlokalizowanych w Sadykierzu, Jeziorcu i Grotowicach. Eksploatacją wodociągu zajmuje się Zakład Usług Komunalnych w Rzeczycy. Sieć wodociągowa gminy ma ok. 1 360 szt. przyłączy. Długość sieci wodociągowej (bez przyłączy) wynosi 123,0 km, w tym:

- ze Stacji Uzdatniania Wody w Sadykierzu – 38,8 km,
- ze Stacji Uzdatniania Wody w Jeziorcu – 21,1 km,
- ze Stacji Uzdatniania Wody w Grotowicach – 68,6 km.

Sieć wodociągowa wszystkich stacji jest połączona.

Tabela. Komunalne ujęcia wody w gminie Rzeczyca

Ujęcie	liczba studni	głębokość [m]	ujęty poziom stratygraficzny	wydajność ujęć [m ³ /h]	zaopatrywane wsie
SUW w Sadykierzu	3	90 85 90	czwartorzęd, trzeciorzęd, jura	96	Sadykierz, Bobrowiec, Bartoszkówka, Brzozów, Kanice, Stanisławów, Wiechnowice
SUW w Jeziorcu	1	165	czwartorzęd, trzeciorzęd, jura	46	Jeziorzec, Roszkowa Wola, Gustawów
SUW w Grotowicach	1	125	czwartorzęd, jura	80	Grotowice, Brzeziny, Łęg, Brzeg, Rzeczyca, Rzeczyca Nowa, Zawady, Głina, Lubocz, Kawęczyn

źródło: Zakład Usług Komunalnych w Rzeczycy

Ujęcia te mają zasoby wody w kategorii „B”. Woda uzdatniana jest na wszystkich ujęciach w zakresie strącania nadmiernych ilości żelaza i manganu, tak że w końcowej fazie spełnia wymogi Unii Europejskiej. Ujęcia wody na terenie gminy korzystają z czwartorzędowych, trzeciorzędowych i jurajskich poziomów wodonośnych.

Tabela. Pobór wody z komunalnych ujęć wody

Ujęcie	Wydajność		Średnioroczny pobór wody		Średniodobowy pobór wody	
	Q max/h [m ³ /h]	Q max/d [m ³ /d]	2010 [m ³]	2019 [m ³]	2010 [m ³]	2019 [m ³]
SUW w Sadykierzu	96	1770	149 169	223 472	409	611
SUW w Jeziorcu	46	845	32 010	7 350	88	20
SUW w Grotowicach	80	920	95 928	120 100	263	328
Razem	222	3535	277 107	350 922	760	959

źródło: Zakład Usług Komunalnych w Rzeczycy

W ostatnich latach łączne zużycie wody z ujęć komunalnych w gminie Rzeczyca ulega wzrostowi. Jedynie w stacji Jeziorzec notuje się spadek.

8.2 Gospodarka ściekowa

8.2.1 Odprowadzanie ścieków sanitarnych

Uchwałą Rady Gminy Rzeczyca Nr XXIV/168/2020 z dnia 30.12.2020 r. w gminie Rzeczyca wyznaczona została aglomeracja Rzeczyca, tj. podstawowa jednostka terytorialna, na której prowadzone jest gospodarowanie ściekami komunalnymi. Pojęcie aglomeracja nie jest tożsamy z pojęciem gmina w znaczeniu terytorialnym.

Wielkość aglomeracji określana jest poprzez równoważną liczbę mieszkańców (RLM) obsługiwanych przez system zbierania i odprowadzania ścieków na terenie danej aglomeracji. Obecnie aglomeracja Rzeczyca liczy 2 201 RLM, w skład której wchodzi miejscowości Rzeczyca, Rzeczyca Nowa, Sadykierz, Brzozów, Bartoszkówka, Bobrowiec. Liczba mieszkańców stałych korzystających z sieci kanalizacyjnej wynosi 1532, ze zbiorników bezodpływowych (szamb) – 653, a z przydomowych oczyszczalni ścieków – 16. Obecnie stopień skanalizowania aglomeracji Rzeczyca wynosi ok. 70%.

Na terenie gminy istnieje sieć kanalizacji zbiorczej o długości 26,4 km (dane na koniec 2019 r.), która obejmuje obręby: Rzeczyca, Rzeczyca Nowa, Brzozów, Sadykierz, Bartoszkówka, Bobrowiec. Do sieci podłączonych jest 10,3% budynków mieszkalnych. Łącznie znajduje się 157 przyłączy do budynków mieszkalnych i zamieszkania zbiorowego. Pozostali mieszkańcy korzystają ze zbiorników bezodpływowych (1 197 szt.) i przydomowych oczyszczalni ścieków (29 szt.). Szacuje się, że ok. 70% budynków mieszkalnych ma wewnętrzne instalacje odprowadzania ścieków, w takie instalacje wyposażonych jest 100% budynków użyteczności publicznej. W Rzeczycy funkcjonuje system połączeń obejmujący Szkołę Podstawową w Rzeczycy, odprowadzający ścieki do zbiornika typu szambo, które następnie wywożone są samochodem asenizacyjnym do oczyszczenia do biologiczno - mechanicznej oczyszczalni ścieków w Bartoszówce. Ścieki innych podmiotów gospodarczych w całości dostarczane są do oczyszczalni. W Bartoszówce funkcjonuje gminna mechaniczno-biologiczna oczyszczalnia ścieków typu BIO-PAK z punktem zlewnym ścieków dowożonych z terenów nieskanalizowanych gminy. Ścieki komunalne doprowadzane są do oczyszczalni przy pomocy zbiorczej kanalizacji rozdzielczej systemem kanalizacji grawitacyjnej przy współudziale przepompowni ścieków i rurociągów tłocznych.

Bezpośrednio do oczyszczalni przyłączona jest Rolnicza Spółdzielnia Produkcyjna Jabex w Bartoszówce. W 2010 r. zakończono rozbudowę i remont tej oczyszczalni. Obecnie oczyszczalnia ma średnią przepustowość 250 m³/dobę i maksymalną 320 m³/dobę, ilość ścieków oczyszczanych biologicznie to 23 tys. m³/rok. W procesie oczyszczania powstaje ok. 3 t/rok osadów ściekowych o zawartości wody 80%. Z uwagi na to, że składowisko odpadów komunalnych w Roszkowej Woli zostało już zrehabilitowane i brak jest możliwości dostarczenia na nie odpadów, odpady pochodzące z biologiczno-mechanicznej oczyszczalni są przekazywane do zagospodarowania specjalistycznym firmom.

Odbiornikiem ścieków po oczyszczeniu jest rzeka Luboczanka, do której przepływają one otwartym rowem o długości 6340 m, do którego doprowadzane są za pomocą rurociągu grawitacyjnego PVC \varnothing 150. Oczyszczone ścieki charakteryzują się parametrami:

- BZT5: 181 kg/rok,
- ChZT: 978 kg/rok,
- zawiesina ogólna: 209 kg/rok,
- azot ogólny: 1 043 kg/rok,
- fosfor ogólny: 173 kg/rok.

8.2.2 Odprowadzanie wód opadowych i roztopowych

Odbiorniki wód

Gmina Rzeczyca położona jest w zlewni rzeki Pilicy – lewostronnego dopływu Wisły. W naturalnym systemie odprowadzania wód powierzchniowych główną rolę spełniają rzeki: Pilica i Luboczanka, a także struga Rzeczyca i struga Olszówka.

Pilica zlokalizowana jest wzdłuż południowo-wschodniej granicy gminy, płynie wzdłuż szerokiej doliny rzecznej, a jej bezpośredni spływ od strony Rzeczycy sięga 2-3 km, obejmując w tym wsie: Jeziorzec, Roszkowa Wola, Brzeg, Grotowice, Łęg, Pasternik.

Rzeka Luboczanka zlokalizowana jest w północnej i północno-wschodniej części gminy, stanowi bezpośredni dopływ Pilicy. Spośród wszystkich w/w cieków zbiera wody opadowe z największej części obszaru gminy, ze wsi: Stanisławów, Kanice, Brzozów, Sadykierz, Wiechnowice, Poniatówka, Bartoszkówka, Zapłocie, Łuby Bartoszewskie, Gustawów, Poręba, Lubocz.

Struga Rzeczyca swój początek bierze z terenów rolnych, z północnych i zachodnich okolic Rzeczycy, płynie w kierunku wschodnim w długości ok. 8,5 km aż do ujścia do Luboczanki. Struga Rzeczyca stanowi zlewnię wód opadowych centralnej części gminy, przede wszystkim wsi: Zawady, Rzeczyca, Bobrowiec, Tłumy, Kawęczyn.

Struga Olszówka zlokalizowana jest w południowo-zachodniej części gminy. Stanowi dopływ Pilicy. Na obszarze gminy jej długość wynosi ok. 4,5 km, płynie głównie terenami leśnymi, jedynie w niewielkim odcinku struga sąsiaduje z osadą wsi Glina.

Kanalizacja deszczowa

Gmina Rzeczyca nie posiada podziemnego, rurowego systemu kanalizacji deszczowej. Odprowadzenie wód opadowych odbywa się naziemnym spływem oraz przez wsiąkanie do wód gruntowych. Spływ wód wspomagany jest siecią rowów odwadniających i melioracyjnych, regulacją odbiorników głównych oraz kontrolowaniem zbiorników retencyjnych.

8.3 Zasilanie w energię elektryczną

8.3.1 Źródła konwencjonalne

Zasilanie gminy w energię elektryczną odbywa się ze stacji 110/15 kV „Roszkowa Wola” oraz „Opoczno” połączonych z systemem energetycznym dwiema liniami wysokiego napięcia. Linia 110 kV „Żurawia – Roszkowa Wola” jest własnością PGE Dystrybucja S.A. Oddział Łódź-Teren, a linia 110 kV „Roszkowa Wola – Mogielnica” jest własnością PGE Dystrybucja S.A. Oddział Skarżysko-Kamienna. Ww. stacja jest obiektem w pełni zabezpieczającym wymagane warunki ciągłości i jakości dostawy energii elektrycznej. Posiada ona również techniczne możliwości zaspokojenia wzrostu zapotrzebowania na moc i energię elektryczną, na zasilanych przez nią obszarach, w dłuższej perspektywie czasowej. Moc i energia elektryczna z powyższej stacji do poszczególnych miejscowości gminy i zlokalizowanych na jej obszarze obiektów gospodarczych dostarczana jest elektroenergetyczną siecią dystrybucyjną średniego napięcia 15 kV składających się z linii magistralnych i linii odgałęźnych, do których przyłączona jest większość lokalnych stacji transformatorowo-rozdzielczych 15/0,4 kV w poszczególnych miejscowościach.

Pod względem konfiguracji przestrzennej jest to układ charakterystyczny dla obszarów o zabudowie rozproszonej. Każda z miejscowości posiada autonomiczne układy dystrybucyjnych linii elektroenergetycznych niskiego napięcia 0,4/0,231 kV doprowadzając energię elektryczną ze stacji 15/0,4 kV do użytkowników tej energii. Linie te są również powszechnie wykorzystywane do oświetlenia zewnętrznego dróg w tych miejscowościach.

Sieć dystrybucyjna średniego napięcia 15 kV oraz układy lokalnych linii dystrybucyjnych niskiego napięcia w poszczególnych miejscowościach pochodzą w większości swych elementów z lat siedemdziesiątych i nie zostały do tej pory objęte kompleksową modernizacją. Fragmentaryczny zakres dotychczasowych przedsięwzięć modernizacyjnych, z reguły dotyczący przypadków szczególnie wymagających poprawy w zakresie przywrócenia właściwych parametrów dostawy energii elektrycznej, spowodował, że ogólny stopień zużycia technicznego sieci dystrybucyjnych średniego i niskiego napięcia jest znaczny, a ponadto:

- zbyt mało jest połączeń wzajemnych między poszczególnymi liniami magistralnymi 15 kV, co ogranicza możliwości rezerwowego dostarczania energii w przypadkach awaryjnych,
- zdolności przemysłowe energii i mocy liniami dystrybucyjnymi sieci średniego i niskiego napięcia są zbyt niskie, w stosunku do potrzeb rozwojowych,
- liczba stacji transformatorowo – rozdzielczych 15 kV nie jest już obecnie wystarczająca dla zapewnienia, w poszczególnych układach sieci dystrybucyjnych niskiego napięcia, wymaganego poziomu napięcia elektrycznego, przy którym powinna odbywać się dostawa energii elektrycznej.

8.3.2 Źródła niekonwencjonalne

Na obszarze gminy Rzeczyca zlokalizowane są instalacje fotowoltaiczne, w tym na terenach gminnych, tj. na terenie Gminnej Oczyszczalni Ścieków w Bartoszówce oraz na terenach Stacji Uzdatniania Wody w miejscowościach Grotowice i Sadykierz.

8.4 Zaopatrzenie w gaz

Na obszarze gminy Rzeczyca brak jest sieci gazowej. Mieszkańcy dla potrzeb gospodarstw domowych korzystają w swoich gospodarstwach z gazu bezprzewodowego (ok. 42% ogółu ludności).

Zaopatrzenie w gaz dla potrzeb przygotowania posiłków oraz ogrzewczych budynków może być zrealizowane docelowo w oparciu o gazociąg wysokiego ciśnienia przebiegający przez gminę Czerniewice sąsiadującą z gminą Rzeczyca.

8.5 Zaopatrzenie w ciepło

Na obszarze gminy Rzeczyca system ciepłowniczy nie jest zcentralizowany. Zaopatrzenie w ciepło na terenie gminy odbywa się poprzez lokalne źródła ciepła:

- lokalne kotłownie opalane węglem, olejem opałowym i gazem,
- kotłownie zlokalizowane na terenie zakładów produkcyjnych (węglowe, gazowe, olejowe, opalane biomasą),
- indywidualne źródła i urządzenia grzewcze na paliwa stałe (węgiel, drewno, odpady drzewne),

- pompy ciepła: 31 na budynkach prywatnych i 8 na budynkach użyteczności publicznej: Urząd Gminy, Gminny Ośrodek Kultury w Rzeczyca, budynek Rekreacyjno-Sportowy w Kanicach, budynek OSP w Sadykierzu, OSP Lubocz, OSP Rzeczyca, szkoła podstawowa w Rzeczyca oraz szkoła (filia) w Sadykierzu.

Zaopatrzenie w ciepło ze względu na normatywne wartości dopuszczalnych emisji zanieczyszczeń należy rozpatrywać w aspekcie modernizacji istniejących źródeł z jednoczesną podmiianą paliwa stałego na paliwo ekologiczne.

Udział nieruchomości wykorzystujących dany rodzaj nośnika energii na cele grzewcze przedstawia się następująco:

- biomasa - drewno opałowe – 85%,
- węgiel kamienny – 15%.

Biorąc pod uwagę rolniczy charakter gminy, PGN wskazuje możliwość wykorzystania słomy do celów grzewczych – pochodzącej najczęściej z upraw pszenicy, jęczmienia, rzepaku oraz kukurydzy.

8.6 Telekomunikacja

Na terenie gminy znajduje się infrastruktura telekomunikacyjna w postaci kanalizacji telefonicznej, kabli ziemnych i linii napowietrznych, zapewniająca mieszkańcom i instytucjom łączność telefoniczną.

Na terenie gminy zlokalizowane są trzy stacje bazowe telefonii komórkowej GSM/UMTS/LTE:

- w Rzeczyca, obr. nr 18, dz. nr ew. 1368, ul. Niska, maszt T-Mobile, sieci: T-Mobile, Orange, Plus i Aero 2,
- w Rzeczyca, obr. nr 18, dz. nr ew. 373, ul. Zacisze 6, maszt Play, sieci: Play,
- w Gustawowie, obr. nr 8, dz. nr ew. 93/1, maszt Orange, sieci: T-Mobile i Orange.

Poziom telefonizacji w gminie jest zadowalający.

Dalszy rozwój telefonii należy rozpatrywać w zmianie ilościowej i jakościowej infrastruktury telekomunikacyjnej, czyli poprzez wymianę na sieć nowszej generacji, tj. urządzenia telefonii cyfrowej, budowę nowoczesnych linii światłowodowych oraz uruchomienie nowoczesnego systemu cyfrowego dostępu radiowego.

8.7 Radiokomunikacja

W Roszkowej Woli na działce nr ew. 371/2 znajduje się obiekt radiokomunikacyjny w km.60.927 o wysokości do 50,0 m, zrealizowany w ramach systemu GSM-R (Kolejowej Sieci GSM) będącej częścią składową ERTMS (Europejskiego Systemu Zarządzania Ruchem Kolejowym).

8.8 Gospodarka odpadami

Rodzaje, źródła powstawania, ilość i jakość odpadów komunalnych

Zgodnie z definicją zawartą w ustawie z dnia 14 grudnia 2012 roku o odpadach, jako „odpady komunalne” rozumie się odpady powstające w gospodarstwach domowych, z wyłączeniem pojazdów wycofanych z eksploatacji, a także odpady niezawierające odpadów niebezpiecznych pochodzące od innych wytwórców odpadów, które ze względu na swój charakter lub skład są podobne do odpadów powstających w gospodarstwach domowych; niesegregowane (zmieszane) odpady

komunalne pozostają niesegregowanymi (zmieszanymi) odpadami komunalnymi, nawet jeżeli zostały poddane czynności przetwarzania odpadów, która nie zmieniła w sposób znaczący ich właściwości;

Odpady komunalne powstają w:

- gospodarstwach domowych,
- obiektach infrastruktury takich jak: handel, usługi, szkolnictwo, obiekty turystyczne, obiekty działalności gospodarczej i wytwórczej itp.

Od 1 lipca 2013 r. na terenie gminy Rzeczyca funkcjonuje nowy system gospodarowania odpadami komunalnymi. Odbiorem i transportem odpadów od wszystkich właścicieli nieruchomości z obszaru gminy zajmuje się podmiot wyłoniony w drodze publicznego przetargu nieograniczonego. Głównym założeniem nowelizacji ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach jest efektywne gromadzenie odpadów w sposób selektywny przez wszystkich właścicieli.

Na terenie gminy znajduje się jeden Gminny Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych (PSZOK) położony w miejscowości Rzeczyca przy ul. Mościckiego 10, co znacznie ułatwia odbiór odpadów tzw. problemowych. Uwzględniając hierarchię postępowania z odpadami komunalnymi, odpady gromadzone na terenie PSZOK-u przekazywane są w celu przygotowywania do ponownego użycia, recyklingu bądź odzysku.

W gminie Rzeczyca w 2019 r. wytworzono 848,9 t odpadów komunalnych, co daje ok. 183 kg na 1 mieszkańca w ciągu roku.

W 2019 r. selektywnie zebrano 220,5 ton odpadów (w PSZOK), w tym 191 ton z gospodarstw domowych i 29,5 ton z innych źródeł (usług komunalnych, handlu, małego biznesu, biur i instytucji).

Tabela. Charakterystyka gospodarki odpadami stałymi na obszarze gminy Rzeczyca w 2019 r.

Nazwa odpadu	Odebrane [t]	Ilość odpadów odebranych z gospodarstw domowych [t]	Ilość odpadów odebranych z innych źródeł [t]
zmieszane odpady	628,4	418,5	209,9
odpady zebrane selektywnie:	220,5	191,0	29,5
tworzywa sztuczne	42,7	38,7	4,0
szkło	71,1	70,6	0,5
papier i tektura	26,0	5,5	20,5
metale	1,0	1,0	0
tekstylia	2,4	0	2,4
zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne	0,5	0,5	0
wielkogabarytowe	76,8	74,6	2,2
Ogółem	848,9	609,5	239,4

źródło: Główny Urząd Statystyczny

Na terenie gminy Rzeczyca znajduje się zamknięte i zrehabilitowane w 2011 r. składowisko odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne w Roszkowej Woli.

Komunalne osady ściekowe

Za komunalne osady ściekowe uważa się w myśl definicji ustawy o odpadach – pochodzący z oczyszczalni ścieków osad z komór fermentacyjnych oraz innych instalacji służących oczyszczaniu ścieków komunalnych oraz innych ścieków o składzie zbliżonym do ścieków komunalnych.

Pojęcie gospodarka osadowa w oczyszczalniach ścieków obejmuje przeróbkę oraz racjonalny i bezpieczny sposób ponownego wprowadzenia osadów do środowiska przez właściwe ich poddanie odzyskowi lub unieszkodliwieniu.

Do momentu zamknięcia składowiska odpadów w Roszkowej Woli w 2011 r. gospodarka osadowa gminy Rzeczyca oparta była na lokowaniu wcześniej ustabilizowanego i odwodnionego (na prasie filtracyjnej) osadu na składowisko, gdzie wykorzystywany był jako warstwa rekultywacyjna. Składowisko odpadów w Roszkowej Woli zostało już zrehabilitowane, w związku z czym nie ma możliwości dalszego dostarczania na nie odpadów, bez względu na formę. Obecnie odwodniony i ustabilizowany osad ściekowy gromadzony jest na terenie oczyszczalni w wyznaczonym miejscu, skąd w oparciu o umowy odbierany jest i zagospodarowywany przez prywatne firmy specjalistyczne. Podczas eksploatacji oczyszczalni ścieków powstają takie odpady jak: skratki z okresowego czyszczenia krat, piasek z okresowego czyszczenia piaskownika, ustabilizowany, zagęszczony i odwodniony osad ściekowy. Ogólnie tego typu odpadów powstaje na terenie gminy Rzeczyca ok. 20,00 Mg w skali roku. Odpady pochodzące z biologiczno-mechanicznej oczyszczalni ścieków są przekazywane do zagospodarowania specjalistycznym firmom prywatnym.

Na terenie gminy Rzeczyca nie prowadzi się unieszkodliwiania poprzez kompostowanie osadów z oczyszczalni ścieków.

Odpady niebezpieczne

Odpady niebezpieczne oznaczają odpady wykazujące co najmniej jedną spośród właściwości niebezpiecznych. Właściwości powodujące, że odpady są odpadami niebezpiecznymi, określa załącznik nr 3 do ustawy z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach. Zakazuje się zmiany klasyfikacji odpadów niebezpiecznych na odpady inne niż niebezpieczne przez ich rozcieńczanie lub mieszanie ze sobą, lub z innymi odpadami, substancjami lub materiałami, prowadzące do obniżenia początkowego stężenia substancji niebezpiecznych do poziomu niższego niż poziom określony dla odpadów niebezpiecznych. W przypadku gdy odpady niebezpieczne uległy zmieszaniu z innymi odpadami, substancjami, materiałami lub przedmiotami, rozdziela się je, jeżeli zostaną spełnione łącznie następujące warunki:

- w procesie przetwarzania odpadów powstałych po rozdzieleniu nastąpi ograniczenie zagrożenia dla życia i zdrowia ludzi lub środowiska,
- jest to technicznie możliwe i ekonomicznie uzasadnione.

Na terenie gminy Rzeczyca prowadzona jest zbiórka odpadów niebezpiecznych w PSZOK. Gmina Rzeczyca posiada umowę z firmą zewnętrzną, która zobowiązała się do odbioru i dalszego

zagospodarowania odpadów niebezpiecznych (utylicacji, recyklingu lub bezpiecznego składowania). W 2019 r. w formie odpadów zebrano 0,5 tony zużytych urządzeń elektrycznych i elektronicznych.

Na terenie gminy Rzeczyca nie ma zlokalizowanych mogilników. Na jej obszarze nie przeprowadzono również inwentaryzacji wyrobów zawierających PCB.

Gmina Rzeczyca posiada opracowany Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Rzeczyca na lata 2015-2032. Obecnie w gminie Rzeczyca zinwentaryzowano 7,8 tys. ton wyrobów azbestowych do unieszkodliwienia.

Odpady wielkogabarytowe

Na terenie gminy Rzeczyca prowadzona jest zbiórka odpadów wielkogabarytowych w PSZOK. Gmina Rzeczyca posiada umowę z firmą zewnętrzną, która zobowiązała się do odbioru i dalszego zagospodarowania odpadów wielkogabarytowych (utylicacji, recyklingu lub bezpiecznego składowania). W 2019 r. odebrano od mieszkańców 76,8 t odpadów wielkogabarytowych.

Zasady gospodarowania odpadami komunalnymi

Dla prawidłowego zarządzania gospodarką odpadami komunalnymi w gminie niezbędne jest posiadanie, przyjętego uchwałą rady gminy regulaminu utrzymania czystości i porządku na terenie gminy oraz wymagań, jakie powinien spełnić przedsiębiorca ubiegający się o uzyskanie zezwolenia na świadczenie usług w zakresie odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości podanych do publicznej wiadomości przez wójta gminy.

Gmina posiada uchwalony Regulamin utrzymania czystości i porządku na terenie gminy Rzeczyca przyjęty uchwałą nr XXXVII/227/2017 Rady Gminy Rzeczyca z dnia 29 września 2017 r.

Zgodnie z w/w regulaminem na terenie gminy Rzeczyca prowadzona jest selektywna zbiórka odpadów komunalnych, którą objęte są następujące rodzaje odpadów: papier, szkło, tworzywa sztuczne, metal, odpady zielone, odpady ulegające biodegradacji, w szczególności bioodpady, przeterminowane leki i chemikalia, zużyte baterie i akumulatory, zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny, meble i inne odpady wielkogabarytowe, zużyte opony oraz odpady budowlane i rozbiórkowe stanowiące odpady komunalne.

W gminie obowiązuje system bezpośredniego usuwania odpadów tzn. oparty o regularną usługę odbioru odpadów przy użyciu znormalizowanego sprzętu do gromadzenia i wywozu odpadów. Stosowany jest system „umowny” polegający na przekazaniu obowiązków w zakresie gospodarki odpadami komunalnymi przedsiębiorcom. Organizacją i wykonywaniem usług odbioru odpadów komunalnych na terenie całej gminy Rzeczyca zajmują się prywatne firmy świadczące usługi w tym zakresie. Odpady komunalne wywożone są poza teren gminy.

Ponadto gmina Rzeczyca posiada Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Rzeczyca na lata 2015-2032.

Identyfikacja problemów w zakresie gospodarki odpadami komunalnymi

Problemy w zakresie gospodarki odpadami komunalnymi stanowią:

- zbyt niski postęp w selektywnym zbieraniu odpadów komunalnych,
- brak efektywnego wprowadzenia selektywnej zbiórki „u źródle”,

- niska efektywność w działaniach związanych z tworzeniem ponadgminnych jednostek organizacyjnych do realizacji gospodarki odpadami komunalnymi.
- niedostateczny stan świadomości ekologicznej społeczeństwa.

Ograniczenie negatywnego oddziaływania odpadów na środowisko jest jednym z najważniejszych zadań własnych gminy w zakresie gospodarki odpadami.

9. Dotychczasowe ustalenia z zakresu planowania przestrzennego

9.1 Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego

Zgodnie z ustawą o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym do dnia 31 grudnia 2003 r. do dnia 31 grudnia 2003 r. na terenie gminy Rzeczyca obowiązywał miejscowy plan ogólny zagospodarowania przestrzennego Gminy Rzeczyca zatwierdzony uchwałą Nr III/11/84 Gminnej Rady Narodowej w Rzeczycy z dn. 5 października 1984 r. (Dz. Urz. Woj. Piotrkowskiego Nr 2 z 1985 r., poz. 12 z późn. zm.). Wraz z uchwalonymi zmianami stanowił podstawę działalności realizacyjnej w gminie.

Obowiązujące miejscowe plany

W chwili obecnej, na obszarze gminy obowiązuje 7 miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, w tym 4 uchwalone po 1 stycznia 1995 r. zmiany w/w planu ogólnego.

Tabela. Wykaz obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego

L.p.	Miejscowość – obręb/obszar	Główne cele	Nr uchwały i data	Uwagi
1.	– Roszkowa Wola – Kanice	– Budowa gminnego wysypiska odpadów stałych, – Budowa kaplicy we wsi Kanice	I/9/96 z dnia 14 lutego 1996 r.	Zmiana planu ogólnego zatwier. uchwałą nr III/11/84 Gminnej Rady Narodowej w Rzeczycy z 5 października 1984 r.
2.	– Bartoszkówka	Budowa oczyszczalni ścieków	III/24/97 z dnia 18 kwietnia 1997 r.	Zmiana planu ogólnego zatwier. uchwałą nr III/11/84 Gminnej Rady Narodowej w Rzeczycy z 5 października 1984 r.
3.	– Rzeczyca – Sadykierz – Kanice – Grotowice – Glina	budowa stacji telefonii komórkowej Era GSM, zmiany funkcji terenu pod budownictwo letniskowe, budownictwo mieszkaniowe oraz usługowo – handlowe we wsiach: Rzeczyca, Sadykierz, Kanice, Grotowice i Glina	XVII/16/2000 z dnia 28 lutego 2000 r.	Zmiana planu ogólnego zatwier. uchwałą nr III/11/84 Gminnej Rady Narodowej w Rzeczycy z 5 października 1984 r.
4.	– Gustawów	budowa stacji telefonii komórkowej CENTERTEL	XXIV/65/2000 z dnia 20 października 2000 r.	Zmiana planu ogólnego zatwier. uchwałą nr III/11/84 Gminnej Rady Na-

				rodowej w Rzeczyca z 5 października 1984 r.
5.	obszar w rejonie ul. Parkowej w Rzeczyca	Ustalenie zasad zagospodarowania dla potrzeb rewitalizacji parku im. I. Paderewskiego – zmiany jego dotychczasowego sposobu użytkowania (wypoczynek krótko pobytowy) poprzez wprowadzenie nowego programu o zróżnicowanych funkcjach, w tym adaptacji przemysłowego budynku dla potrzeb społeczno-administracyjnych, z uwzględnieniem wzmocnienia walorów przyrodniczo-kulturowych i krajobrazowych parku	XXXIII/203/2017 z dnia 25 maja 2017 r.	
5a.	obszar w rejonie ul. Parkowej w Rzeczyca	Zmiana brzmienia wybranych ustaleń tekstowych miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego	IX/57/2019 z dnia 26 czerwca 2019 r.	Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego zatwierdzonego uchwałą Nr XXXIII/203/2017 Rady Gminy Rzeczyca z dnia 25 maja 2017 r.
6.	obszar w rejonie ul. I. Mościckiego w Rzeczyca	Ustalenie zasad zagospodarowania i warunków zabudowy oraz rozszerzenie terenów inwestycyjnych przeznaczonych pod zabudowę produkcyjno-usługową z uwzględnieniem zasad ochrony i kształtowania ładu przestrzennego	XXXVIII/241/2017 z dnia 10 listopada 2017 r.	
7.	– część obszaru wsi Kanice, – część obszaru wsi Wiechnowice	Określenie zasad zagospodarowania umożliwiających realizację strefy inwestycyjnej w północnej części gminy Rzeczyca, w skład której wchodzi tereny produkcyjno-usługowe i eksploatacji powierzchniowej, a także przeznaczenie południowej części obszaru dla użytkowania rolnego wraz z towarzyszącą zabudową zagrodową	XLIX/322/2018 z dnia 19 października 2018 r.	

Uchwałą Nr XXVIII/21/2001 Rada Gminy Rzeczyca w dniu 6 kwietnia 2001 r. przystąpiła do sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego obejmującego całą gminę z wyłączeniem 4 obszarów, dla których już sporządzono plany (poz. 1-4 z powyższej tabeli). Jednak plan zatwierdzony Uchwałą Nr XLI/281/06 Rady Gminy Rzeczyca z dnia 6 lipca 2006 r. został uchylony.

W przeprowadzonej analizie zmian w zagospodarowaniu przestrzennym gminy Rzeczyca zatwierdzonej uchwałą Nr XXV/160/2016 Rady Gminy Rzeczyca z dnia 15 listopada 2016 r. przedstawiono ocenę dotyczącą sytuacji planistycznej w gminie. Stwierdzono w niej, że:

- zmiany miejscowego planu ogólnego sporządzone po 01.01.1995 r. zachowują moc prawną; opracowane i uchwalone zostały na podstawie ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. o zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 1999 r. Nr 15 poz. 139) i nie spełniają wymogów obowiązującej ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, ponieważ zawierają znacząco mniej szczegółów niż stanowi obowiązująca ustawa, w miarę potrzeb można dokonywać ich zmian w trybie obowiązujących przepisów, w tym – art. 27 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym,
- gmina Rzeczyca nie dysponuje wieloletnim programem sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego,
- mając na uwadze dotychczasowe doświadczenia gminy Rzeczyca, a także innych gmin w kraju w dostosowywaniu się do sytuacji braku planu, wobec obowiązującego obecnie ustawowego obowiązku niesprzeczności planu miejscowego ze studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy i znacznej szczegółowości miejscowego planu (w tym rysunku w skali 1:1000) oraz „sztywności” ustaleń tego planu – niecelowe jest przystępowanie do sporządzania planu miejscowego dla obszaru gminy w jej granicach administracyjnych.

Miejscowe plany w trakcie opracowania

Obecnie w trakcie opracowywania znajduje się 7 miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, w tym 4 zawieszono (poz. 1-4 w tabeli).

Tabela. Wykaz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego w trakcie opracowania

L.p.	Obręb	Główne cele	Uchwała o przystąpieniu	Uwagi
1.	– Bobrowiec – Sadykierz – Rzeczyca	Lokalizacja zabudowy produkcyjno-usługowej oraz urządzeń elektroenergetycznych wytwarzających energię z odnawialnych źródeł energii	Nr XI/74/2011 Rady Gminy Rzeczyca z dnia 23 września 2011 r.	Uchwałą Nr XVII/134/2012 Rady Gminy Rzeczyca z dnia 30 marca 2012 r. zmieniono zasięg obszaru Plan zawieszony
2.	– Bartoszkówka – Gustawów	Lokalizacja urządzeń elektroenergetycznych wytwarzających energię z odnawialnych źródeł energii	Nr XI/75/2011 Rady Gminy Rzeczyca z dnia 23 września 2011 r.	Uchwałą Nr XVII/135/2012 Rady Gminy Rzeczyca z dnia 30 marca 2012 r. zmieniono zasięg obszaru Plan zawieszony
3.	– Jeziorzec – Lubocz – Roszkowa – Wola	Lokalizacja zabudowy produkcyjnej oraz urządzeń elektroenergetycznych wytwarzających energię z odnawialnych źródeł energii	Nr XI/75/2011 Rady Gminy Rzeczyca z dnia 23 września 2011 r.	Plan zawieszony
4.	– Jeziorzec – Roszkowa	Lokalizacja urządzeń elektroenergetycznych wytwarza-	Nr XI/77/2011 Rady Gminy Rzeczy-	Plan zawieszony

	Wola - Roszkowa Wola Kolonia	jących energię z odnawialnych źródeł energii	ca z dnia 23 września 2011 r.	
5.	Rzeczyca	Umożliwienie przebudowy i rozbudowy istniejącego budynku przemysłowego znajdującego się w zabytkowym parku przy ul. Parkowej	Nr XXVI/176/2021 Rady Gminy Rzeczyca z dnia 23 lutego 2021 r.	Zmiana wybranych ustaleń tekstowych oraz zmiana rysunku planu w zakresie usytuowania linii zabudowy
6.	Grotowice	Wyznaczenie terenu usług sportu, rekreacji i turystyki	Nr XXIV/169/2020 Rady Gminy Rzeczyca z dnia 30 grudnia 2020 r.	-
7.	Rzeczyca	Wyznaczenie terenu gospodarki odpadami	Nr XXX/209/2021 Rady Gminy Rzeczyca z dnia 30 czerwca 2021 r.	-

9.2 Decyzje z zakresu planowania przestrzennego

Wójt Gminy Rzeczyca w 2019 r. wydał łącznie 63 decyzji administracyjnych w sprawie ustalenia zasad zagospodarowania i zabudowy.

Zgodnie z art. 4 ust. 2 obowiązującej ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, w przypadku braku miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego określenie sposobów zagospodarowania i warunków zabudowy terenu następuje w drodze decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania przestrzennego terenu, przy czym lokalizację inwestycji celu publicznego ustala się w drodze decyzji o lokalizacji inwestycji celu publicznego.

Tabela. Charakterystyka wydawanych decyzji o warunkach zabudowy w latach 2015-2019

Rodzaj zagospodarowania (nowej zabudowy)	Stosunek do ogółu wydawanych decyzji	Ośrodki koncentracji	Uwagi
Zabudowa mieszkaniowa wielorodzinna	0,8%	Łęg	świadczy o modernizacji gminy i zabudowie terenów niezabudowanych
Zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna	45,9%	Rzeczyca (ok. 40,2%) Lubocz (ok. 11,6%) Sadykierz (ok. 6,3%) Łęg (ok. 6,3%)	świadczy o modernizacji gminy i zabudowie terenów niezabudowanych
Zabudowa zagrodowa	12,3%	Bartoszkówka (ok. 26,7%) Rzeczyca (ok. 16,7%) Sadykierz (ok. 13,3%)	świadczy o adaptacji i modernizacji gospodarstw rolnych
Zabudowa rekreacji indywidualnej	1,2%	Łęg Grotowice Lubocz	świadczy o koncentracji terenów rekreacyjnych
Zabudowa usługowa	1,6%	Rzeczyca (ok. 75%) Sadykierz	świadczy o walorach lokalizacyjnych dla przedsiębiorstw oraz przedsiębiorczości mieszkańców
Zabudowa produkcyjna	2,5%	Rzeczyca (ok. 33,3%) Bobrowiec Bartoszkówka Zawady	świadczy o walorach lokalizacyjnych dla przedsiębiorstw oraz przedsiębiorczości mieszkańców

		Glina	
SUMA	64,3%		

W latach 2015-2019 wydano łącznie 244 decyzji o warunkach zabudowy, z czego 64,3% stanowią decyzje dotyczące nowej zabudowy.

Powyższe wskazuje na znaczące procesy budowlane i tendencje przekształceń w kierunku funkcji mieszkaniowej w gminie, a zwłaszcza w Rzeczycu. Powyższe wskazuje także na rozwój gospodarstw rolnych. Decyzje dla pozostałych funkcji występują w rozproszeniu w pozostałym obszarze gminy, wykazując nieznaczne tendencje do koncentracji w dobrze skomunikowanych miejscach stanowiących subgminne ośrodki obsługi, tj. w Sadykierzu, Luboczy i Bartoszówce.

Niepokojąca jest tendencja do lokalizacji zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej (w mniejszym stopniu także zabudowy rekreacji indywidualnej) w obrębie doliny rzeki Pilicy (głównie w Łęgu, ale także w Grotowicach i Brzegu), na terenach położonych poza określonymi w studium obszarami aktywizacji i rozwoju przestrzennego poszczególnych miejscowości, za to w obszarze stanowiącym istotny element systemu przyrodniczego gminy i regionu, objęty prawnymi formami ochrony przyrody, a także – na granicy terenów powodziowych.

Prawidłowe zagospodarowanie terenów, na których występują ww. diagnozowane tendencje wymaga działań w kierunku zapewnienia ładu przestrzennego oraz spełnienia wymogów ochronnych zawartych w przepisach odrębnych, w tym ochrony środowiska i prawidłowej gospodarki wodno-ściekowej.

Jako korzystne dla struktury przestrzennej gminy należy ocenić znaczną liczbę decyzji o warunkach zabudowy i celu publicznego w miejscowościach położonych w ośrodku gminnym i subgminnych ośrodkach obsługi oraz wyraźne tendencje modernizacji zabudowy zagrodowej w całym obszarze gminy.

Oдноśnie decyzji o ustaleniu inwestycji celu publicznego przeważają inwestycje w infrastrukturę techniczną i lokalną komunikacyjną oraz modernizacja obiektów obsługi komunalnej.

10. Zgłoszone wnioski

10.1 Wnioski instytucji

Stosownie do wymagań formalnych o przystąpieniu do sporządzenia obecnej zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Rzeczyca zostały zawiadomione odpowiednie urzędy i instytucje.

Odpowiedzi otrzymano od 16 zainteresowanych instytucji, tj. od:

- Łódzkiego Urzędu Wojewódzkiego w Łodzi – Wydziału Gospodarki Przestrzennej i Budownictwa,
- Zarządu Województwa Łódzkiego,
- Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Łodzi,
- Wojewódzkiego Sztabu Wojskowego w Łodzi,
- Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Łodzi,

- Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie Zarządu Zlewni w Piotrkowie Trybunalskim,
- Zarządu Dróg Wojewódzkich w Łodzi,
- Polskich Kolei Państwowych S.A.,
- PKP Polskich Linii Kolejowych S.A.,
- Komendy Powiatowej Państwowej Straży Pożarnej w Tomaszowie Mazowieckim,
- Polskiej Spółki Gazownictwa sp. z o.o.,
- Operatora Gazociągów Przesyłowych GAZ-SYSTEM S.A. oddział w Rembelszczyźnie,
- Polskich Sieci Elektroenergetycznych,
- PGE Dystrybucja S.A Oddział Łódź,
- Orange Polska,
- Nadleśnictwa Spała.

Do prognozy oddziaływania na środowisko sporządzanej w ramach strategicznej oceny oddziaływania na środowisko wpłynął jeden wniosek - uzgodnienie zakresu prognozy od Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Łodzi.

10.2 Wnioski zgłoszone indywidualnie

W ramach procedury formalnej sporządzania zmiany Studium zgłoszono 3 wnioski indywidualne, które zostały zarejestrowane w formie tabelarycznej oraz graficznej i poddane analizie pod kątem lokalizacji, sąsiedztwa przeznaczenia ustalonego w dotychczasowym studium oraz postulowanego przeznaczenia, a następnie rozpatrzone.

11. Sytuacja ekonomiczna gminy Rzeczyca

Dochody gminy

Prognozowane dochody gminy w 2019 r. oszacowano na poziomie 30 617 396,00 zł (po zmianach). Na koniec roku 2019 całkowity dochód wyniósł 30 493 571,79 zł, co w odniesieniu do planowanego dochodu dało wykonanie na poziomie 99,6%.

Analizując dochody gminy Rzeczyca na przestrzeni ostatnich pięciu lat, zauważalna jest tendencja wzrostowa, co przedstawia poniższa tabela.

Tabela. Dochody gminy Rzeczyca w latach 2015-2019 [zł]

2015	2016	2017	2018	2019
19 147 353,80	20 258 023,09	21 635 310,94	23 471 697,72	30 493 571,79

źródło: Główny Urząd Statystyczny

Dane przedstawione przez GUS wskazują, że ok. 53% dochodów gminy stanowiły dochody z budżetu państwa, z czego ok. 51% tych dochodów stanowiły subwencje, a ok. 49% - dotacje.

Drugą grupę dochodów gminy stanowiły dochody majątkowe (ok. 29%). Trzecią grupę dochodów gminy stanowiły dochody własne (ok. 18%), a spośród nich największy udział (ok. 77% wszystkich dochodów własnych) miały wpływy z podatków i opłat lokalnych, a następnie wpływy z usług

(ok. 14,2%). Wśród podatków największy udział miały wpływy z udziału w podatku dochodowym od osób fizycznych (ok. 51,4%), a następnie podatek od nieruchomości (ok. 19%).

Analizując dochody gminy zauważalny jest stały wzrost dochodów z podatku dochodowego od osób fizycznych oraz z dotacji, w tym dotacji celowych i dotacji na finansowanie i współfinansowanie programów i projektów unijnych. Ponadto od 2016 r. widać stały wzrost dochodów z podatku dochodowego od osób prawnych oraz z wpływów z innych lokalnych opłat pobieranych przez jednostki samorządu terytorialnego na podstawie odrębnych ustaw. Warto również zaznaczyć, że od 2016 r. zauważalny jest stały spadek dochodów z opłaty eksploatacyjnej. Poniższa tabela przedstawia wpływy z ww. źródeł do budżetu gminy. Pozostałe dochody mają charakter względnie stałych lub zmiennych wpływów.

Tabela. Wybrane wpływy do budżetu gminy Rzeczycza w latach 2015-2019 [zł]

Dochody	2015	2016	2017	2018	2019
podatek dochodowy od osób fizycznych	1 186 051,00	1 384 453,00	1 709 393,00	1 894 357,00	2 164 634,00
dotacje ogółem	4 041 024,61	7 904 753,27	8 172 497,05	9 866 290,56	13 448 516,33
dotacje celowe	3 908 268,39	7 424 873,43	7 586 507,96	8 200 368,88	9 897 765,47
dotacje na finansowanie i współfinansowanie programów i projektów unijnych	0,00	479 879,84	585 989,09	1 665 921,68	3 550 750,86
podatek dochodowy od osób prawnych	7 203,77	783,96	5 139,31	5 669,57	6 917,48
wpływy z innych lokalnych opłat pobieranych na podstawie odrębnych ustaw	300 076,02	296 639,36	317 798,87	320 101,03	487 512,21
wpływy z opłaty eksploatacyjnej	29 351,51	34 056,00	27 154,10	13 389,90	10 038,86

źródło: Główny Urząd Statystyczny

Wyraźna tendencja wzrostowa dochodów gminy z podatków dochodowych od osób fizycznych i prawnych, a także i z dotacji wskazuje na coraz lepsze możliwości finansowe gminy. Ponadto, stały wzrost dochodów z ww. podatków świadczy o rozwoju gminy, a także o atrakcyjności jej obszaru zarówno dla mieszkańców, jak i dla inwestorów. Fakty te potwierdzają zasadność planowanych zmian w zagospodarowaniu i wiążących się z nimi inwestycji.

Wydatki gminy

Prognozowane wydatki gminy w 2019 r. oszacowano na poziomie 35 500 152,00 zł (po zmianach). Na koniec roku 2019 wydatki gminy wyniosły 31 478 923,51 zł, co w odniesieniu do planowanych wydatków dało wykonanie na poziomie 88,7%.

W kontekście zmian w zagospodarowaniu przestrzennym gminy i związanych z nimi inwestycji, istotne są wydatki majątkowe gminy. Poniższa tabela przedstawia procentowy udział wydatków majątkowych w strukturze wszystkich wydatków gminy w latach 2015-2019.

Tabela. Udział wydatków majątkowych w strukturze wszystkich wydatków gminy w latach 2015-2019

2015	2016	2017	2018	2019
25,3%	11,3%	13,8%	19,0%	36,6%

źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Z powyższej tabeli wynika, że wydatki bieżące stanowią największy udział w ogólnych wydatkach gminy. Jednakże warto zauważyć, że od 2016 r. obserwowany jest duży wzrost udziału wydatków majątkowych we wszystkich wydatkach gminy. Spośród inwestycji podjętych w 2019 r. przykładowo można wymienić:

- z zakresu infrastruktury drogowej:
 - przebudowa dróg gminnych: nr 116358E w Kawęczynie, w miejscowości Rzeczyca-Łęg, w Rzeczycy ul. Nowa, nr 107251E w miejscowości Łęg-Mysiakowiec, nr 116355E Rzeczyca (ul. Długa) – Bartoszówka,
 - budowa ciągu pieszo-jezdnego przy drodze gminnej w Rzeczycy ul. Zacisze – Łąkowa wraz z zagospodarowaniem terenów przyległych,
 - stworzenie ciągu komunikacyjnego łączącego drogę powiatową nr 4310E w miejscowości Roszkowa Wola z drogą wojewódzką nr 726 w miejscowości Wiechnowice,
- z zakresu infrastruktury technicznej:
 - modernizacja stacji uzdatniania wody w Sadykierzu, Grotowicach i Jeziorcu,
 - budowa sieci kanalizacji sanitarnej dla sołectw Bobrowiec, Rzeczyca,
 - stworzenie infrastruktury towarzyszącej w ciągu komunikacyjnym łączącym drogę powiatową nr 4310E w miejscowości Roszkowa Wola z drogą wojewódzką nr 726 w miejscowości Wiechnowice,
 - przebudowa systemów grzewczych w obiektach oświatowych Gminy Rzeczyca z zastosowaniem odnawialnych źródeł energii – pompy ciepła w Publicznej Szkole Podstawowej w Rzeczycy oraz w Szkole Podstawowej w Rzeczycy, filia w Sadykierzu,
 - przebudowa, termoizolacja świetlicy wiejskiej w Jeziorcu,
 - termomodernizacja strażnicy Ochotniczej Straży Pożarnej w Sadykierzu,
- z zakresu infrastruktury społecznej:
 - rozbudowa i modernizacja oraz wyposażenie budynku Gminnego Ośrodka Zdrowia w Rzeczycy,
 - rozbudowa strażnicy Ochotniczej Straży Pożarnej w Rzeczycy z zagospodarowaniem terenu przyległego,
 - rozbudowa strażnicy Ochotniczej Straży Pożarnej w Sadykierzu z adaptacją pomieszczeń na świetlicę wiejską i zagospodarowaniem terenu przyległego,
 - budowa świetlicy wiejskiej w Łęgu,
 - podnoszenie jakości zasobów turystycznych Doliny Rzeki Pilicy poprzez rozwój infrastruktury rekreacyjno-wypoczynkowej w powiecie tomaszowskim.

Powyższe przedsięwzięcia oraz dane dotyczące struktury wydatków dowodzą, że gmina Rzeczyca skutecznie realizuje zadania, dzięki którym stopniowo podnoszony jest poziom jakości i dostępności urządzeń infrastruktury technicznej i społecznej zarówno na terenach już zainwestowanych, jak i tych przeznaczonych pod zabudowę. Ponadto, gmina uzyskuje i właściwie wykorzystuje środki z dotacji celowych, włączając w to również środki europejskie. W 2017 r. gmina otrzymała od marszałka Województwa Łódzkiego certyfikat w kategorii „Gmina od 3,5 do 6,0 tys. mieszkańców, która zrealizowała najwięcej projektów ze środków Unii Europejskiej”.

Budżet gminy na 2020 rok

Prognozowane dochody gminy w 2020 r. oszacowano na poziomie 33 205 621,0 zł. Wydatki zostały przewidziane na kwotę 37 629 370,0 zł. Poniższa tabela przedstawia wykonanie budżetu w I, II i III kwartale 2020 r. (w PLN).

Tabela. Wykonanie budżetu gminy Rzeczyca w I, II i III kwartale 2020 r.

	I kwartał	II kwartał	III kwartał
Dochody	6 431 520,42	13 195 317,92	20 965 616,92
Wydatki	6 514 775,69	13 882 934,15	19 899 650,70

źródło: opracowanie własne na podstawie Sprawozdań Rb-NDS z wykonania planu wydatków i dochodów budżetowych jednostki samorządu terytorialnego

Z powyższych danych wynika, że w ciągu trzech kwartałów 2020 r. planowane dochody zostały osiągnięte w 63,1%, zaś prognozowane wydatki zostały zrealizowane w 52,9%, z czego wynika, że planowany budżet prawdopodobnie nie zostanie wykonany w 100%.

Wieloletnia prognoza finansowa 2020 - 2034

Wieloletnia Prognoza Finansowa Gminy Rzeczyca na lata 2020-2034 została przyjęta Zarządzeniem nr 89/2019 Wójta Gminy Rzeczyca z dnia 14 listopada 2019 r.

W ww. prognozie oszacowano możliwą sytuację finansową gminy w ciągu kolejnych 14 lat zakładając odpowiednie wartości dochodów i wydatków, a także określając najważniejsze zamierzenia inwestycyjne gminy.

Tabela. Zestawienie prognozowanych dochodów i wydatków ogólnych na lata 2020-2034 w mln zł

	2021	2024	2027	2030	2033	2034
Dochody	23,5	25,3	27,3	29,5	31,8	32,6
Wydatki	24,9	24,2	26,0	28,2	30,5	31,3
Bilans	- 1,4	1,1	1,3	1,3	1,3	1,3

źródło: opracowanie własne na podstawie Wieloletniej Prognozy Finansowej Gminy Rzeczyca na lata 2020-2034

Z prognozy wynika, że dochody ogólne gminy będą stopniowo wzrastać do roku 2034 (różnica 9,1 mln zł) średnio o 6,8% rocznie. Wyżej przedstawiony wzrost zakładanych dochodów gminy w latach 2020-2034 może być niedoszacowany biorąc pod uwagę dochody faktycznie wykonane. W latach 2015-2019 gmina uzyskiwała wzrost dochodów ogólnych o ok. 12,8% rocznie, przy czym

należy zaznaczyć, że wykonanie dochodów w tych latach było średnio o 1,8% mniejsze niż dochody planowane.

W ww. prognozie finansowej założono, że wydatki gminy będą na początku maleć, tj. do roku 2023 średnio o 4,0% rocznie, a następnie od 2023 r. będą rosły średnio o 1,5% rocznie. Z porównania wydatków prognozowanych z wydatkami wykonanymi w latach 2015-2019 wynika, że wzrost ten może być większy, gdyż wydatki faktycznie wzrastały średnio o 14,4% rocznie. Jednakże należy zauważyć, że wydatki wykonane w tych latach były mniejsze od przewidywanych o średnio 7,5%.

Z powyższych danych wynika, że gmina Rzeczyca do tej pory rozwijała się w znacznie szybszym tempie niż zostało to założone w wieloletniej prognozie finansowej. Fakt ten potwierdza, że możliwości finansowe gminy umożliwiały finansowanie podejmowanych przekształceń w strukturze użytkowania terenów, zarówno w zakresie podnoszenia standardów i jakości życia mieszkańców, jak i realizowania zmian niezbędnych do dalszego rozwoju gminy Rzeczyca.

Szacuje się, że ujemny budżet gminy będzie tylko w roku 2021. Warto podkreślić, że w prognozie zakłada się względnie stały wynik bilansu, co powinno znaleźć odzwierciedlenie w planowanych zmianach zagospodarowania.

12. Potrzeby i możliwości rozwoju gminy

12.1 Kierunki i wizje rozwoju gminy wg dokumentów strategicznych

Dokumentem określającym potrzeby i możliwości rozwoju gminy jest „Strategia Rozwoju gminy Rzeczyca na lata 2015-2020”, w której zidentyfikowano kluczowe szanse i zagrożenia oraz słabe i silne strony mające obecnie lub mogące mieć w przyszłości wpływ na skalę i tempo dalszego rozwoju społeczno-gospodarczego gminy.

Tabela. Analiza SWOT dla gminy Rzeczyca w zestawieniu tabelarycznym

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> – bardzo pracowici mieszkańcy, – wysoka specjalizacja gospodarstw rolnych, – rzeka Pilica w granicach gminy, – duży udział obszarów Natura 2000 w całości terenów gminy, – wysoki poziom bezpieczeństwa w gminie, – dobra oferta kulturalna, – baza sportowa i edukacyjna, – troska i poszanowanie mieszkańców wspólnego dorobku, – wzrost świadomości tożsamości lokalnej, – duża aktywność dzieci i młodzieży, – kreatywna, stabilna, otwarta na nowe wyzwania władza lokalna, 	<ul style="list-style-type: none"> – niechęć i opór do zrzeszania się rolników, – słaba infrastruktura: drogowa, kanalizacyjna, chodniki i ścieżki rowerowe, – brak rezerwy terenowej na wybudowanie ścieżek rowerowych (właściciele nie chcą sprzedać gruntu wzdłuż drogi z przeznaczeniem na ścieżkę rowerową), – brak przydomowych oczyszczalni ścieków, – brak placu targowego, – brak atrakcji turystycznych, – brak obiektu administracyjnego spełniającego wszystkie funkcje publiczne, – brak terenów inwestycyjnych, – brak zainteresowania rozwojem turystyki wśród mieszkańców, – brak zainteresowania rolnictwem wśród młodych ludzi, – brak wykwalifikowanej kadry (z wykształce-

	<p>niem technicznym),</p> <ul style="list-style-type: none"> – bardzo ograniczony dostęp do brzegu rzeki Pilicy (liczne posiadłości prywatne i brak pomiędzy nimi dojścia do rzeki), – brak terenów gminnych do wykorzystania na cele rekreacyjne nad Pilicą, – słaby zasięg Internetu (zbyt mała szybkość/przepustowość), – duże odległości pomiędzy poszczególnymi wsiami stwarzające trudność dostania się w inne miejsca dla osób nie posiadających samochodów prywatnych,
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> – moda na ekologiczną żywność, – moda na agroturystykę, – nacisk na odrodzenie zawodów tradycyjnych, rzemieślniczych, – rozwój i promocja sektora produktów lokalnych, regionalnych, – wpływ „zakorzenienia”, identyfikacji z „małą ojczyzną” na wybory konsumenckie, – środki finansowe UE, – współpraca z innymi jednostkami samorządu terytorialnego, – zwiększający się popyt na wyroby rękodzielnicze, – zwiększające się zainteresowanie kulturą i obrzędami ludowymi, 	<ul style="list-style-type: none"> – niestabilne przepisy prawa, – duża odległość od miasta, – brak rynku zbytu, – duże zobowiązania podatkowe (m. in. ZUS) dla osób prowadzących działalność gospodarczą, – brak surowców mineralnych do rozwoju przemysłu, – duża skala szkód ze strony zwierzyny leśnej (problem z uzyskaniem odszkodowania), – brak dużych węzłów komunikacyjnych w pobliżu, – brak terenów inwestycyjnych wzdłuż drogi wojewódzkiej, – emigracja najbardziej wartościowej młodzieży, – brak zagospodarowania terenów nadpilicznych.

źródło: Strategia Rozwoju gminy Rzeczycza na lata 2015-2020

Przeprowadzona analiza szans i zagrożeń zewnętrznych oraz identyfikacja silnych i słabych warunków wewnętrznych umożliwiła wskazanie strategicznych wyzwań rozwoju gminy oraz wykazała główne problemy i trendy. W dokumencie sformułowano misję i wizję rozwoju gminy oraz określono cele, które pozwolą na osiągnięcie założonej wizji.

- Priorytetowy obszar działań – domena 1: Stabilna gospodarka oparta o ekologiczne rolnictwo i agroturystyka

Cel strategiczny I: Dobre warunki dla rozwoju turystyki i agroturystyki

Cel operacyjny: Funkcjonowanie przedsiębiorstw w obszarze turystyki

Do głównych kierunków działań w tym obszarze należą m.in.:

- promowanie agroturystyki wśród rolników,
- promowanie przystani w Grotowicach wśród potencjalnych klientów,

Cel strategiczny II: Rzeczyca gminą ekologicznego rolnictwa

Cel operacyjny: Stworzenie marki lokalnej

- Priorytetowy obszar działań – domena 2: Infrastruktura i czyste środowisko

Cel strategiczny I: Dobra jakość dróg gminnych

Cele operacyjne:

- Zwiększenie bezpieczeństwa mieszkańców wzdłuż drogi wojewódzkiej Nr 726
Do głównych kierunków działań w tym obszarze należą m.in.:
 - budowa ciągów pieszo – rowerowych wzdłuż drogi Nr 726,
- Zwiększenie bezpieczeństwa komunikacyjnego mieszkańców
Do głównych kierunków działań w tym obszarze należą m.in.:
 - budowa ciągów pieszo – rowerowych wzdłuż dróg gminnych i powiatowych,

Cel strategiczny II: Rozwinięte inwestycje w gminie Rzeczyca

Cele operacyjne:

- Przygotowanie warunków dla przedsiębiorców do rozwijania działalności w gminie
Do głównych kierunków działań w tym obszarze należą:
 - przygotowanie (w tym skupienie) terenów inwestycyjnych dla przedsiębiorców,
 - wytyczenie strefy inwestycyjnej,
- Inwestycje dla mieszkańców
Do głównych kierunków działań w tym obszarze należą:
 - wybudowanie sali gimnastycznej przy szkole w Sadykierzu,
 - rewitalizacja obiektu produkcyjnego w Parku Rzeczyca na potrzeby jednostek gminnych,
 - urządzenie targowiska gminnego,
 - urządzenie placu koło kościoła (i nazwanie),

Cel strategiczny III: Czyste środowisko w gminie

Cel operacyjny: Poprawa jakości wód gruntowych

Do głównych kierunków działań w tym obszarze należą m.in.:

- rozbudowa sieci kanalizacyjnej w gminie,
- wspieranie budowy oczyszczalni przydomowych,

Cel strategiczny IV: Dobra jakość życia mieszkańców

Cele operacyjne:

- Zapewnienie komunikacji zbiorowej pomiędzy poszczególnymi wsiami
Do głównych kierunków działań w tym obszarze należą:
 - włączenie wsi w północnej części gminy do sieci komunikacji zbiorowej,
 - utworzenie ciągu komunikacyjnego w północnej części gminy,
- Zwiększenie komfortu życia mieszkańców
Do głównych kierunków działań w tym obszarze należą:
 - zagospodarowanie terenu RSP w Rzeczycy (stawy) na cele rekreacyjne,

- ograniczenie odorowości z chlewni,

Cel strategiczny V: Wykorzystanie potencjału turystycznego Pilicy

Cele operacyjne:

- Zapewnienie dostępności walorów rzeki Pilicy dla mieszkańców i turystów

Do głównych kierunków działań w tym obszarze należą:

- budowa kompleksu rekreacyjnego „Stanica wodna w Grotowicach”,
- Konserwacja i zwiększenie dostępności obiektów zabytkowych
Do głównych kierunków działań w tym obszarze należy m.in:
 - udostępnienie turystom bunkrów w okolicy Luboczy (uporządkowanie, oznaczenie, ścieżka),
- Priorytetowy obszar działań – domena 3: Zorganizowana, otwarta na wyzwania, silna wspólnota mieszkańców w oparciu o tradycję lokalną, kulturę i sport

Cel strategiczny I: Estetyzacja Rzeczycy

Cele operacyjne:

- Uporządkowana przestrzeń publiczna,

Do głównych kierunków działań w tym obszarze należą:

- urządzenie zieleni przed budynkami publicznymi,
- rewaloryzacja zabytkowych terenów zieleni i udostępnienie ich mieszkańcom (Park Rzeczycy, Park Grotowice),
- Estetyzacji posesji prywatnych,

Cel strategiczny II: Marka kulturalna Rzeczycy znana poza granicami Gminy

Cel operacyjny: Promocja imprez gminnych poza gminą

Cel strategiczny III: Wzmacnianie tożsamości lokalnej wokół tradycji i kultury

Cele operacyjne:

- Stały kalendarz imprez dla mieszkańców i turystów,
- Przekazanie tradycji i kultury młodym pokoleniom
- Udokumentowanie tradycji i kultury

Cel strategiczny IV: Inwestycje w kulturę i turystykę

Cele operacyjne:

- Zadbane miejsca pamięci,

Do głównych kierunków działań w tym obszarze należą:

- uporządkowanie terenu cmentarza w Jeziorcu (I Wojna Światowa),
- inwentaryzacja miejsc pamięci,
- uporządkowanie cmentarza w Brzozowie,
- Dydaktyczne ścieżki rowerowe

Do głównych kierunków działań w tym obszarze należy:

- budowa dydaktycznych ścieżek rowerowych łączących sąsiednie gminy, cenne przyrodniczo tereny (przy współuczestnictwie lasów państwowych, partnerstwa z innymi gminami itd.).

12.2 Uwarunkowania prawne dla określenia potrzeb i możliwości rozwoju gminy Rzeczyca

Zgodnie z ustawą z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (tekst jednolity Dz. U. z 2021 r. poz. 741 z późn. zm.) głównym zadaniem studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego jest określenie polityki przestrzennej gminy, również w zakresie lokalnych zasad zagospodarowania przestrzennego. Następuje to m.in. przez wyznaczenie kierunków zmian w strukturze przestrzennej gminy oraz przeznaczeniu terenów.

Określenie kierunków zagospodarowania, w tym obszarów przeznaczonych pod zabudowę oraz wyłączonych spod zabudowy winno następować po określeniu istniejących uwarunkowań oraz przeanalizowaniu prognoz dotyczących przyszłego rozwoju gminy. Z uwagi na ograniczone zasoby przestrzeni, jej ład oraz skutki ekonomiczne, które rodzi przeznaczenie terenów dla określonych funkcji, należy racjonalnie nią dysponować, głównie w zakresie wyznaczania obszarów pod nową zabudowę.

Ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz. U. z 2018 r. poz. 1398 z późn. zm.) zmieniła w ww. ustawie z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym brzmienie art. 10 ust. 1 pkt 7 zgodnie, z którym w Studium uwzględnia się uwarunkowania wynikające w szczególności z „potrzeb i możliwości rozwoju gminy, uwzględniających w szczególności:

- a) analizy ekonomiczne, środowiskowe i społeczne,
- b) prognozy demograficzne, w tym uwzględniające, tam gdzie to uzasadnione, migracje w ramach miejskich obszarów funkcjonalnych ośrodka wojewódzkiego,
- c) możliwości finansowania przez gminę wykonania sieci komunikacyjnej i infrastruktury technicznej, a także infrastruktury społecznej, służących realizacji zadań własnych gminy,
- d) bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę”.

Ponadto dodano ust. 5-7, w których uszczegółowiono wymagania dotyczące ww. bilansu terenów.

Zagadnienia wskazane powyżej w lit. a, b zostały szczegółowo omówione w Rozdziale II – Uwarunkowania rozwoju przestrzennego. Poniżej przedstawiono syntetyczne wnioski dotyczące ww. uwarunkowań.

Zagadnienia wskazane w lit. c zostały szczegółowo omówione w niniejszym punkcie, natomiast bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę wskazany w lit. d zamieszczono w dokumentacji planistycznej.

• Analiza uwarunkowań środowiskowych - wnioski

Uwarunkowania środowiskowe stanowiące podstawę do określenia potrzeb i możliwości rozwoju gminy były analizowane w Rozdziale II, pkt 2.

Podsumowując uwarunkowania środowiskowe gminy należy stwierdzić, że:

- warunki gruntowo-wodne dla posadowienia budynków są w przewadze korzystne ze względu na występowanie utworów gruntowych o dobrych warunkach budowlanych i niskiego poziomu wód gruntowych, jak również biorąc pod uwagę korzystne ukształtowanie terenu,

- niekorzystne warunki gruntowo-wodne dla posadowienia budynków związane są głównie z rzeką Pilicą – wysoki poziom wód gruntowych, gleby pochodzenia organicznego, obszary szczególnego zagrożenia powodzią, tereny osuwania się mas ziemnych,
- udział gleb, które ze względu na klasę bonitacyjną podlegają prawnej ochronie i w przypadku zmiany przeznaczenia na cele nierolnicze wymagają uzyskania decyzji o zmianie przeznaczenia gruntów rolnych na cele nierolnicze jest dość niski,
- przeważają gleby bardzo lekkie do uprawy. Gleby ciężkie i bardzo ciężkie do uprawy mechanicznej nie występują. Tereny trudne, bardzo trudne, wyjątkowo trudne oraz wymagające specjalnego sprzętu nie występują,
- przez gminę przepływa wiele wód powierzchniowych: rzeka Pilica, rzeka Luboczanka, struga Olszówka, struga Rzeczyca, Dopływ z Rzeczy Nowej, Dopływ z Kanic Nowych,
- większość gruntów rolnych jest niezmeliorowana,
- powierzchniowe wody stojące występują w formie starorzeczy, śródpolnych naturalnych oczek wodnych oraz sztucznych zbiorników: 1 w Kanicach (retencyjny), 2 w Łęgu i po jednym w Wiechnowicach, Jeziorcu i Sadykierzu (rekreacyjno-wypoczynkowe), po jednym w Glinie i Zawadach (poeksploatacyjne),
- lesistość gminy wynosi 18,3%, natomiast część terenów obecnie użytkowanych rolniczo ze względu m.in. na relatywnie słabą jakość gleb jest predestynowana do zalesienia,
- na terenie gminy występują następujące obszary i obiekty objęte prawną ochroną: Obszar Specjalnej Ochrony Ptaków Natura 2000 "Dolina Pilicy" PLB140003, Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk „Dolina Dolnej Pilicy” PLH140016, Spalski Park Krajobrazowy, rezerwat przyrody Żądłowice, 8 pomników przyrody (114 drzew), lasy ochronne, 4 parki dworskie,
- występują także inne tereny cenne przyrodniczo niż wymienione powyżej i stanowią je: otulina Spalskiego Parku Krajobrazowego, układ dolin i cieków współtworzące system ekologiczny gminy, międzynarodowy korytarz ekologiczny Dolina Dolnej Pilicy,
- występują obszary szczególnego zagrożenia powodzią, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi raz na 10 lat (10%) oraz średnie i wynosi raz na 100 lat (1%),
- występują obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest niskie i wynosi raz na 500 lat (0,2%),
- występują 2 osuwiska aktywne okresowo oraz 5 osuwisk nieaktywnych, a także tereny zagrożone ruchami masowymi,
- występują 3 złoża zagospodarowane oraz 2 złoża rozpoznane szczegółowo,
- występuje 6 terenów i obszarów górniczych, z których wydobywane są kopaliny.

Analizując powyższe uwarunkowania należy stwierdzić, iż istniejące uwarunkowania środowiskowe mogą stanowić potencjalne ograniczenie dla lokalizacji inwestycji budowlanych – dotyczy to przede wszystkim terenów położonych w ciągach korytarzy ekologicznych (dolin cieków), na gruntach chro-

nionych, w granicach obszarów objętych prawną ochroną oraz na gruntach cennych pod względem przyrodniczym i krajobrazowym (np. otulina SPK). Pozostała część gminy jest wolna od ww. ograniczeń. Istniejące uwarunkowania środowiskowe nie ograniczają zagospodarowania ustalonego w niniejszej zmianie Studium.

• **Analiza uwarunkowań społecznych, w tym prognoz demograficznych - wnioski**

Uwarunkowania społeczne wraz z prognozą demograficzną stanowiące podstawę do określenia potrzeb i możliwości rozwoju gminy były analizowane w Rozdziale II, pkt 4.

Podsumowując uwarunkowania społeczne należy stwierdzić, że:

Prognoza demograficzna obejmuje analizy i założenia wynikające m. in. z ruchu naturalnego oraz migracji. Podstawowym wskaźnikiem opisującym ruch naturalny jest przyrost naturalny będący różnicą pomiędzy urodzeniami i zgonami. Zgodnie z udostępnionymi danymi liczba mieszkańców gminy maleje, następuje stopniowy, lecz nie dynamiczny ubytek ludności gminy, co wiąże się z notowanym ujemnym przyrostem naturalnym oraz przeważającym w ostatnich latach ujemnym saldem migracji. Warto jednak zaznaczyć, że saldo migracji w ostatnich latach ulega zwiększeniu, a w ostatnim roku 2019 było już dodatnie. Oznacza to, że coraz więcej ludzi melduje się w gminie niż z niej wymeldowuje. Ponadto:

- liczba zawieranych małżeństw oraz urodzeń żywych waha się na przestrzeni lat, spadek liczby zawartych małżeństw oraz liczby urodzeń żywych może ulec zmianie w skutek uruchomienia prospołecznych programów rządowych,
- odnotowuje się systematyczny spadek ludności w wieku produkcyjnym i zwiększenie liczby ludności w wieku poprodukcyjnym (proces starzenia społeczeństwa),
- poziom życia mieszkańców ulega stopniowej poprawie (lepsze warunki mieszkaniowe), jednakże jakość życia mieszkańców już nie (wzrost liczby osób w mieszkaniach),
- obserwuje się względnie niski poziom bezrobocia i relatywnie dużą aktywność gospodarczą.

Przygotowanie kompleksowej oferty inwestycyjnej oraz dobrych warunków w celu przyciągnięcia potencjalnych inwestorów oraz umożliwienie dalszego rozwoju już funkcjonujących firm spowoduje możliwość dalszego zwiększenia zatrudnienia, co wpłynie na poprawę warunków społecznych – bezpośrednio dla osób zatrudnionych oraz pośrednio dla całej społeczności gminy (zwiększenie wpływów do budżetu gminy spowoduje możliwość większych wydatków na potrzeby ogółu społeczeństwa).

Analizując powyższe uwarunkowania należy stwierdzić, że istniejące uwarunkowania społeczne nie ograniczają możliwości rozwoju gminy i zagospodarowania ustalonego w niniejszej zmianie Studium.

• **Analiza uwarunkowań ekonomicznych, w tym możliwości finansowania przez gminę wykonania sieci komunikacyjnej i infrastruktury technicznej, a także społecznej służących realizacji zadań własnych gminy**

Możliwości rozwoju gminy wynikające z uwarunkowań ekonomicznych określa przede wszystkim polityka finansowa zapisana w Wieloletniej Prognozie Finansowej Gminy Rzeczyca na lata 2020-2034 przyjętej Zarządzeniem Nr 89/2019 Wójta Gminy Rzeczyca z dnia 14 listopada 2019 r. i okre-

ślona w perspektywie kilkunastu najbliższych lat oraz istniejący stopień wyposażenia w urządzenia i sieci infrastruktury technicznej i komunikacyjnej.

W ww. dokumencie założono, że dochody gminy będą wzrastać (z poziomu 23,5 mln zł w 2021 r. do 32,6 mln zł w 2034 r.), a wydatki ulegać zmniejszeniu do roku 2023 (z poziomu 35,6 mln zł w 2020 r. do 23,7 mln w 2023 r.), a w kolejnych latach będą wzrastać (z poziomu 23,7 mln zł w 2023 r. do 31,3 mln w 2034 r.).

W związku z powyższym wynik budżetu będzie ujemny jedynie w 2021 r. (-1,4 mln zł). W kolejnych latach będzie dodatni i stabilny, na poziomie 1,3 mln zł nadwyżki, co daje możliwość realizacji zamierzonych inwestycji.

Niemniej, gmina musi rozkładać odpowiednio w czasie wszystkie inwestycje, by nie osiągnąć deficytu i dokonywać m.in. terminowych spłat kredytów i pożyczek. Konieczne są także coroczne aktualizacje budżetu gminy, zapisanych zamierzeń inwestycyjnych i ponoszonych na nie wydatków.

W Wieloletniej Prognozie Finansowej Gminy Rzeczyca na lata 2020-2034 ujęto szereg najważniejszych inwestycji infrastrukturalnych i komunikacyjnych, których realizacja jest priorytetowa, w tym m.in. z zakresu:

- poprawy warunków drogowych:
 - budowa drogi gminnej w Rzeczyca,
 - przebudowa dróg gminnych: nr 116354E i nr 116369E Brzozów-Sadykierz Ameryka-Rzeczyca ul. Wiśniowa; nr 116111E w Kanicach, drogi relacji Wiechnowice-Sierzchowy (gm. Cielądz),
- infrastruktury wodociągowej, kanalizacyjnej i energetycznej:
 - budowa sieci kanalizacji sanitarnej dla sołectw Bobrowiec, Rzeczyca,
 - budowa i modernizacja systemu oświetlenia ulicznego na terenie gminy z zastosowaniem technologii energooszczędnych,
- infrastruktury społecznej:
 - renowacja parku podworskiego w Grotowicach,
 - budowa świetlicy środowiskowej w Brzegu wraz z urządzeniem terenu przyległego,
 - rozbudowa i przebudowa budynku świetlicy wiejskiej w Glinie,
- innych:
 - budowa obiektów małej retencji – zbiorników wodnych: w Rzeczyca i Bartoszówce.

Nakłady inwestycyjne na drogi publiczne w latach 2010-2019 wynosiły średnio 1,4 mln zł rocznie. W ostatnich latach nakłady te stanowiły średnio około 32,1% wszystkich wydatków majątkowych. Uwzględniając prognozowane zmiany w strukturze wydatków majątkowych oraz dotychczasowy średni roczny udział wydatków na drogi w stosunku do wszystkich inwestycji majątkowych, a także udział środków przeznaczonych na realizację nowych dróg w stosunku do wszystkich inwestycji drogowych, zakłada się, że do 2024 r. gmina zrealizuje inwestycje z tego zakresu o łącznej wartości

ok. 7,6 mln zł. Na tej podstawie można oszacować, że do 2050 roku łączna wartość tych inwestycji będzie wynosić ok. 51,3 mln zł.

Nakłady inwestycyjne na infrastrukturę wodociągową i sanitarną wsi w latach 2010-2019 wynosiły średnio 1,6 mln zł rocznie. W ostatnich latach nakłady te stanowiły około 38% wszystkich wydatków majątkowych. Uwzględniając prognozowane zmiany w strukturze wydatków majątkowych oraz dotychczasowy średni roczny udział wydatków na infrastrukturę wodociągową i sanitarną w stosunku do wszystkich inwestycji majątkowych, zakłada się, że do 2024 r. gmina zrealizuje inwestycje z tego zakresu o łącznej wartości ok. 2,7 mln zł. Na tej podstawie można oszacować, że do 2050 roku łączna wartość tych inwestycji będzie wynosić ok. 18,2 mln zł.

Dla potrzeb realizacji zadań z zakresu infrastruktury zasadne będzie wsparcie budżetu gminy przez fundusze zewnętrzne, z dodatkowych źródeł, tj. np. Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, dotacje Unii Europejskiej. Dodatkowe wsparcie dla gminy może stanowić realizacja w ramach partnerstwa publiczno-prywatnego.

Analizując powyższe uwarunkowania można stwierdzić, że możliwości finansowe gminy są wystarczające w zakresie realizacji zadań własnych związanych z inwestycjami infrastrukturalnymi. Należy podkreślić, że koszty związane z budową niezbędnych elementów infrastrukturalnych w pełni zostaną zrównoważone przyszłymi korzyściami w postaci wpływów do budżetu z podatków oraz utworzonych nowych miejsc pracy.

Odrębną kwestią są koszty realizacji infrastruktury społecznej, które na obecnym etapie są trudne do oszacowania i na które składają się m.in. koszty realizacji obiektów i urządzeń zaspokajających potrzeby ludności w zakresie oświaty, wychowania, pomocy społecznej, ochrony zdrowia, kultury i sztuki, w tym szkoły, internaty, przedszkola, żłobki, domy dziecka, przychodnie i ośrodki zdrowia, organizacje społeczne.

Gmina w sposób wydajny realizuje inwestycje z zakresu infrastruktury społecznej. Od 2010 r. gmina wydawała średnio rocznie około 1,0 mln zł na infrastrukturę społeczną. W ostatnich latach nakłady te stanowiły około 24,4% wszystkich wydatków majątkowych. Uwzględniając Wieloletnią Prognozę Finansową Gminy Rzeczycyca oraz średni udział wydatków inwestycyjnych na infrastrukturę społeczną w stosunku do ogółu wydatków majątkowych gminy, szacuje się, że do 2024 r. gmina zrealizuje inwestycje z tego zakresu o łącznej wartości ok. 2,6 mln zł. Na tej podstawie można oszacować, że do 2050 roku łączna wartość tych inwestycji będzie wynosić ok. 17,6 mln zł.

Na podstawie aktualnych prognoz finansowych (WPF na lata 2020-2034) przewiduje się realizację wielu zamierzeń inwestycyjnych m.in. z zakresu infrastruktury technicznej i komunikacyjnej. Możliwości finansowe gminy z roku na rok są coraz większe, co umożliwia finansowanie podejmowanych przekształceń w strukturze użytkowania terenów, zarówno w zakresie podnoszenia standardów i jakości życia mieszkańców, jak i realizowania zmian niezbędnych do dalszego rozwoju gminy Rzeczycyca.

III. KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY

1. Cele polityki przestrzennej

Uznaje się, że generalnym celem polityki przestrzennej gminy jest podnoszenie standardu warunków życia mieszkańców i sprawności funkcjonowania struktur przestrzennych przez wykorzystywanie terytorialnych warunków rozwoju i przeciwdziałanie degradacji istniejących walorów.

Konkretyzacja generalnego celu następuje poprzez cele pośrednie wyrażone również w polityce przestrzennej, przede wszystkim przez:

- rozpoznawanie stanu zagospodarowania i użytkowania obszarów, powiązań wewnętrznych i zewnętrznych, ochronę występujących walorów środowiska przyrodniczego i kulturowego, określenie terenów predysponowanych dla podstawowych funkcji, kształtowanie i racjonalne wykorzystanie układu komunikacyjnego i infrastruktury technicznej,
- integrowanie polityki przestrzennej państwa wyrażonej w zadaniach wojewódzkich z interesami lokalnymi,
- wykorzystanie dla rozwoju gminy zewnętrznych powiązań funkcjonalno-przestrzennych,
- tworzenie zbioru informacji służących interesom wewnętrznym oraz marketingowi przestrzennych walorów obszaru i działalności związanej z aktywnością gospodarczą.

W zmianie Studium uznano, że celem polityki przestrzennej gminy jest tworzenie jak najlepszych warunków lokalizacyjnych dla jej rozwoju.

Proces ten znajduje swoje odzwierciedlenie w kierunkach zagospodarowania przestrzennego gminy i polityce odnoszącej się do problematyki przyrodniczej, kulturowej, komunikacyjnej i uzbrojenia technicznego.

W ramach kierunków polityki przestrzennej wyróżniono:

- kierunki ochrony i kształtowania środowiska przyrodniczego,
- kierunki ochrony i kształtowania środowiska kulturowego,
- kierunki zmian w strukturze przestrzennej oraz w przeznaczeniu terenów,
- kierunki i zasady kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej,
- kierunki rozwoju układu komunikacyjnego,
- kierunki rozwoju systemów infrastruktury technicznej,
- obszary, na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego,
- obszary, dla których obowiązkowe jest sporządzenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego na podstawie przepisów odrębnych,
- obszary, dla których gmina zamierza sporządzić miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego,
- kierunki zabezpieczenia wymogów obronności i ochrony cywilnej,
- obszary wymagające przekształceń, rehabilitacji, rekultywacji lub remediacji oraz obszary zdegradowane,

- obszary, na których rozmieszczone będą urządzenia wytwarzające energię z odnawialnych źródeł energii o mocy przekraczającej 100 kW, a także ich stref ochronnych związanych z ograniczeniami w zabudowie oraz zagospodarowaniu i użytkowaniu terenu.

Powyższe kierunki polityki przestrzennej przedstawione zostały w formie graficznej i opisowej, zgodnej z obowiązującymi przepisami.

2. Obszary oraz zasady ochrony środowiska i jego zasobów, ochrony przyrody, krajobrazu, w tym krajobrazu kulturowego

2.1 Kierunki ochrony i kształtowania środowiska przyrodniczego

Kierunki ochrony walorów przyrodniczych gminy powinny obejmować racjonalne gospodarowanie wszystkimi jej zasobami. Gospodarowanie zgodne z zasadami zrównoważonego rozwoju powinno być nakierowane na zachowanie dziedzictwa naturalnego i utrzymanie lub przywracanie podstawowych funkcji ekosystemów. W przypadku gminy Rzeczyca walory przyrodnicze ze względu na potencjał powinny być podstawą kształtowania jej tożsamości.

Rozwój gminy, zwłaszcza w zakresie komunikacji, budownictwa oraz działalności gospodarczej będzie wpływał w pewnym stopniu na środowisko przyrodnicze. Należy podjąć działania zapobiegające degradacji zasobów przyrodniczych i krajobrazowych. Konieczne jest dążenie do eliminowania istniejących zagrożeń środowiska oraz podejmowanie działań zapobiegawczych w tym zakresie.

Ochrona terenów leśnych

Ochrona terenów leśnych polega na prowadzeniu zrównoważonej gospodarki leśnej z uwzględnieniem następujących celów:

- zachowania i ochrony lasów ze względu na: korzystny wpływ na klimat, wodę, glebę, warunki życia i zdrowia człowieka oraz na równowagę przyrodniczą; zachowanie bioróżnorodności przyrodniczej i leśnych zasobów genetycznych; walory krajobrazowe; potrzeby nauki,
- ochrony wód powierzchniowych i głębinowych, retencji zlewni, w szczególności na obszarach wododziałów i na obszarach zasilania zbiorników wód podziemnych (zakaz melioracji i zmiany stosunków wodnych obszarów leśnych i rolniczych w najbliższym otoczeniu lasów),
- produkcji, na zasadzie racjonalnej gospodarki, drewna oraz surowców i produktów ubocznego użytkowania lasów.

W celu zwiększenia lesistości na terenie gminy i uporządkowania granicy rolno-leśnej wprowadza się dolesienia (głównie na nieużytkach i gruntach rolnych słabo przydatnych do produkcji rolnej).

Ochrona terenów zieleni

Rozwijanie istniejących i tworzenie nowych pasów zieleni śródpolnej, zarośli i zadrzewień wzdłuż rowów, cieków i dróg polnych – pełnione przez nie funkcje wodochronne i wiatrochronne, są szczególnie istotne z uwagi na przesuszenie gruntów na większości obszaru gminy i postępujące na skutek wylesiania terenów procesy erozyjne gleb.

Tereny zieleni urządzonej obejmujące istniejące parki, skwery oraz czynne i nieczynne cmentarze (w tym parki i cmentarze wpisane do rejestru i ewidencji zabytków), zapewniające właściwe warunki

zdrowotne, klimatyczne i wypoczynkowe dla mieszkańców gminy, wymagają dalszych prac porządkowych i pielęgnacyjnych oraz objęcia zakazem zmiany użytkowania.

Ochrona terenów o szczególnej wartości ekologicznej – doliny cieków stanowiące korytarze ekologiczne

Niezależnie od głównego (międzynarodowego) korytarza ekologicznego „Dolina Dolnej Pilicy” istotną rolę pełnią również doliny pozostałych cieków, m.in.: rzeki Luboczanki, strugi Rzeczyca i strugi Olszówka, stanowiące korytarze ekologiczne (wentylacyjno-klimatyczne). Układ ten wyróżnia się cennymi walorami krajoznawczymi, dużymi zasobami wód podziemnych i powierzchniowych, cenną różnorodnością florystyczną i faunistyczną oraz istotną rolą klimatyczną. Różne komponenty środowiska przyrodniczego tworzą tu ekosystemy mające swoje przedłużenie na terenach sąsiednich gmin. Prawidłowe funkcjonowanie korytarzy ekologicznych, w ścisłym powiązaniu z krajobrazem odgrywa istotną rolę w jakości środowiska przyrodniczego gminy.

Utrzymanie otwartości systemu przyrodniczego wymaga użytkowania rolnego dolin o ukierunkowaniu na użytki zielone. Doliny należy wykluczyć z zabudowy. Na terenach tych wprowadza się zakaz lokalizacji przegród przestrzennych w poprzek dolin, za wyjątkiem budowli służących gospodarce wodnej. Ochrona potencjału ekologicznego powinna nastąpić poprzez wprowadzenie zieleni łąkowej wzdłuż koryt rzek i cieków.

Szczegółowe wymogi w odniesieniu do użytkowania i zagospodarowania najcenniejszych terenów objętych lub wskazanych do objęcia prawnymi formami przyrody zawarto w Rozdziale III, pkt 2.2.

Ochrona wód podziemnych, gruntowych i powierzchniowych

Wody podziemne

W celu ochrony wód podziemnych należy uwzględnić uwarunkowania wynikające z występowania Głównego Zbiornika Wód Podziemnych nr 404 Zbiornik Kolużki-Tomaszów na obszarze całej gminy, w tym wykluczyć m.in. lokalizację obiektów i urządzeń, które ze względu na profil działalności mogą zagrozić jakości wód.

Strefy ochronne dla komunalnych ujęć wód wyznaczone przez granice działek ewidencyjnych, na których zlokalizowane są studnie należy traktować jako obszary wskazane do ochrony specjalnej z ograniczeniami związanymi z zapobieganiem i przeciwdziałaniem szkodliwym wpływom na zasoby wód podziemnych.

W pobliżu ujęć wód obowiązuje zakaz magazynowania gnojowicy, zaleca się ograniczenie lokalizowania terenów hodowlanych.

Wody gruntowe

W chwili obecnej, ze względu na to, że zdecydowana większość wsi posiada wodociągi, przy braku zbiorczej kanalizacji rozdzielczej i częstym zjawisku wykorzystywania dawnych studni jako zbiorników ścieków, przekroczone są w nich parametry zawartości niektórych substancji. Stopniowe kanalizowanie obszaru gminy powinno poprawiać te parametry.

Wody powierzchniowe

Wszystkie ciekły w gminie posiadają zły stan wód, który jest wynikiem wprowadzania do wód Pilicy i jej odpływów nieoczyszczonych ścieków bytowo-gospodarczych z nieskanalizowanych terenów wiejskich oraz spływu powierzchniowego nawozów z sąsiadujących z rzeką terenów rolniczych. Poprawy jakości wód można się spodziewać w miarę realizacji programu kanalizacji i budowy lokalnych oczyszczalni ścieków.

W celu ochrony wód obowiązuje:

- tworzenie ekonomicznych warunków do rozwoju rolnictwa ekologicznego,
- zakaz zrzutu ścieków do rowów melioracyjnych i bezpośrednio do gleby o stężeniach nieodpowiadających wymogom przepisów odrębnych,
- zakaz lokalizacji zabudowy w dolinach cieków pełniących funkcje korytarzy ekologicznych gminy,
- zakaz zmiany sposobu użytkowania gruntów (łąk) w dolinie rzeki Pilicy, Luboczanki i strugi Rzeczyca (nie dotyczy lokalizacji urządzeń gospodarki wodnej, stawów),
- zakaz magazynowania i składowania w dolinach cieków środków chemicznych służących skażeniom i zanieczyszczeniom środowiska,
- ograniczanie regulacji cieków,
- w sąsiedztwie cieków zakaz lokalizacji inwestycji mogących znacząco oddziaływać na środowisko,
- zaleca się stałe monitorowanie sprawności oczyszczalni ścieków w Bartoszewce.

Na pozytywne zwiększenie zasobów wodnych gminy wpłynie realizacja zbiorników:

- małej retencji:
 - „Kanice” (pow. 0,5 ha),
 - „Bartoszewka” (pow. 3,2 ha),
 - „Gapinin” (położony na granicy gmin Rzeczyca i Poświętne)ujętych w „Programie małej retencji dla województwa łódzkiego” z 2006 r. wraz z „Aneksem...” z 2010 r.,
- pozostałych:
 - na rzece Luboczanka w Lubocy, Kawęczynie i Bobrowcu,
 - na strudze Rzeczyca w Rzeczycy przy ul. Zacisze i w sąsiedztwie parku,
 - w Glinie przy drodze powiatowej 4307E z wykorzystaniem naturalnych źródeł,
 - w Glinie (pow. 1,0 ha) na działce nr ew. 277/1 (Leśnictwo Żądłowice, oddział część 190k).

Należy podkreślić, iż wskazane na rysunku zmiany Studium „Kierunki rozwoju przestrzennego” w skali 1: 10 000 lokalizacje i obrysy w/w zbiorników retencyjnych mają charakter orientacyjny i mogą podlegać dalszym uściśleniom uwzględniającym wszelkie występujące uwarunkowania (np. konieczność przebudowy urządzeń melioracji) na kolejnych etapach prac planistycznych lub projektowych.

Ochrona zasobów surowcowych

Bazę surowcową gminy stanowią udokumentowane złoża surowców naturalnych, t.j.: piaski, żwiry, z których część posiada aktualną koncesję (Roszkowa Wola, Roszkowa Wola II, Wiechnowice, Zawady I oraz Sierzchowy III).

Obszary występowania udokumentowanych złóż surowców są chronione przed innym niż eksploatacja zagospodarowaniem. Jedynie w przypadku złóż nieeksploatowanych, wyeksploatowanych i o nieaktualnej koncesji dopuszczalne jest ich zrekultywowanie zgodnie ze wskazanym kierunkiem.

Ochrona złóż kopalin pospolitych będzie realizowana poprzez:

- zakaz zmiany przeznaczenia terenów złóż (nie dotyczy okresu po zakończeniu eksploatacji złoża),
- ochronę przed trwałym zainwestowaniem uniemożliwiającym ich późniejsze wykorzystanie.

Tereny poeksploatacyjne należy zrekultywować w sposób zapewniający ład przestrzenny (np. rekultywacja w kierunku leśnym, rolnym, wodnym i/lub rekreacyjnym).

Ochrona powietrza atmosferycznego

Dla wszelkich nowych inwestycji w ramach terenów rozwojowych narzuca się reżimy w zakresie stosowanych paliw, wykluczające media uciążliwe dla środowiska. Zaleca się stosowanie bezpiecznych ekologicznie źródeł ciepła.

Ochrona środowiska przed odpadami

W celu eliminacji zanieczyszczenia środowiska przez odpady należy wprowadzić w obszarze gminy odpowiednią politykę gospodarowania odpadami (zapobieganie powstawaniu tzw. „dzikich wysypisk”, odzyskiwanie surowców oraz ponowne wykorzystywanie odpadów i ich bezpieczne unieszkodliwianie).

Ochrona gleb

Ochronie prawnej podlegają grunty klasy III. Zarówno dla tych gruntów, jak również klasy IV należy ograniczać do minimum przeznaczenia gleb na cele nierolnicze.

Ochrona gleb polega na:

- zachowaniu w użytkowaniu rolniczym łąk zlokalizowanych w dolinie rzeki Pilicy i innych cieków,
- podjęciu działań prorolniczych w celu przeciwdziałania wysuszeniu gleb,
- zalesieniach gruntów marginalnych i słabych rolniczo,
- wykonywaniu prac agrotechnicznych mających na celu poprawę odczynu gleb (w kierunku obojętnego) utrzymywania wysokiej zawartości próchnicy w glebie,
- wprowadzeniu zadrzewień ochronnych wzdłuż szlaków komunikacyjnych,
- ograniczaniu wylewania gnojowicy na tereny rolne,
- ograniczeniu przeznaczania zmeliorowanych użytków rolnych na inne cele niż rolnicze (poniesione nakłady przez Skarb Państwa na wykonanie urządzeń melioracyjnych nie będą przynosiły zakładanych efektów).

Podczas ewentualnej zmiany przeznaczenia zmeliorowanych użytków rolnych obowiązuje:

- przebudowa urządzeń melioracyjnych w sposób umożliwiający funkcjonowanie systemu drenarskiego zgodnie z przepisami odrębnymi,

- w przypadku dokonania przebudowy urządzeń melioracyjnych niezbędnym jest zabezpieczenie terenu o zmienionej funkcji i terenach sąsiadujących przed ewentualnym podtapianiem na skutek zniszczenia urządzeń melioracyjnych w wyniku jego zagospodarowania oraz wystąpienie do właściwego organu ds. melioracji celem dokonania zmian w ewidencji wód, urządzeń melioracji wodnych oraz zmeliorowanych gruntów,
- zachowanie pozostałej istniejącej sieci rowów w celu zapewnienia prawidłowego funkcjonowania urządzeń melioracji szczegółowych i właściwych warunków odbioru wód powierzchniowych.

Przyjęte wyżej kierunki ochrony poszczególnych komponentów środowiska przyrodniczego realizowane powinny być zwłaszcza w obrębie terenów współtworzących system ekologiczny gminy, ze szczególnym naciskiem na tereny wchodzące w skład wieloprzestrzennego systemu terenów chronionych o znaczeniu ponadlokalnym, w którego skład wchodzi:

- tereny lasów ochronnych i pozostałych lasów,
- projektowane zalesienia,
- korytarze ekologiczne:
 - główny (międzynarodowy) „Dolina Dolnej Pilicy”, w zasięgu, którego znajduje się południowa część gminy, stanowiący fragment korytarza paneuropejskiego,
 - o znaczeniu lokalnym – doliny: rzeki Luboczanki, strugi Rzeczycy i strugi Olszówka,
- tereny zieleni urządzonej: parki i cmentarze.

2.2 Prawna ochrona środowiska przyrodniczego

Ochrona obiektów i terenów przyrodniczych objętych prawną ochroną odbywa się poprzez respektowanie w pełni zasad ochrony zawartych w ustawie o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 r. oraz w aktach prawnych obowiązujących dla poszczególnych form ochrony przyrody (wg ustawy o ochronie przyrody) i wymienionych w Rozdziale II, pkt 2.10.2.

Na terenie gminy Rzeczycy istniejące formy ochrony przyrody stanowią:

Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk Natura 2000 „Dolina Dolnej Pilicy” PLH140016:

na w/w obszarze działalność człowieka nie jest obojętna; może wywoływać skutki dodatnie - wspomagające ochronę obszaru, skutki ujemne – degradujące obszar lub może mieć działanie obojętne dla obszaru chronionego w ramach sieci Natura 2000:

- formy działalności o skutkach dodatnich stanowią: koszenie, ścinanie, wypas,
- formy działalności o skutkach ujemnych stanowią: zarzucenie pasterstwa, pozyskiwanie lub usuwanie zwierząt, rozpraszanie zabudowy, zanieczyszczenia wód, uciążliwy hałas, odwadnianie obszaru, kształtowanie poziomu wód;
- formy działalności o skutkach obojętnych stanowią: uprawa lub zmiana sposobu uprawy, gospodarka leśna, hodowla ryb, skorupiaków i mięczaków, wędkarstwo, polowanie, racjonalnie gromadzenie odpadów i ścieków, ścieżki, szlaki piesze, szlaki rowerowe, linie elektryczne, rurociągi, sporty i różne formy czynnego wypoczynku uprawiane w plenerze, nie wywołujące działań negatywnych, zanieczyszczenia gleby.

Ponadto dla obszaru Natura 2000 „Dolina Dolnej Pilicy” obowiązują ustalenia zawarte w planie ochrony dla tego obszaru, o którym mowa w Rozdziale II, pkt 2.10.2.

Obszar Specjalnej Ochrony Ptaków Natura 2000 "Dolina Pilicy" PLB 140003:

na w/w obszarze ochrony gatunkowej ptaków działalność człowieka jest również nieobojętna - zagrożenia stanowią:

- obniżanie poziomu wód gruntowych oraz przesuszanie łąk i pastwisk,
- zmiana upraw zielonych na rolne,
- zaniechanie użytkowania łąk i pastwisk powodujących naturalną sukcesję roślinności krzewiastej i drzewiastej, co w dalszej kolejności skutkuje zmianą warunków życia chronionych gatunków fauny.

Zgodnie z powyższym we wskazanych na rysunku zmiany Studium „Kierunki rozwoju przestrzennego” w skali 1: 10 000 zasięgach obszarów Natura 2000 należy wykluczać w/w negatywne formy działalności.

W granicach obszarów Natura 2000 określa się niezbędne do utrzymania bądź odtworzenia właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt, dla których ochrony zostały wyznaczone obszary Natura 2000 Dolina Dolnej Pilicy PLH140016 oraz Dolina Pilicy PLB140003 wskazania:

- należy rezygnować ze stosowania w budownictwie wodnym gruzu i ziemi z wykopów budowlanych jako budulca w realizowanych pracach hydrotechnicznych,
- należy rezygnować z budowy piętrzeń i podpiętrzeń, także okresowych, wód Pilicy, chyba że działania te są niezbędne w celu spełnienia koniecznych wymogów nadrzędnego interesu publicznego, w tym zapewnienia bezpieczeństwa powszechnego lub ochrony życia i zdrowia ludzi, pomimo stwierdzenia znaczącego negatywnego wpływu przedsięwzięcia na cele ochrony obszarów Natura 2000 oraz wyłącznie przy braku rozwiązań alternatywnych i obowiązkowym wykonaniu kompensacji przyrodniczej, zapewniającej spójność i właściwe funkcjonowanie obszarów Natura 2000,
- nie dopuszcza się usuwania drzew i krzewów, chyba że działania te są niezbędne w celu:
 - realizacji zadań ochronnych wynikających z planu zadań ochronnych obszarów Natura 2000 oraz planów ochrony rezerwatów przyrody,
 - realizacji działań związanych z budową przepraw mostowych,
 - realizacji działań dotyczących ochrony przeciwpowodziowej, o ile w ramach postępowania w sprawie wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach dla tego przedsięwzięcia Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska odstąpi od konieczności wykonania oceny oddziaływania przedsięwzięcia na obszary Natura 2000 lub ocena oddziaływania przedsięwzięcia na obszary Natura 2000 wykaże brak znaczącego negatywnego wpływu na przedmioty ochrony tych obszarów,
- realizacji działań wynikających z koniecznych wymogów nadrzędnego interesu publicznego, w tym zapewnienia bezpieczeństwa powszechnego lub ochrony życia i zdrowia ludzi, pomimo

znaczącego negatywnego oddziaływania przedsięwzięcia na cele ochrony obszarów Natura 2000 oraz wyłącznie przy braku rozwiązań alternatywnych i obowiązkowym wykonaniu kompensacji przyrodniczej, zapewniającej spójność i właściwe funkcjonowanie obszarów Natura 2000 i wykonywane będą wyłącznie poza okresem lęgowym ptaków, tj. od 16 października do końca lutego,

- dopuszcza się wydobywanie piasku i żwiru z koryta rzeki Pilicy, jeżeli działalność ta jest związana z utrzymaniem wód rzeki Pilicy lub urządzeń wodnych przez administratora, a także w zakresie budownictwa wodnego dopuszcza się realizację:
 - obiektów służących do ujmowania wód powierzchniowych oraz podziemnych,
 - urządzeń kanalizacyjnych służących do wprowadzania oczyszczonych ścieków do wód,
 - stałych urządzeń służących do połowu ryb lub do pozyskiwania innych organizmów wodnych na terenie obwodów rybackich rzeki Pilicy,
 - pomostów, kąpielisk,
 - stałych urządzeń służących do dokonywania przewozów międzybrzegowych,o ile w ramach postępowania w sprawie wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach dla ww. przedsięwzięć:
 - Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska odstąpi od konieczności wykonania oceny oddziaływania przedsięwzięcia na obszary Natura 2000,
 - ocena oddziaływania przedsięwzięcia na obszary Natura 2000 wykaże brak znaczącego negatywnego wpływu na przedmioty ochrony tych obszarów

lub w przypadku, gdy działania te są niezbędne w celu spełnienia koniecznych wymogów nadrzędnego interesu publicznego, w tym zapewnienia bezpieczeństwa powszechnego lub ochrony życia i zdrowia ludzi, pomimo stwierdzenia znaczącego negatywnego wpływu przedsięwzięcia na cele ochrony obszarów Natura 2000 oraz wyłącznie przy braku rozwiązań alternatywnych i obowiązkowym wykonaniu kompensacji przyrodniczej, zapewniającej spójność i właściwe funkcjonowanie obszarów Natura 2000,

- należy zrezygnować z budowy napowietrznych linii energetycznych (przesyłowych),
- należy zrezygnować z budowy mostów typu pylonowego,
- wprowadzenie zapisu dotyczącego wykluczenia prowadzenia imprez masowych w sezonie lęgowym ptaków, trwającym od początku marca do 16 października,
- wyklucza się wstęp na wyspy i kępy znajdujące się na rzece Pilicy w okresie lęgowym ptaków, trwającym od początku marca do 16 października.

Dla ww. obszarów Natura 2000 „Dolina Dolnej Pilicy” i „Dolina Pilicy” obowiązują ustalenia zawarte w planach zadań ochronnych sporządzonych, o których mowa w Rozdziale II, pkt 2.10.2, sporządzonych dla tych obszarów.

Spalski Park Krajobrazowy

Ograniczenia działalności człowieka na terenie Spalskiego Parku Krajobrazowego wprowadzone zostały w dokumencie, na podstawie którego utworzono ww. park, tj. w Rozporządzeniu nr 4/95 Wojewody Piotrkowskiego z dnia 5 października 1995 r. (Dz. Urz. Woj. Piotrkowskiego Nr 15, poz. 113), z wyjątkiem przepisów niezgodnych z obecnie obowiązującą ustawą o ochronie przyrody.

Rezerwat przyrody „Żądłowice”

Zasady gospodarowania obszarem muszą uwzględniać cel ochrony rezerwatu określony w dokumencie stanowiącym podstawę prawną funkcjonowania rezerwatu, tj. w Zarządzeniu Nr 55/2010 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Łodzi z dnia 17 czerwca 2010 r. w sprawie rezerwatu przyrody „Żądłowice”.

Ponadto dla rezerwatu obowiązują ustalenia zawarte w planie ochrony zatwierdzonym Rozporządzeniem Nr 56/2007 Wojewody Łódzkiego z dnia 28 listopada 2007 r.

Pomniki przyrody

Obiekty wymagają ochrony stosownie do przepisów zawartych w rozporządzeniach lub zarządzeniach o ich ustanowieniu. Wymienione w Rozdziale II, pkt 2.10.2 obiekty należy poddawać stałym zabiegom konserwacyjno – pielęgnacyjnym wynikającym z bieżących potrzeb.

Zagospodarowanie terenu w bezpośrednim sąsiedztwie drzew pomnikowych powinno być zgodne z ustaleniami zawartymi w aktach prawnych, na mocy których obiekty te uznano za chronione.

W celu ochrony w/w pomników przyrody należy respektować zakazy dotyczące: niszczenia, uszkodzenia lub przekształcania drzew objętych ochroną, usuwania pokrywających je mchów, porostów, umieszczania tablic reklamowych, napisów, rycia na drzewach napisów i znaków, zanieczyszczania terenu wokół pomnika przyrody, wysypywania, zakopywania i wylewania ścieków, dokonywania przemieszczeń lub przesunięć, podkopywania czy zakopywania, wzniesienia ognia, wykonywania prac ziemnych trwale zmieniających rzeźbę terenu, uszkodzenia i zanieczyszczania gleby, wylewania gnojowicy, dokonywania zmian stosunków wodnych.

Lasy ochronne

Na terenie gminy Rzeczyca występują lasy ochronne, w których zasady prowadzenia gospodarki leśnej określa dokument, którym nadano im ten status.

Dla roślin objętych ochroną gatunkową zabrania się:

- umyślnego niszczenia, zrywania lub uszkodzenia,
- niszczenia ich siedlisk lub ostoi,
- dokonywania zmian stosunków wodnych, stosowania środków chemicznych, niszczenia ściółki leśnej lub niszczenia gleby w ostojach,
- hodowli, pozyskiwania lub zbioru, przetrzymywania lub posiadania okazów gatunków,
- zbywania, oferowania do sprzedaży, wymiany, darowizny lub transportu okazów gatunków,
- wwożenia z zagranicy lub wywożenia poza granicę państwa okazów gatunków,
- umyślnego przemieszczania w środowisku przyrodniczym i wprowadzania do środowiska przyrodniczego.

Dla rodzimych dziko występujących zwierząt objętych ochroną gatunkową zabrania się:

- umyślnego zabijania, okaleczania, chwytania, niszczenia ich jaj, postaci młodocianych lub form rozwojowych, uniemożliwiania dostępu do schronień, płoszenia lub niepokojenia, przemieszczania z miejsc regularnego przebywania na inne miejsca, wprowadzania do środowiska przyrodniczego,
- transportu, chowu, hodowli, zbierania, pozyskiwania, przetrzymywania, preparowania okazów gatunków,
- niszczenia siedlisk lub ostoi, będących ich obszarem rozrodu, wychowu młodych, odpoczynku, migracji lub żerowania,
- niszczenia, usuwania lub uszkodzenia gniazd, mrowisk, nor, legowisk, żeremi, tam, tarlisk, zimowisk lub innych schronień,
- zbywania, oferowania do sprzedaży, wymiany, darowizny lub transportu w celu sprzedaży okazów gatunków,
- wwożenia z zagranicy lub wywożenia poza granicę państwa okazów gatunków,
- fotografowania, filmowania, obserwacji, mogących powodować ich płoszenie lub niepokojenie.

Na terenie gminy Rzeczyca proponuje się następujące formy ochrony przyrody:

Obszar Chronionego Krajobrazu „Spalsko - Sulejowski” - według projektu planu ochrony „Spalskiego Parku Krajobrazowego” i „Planu zagospodarowania przestrzennego województwa łódzkiego...”.

Na obszarze gminy nie ma aktualnie usankcjonowanych prawnie obszarów chronionego krajobrazu, wchodzących w skład krajowego systemu korytarzy ekologicznych. Do końca 2003 roku gmina leżała w granicach Piliczańsko-Radomszczańskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu. W końcu 2003 roku - z chwilą zniesienia ważności planów zagospodarowania przestrzennego gmin – ta forma ochrony obszarowej utraciła ważność.

Z uwagi na uznane wartości krajobrazu i ekosystemów gminy proponuje się włączenie jej do projektowanego „Spalsko-Sulejowskiego” Obszaru Chronionego Krajobrazu.

We wskazanym na rysunku zmiany Studium „Kierunki rozwoju przestrzennego” w skali 1: 10 000 zasięgu projektowanego OChK wszelkie działania w zakresie gospodarowania przestrzenią muszą być podporządkowane naczelnej funkcji jaką jest ochrona wyróżniających się krajobrazowo terenów o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowych w szczególności ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z masową turystyką i wypoczynkiem. Celem tworzenia obszarów chronionego krajobrazu jest powiązanie terenów poddanych ochronie w jeden spójny system.

W związku z powyższym w zasięgu ww. OChK (zgodnie z przepisami o ochronie przyrody) można zabronić:

- zabijania dziko występujących zwierząt, niszczenia ich nor, legowisk, innych schronień i miejsc rozrodu oraz tarlisk, złożonej ikry, z wyjątkiem amatorskiego połowu ryb oraz wykonywania czynności związanych z racjonalną gospodarką rolną, leśną, rybacką i łowiecką,
- realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko w rozumieniu przepisów o ochronie środowiska, za wyjątkiem inwestycji celu publicznego,

- likwidowania i niszczenia zadrzewień śródpolnych, przydrożnych i nadwodnych, jeżeli nie wynikają one z potrzeby ochrony przeciwpowodziowej i zapewnienia bezpieczeństwa ruchu drogowego lub wodnego lub budowy, odbudowy, utrzymania, remontów lub naprawy urządzeń wodnych,
- wydobywania do celów gospodarczych skał, w tym torfu oraz skamieniałości, w tym kopalnych szczątków roślin i zwierząt, a także minerałów i bursztynu,
- wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, z wyjątkiem prac związanych z zabezpieczeniem przeciwpowodziowym lub przeciwośuwiskowym lub utrzymaniem, budową, odbudową, naprawą lub remontem urządzeń wodnych,
- dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli służą innym celom niż ochrona przyrody lub zrównoważone wykorzystanie użytków rolnych i leśnych oraz racjonalna gospodarka wodna lub rybacka,
- likwidowania naturalnych zbiorników wodnych, starorzeczy i obszarów wodno-błotnych,
- lokalizowania obiektów budowlanych w pasie szerokości 100 m od linii brzegów rzek, jezior i innych naturalnych zbiorników wodnych, a także w zasięgu lustra wody w sztucznych zbiornikach wodnych usytuowanych na wodach płynących przy normalnym poziomie piętrzenia określonym w pozwoleniu wodnoprawnym, z wyjątkiem urządzeń wodnych oraz obiektów służących prowadzeniu racjonalnej gospodarki rolnej, leśnej lub rybackiej,
- niszczenia i uszkodzenia obiektów o istotnym znaczeniu historycznym i kulturowym;

Zespoły przyrodniczo-krajobrazowe:

- „Ptasia Góra” na granicy z gminą Czerniewice - fragment kompleksu leśnego w otulinie Spalskiego Parku Krajobrazowego, którego walory przyrodnicze omówione zostały w Rozdziale II, pkt 2.10.3,
- „Dolina Strugi (Liciażny)” na granicy z gminą Inowłódz - przedmiotem ochrony będzie piękna krajobrazowo dolina strugi Olszówki; ciek płynie tu między terenami wydmowymi, porośniętymi zwartym kompleksem leśnym; otoczenie cieku tworzą siedliska łąkowe chronione Dyrektywą Siedliskową;

Użytki ekologiczne (starorzecza Pilicy)

Na obszarze Spalskiego Parku Krajobrazowego w granicach administracyjnych gminy Rzeczyca projektowane są użytki ekologiczne: Roszkowa Wola I, Roszkowa Wola II, Brzeg, Grotowice I, Grotowice II, Grotowice III, Grotowice IV, Łęg I i Łęg II. Przedmiotem ich ochrony będą głównie starorzecza Pilicy.

Ww. zespoły przyrodniczo-krajobrazowe oraz użytki ekologiczne nie zostały ujęte w „Planie zagospodarowania przestrzennego województwa łódzkiego oraz planie zagospodarowania przestrzennego miejskiego obszaru funkcjonalnego Łodzi”.

Na rysunku zmiany Studium „Kierunki rozwoju przestrzennego” w skali 1: 10 000 wskazuje się zasięgi terenów przewidzianych do utworzenia zespołów przyrodniczo-krajobrazowych i użytków eko-

logicznych, na których zgodnie z przepisami o ochronie przyrody mogą być wprowadzone następujące zakazy:

- niszczenia, uszkodzenia lub przekształcania obszaru,
- wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, z wyjątkiem prac związanych z zabezpieczeniem przeciwpowodziowym albo budową, odbudową, utrzymywaniem, remontem lub naprawą urządzeń wodnych,
- uszkodzenia i zanieczyszczenia gleby,
- dokonywania zmian stalunków wodnych, jeżeli zmiany te nie służą ochronie przyrody albo racjonalnej gospodarce rolnej, leśnej, wodnej i rybackiej,
- likwidowania, zasypywania i przekształcania naturalnych zbiorników wodnych, starorzeczy oraz obszarów wodno-błotnych,
- wylewania gnojowicy, z wyjątkiem nawożenia użytkowanych gruntów rolnych,
- zmiany sposobu użytkowania ziemi,
- wydobywania do celów gospodarczych skał, w tym torfu oraz skamieniałości, w tym kopalnych szczątków roślin i zwierząt, a także minerałów i bursztynu,
- umyślnego zabijania dziko występujących zwierząt, niszczenia nor, legowisk zwierzęcych oraz tarlisk i złożonej ikry, z wyjątkiem amatorskiego połowu ryb oraz wykonywania czynności związanych z racjonalną gospodarką rolną, leśną, rybacką i łowiecką,
- zbioru, niszczenia, uszkodzenia roślin i grzybów na obszarach użytków ekologicznych, utworzonych w celu ochrony stanowisk, siedlisk lub ostoi roślin i grzybów chronionych,
- umieszczania tablic reklamowych.

Istniejące i projektowane formy ochrony przyrody wyróżniono na rysunku zmiany Studium „Kierunki rozwoju przestrzennego” w skali 1: 10 000. Granice proponowanych ww. form ochrony mają charakter orientacyjny i mogą podlegać dalszym uściśleniom.

2.3 Lokalne wartości zasobów środowiska przyrodniczego

Otulina Spalskiego Parku Krajobrazowego.

Dla ochrony walorów Spalskiego Parku Krajobrazowego w granicach otuliny wskazane jest uwzględnienie w zagospodarowaniu terenów położonych w jej granicach zakazów zawartych w rozporządzeniu nr 4/95 Wojewody Piotrkowskiego z dnia 5 października 1995 r. w sprawie utworzenia Spalskiego Parku Krajobrazowego (Dz. Urz. Woj. Piotrkowskiego Nr 15, poz. 113), z wyjątkiem przepisów niezgodnych z obecnie obowiązującą ustawą o ochronie przyrody.

3. Obszary i zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej

Według Planu zagospodarowania przestrzennego województwa łódzkiego z 2018 r. szczególnie istotne dla kształtowania i zachowania tożsamości regionalnej jest zachowanie i ochrona materialnych i niematerialnych zasobów kulturowych województwa oraz jego krajobrazu kulturowego. W tym

celu zakłada się kształtowanie pasm kulturowo – turystycznych stanowiących powiązania pomiędzy kulturowymi obszarami węzłowymi (regionami etnograficznymi).

Teren gminy Rzeszyca znajduje się w zasięgu Turystycznego Obszaru Funkcjonalnego Dolina Pilicy, w którym promuje się rozwój turystyki aktywnej, wypoczynkowej i kulturowej (w oparciu o szlaki turystyczne – pieszy Szlak Spalskiego Parku Krajobrazowego, samochodowy Szlak Zamków, Łódzki Szlak Konny im. H. Dobrzańskiego „Hubala”, Szlak Wodny Pilicy, rowerowy Szlak Carskich Łowów, rowerowy Szlak Cudownych Obrazów, Łódzką Magistralę Rowerową E-W).

Z uwagi na występowanie bunkrów w Lubocy, cmentarza wojennego w Roszkowej Woli i cmentarza ewangelickiego w Brzozowie, teren ten pretenduje do rozwoju turystyki historycznej poprzez możliwość przeprowadzania rekonstrukcji bitew.

Ponadto obecność cennego obiektu sakralnego w Rzeszyca oraz unikatowych lokalnych kapliczek sprzyja rozwojowi turystyki kulturowej i pielgrzymkowej. Rozwojowi turystyki kulturowej sprzyjają też liczne inne zabytki na terenie gminy Rzeszyca, a także historia obszaru i walory krajobrazowe, w tym krajobraz kulturowy.

Udokumentowane zasoby środowiska kulturowego stanowią podstawę do rozwoju gminy Rzeszyca. Podstawowe cele kształtowania tego środowiska stanowią:

- wzmocnienie istniejących walorów oraz tworzenie nowych wartości na terenie całej gminy,
- rozwój zagospodarowania przestrzeni gminy w nawiązaniu do elementów środowiska kulturowego.

Przyjęto, iż zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków obejmują:

- pełne respektowanie zasad ochrony dla obiektów objętych ochroną na mocy przepisów odrębnych wraz z uwzględnieniem wpływu tych obiektów na sposób zagospodarowania terenów, w których są zlokalizowane lub terenów w ich sąsiedztwie,
- wyznaczenie stref ochrony konserwatorskiej wraz z ustaleniem zakresu działań dla terenów wchodzących w ich skład.

Ww. obiekty (wymienione w Rozdziale II, pkt 3.2) oraz projektowane strefy ochrony konserwatorskiej wyróżniono na rysunku zmiany Studium „Kierunki rozwoju przestrzennego” w skali 1: 10 000.

3.1 Elementy podlegające ochronie prawnej

Do elementów środowiska kulturowego gminy, które podlegają prawnej ochronie należą:

- obiekty i tereny w rejestrze zabytków,
- obiekty i tereny w wojewódzkiej ewidencji zabytków,
- obiekty, tereny i układy przestrzenne w gminnej ewidencji zabytków,
- stanowiska archeologiczne.

W odniesieniu do obiektów i terenów wpisanych do rejestru zabytków, a także ujętych w wojewódzkiej ewidencji zabytków obowiązuje ich zagospodarowanie, prowadzenie badań, prac i robót oraz podejmowanie innych działań związanych z nimi, zgodnie z obowiązującymi przepisami odrębnymi, dotyczącymi ochrony zabytków i opieki nad nimi.

- Ochrona zabytkowych obiektów i terenów polega w szczególności na:
 - trwałym zachowaniu substancji i historycznej formy oraz jak najlepszemu wyglądowi zabytków,
 - wykorzystaniu zabytku na cele użytkowe wyłącznie w sposób zapewniający trwałe zachowanie jego wartości, z uwzględnieniem historycznej funkcji,
 - zabezpieczeniu widoku na zabytek, w sposób umożliwiający ekspozycję obiektów lub obszarów z ustalonych kierunków widokowych (odpowiednio zachowanie lub przywrócenie właściwej ekspozycji, z maksymalnym ograniczeniem zabudowy i jej wysokości zakłócającej ekspozycję zabytku),
 - określeniu zasad wykorzystania i zagospodarowania obiektów zabytkowych w sposób zapewniający ochronę i zachowanie jego wartości, z możliwością podniesienia standardu zabudowy i przestrzeni publicznych, przy założeniu, że działania polegające na modernizacji, nie mogą prowadzić do istotnych zmian gabarytów, sposobu dyspozycji i artykulacji elewacji (w tym także proporcji otworów zewnętrznych i form zewnętrznej stolarki otworowej).
- Dla ochrony zabytkowych parków należy przyjąć zasadę, iż powinny być w całości użytkowane przez jednego użytkownika zapewniającego wprowadzenie funkcji wykluczającej dewastację zabytku oraz utrzymanie czytelności układu wewnętrznego rozplanowania wraz z ochroną istniejącego drzewostanu.
- Dla ochrony zabytkowego cmentarza należy przyjąć zasadę utrzymania czytelności jego usytuowania oraz czytelności układu wewnętrznego rozplanowania wraz z ochroną istniejącego drzewostanu.

W odniesieniu do obiektów i terenów ujętych w gminnej ewidencji zabytków położonych w obrębie stref konserwatorskich i poza nimi:

- remont, przebudowa, rozbudowa, zmiana sposobu użytkowania powinna się odbywać na zasadach zapewniających zachowanie istotnych dla miejscowej tradycji form architektonicznych, proporcji, detalu, materiałów i faktur wypraw zewnętrznych,
- obowiązuje prowadzenie wszelkich działań, które mogą mieć wpływ na stan zachowania lub zmianę wyglądu obiektu, np. dotyczące zmiany gabarytów, zmian w sposobie dyspozycji i artykulacji elewacji, w tym także proporcji otworów zewnętrznych i form zewnętrznej stolarki otworowej oraz zmian kolorystyki elewacji zgodnie z przepisami odrębnymi,
- w przypadku ewentualnej konieczności rozbiórki zabytku włączonego do ewidencji obowiązuje prowadzenie działań, w tym w zakresie określenia możliwości i zasad wyłączenia obiektu z tej ewidencji zabytków zgodnie z przepisami odrębnymi,
- dla zabytkowych układów przestrzennych w miejscowościach: Grotowice, Lubocz, Rzeczyca obowiązują ustalenia, jak dla strefy konserwatorskiej ochrony układu rozplanowania „B”.

Opieka nad zabytkami wpisanymi do rejestru oraz ujętymi w wojewódzkiej oraz gminnej ewidencji zabytków jest sprawowana przez jego właściciela lub posiadacza, którego obowiązkiem jest zabezpieczenie i utrzymanie zabytku oraz jego otoczenia w jak najlepszym stanie, korzystanie z zabytku

w sposób zapewniający trwałe zachowanie jego wartości, prowadzenie prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytku, prowadzenie naukowych badań i dokumentowanie zabytku, a także popularyzowanie i upowszechnianie wiedzy o zabytku i jego znaczeniu dla historii i kultury.

W odniesieniu do stanowisk archeologicznych obowiązuje ochrona zabytków archeologicznych zgodnie z przepisami o ochronie zabytków.

3.2 Projektowane elementy

Ustala się dodatkowe formy ochrony w postaci projektowanych stref ochronnych:

strefa ścisłej ochrony konserwatorskiej „A” obejmuje:

- park w założeniu dworsko – parkowym we wsi Bartoszkówka,
- park w założeniu dworsko – parkowym we wsi Glina,
- park w założeniu dworsko – parkowym we wsi Grotowice,
- park w założeniu dworsko – parkowym we wsi Rzeczyca;

strefa ochrony układu rozplanowania „B” obejmuje:

- historyczne układy rozplanowania o istniejących wartościach kulturowych wsi: Bartoszkówka, Brzeg, Grotowice, Łęg, Lubocz, Roszkowa Wola, Sadykierz, Rzeczyca, Brzozów;

strefa ochrony ekspozycji „E” obejmuje:

- teren umożliwiający ekspozycję założenia parkowo – dworskiego we wsi Glina,
- teren umożliwiający ekspozycję założenia parkowo – dworskiego we wsi Grotowice,
- teren umożliwiający ekspozycję cmentarza w Rzeczycy,
- teren umożliwiający ekspozycję cmentarza we wsi Brzozów;

strefa ochrony krajobrazu kulturowego „K” obejmuje fragment południowo – wschodniej części gminy Rzeczyca;

strefa ochrony archeologicznej „OW” obejmuje obszary wokół stanowisk archeologicznych (w odległości 30,0 m od granicy stanowiska), z wyłączeniem stanowisk z okresu nowożytnego.

Dla realizacji ochrony dziedzictwa kulturowego ustala się następujące wymogi w projektowanych strefach:

w strefie ścisłej ochrony konserwatorskiej „A”:

- ochronie podlegają założenia parkowo – dworskie, z obowiązkiem: utrzymania przeznaczenia podstawowego - funkcji zieleni parkowej z dopuszczeniem obiektów małej architektury, dojazdów wewnętrznych i dojazdów pieszych, zachowania istniejącego drzewostanu, bezwzględnej ochrony pomników przyrody występujących na terenach parków,
- ochronie podlegają: skala i typ zabudowy, otwarcia kompozycyjne, dominanty architektoniczne, zabytki architektury ujęte w ewidencji zabytków,
- w ramach podejmowanych działań:
 - należy porządkować tereny z przypadkowych obiektów degradujących otoczenie lub poprzez wprowadzenie ekranów zieleni, izolujących elementy dysharmonizujące z zabytkiem, do-

- puszcza się tymczasowe wykorzystywanie istniejących budynków, zlokalizowanych w strefie ścisłej ochrony konserwatorskiej, wpływających dysharmonizująco na historyczną kompozycję założeń parkowo – dworskich z zakazem modernizacji i rozbudowy tych budynków,
- zakres i stopień wszelkich prac polegających na rozbudowie, przebudowie obiektów zlokalizowanych na terenach założeń parkowo – dworskich, trwałe zmiany elewacji i brył budynków, zmiany w wystroju plastycznym przestrzeni publicznej, w tym w zakresie: nawierzchni, elementów małej architektury, planowane wycinki drzew i komponowanych grup krzewów, wyburzenia obiektów i inne, których charakter może mieć negatywny wpływ na walory zabytkowych parków, a także sposób zagospodarowania przestrzeni, nie mogą naruszać wartości zabytku i wymagają działania zgodnego z przepisami odrębnymi,
 - należy wykluczyć lokalizację reklam wielkoformatowych (o powierzchni powyżej 3 m²),
 - obowiązuje zakaz budowy ogrodzeń szczelnych oraz stosowania paneli betonowych jako ogrodzeń,
 - dla parku we wsi Bartoszkówka dopuszcza się możliwość działań realizacyjnych w zakresie urządzenia parku w oparciu o projekt zagospodarowania terenu, określający rekompozycję całego założenia objętego strefą ochrony konserwatorskiej,
 - dla parku im. I. Paderewskiego w Rzeczycy dopuszcza się trwałe wykorzystanie nieużytkowanego obecnie i w znacznej części zdewastowanego budynku produkcyjno – usługowego (adaptacja, przebudowa, rozbudowa i zmiana sposobu użytkowania) pod warunkiem przeznaczenia wyłącznie na cele publiczne (placówka opiekuńczo – wychowawcza, przedszkole, pomieszczenia administracyjne lub inne);

w strefie konserwatorskiej ochrony układu rozplanowania „B”:

- ochronie podlegają: układ ruralistyczny, w tym: sieć drogowa, linie regulacyjne dróg, osie kompozycyjne, wysokość i skala zabudowy, zabudowa tradycyjna, ekspozycja istniejących wewnętrznych i zewnętrznych dla układu wsi pozytywnych dominant wysokościowych w poszczególnych układach wiejskich,
- obowiązuje kształtowanie zwartej struktury wsi w oparciu o tradycyjne miejsce koncentracji usług i życia publicznego (place, skwery) oraz ograniczanie rozproszonej zabudowy deformującej ich panoramy i historyczne układy przestrzenne,
- obowiązuje porządkowanie terenów z przypadkowych obiektów degradujących otoczenie zabytków lub wprowadzenie ekranów z zieleni izolujących elementy dysharmonizujące z zabytkiem,
- nowa zabudowa jest dopuszczalna w przypadku gdy:
 - stanowi element procesu wymiany zdekapitalizowanej lub nieprzydatnej zabudowy historycznej,
 - stanowi logiczny, zharmonizowany przestrzennie i dostosowany skalą, pełnostandardowy element towarzyszący,

- rozbudowa obiektów, która byłaby eksponowana w przestrzeni publicznej jest dopuszczalna, o ile przybierze formy zharmonizowane z architekturą istniejącego zespołu,
- obowiązuje nawiązanie nowej i przebudowywanej zabudowy do charakteru i skali zabudowy tradycyjnej pod względem formy, wysokości (zalecane: nieprzekraczalna wysokość zabudowy 2 kondygnacje nadziemne, w tym poddasze użytkowe, max. wysokość do okapu 4,5 m, max. wysokość do kalenicy dachu 10,0 m), lokalizacji (zalecane: usytuowanie budynków w określonej tradycyjnej linii zabudowy, układ dachów kalenicowy równoległy do linii zabudowy), stosowanie dachów spadzistych o kątach nachylenia połaci stosowanych w tradycyjnej architekturze danej wsi oraz przez zastosowanie tradycyjnych, lokalnych materiałów wykończeniowych; współczesne funkcje muszą uwzględniać historyczny charakter zabudowy i możliwości jej dostosowania bez naruszania zabytkowych wartości obiektów,
- obowiązuje zakaz lokalizacji reklam wielkoformatowych (o powierzchni powyżej 3 m²); pozostałe reklamy w zakresie gabarytów, formy plastycznej i lokalizacji winny być dostosowane do charakteru zabudowy, obowiązuje zakaz montażu reklam produktów niezwiązanych z prowadzoną w obiekcie działalnością,
- obowiązuje zakaz budowy ogrodzeń szczelnych oraz stosowania paneli betonowych jako ogrodzeń;

w strefie ochrony ekspozycji „E”:

- ochronie podlegają tereny pozwalające na bezpośrednią obserwację wartościowych z punktu widzenia estetycznego i historycznego zespołów dworsko-parkowych i cmentarzy,
- obowiązuje porządkowanie terenów z przypadkowych obiektów degradujących otoczenie zabytku lub wprowadzenie ekranów z zieleni izolujących istniejące elementy dysharmonizujące z zabytkiem,
- obowiązuje zakaz realizacji liniowych, napowietrznych sieci infrastruktury technicznej, obiektów wielkowsmiarowych i reklam wielkoformatowych,
- obowiązuje maksymalne ograniczenie nowych nasadzeń wysoką roślinnością,
- dopuszcza się zachowanie istniejącej zabudowy zagrodowej i mieszkaniowej jednorodzinnej zlokalizowanej w zasięgu strefy ochrony ekspozycji, z zakazem jej rozbudowy wysokościowej,
- gabaryty, forma i kolorystyka modernizowanej zabudowy, a także gabaryty zieleni oraz elementów i urządzeń infrastruktury technicznej muszą uwzględniać ekspozycję zabytkowych terenów,
- obowiązuje zakaz budowy ogrodzeń szczelnych oraz stosowania paneli betonowych jako ogrodzeń;

w strefie ochrony krajobrazu kulturowego „K”:

- ochronie podlegają obszary krajobrazu kulturowego o wysokich wartościach,
- obowiązuje zachowanie środowiskowych walorów krajobrazu kulturowego oraz zachowanie szaty roślinnej, w tym przydrożnej, śródpolnej i łąkowej,

- obowiązuje zakaz budowy obiektów przemysłowych, wielkokubaturowych, mogących pogorszyć wartości estetyczne krajobrazu, masztów telefonii komórkowej i reklam wielkoformatowych,
 - dla nowej zabudowy obowiązuje uwzględnienie regionalnych wzorców architektury poprzez stosowanie dachów spadzistych o kątach nachylenia połąci stosowanych w tradycyjnej architekturze danej wsi oraz poprzez zastosowanie tradycyjnych, lokalnych materiałów wykończeniowych;
- w strefie ochrony archeologicznej „OW”:

- przy realizacji robót ziemnych lub dokonywaniu zmian charakteru dotychczasowej działalności wiążącej się z naruszeniem struktury gruntu nakazuje się przeprowadzenie badań archeologicznych w formie nadzoru archeologicznego. Wydanie pozwolenia na nadzór archeologiczny regulują przepisy odrębne. Jako nadzór archeologiczny należy rozumieć rodzaj badań archeologicznych polegających na obserwacji i analizie nawarstwień mających na celu odkrycie i rozpoznanie zabytku archeologicznego w wykopach budowlanych podczas realizacji robót ziemnych lub przy dokonywaniu zmiany charakteru dotychczasowej działalności wiążącej się z naruszeniem struktury gruntu.

Grodzisko Rzeczyca - projekt realizowany w ramach ochrony dziedzictwa kulturowego.

Celem projektu jest:

- powstanie żywego muzeum oraz miejsca propagowania dawnych rzemiosł wczesnośredniowiecznych dla umożliwienia turystom zapoznania się z realiami życia codziennego w okresie wczesnego średniowiecza, w tym z uprawą dawnych odmian roślin: zbóż, owoców i warzyw,
- propagowanie wiedzy o historii regionu, poprzez wytyczenie ścieżek dydaktycznych (popularyzacja wiedzy przyrodniczej, historycznej, archeologicznej),
- ożywienie ruchu turystycznego na terenie gminy poprzez zwiększenie oferty turystycznej dla turystyki pieszej, rowerowej oraz konnej.

Koncepcja budowy grodziska zakłada powstanie rekonstrukcji osady wczesnośredniowiecznej datowanej na IX-XI wiek - żywego skansenu – muzeum archeologiczno-historycznego w nawiązaniu do osadnictwa z terenów w okolicy rzeki Pilicy, które będzie usytuowane na działce nr ew. 781, w obrębie Rzeczyca, na powierzchni 2,9 ha, w otulinie Spalskiego Parku Krajobrazowego i blisko wielkopowierzchniowego kompleksu leśnego.

Rekonstrukcja osady ma się składać z bramy i wieży, ogrodzenia z ostrokołu z fragmentami z płotków plecionkowych, umacniających wał grodziska, z chat drewnianych, budynków gospodarczych i pomieszczeń dla zwierząt (m.in. królikarnia, pomieszczenia gospodarcze dla owiec i kóz), obiektów małej architektury i rzeźb.

Projekt zakłada także zmianę ukształtowania terenu, utworzenie sadu dawnych odmian owoców (krzewy i drzewa), ogrodów warzywnych, w tym ogrodu ziołowego, winnicy oraz w przyszłości także uprawy pola dawnych roślin oleistych. Wyposażenie i rekonstrukcja budowli, warsztatów, domostw stworzy dogodne warunki dla organizowania cyklicznych imprez, warsztatów, lekcji edukacyjnych dla szkół i grup zorganizowanych. Zakłada się również utworzenie stałej wystawy składającej się z po

zyskanych rekonstrukcji lub oryginałów naczyń i przedmiotów użytku codziennego, narzędzi i wyrobów rzemieślniczych.

4. Kierunki zmian w strukturze przestrzennej oraz w przeznaczeniu terenów

4.1 Struktura funkcjonalno – przestrzenna

W ramach kształtowania struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy Rzeczyca przyjęto następujące podstawowe założenia:

- ochronę przed rozproszoną zabudową terenów niezurualizowanych, ze szczególnym uwzględnieniem terenów o wysokiej wartości przyrodniczej i obowiązujących form ochrony przyrodniczej oraz wysokiej bonitacji gleb,
- ograniczenia w ruralizacji obszarów o niekorzystnych warunkach fizjograficznych w dolinach rzek i na podmokłych terenach łąk oraz wykluczenie nowej zabudowy w strefie zagrożenia powodziowego rzeki Pilicy,
- wymóg, iż rozwój funkcji turystyczno-rekreacyjnej winien respektować walory przyrodnicze oraz uwzględniać potrzebę wyposażenia terenu w podstawowe urządzenia infrastruktury technicznej,
- ograniczenie obudowy korytarza komunikacyjnego drogi wojewódzkiej Nr 726,
- preferencje dla kompleksowego rozwiązania w zakresie gospodarki wodno-ściekowej,
- zabezpieczenie potrzeb lokalizacyjnych dla inwestycji związanych z produkcją energii ze źródeł odnawialnych (farmy wiatrowe i fotowoltaiczne, bioelektrownie).

Kształtowaną zgodnie z w/w założeniami strukturę funkcjonalno-przestrzenną gminy Rzeczyca przedstawia rysunek zmiany Studium „Kierunki rozwoju przestrzennego” w skali 1:10 000.

Układ ten oparty jest na kontynuacji i rozwoju istniejącej struktury gminy z uwzględnieniem przyjętego systemu ochrony wartości przyrodniczych, kulturowych i krajobrazowych, powiązań zewnętrznych, w tym sąsiednimi gminami.

Na ww. rysunku zmiany Studium wyodrębniono tereny z określeniem przeważającej funkcji. Przedstawiono również podstawowy układ komunikacyjny, na który składają się drogi klas: G, Z, L, D. Pozwala to określić kształt i strukturę przestrzenną gminy, powiązania z systemem dróg wojewódzkich, regionem i ościennymi gminami.

Zmiana Studium obejmuje istniejące tereny zainwestowania, w tym:

- o zakończonym zagospodarowaniu, wymagające przekształceń, rehabilitacji, rekultywacji, porządkowania,
- o nie zakończonym procesie zagospodarowania – wymagające uzupełniania,
- tereny przeznaczone dla rozwoju poszczególnych funkcji - zabudowy.

W zmianie Studium wyodrębniono w/w tereny do zabudowy oraz tereny otwarte w postaci lasów, dolesień, łąk i pastwisk oraz upraw rolnych, a także wzajemne ich relacje.

Południowa część gminy preferowana jest do zachowania stanu naturalnego, intensyfikacji zalesień i rozwoju funkcji rekreacyjnej w oparciu o istniejące oraz przyszłe walory krajobrazowe i przyrodnicze przy uwzględnieniu uwarunkowań wynikających z ochrony środowiska.

W części środkowej gminy, o dobrych glebach, przewiduje się rozwój rolnictwa i jego obsługi.

We wschodniej i południowo-wschodniej części gminy przewiduje się dolesienia stanowiące dopełnienie istniejących terenów leśnych oraz zieleni naturalnej w dolinie rzeki Pilicy.

W północnej części przewiduje się strefę aktywności gospodarczej w bezpośrednim sąsiedztwie drogi wojewódzkiej nr 726.

W środkowej i północnej części gminy przewiduje się lokalizację urządzeń elektroenergetycznych wytwarzających energię z odnawialnych źródeł.

W strukturze osadniczej gminy, miejscowość Rzeczyca położona w południowej części gminy będzie pełnić nadal rolę głównego ośrodka gminnego – bieguna rozwoju o tendencjach wzrostowych wymagających przekształceń istniejących struktur przestrzennych w powiązaniu z działaniami na rzecz ochrony środowiska i wartości kulturowych.

Pozostałe jednostki osadnicze, w większości wsie w układzie pasmowym, równoległym do istniejących dróg, są adaptowane ze wskazaniem uzupełnień w ciągach zabudowy. Również istniejące rozproszone budownictwo zagrodowe nie podlega zmianom.

W strukturze funkcjonalno-przestrzennej gminy ze względu na charakter i prognozowany kierunek rozwoju obok ośrodka gminnego wyróżnia się:

- ośrodki mające potencjalne nowe szanse rozwoju przestrzennego, w tym:
 - subgminne ośrodki obsługi mieszkaniowo-usługowej – Sadykierz i Lubocz,
 - miejscowości o funkcji letniskowej i agroturystyki – Grotowice, Łęg i Glina;
- ośrodki kontynuacji rozwoju:
 - miejscowości o dominującej funkcji rolniczej i działalności gospodarczej o profilu usługowym oraz przemysłu nieuciążliwego – Zawady, Sadykierz, Kanice, Wiechnowice, Bartoszkówka, Gustawów, Jeziorzec, Roszkowa Wola i Kawęczyn;
- ośrodki zmian jakościowych:
 - pozostałe wsie, w których utrwała się istniejącą wiodącą funkcję w postaci produkcji rolnej i leśnej.

Podstawowe zadania i kierunki w procesie kształtowania struktury funkcjonalno - przestrzennej gminy Rzeczyca stanowią:

- poszerzenie zasięgów terenów zruralizowanych poprzez uzupełnienie istniejących ciągów zabudowy (obszar całej gminy - głównie tereny mieszkaniowe, tereny przewidziane pod usługi i nieuciążliwą działalność gospodarczą),
- wyznaczenie terenów rozwojowych dla:
 - zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej (MN) – osiedla w Rzeczycy i na pograniczu obrębów Rzeczyca i Łęg,
 - zabudowy rekreacji indywidualnej (letniskowej) (ML) w obrębach: Łęg, Grotowice, Zawady,
 - usług sportu, rekreacji i turystyki (UZ) w obrębach: Łęg, Grotowice i Roszkowa Wola nad Pilicą oraz Rzeczyca,

- zabudowy związanej z produkcją rolniczą (RPU) w obrębach: Glina, Brzozów, Bartoszkówka, Gustawów, Roszkowa Wola,
- zabudowy produkcyjno-usługowej (P/U) w obrębach: Glina, Rzeczyca, Kanice, Wiechnowice, Bartoszkówka, Sadykierz,
- dopuszczenie zagospodarowania wskazanych terenów otwartych w formie:
 - eksploatacji powierzchniowej (PE) w obrębach: Gustawów, Grotowice, Glina,
 - farm wiatrowych (EW) i farm fotowoltaicznych (EF) - głównie w północnej i środkowej części gminy,
- wskazanie terenów dla inwestycji z zakresu infrastruktury technicznej: gospodarki ściekowej (K) - oczyszczalnie ścieków w obrębach: Bartoszkówka i Roszkowej Woli Kolonii oraz gospodarki odpadami (O) w obrębie Rzeczyca,
- ochrona terenów zieleni urządzonej, gruntów leśnych i rolnych:
 - parków, skwerów, zieleńców (ZP),
 - cmentarzy (ZC),
 - lasów (ZL),
 - łąk i pastwisk w dolinach cieków (RŁ),
 - gruntów rolnych (R),
- powiększenie zasobów leśnych poprzez projektowane dolesienia (na glebach o słabej klasie bonitacyjnej) głównie zlokalizowane w części środkowo – wschodniej gminy, stanowiące dopełnienie istniejącego kompleksu wielkopowierzchniowej ochrony przyrody.

Dodatkowo w zagospodarowaniu przestrzennym gminy uwzględnia się:

- wykorzystanie szczególnych cech i miejsc określających wartości przyrodnicze, kulturowe i historyczne gminy,
- projektowane zbiorniki retencyjne: „Kanice”, „Bartoszkówka”, „Gapinin” według „Programu małej retencji dla województwa łódzkiego”,
- regionalne i ponadregionalne szlaki rekreacyjne i kulturowe, łączące atrakcyjne tereny na obszarze gminy,
- zagrożenia przyrodnicze (zagrożenie powodzią i ruchami masowymi),
- ograniczenia w strefach ochronnych istniejących linii elektroenergetycznych wysokiego napięcia,
- powierzchnię ograniczającą wysokość zabudowy od lotniska wojskowego w Glinniku.

W strukturze przestrzenno - funkcjonalnej gminy można wyróżnić główne strefy zagospodarowania przestrzennego. Są to:

- **strefa rolniczej przestrzeni produkcyjnej** – o najlepszych warunkach glebowo – rolniczych i relatywnie wysokiej kulturze rolnej w gminie – z ustaloną polityką modernizacji i restrukturyzacji;
- **strefa systemu ekologicznego** – główny międzynarodowy korytarz ekologiczny Dolina Dolnej Pilicy prawie pokrywający się z kompleksem wielkopowierzchniowej ochrony przyrody, obejmujący kompleks leśny Lasów Państwowych Nadleśnictwa Spała w pd.-zach. części gminy oraz

dolinę rzeki Pilicy; lokalne korytarze ekologiczne – doliny: rzeki Luboczanki, strugi Rzeczyca, strugi Olszówka i ich dopływów – małych bezimiennych cieków; pozostałe lasy, tereny wskazane do zalesień - z ustaloną polityką uwarunkowaną ekologicznie;

- **strefa zurbanizowana** – obejmująca tereny zabudowy wiejskiej poszczególnych jednostek osadniczych (istniejącej i projektowanej), w tym: zabudowę mieszkaniową jednorodzinną, zagrodową, rekreacji indywidualnej (letniskowej), usługową, aktywności gospodarczej, tereny infrastruktury technicznej, część terenów zieleni (parki, skwery, zieleńce, cmentarze) - z ustaloną polityką podnoszenia standardu życia mieszkańców i tworzenia warunków do rozwoju;
- **strefa rozwoju** – obejmuje tereny, na których planowana jest zmiana przeznaczenia dla potrzeb zabudowy mieszkaniowej (jednorodzinnej, zagrodowej, rekreacji indywidualnej - letniskowej), usługowej (w tym usług sportu, rekreacji i turystyki) i aktywności gospodarczej, tereny infrastruktury technicznej oraz urządzeń elektroenergetycznych wytwarzających energię z odnawialnych źródeł - z ustaloną polityką tworzenia warunków do rozwoju.

4.2 Podstawowe typy terenów wyróżnionych ze względu na sposób użytkowania oraz zasady i wskaźniki zagospodarowania i kształtowania tych terenów

W strukturze funkcjonalno-przestrzennej gminy, w ramach wyżej wymienionych stref wyodrębnia się tereny o następujących podstawowych typach zagospodarowania przestrzennego (zróżnicowanym sposobie zagospodarowania pod względem wiodącej funkcji, zasad i wskaźników zagospodarowania):

- **Tereny zabudowy mieszkaniowej**

MN – tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej

Kształtowanie przestrzeni w tych terenach wymaga:

- intensyfikacji zainwestowania w granicach terenów budowlanych (sukcesja urbanistyczna), poprzez realizację nowej zabudowy mieszkaniowej z zielenią towarzyszącą; dopuszcza się lokalizację usług, nie stwarzających zagrożeń przez zanieczyszczenie wód powierzchniowych i podziemnych, ani w zakresie czystości powietrza, hałasu i wibracji jako funkcji samodzielnej lub towarzyszącej zabudowie mieszkaniowej,
- porządkowania układów urbanistycznych poprzez racjonalne ukształtowanie sieci dróg dojazdowych oraz regulację układów własnościowych,
- kształtowania lokalnych estetycznych przestrzeni publicznych,
- dbałości o ład i kompozycję przestrzenną poprzez ustalenie (w planach miejscowych) form zabudowy oraz zasad regulacji dotyczących linii zabudowy, gabarytów zabudowy,
- systematycznej poprawy stanu wyposażenia w infrastrukturę techniczną,
- zachowania zadrzewień i biologicznej obudowy cieków,
- postulowany standard zabudowy i zagospodarowania terenów:
 - średnia wielkość działki – 1000 m²,
 - maksymalna powierzchnia zabudowy – 20%,

- minimalna powierzchnia terenu biologicznie czynnego – 60%,
- maksymalna wysokość zabudowy – 10,0 m w najwyższym punkcie kalenicy dachu;

RM – tereny zabudowy zagrodowej

- tereny zabudowy mieszkaniowej wraz z zabudową gospodarczą związane z produkcją rolą, z towarzyszącymi usługami, w tym wytwórczości i rzemiosła, usługami agroturystycznymi; usługi nie mogą stwarzać zagrożeń przez zanieczyszczenie wód powierzchniowych i podziemnych, ani w zakresie czystości powietrza, hałasu i wibracji; dopuszcza się lokalizację usług jako funkcji samodzielnej lub towarzyszącej zabudowie zagrodowej; tereny te wymagają sukcesywnej rozbudowy systemu dróg dojazdowych i wyposażenia w niezbędne urządzenia i obiekty infrastruktury technicznej,
- postulowany standard zabudowy i zagospodarowania terenów:
 - średnia wielkość działki ok. 1500 m²,
 - maksymalna powierzchnia zabudowy – 30%,
 - minimalna powierzchnia terenu biologicznie czynnego – 40%,
 - maksymalna wysokość zabudowy – 9,0 m w najwyższym punkcie kalenicy dachu,
 - maksymalna wysokość zabudowy gospodarczej w najwyższym punkcie dachu – 12,0 m, dopuszcza się zwiększenie wysokości dla pojedynczych obiektów związanych z obsługą gospodarstw rolnych (np. silosy), maksymalnie o 30%,
 - budynki o różnych funkcjach wchodzące w skład gospodarstwa rolnego winny stanowić zespół o cechach nawiązujących do miejscowych i regionalnych tradycji budownictwa pod względem sposobu zagospodarowania działki, architektury i użytych materiałów budowlanych;

ML – tereny zabudowy rekreacji indywidualnej (letniskowej)

- zabudowa rekreacji indywidualnej (letniskowa) z dopuszczeniem zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej.

Kształtowanie przestrzeni na tych terenach wymaga:

- tworzenia zespołów zabudowy mieszkaniowej jako zespołów o wysokiej jakości życia mieszkańców,
- niedopuszczenia do lokalizacji obiektów i urządzeń rzemiosła, wytwórczości i usług,
- ustalenia w miejscowych planach sposobu wyposażenia w infrastrukturę techniczną i obsługi komunikacyjnej, przy zachowaniu zasady, że rozbudowa systemu ulic dojazdowych następuje równocześnie z udostępnieniem nowych terenów do zainwestowania,
- zachowania w maksymalnym stopniu istniejących zadrzewień,
- postulowany standard zabudowy i zagospodarowania terenów:
 - średnia wielkość działki – 1500 m², wskazana - 3000 m²,
 - maksymalna powierzchnia zabudowy – 20%,
 - minimalna powierzchnia terenu biologicznie czynnego – 70%,

- maksymalna wysokość zabudowy – 9,0 m w najwyższym punkcie kalenicy dachu;

- **Tereny zabudowy usługowej**

U/MN – tereny zabudowy usługowej z dopuszczeniem zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej

Kształtowanie przestrzeni na tych terenach wymaga:

- adaptacji i porządkowania istniejącej zabudowy usługowej i mieszkaniowej, uzupełniania rezerw terenowych zabudową usługową z towarzyszącą jej funkcją mieszkaniową (dla właściciela obiektu usługowego),
- porządkowania układów urbanistycznych poprzez racjonalne ukształtowanie sieci dróg dojazdowych,
- dbałości o ład i kompozycję przestrzenną poprzez ustalenie form zabudowy oraz kolorystyki elewacji i dachu,
- postulowany standard zabudowy i zagospodarowania terenów:
 - średnia wielkość działki – 2000 m²,
 - maksymalna powierzchnia zabudowy – 40%,
 - minimalna powierzchnia terenu biologicznie czynnego – 30%,
 - maksymalna wysokość zabudowy – 11,0 m w najwyższym punkcie kalenicy dachu;

U – tereny zabudowy usługowej (w tym usługi publiczne: służba zdrowia, opieka społeczna, oświata i wychowanie, kultura, administracja)

Kształtowanie przestrzeni na tych terenach wymaga:

- dbałości o efekty przestrzenne zabudowy (gabaryty, detal, wysokiej jakości materiały wykończeniowe, urządzone tereny zieleni, placów, parkingów itp.),
- odpowiednie zagospodarowanie obszarów usług publicznych wymaga szczególnej dbałości o jakość przestrzeni publicznych (ulic, placów, parkingów, terenów zieleni itp.),
- wyklucza się prowadzenie działalności gospodarczej (produkcyjnej, przetwórczej, składowej) oraz przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (z wyłączeniem inwestycji celu publicznego),
- postulowany standard zabudowy i zagospodarowania terenów:
 - minimalna powierzchnia nowo wydzielonej działki budowlanej – 1500 m²,
 - maksymalna powierzchnia zabudowy – 60%,
 - minimalna powierzchnia terenu biologicznie czynnego – 20%,
 - maksymalna wysokość zabudowy – 12,0 m w najwyższym punkcie dachu;

UZ – tereny usług sportu, rekreacji i turystyki

- tereny usług sportu, rekreacji i wypoczynku zagospodarowane w formie obiektów kubaturowych i urządzeń terenowych z dopuszczeniem jako towarzyszących punktów handlowych, gastronomii, zaplecza obsługi technicznej, parkingów,
- obowiązuje harmonijne wpisanie zagospodarowania w krajobraz,

- postulowany standard zabudowy i zagospodarowania terenów:
 - minimalna powierzchnia nowo wydzielonej działki budowlanej – 2500 m²,
 - maksymalna powierzchnia zabudowy – 30%,
 - minimalna powierzchnia terenu biologicznie czynnego – 50%,
 - maksymalna wysokość zabudowy – 10,0 m w najwyższym punkcie dachu,
- dla terenu – działki nr ew. 781 w obrębie Rzeczyca wskazuje się lokalizację skansenu - muzeum archeologiczno-historycznego „Grodzisko Rzeczyca”;

- **Tereny aktywności gospodarczej**

P/U – tereny zabudowy produkcyjno-usługowej

- zakłady produkcyjne, magazyny, składy (w tym gromadzenie odpadów przewidzianych do unieszkodliwiania i odzysku), usługi (z wykluczeniem oświaty i zdrowia); dopuszcza się lokalizację obiektów administracyjnych, socjalnych, urzędzeń obsługi komunikacji samochodowej (w tym stacji paliw) oraz urzędzeń obsługi technicznej (w tym telekomunikacyjnych urzędzeń nadawczych, instalacji unieszkodliwiania odpadów), instalacji odzysku odpadów wyłącznie na działce nr ew. 145 w obrębie Kanice, parkingów,
- dopuszcza się wyznaczenie strefy ochronnej związanej z ograniczeniami w zabudowie oraz zagospodarowaniu i użytkowaniu terenu od urzędzeń wytwarzających energię z odnawialnych źródeł energii o mocy większej niż 100 kW zlokalizowanych zgodnie z ustalonym przeznaczeniem poza terenem P-U,
- wzdłuż granic terenów wspólnych z terenami przeznaczonymi dla funkcji chronionych lub z otwartym krajobrazem wskazane stosowanie pasów zieleni składających się z zieleni wielopiętrowej stanowiących barierę widokową i akustyczną, pełniących funkcję izolacji zewnętrznej umożliwiających harmonijne wkomponowanie obiektów w otaczający niezruralizowany krajobraz,
- postulowany standard zabudowy i zagospodarowania terenów:
 - minimalna powierzchnia nowo wydzielonej działki budowlanej – 3000 m²,
 - maksymalna powierzchnia zabudowy – 60%,
 - minimalna powierzchnia terenu biologicznie czynnego – 10%,
 - maksymalna wysokość zabudowy – 16,0 m w najwyższym punkcie dachu, dopuszcza się zwiększenie wysokości dla pojedynczych elementów związanych z technologią produkcji maksymalnie o 30%,
- na terenach położonych w obrębie Kanice, zlokalizowanych w strefie ochronnej związanej z ograniczeniami w zabudowie oraz zagospodarowaniu i użytkowaniu terenu od elektrowni wiatrowych dopuszcza się lokalizację elektrowni wiatrowych o mocy przekraczającej 100 kW zgodnie z warunkami ustalonymi dla terenów EW;

PE - tereny eksploatacji powierzchniowej

- eksploatacja powierzchniowa surowców winna odbywać się na zasadach ustalonych w koncesjach na wydobywanie złóż (wydane koncesje wymienione w Rozdziale II, pkt 2.4.),

- dopuszcza się lokalizację urządzeń i zaplecza technicznego związanych ściśle z przeznaczeniem terenu,
- w granicach terenów górniczych należy zapewnić integrację wszelkich działań podejmowanych w celu:
 - wykonania uprawnień określonych koncesjami,
 - zapewnienia bezpieczeństwa powszechnego,
 - ochrony środowiska ze szczególnym uwzględnieniem ochrony wód podziemnych oraz obiektów budowlanych,
- po zakończeniu eksploatacji obowiązuje rekultywacja terenu w kierunku leśnym, rolnym, wodnym i/lub rekreacyjnym;

- **Tereny produkcji rolniczej**

RPU – tereny zabudowy związanej z produkcją rolniczą

- zabudowa o funkcji produkcyjnej z zakresu przetwórstwa rolno-spożywczego, hodowli zwierzęcej,
- dopuszcza się lokalizację budynku mieszkalnego dla właściciela obiektu, usług związanych z ustalonym przeznaczeniem terenu,
- wzdłuż granic terenów wskazane stosowanie pasów zieleni składających się z zieleni wielopiętrowej stanowiących barierę widokową i akustyczną, pełniących funkcję izolacji zewnętrznej umożliwiających harmonijne wkomponowanie obiektów w otaczający niezruralizowany krajobraz,
- w budynkach przeznaczonych do chowu i hodowli zwierząt obowiązuje stosowanie systemu oczyszczania powietrza z przestrzeni inwentarskiej, mającego na celu redukcję uciążliwości odorowych oraz emisję pyłów,
- postulowany standard zabudowy i zagospodarowania terenów:
 - minimalna powierzchnia nowo wydzielonej działki budowlanej – 3000 m²,
 - maksymalna powierzchnia zabudowy – 70%,
 - minimalna powierzchnia terenu biologicznie czynnego – 10%,
 - maksymalna wysokość zabudowy – 12,0 m w najwyższym punkcie dachu;

- **Tereny komunikacji**

KK – tereny komunikacji kolejowej

związane z obsługą trasy linii kolejowej nr 4 relacji Grodzisk Mazowiecki – Zawiercie wraz z niezbędnym zapleczem;

- **Tereny infrastruktury technicznej**

Obejmują tereny związane z obsługą techniczną gminy, dla których ustala się:

- zachowanie istniejącego zagospodarowania z możliwością wymiany, rozbudowy obiektów, budowy nowych w zależności od potrzeb,
- postulowany standard zabudowy i zagospodarowania terenów:

- minimalny udział powierzchni biologicznie czynnej - 5%,
- maksymalna wysokość zabudowy – 8,0 m, dopuszcza się zwiększenie wysokości dla elementów wynikających ze specyfiki obiektu;

W – gospodarka wodna – ujęcie wody

obejmują tereny istniejących komunalnych ujęć wody;

K – gospodarka ściekowa

obejmują tereny komunalnych oczyszczalni ścieków;

E – gospodarka elektroenergetyczna

obejmują tereny stacji elektroenergetycznych;

O – gospodarka odpadami

obejmują tereny selektywnej zbiórki odpadów komunalnych z dopuszczeniem lokalizacji innych urządzeń związanych z obsługą gminy;

● **Tereny urządzeń elektroenergetycznych wytwarzających energię z odnawialnych źródeł**

EW – farmy wiatrowe z dopuszczeniem lokalizacji farm fotowoltaicznych wraz ze strefami ochronnymi związanymi z ograniczeniami w zabudowie oraz zagospodarowaniu i użytkowaniu terenu

wyznaczone na obszarze obrębów geodezyjnych: Kanice Kolonia, Kanice, Wiechnowice, Poniatówka, Bartoszkówka, Gustawów, Jeziorzec, Roszkowa Wola, Kawęczyn, Bobrowiec, Sadykierz, Rzeczyca, na których:

- dopuszcza się rozmieszczenie urządzeń wytwarzających energię z odnawialnych źródeł energii o mocy przekraczającej 100 kW - obiektów i urządzeń związanych z funkcjonowaniem elektrowni wiatrowych wraz z niezbędną infrastrukturą techniczną, z możliwością lokalizacji farm fotowoltaicznych wraz ze strefami ochronnymi od ww. urządzeń związanymi z ograniczeniami w zabudowie oraz zagospodarowaniu i użytkowaniu terenów,
- dopuszcza się etapowanie inwestycji,
- do czasu realizacji powyższego zagospodarowania obowiązuje dotychczasowy sposób użytkowania,
- wyklucza się lokalizację nowych obiektów z pomieszczeniami przeznaczonymi na pobyt ludzi,
- w celu zabezpieczenia ochrony środowiska naturalnego elektrownie wiatrowe muszą uwzględniać wymogi przepisów odrębnych,
- postulowany standard zabudowy i zagospodarowania terenów:
 - minimalny udział powierzchni biologicznie czynnej – 80%,
 - maksymalna powierzchnia zabudowy – 10%,
 - maksymalna wysokość zabudowy – musi uwzględniać relację wielokrotności wysokości elektrowni wiatrowych i lokalizacji budynków mieszkalnych oraz o funkcji mieszanej w skład, której wchodzi funkcja mieszkaniowa zgodnie z wymogami przepisów odrębnych o inwestycjach w zakresie elektrowni wiatrowych,

- w przypadku lokalizacji farm fotowoltaicznych standard zabudowy i zagospodarowania terenów jak dla terenów EF;

EF – farmy fotowoltaiczne wraz ze strefami ochronnymi związanymi z ograniczeniami w zabudowie oraz zagospodarowaniu i użytkowaniu terenu

wyznaczone na obszarze obrębów: Brzozów, Łęg, Sadykierz, Rzeczyca, Grotowice, Lubocz, Kawęczyn, Roszkowa Wola, Roszkowa Wola Kolonia, Jeziorzec, Zawady, na których:

- dopuszcza się rozmieszczenie urządzeń wytwarzających energię z odnawialnych źródeł energii o mocy przekraczającej 100 kW - obiektów i urządzeń związanych z funkcjonowaniem farm fotowoltaicznych wraz z niezbędną infrastrukturą techniczną oraz ze strefami ochronnymi ww. urządzeń związanymi z ograniczeniami w zabudowie oraz zagospodarowaniu i użytkowaniu terenów,
- dopuszcza się etapowanie inwestycji,
- postulowany standard zabudowy i zagospodarowania terenów:
 - minimalny udział powierzchni biologicznie czynnej – 5%,
 - maksymalna powierzchnia zabudowy – 90%,
 - maksymalna wysokość zabudowy – 6,0 m,
- do czasu realizacji powyższego zagospodarowania obowiązuje dotychczasowy sposób użytkowania,
- w celu zabezpieczenia ochrony środowiska naturalnego, farmy fotowoltaiczne muszą uwzględniać wymogi obowiązujących przepisów;

● **Tereny zieleni oraz wód powierzchniowych**

ZP – parki, skwery, zieleńce,

- w odniesieniu do parków wymienionych w Rozdziale II, pkt 3.2.1 i 3.2.3 obowiązują formy ochrony i zasady rewaloryzacji zawarte w Rozdziale III, pkt 3.1,
- dla pozostałych parków, skwerów i zieleńców obowiązuje prowadzenie niezbędnych prac pielęgnacyjnych;

ZC – cmentarze (ZCc – czynne, ZCn – nieczynne),

- w odniesieniu do cmentarzy wymienionych w Rozdziale II, pkt 3.2.1 i 3.2.2 obowiązują formy ochrony i zasady rewaloryzacji zawarte w Rozdziale III, pkt 3.1;

ZL – lasy, ZLd - dolesienia

- dla terenów lasów, dolesień dopuszcza się zachowanie zabudowy w ramach istniejących siedlisk z możliwością ich przebudowy i rozbudowy oraz lokalizację obiektów służących gospodarce leśnej,
- w przypadku udokumentowania złóż na terenach dolesień dopuszcza się ich eksploatację, po uzyskaniu wymaganych zezwoleń;

WS – wody śródlądowe

- istniejące i projektowane zbiorniki wodne kompozycyjno-rekreacyjne oraz retencyjne: „Kanice”, „Bartoszkówka”, „Gapinin” oraz na rzece Luboczanka w Luboczy, Kawęczynie i Bobrowcu, na strudze Rzeczyca w Rzeczycy przy ul. Zacisze i w sąsiedztwie parku, przy drodze DP 4307E w Glinie oraz trzy na strudze Olszówka w Glinie,
- lokalizacje i obrysy projektowanych zbiorników na rysunku zmiany Studium „Kierunki rozwoju przestrzennego” w skali 1:10 000 mają charakter orientacyjny i mogą podlegać uściśleniu na dalszych etapach prac projektowych;

● **Tereny użytkowane rolniczo**

RŁ – łąki i pastwiska w dolinach cieków

- tereny położone w korytarzach ekologicznych wzdłuż rzek Pilicy i Luboczanki, strugi Rzeczyca i ich dopływów współtworzące system ekologiczny gminy,
- ze względu na pełnione przez korytarze wielorakie funkcje (m.in. powiązania ekologiczne, przewietrzanie, retencjonowanie wody) tereny są wskazane do pozostawienia w dotychczasowym użytkowaniu, w tym do wykorzystania rolniczego oraz w ograniczonym zakresie dla funkcji rekreacyjnej, lokalnie dla form turystyki pieszej, rowerowej i konnej. Wszelka działalność gospodarcza prowadzona w ich obrębie nie może uniemożliwić lub ograniczać pełnienia ww. funkcji oraz powodować degradacji środowiska, dopuszcza się lokalizację urządzeń gospodarki wodnej, stawów,
- należy wykluczyć nowe podziały parcelacyjne oraz lokalizację zabudowy, w tym nowych siedlisk, z wyjątkiem wymiany istniejącej zabudowy w granicach istniejących siedlisk, zabudowy obsługi gospodarki leśnej wynikającej z konieczności zapewnienia bezpieczeństwa funkcjonowania istniejących obiektów oraz z dopuszczeniem przebudowy i rozbudowy istniejącej zabudowy w granicach istniejących siedlisk oraz ich powiększania w niezbędnym zakresie;

R – grunty rolne

- kompleksy gruntów rolnych (grunty orne, pastwiska), na których należy wykluczyć nowe podziały parcelacyjne w celach budowlanych oraz lokalizację zabudowy, w tym nowych siedlisk,
- dla istniejącej zabudowy w granicach istniejących siedlisk dopuszcza się:
 - wymianę i uzupełnienie istniejącej zabudowy w siedliskach wynikającej z konieczności zapewnienia bezpieczeństwa funkcjonowania istniejących obiektów,
 - przebudowę i rozbudowę istniejącej zabudowy oraz ich powiększanie w niezbędnym zakresie,
- w przypadku udokumentowania złóż dopuszcza się ich eksploatację, po uzyskaniu wymaganych zezwoleń.

Granice wyżej wymienionych terenów obejmujących istniejące, modernizowane zagospodarowanie oraz rezerwy rozwojowe przeznaczone dla różnych funkcji oznaczono na rysunku zmiany Studium „Kierunki rozwoju przestrzennego” w skali 1:10 000.

Do wszystkich wymienionych powyżej podstawowych typów terenów wyróżnionych ze względu na sposób użytkowania oraz zasady i wskaźniki zagospodarowania i kształtowania tych terenów, oprócz ustaleń szczegółowych odniesionych do nich bezpośrednio, odnoszą się niżej sformułowane zasady i ustalenia:

- W zagospodarowaniu poszczególnych terenów, w tym położonych w zasięgu istniejących i planowanych form ochrony przyrody, obowiązują zasady ochrony środowiska przyrodniczego zawarte w Rozdziale III, pkt 2.
- Dla terenów i obiektów objętych ochroną konserwatorską obowiązują zasady zawarte w Rozdziale III, pkt 3.
- Dla terenów przyległych do granic zabytków nieruchomych, w tym parków i cmentarzy, należy przyjąć zasadę zagospodarowania zapewniającego ich właściwą ekspozycję.
- Dla terenów lasów, dolesień (ZL, ZLd) oraz użytkowanych rolniczo (RŁ, R) obowiązują zasady zawarte w Rozdziale III, pkt 5.
- Zakres uciążliwości dla środowiska z racji dopuszczalnej funkcji dla poszczególnych terenów nie może przekraczać normatywnych wskaźników i standardów jakości środowiska określonych w przepisach odrębnych, obowiązuje zachowanie jakości środowiska na granicy działki budowlanej, odpowiednich dla przeznaczenia terenu określonego dla działek sąsiednich.
- W ramach zagospodarowania poszczególnych terenów oraz w projektach budowlanych lokalizowanych obiektów należy uwzględniać warunki dotyczące zaopatrzenia w wodę do celów przeciwpożarowych oraz dojazdu pożarowe zgodnie z wymogami obowiązujących przepisów.
- Dla terenów i obiektów położonych w strefach ochronnych od sieci infrastruktury technicznej obowiązują zasady zawarte w Rozdziale III, pkt 7.3.
- Dla terenów określonych zgodnie z obowiązującymi przepisami jako zamknięte obowiązują zasady zawarte w Rozdziale III, pkt 11.4.
- Dla wszystkich wyżej wymienionych terenów, które położone są:
 - wzdłuż drogi wojewódzkiej nr 726, warunkiem zarówno podziału, jak i przekształcenia zagospodarowania działek winna być dostępność do dróg o niższej klasie technicznej niż droga wojewódzka. Nie należy przekształcać funkcji ani wykonywać podziałów na działki, jeżeli istniejące działki lub działki powstałe w wyniku podziałów nie mają dostępności do dróg publicznych poprzez system komunikacji lokalnej,
 - wzdłuż w/w drogi a wskazanych do zmiany przeznaczenia lub podziału należy zaprojektować wewnętrzny układ komunikacyjny z wykorzystaniem istniejących skrzyżowań tak, aby ograniczyć liczbę i częstotliwość zjazdów zgodnie z obowiązującymi przepisami odrębnymi.
- Dla terenów położonych w sąsiedztwie linii kolejowej obowiązują zasady zawarte w Rozdziale III, pkt 6.2.
- W ramach poszczególnych terenów oznaczonych symbolami: U, U/Z, P/U, RPU, PE dopuszcza się rozmieszczenie urządzeń wytwarzających energię z odnawialnych źródeł energii o mocy

większej niż 100 kW (z wyłączeniem elektrowni wiatrowych, chyba że zawarte powyżej ustalenia szczegółowe stanowią inaczej) pod warunkiem, że ich strefy ochronne związane z ograniczeniami w zabudowie oraz zagospodarowaniu i użytkowaniu terenu nie będą wykraczać poza granice danego terenu oznaczonego na rysunku zmiany Studium „Kierunki rozwoju przestrzennego” w skali 1: 10 000. Dodatkowo dla terenów oznaczonych symbolem PE zagospodarowanie, o którym mowa powyżej, ale wyłącznie w formie urządzeń fotowoltaicznych, może być realizowane po zakończeniu wydobycia złoża i zakończeniu jego rekultywacji, jeśli przeprowadzony kierunek rekultywacji będzie to umożliwiał.

- Dla szczególnego rodzaju urządzeń, tj. wytwarzających energię z biomasy lub biogazu o mocy większej niż 100 kW na etapie sporządzania miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego obowiązuje przeprowadzenie analizy możliwości lokalizacji biogazowni pod kątem wymogów dotyczących budowli rolniczych i ich usytuowania, potwierdzającej czy lokalizacja na danym terenie całkowicie gwarantuje usytuowanie takiego przedsięwzięcia w wymaganej, bezpiecznej odległości zarówno w odniesieniu do pomieszczeń przeznaczonych na pobyt ludzi, jak i związanych z prowadzeniem gospodarstw rolnych czy innych wymienionych w przepisach.
- W ramach poszczególnych terenów oznaczonych symbolami: P/U położonych w obrębie Kanice oraz wszystkich RPU dopuszcza się lokalizację inwestycji stwarzających zagrożenie dla życia lub zdrowia ludzi, w tym inwestycji stwarzających zagrożenie wystąpienia poważnej awarii, wyłącznie pod warunkiem spełnienia wszystkich wymogów dotyczących dopuszczenia lokalizacji tego typu inwestycji określonych w przepisach odrębnych.
- W ramach poszczególnych terenów dopuszcza się lokalizowanie inwestycji celu publicznego z zakresu łączności publicznej, o ile są one zgodne z przepisami odrębnymi, szczegółowe wymogi w zakresie ich dopasowania architektonicznego i kolorystycznego do otoczenia winny wynikać ze specyfiki tego otoczenia i być formułowane w ustaleniach miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Należy unikać lokalizacji w/w urządzeń usytuowanych w ramach obszarów objętych istniejącymi lub planowanymi formami ochrony przyrody.
- Dla wszystkich terenów dla projektowanych obiektów o wysokości równej i większej od 100,0 m nad poziomem terenu obowiązują wymogi wynikające z przepisów odrębnych w zakresie zgłoszenia do właściwych organów nadzoru nad lotnictwem cywilnym i wojskowym oraz ustalenia rodzaju oznakowania lub rezygnacji z oznakowania przeszkodowego.
- Na etapie sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego należy uwzględnić zasięg powierzchni ograniczających wyznaczonych wokół lotniska wojskowego Tomaszów Mazowiecki i generowanych przez nie ograniczeń w wysokości zabudowy, wynikających z Zarządzenia Ministra Obrony Narodowej Nr 16/MON z dnia 3 kwietnia 2012 r. w sprawie prowadzenia rejestru lotnisk i lądowisk wojskowych oraz strefy ochronne wprowadzone decyzją lokalizacyjną Komisji Planowania przy Radzie Ministrów nr 020/84 z dnia 19 czerwca 1984 r.

Należy podkreślić, że:

- Ustalenia zawarte w elaboracie zmiany Studium, zarówno w części tekstowej, jak i na rysunku - „Kierunki rozwoju przestrzennego” w skali 1: 10 000, wyrażają kierunki polityki przestrzennej gminy, nie są jednak ścisłymi przesądzeniami o granicach zainwestowania i użytkowania terenów. Ostateczne uściślenie granic terenów winno być dokonywane w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.
- W zmianie Studium przedstawiono zgeneralizowany obraz użytkowania terenów, tzn. że określone na w/w rysunku przeznaczenie terenu oznacza funkcję dominującą (a nie wyłączną) i może być uzupełnione innymi funkcjami (zarówno istniejącymi, jak i projektowanymi), które jednak nie mogą być przeciwstawne funkcji dominującej i pogarszać warunków jej egzystencji.
Określenia: tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, tereny zabudowy zagrodowej, rekreacji indywidualnej dotyczą dominujących rodzajów zabudowy. Na terenach tych mogą być lokalizowane także i inne rodzaje budownictwa mieszkaniowego oraz inne funkcje nieprzeciwstawne formie podstawowej, jak np. obiekty i urządzenia sportowe, zabawowe i wypoczynkowe, świetlice wiejskie czy dom spokojnej starości.
- Określone dla poszczególnych, wyróżnionych w zmianie Studium podstawowych typów terenów, parametry zagospodarowania i zabudowy w odniesieniu do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego mają charakter wytycznych.
W sporządzanych miejscowych planach dopuszcza się uszczegółowienie parametrów działek, wysokości obiektów i innych cech w oparciu o stan faktyczny i istniejące uwarunkowania wynikające ze skali planu, znacznie dokładniejszej niż zmiana Studium, a także specyfiki danego terenu. Ponadto dopuszcza się przyjęcie w planie miejscowym zasad kształtowania zabudowy, wskaźników zagospodarowania terenu oraz przeznaczenie wynikające z obowiązującego miejscowego planu podlegającego nowej edycji.
- Zapis układu komunikacyjnego na rysunku zmiany Studium „Kierunki rozwoju przestrzennego” w skali 1: 10 000 ma charakter schematyczny. Poszczególnym klasom dróg (G, Z, L, D) odpowiadają schematyczne szerokości korytarzy. W związku z powyższym wrysowane linie nie są tożsame z liniami rozgraniczającymi, zarówno w odniesieniu do dróg, jak i terenów przylegających do tych dróg.

5. Kierunki i zasady kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej

5.1 Rolnicza przestrzeń produkcyjna

Obszar rolniczej przestrzeni produkcyjnej obejmuje tereny użytkowania rolniczego.

Rolniczą przestrzeń produkcyjną stanowią w strukturze gminy tereny gruntów ornych, łąk, pastwisk oraz siedlisk rolnych, dla których przyjmuje się następujące kierunki rozwoju:

- kompleksową ochronę gruntów rolnych przed degradacją i nieuzasadnionym zainwestowaniem o nierolniczym charakterze,

- maksymalne wykorzystanie gruntów o najlepszych klasach gleb do produkcji żywności; zachowanie dotychczasowego profilu produkcji rolnej,
- zapobieganie procesom degradacji i szkodom w produkcji rolniczej powstającym wskutek działalności gospodarczej, związanej z emisją zanieczyszczeń do powietrza, wód lub gleby, poprzez zakaz lokalizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, za wyjątkiem inwestycji celu publicznego,
- maksymalną ochronę istniejących urządzeń melioracji wodnych wynikającą z przepisów odrębnych,
- w przypadku dokonania przebudowy urządzeń melioracyjnych (w sposób umożliwiający funkcjonowanie systemu drenarskiego zgodnie z przepisami odrębnymi) niezbędnym jest zabezpieczenie terenu o zmienionej funkcji i terenach sąsiadujących przed ewentualnym podtapianiem na skutek zniszczenia urządzeń melioracyjnych w wyniku jego zagospodarowania oraz wystąpienie do właściwego organu ds. melioracji celem dokonania zmian w ewidencji wód, urządzeń melioracji wodnych oraz zmeliorowanych gruntów,
- intensyfikowanie zadrzewień śródpolnych z wykorzystaniem skarp, wąwozów, obrzeży oczek wodnych dla polepszenia mikroklimatu rolniczego i ograniczenia erozji gleb,
- kontynuowanie i odtwarzanie alej przydrożnych będących elementem tradycyjnego pejzażu Polski,
- promowanie i rozwój gospodarstw agroturystycznych oraz promowanie i rozwój rolnictwa ekologicznego i specjalistycznego oraz rozszerzenie zakresu produkcji rolnej na produkty znajdujące zbyt w warunkach turystyki wiejskiej szczególnie na gruntach najwyższych klas bonitacyjnych,
- przygotowanie odpowiedniej bazy szkoleniowej oraz reklamy mających na celu m.in. propagowanie tzw. proekologicznego podejścia do rolnictwa oraz agroturystyki,
- inicjowanie i wspieranie lokalnej przedsiębiorczości, jako pozarolniczego źródła dochodu w celu zmniejszenia zatrudnienia w rolnictwie,
- organizowanie rynków zbytu i rozwój zakładów przetwórstwa rolno-spożywczego.
- dopuszcza się przekształcenia zabudowy w ramach istniejących siedlisk z możliwością wprowadzania zmian związanych z poprawą warunków funkcjonalnych i dostosowania do wymogów unijnych.

Dla terenów rolnych położonych w sąsiedztwie kompleksów Lasów Państwowych Nadleśnictwa Spała oraz terenów leśnych wymienionych w pkt 5.2 dodatkowo obowiązują następujące zasady zagospodarowania:

- zaleca się w trakcie prac odnowieniowych i zalesieniowych na granicy polno-leśnej tworzenie pasa ochronnego złożonego z niskich drzew i krzewów,
- obowiązek całkowitej ochrony rzadko występujących zwierząt i roślin,
- obowiązek wyznaczenia obszarów dla funkcji rekreacyjno-turystycznych, celem ograniczenia penetracji doliny Pilicy w obszarach Natura 2000,

- obowiązek objęcia ochroną drzew spełniających wymagania pomników przyrody,
- obowiązek objęcia ochroną starych drzew, zwłaszcza dziuplowych,
- zaleca się zachowanie minimum 20 m strefy ekotonowej między terenami leśnymi a terenami zabudowanymi.

5.2 Leśna przestrzeń produkcyjna

Leśną przestrzeń produkcyjną stanowią w strukturze gminy tereny określone na rysunku zmiany Studium „Kierunki rozwoju przestrzennego” w skali 1:10 000 jako lasy (istniejące lasy i zadrzewienia z pominięciem terenów o relatywnie małych powierzchniach) oraz tereny dolesień.

W celu zwiększenia lesistości gminy proponuje się wprowadzenie dolesień (na glebach słabej klasy bonitacyjnej – głównie we wschodniej i południowo-wschodniej części gminy jako dopełnienie istniejących terenów leśnych oraz zieleni naturalnej w dolinie rzeki Pilicy).

Ustalenia dotyczące lasów na terenie gminy wynikają z Programu Polskiej Zrównoważonej Gospodarki Leśnej. Podstawą tego programu jest zapewnienie w lasach:

- biologicznej rozrodzności,
- utrzymania produkcyjnej zasobności lasów,
- utrzymania i zachowania ekosystemów leśnych,
- ochrony zasobów glebowych i wodnych,
- utrzymania i zwiększenia społeczno – ekonomicznych korzyści płynących z lasu.

Podstawowym warunkiem trwałości lasów i wszechstronnej ich użyteczności jest prowadzenie gospodarki leśnej opartej na podstawach ekologicznych. Zasady te są zawarte w sporządzonych, zarówno dla lasów państwowych, jak i niepaństwowych planach urządzania lasów. Zadaniem dla władz samorządowych gminy jest współpraca i współdziałanie z Administracją Lasów Państwowych w dążeniu do:

- zachowania i odtwarzania śródleśnych zbiorników i cieków,
- zachowania w stanie naturalnym użytków ekologicznych, tj. bagien, trzęsawisk, wydm itp.,
- dostosowania składu gatunkowego drzewostanów i ich struktury zmieszania do mozaikowości siedlisk leśnych,
- ochrony gleb leśnych,
- ograniczenia stosowania środków chemicznych.

W ramach w/w terenów leśnych przyjmuje się następujące kierunki rozwoju:

- pełną ochronę istniejących kompleksów przed przeznaczeniem na cele nieleśne, z zapewnieniem szczególnej ochrony obiektów chronionych oraz ochrony lasów z udziałem gatunków drzew leśnych na granicy zasięgu występowania (jodła, klon, jawor, buk, świerk),
- dążenie do odtworzenia drzewostanów wielogatunkowych i wielowiekowych, dobór gatunkowy materiału sadzeniowego powinien uwzględniać warunki siedliskowe terenu zalesianego,
- przebudowa niedostosowanych do warunków siedliskowych i glebowych jednogatunkowych drzewostanów sztucznych na mieszane,

- ograniczenie użytkowania gospodarczego terenów leśnych do niezbędnego minimum,
- racjonalne wykorzystanie terenów leśnych dla celów wypoczynku i edukacji z uwzględnieniem odmiennej przydatności poszczególnych terenów dla funkcji rekreacyjnej (w zależności od wielkości powierzchni zalesionej, rodzaju siedliska, jego odporności na antropopresję, wieku drzewostanów oraz warunków klimatycznych wnętrza lasu) z zachowaniem następujących zasad:
 - ruch turystyczny pieszy powinien odbywać się na wyznaczonych trasach, w określonych rejonach swobodnej penetracji terenu,
 - ruch turystyczny rowerowy powinien być ograniczony do wyznaczonych i odpowiednio urządzonych tras śródleśnych,
 - dopuszcza się urządzenie punktów widokowych i miejsc wypoczynku,
 - rozwój urządzeń związanych z turystyką, wypoczynkiem i sportem, a także niezbędnych urządzeń z zakresu gospodarki leśnej oraz komunikacji i infrastruktury technicznej warunkuje się spełnieniem wymogów w zakresie ochrony środowiska przyrodniczego i krajobrazu,
- dopuszcza się przekształcenia zabudowy w ramach istniejących siedlisk z możliwością wprowadzania zmian związanych z poprawą warunków funkcjonalnych i dostosowania do wymogów unijnych,
- dopuszcza się przeprowadzenie liniowych elementów infrastruktury technicznej (najlepiej z wykorzystaniem istniejących dróg, duktów i przecinek).

6. Kierunki rozwoju układu komunikacyjnego

6.1 Układ drogowy

Obszar gminy posiada dobrze rozwinięty układ komunikacyjny, na który składają się drogi: wojewódzka, powiatowe oraz sieć dróg gminnych. Znaczna gęstość dróg zapewnia dobrą dostępność do jednostek osiedleńczych.

Istnieje duże zapotrzebowanie na modernizację istniejącego układu drogowego, zwłaszcza o znaczeniu lokalnym, polegającą głównie na poszerzaniu dróg i zmianie bądź naprawie nawierzchni.

Podjęcia działań naprawczych wymagają w szczególności drogi w miejscowościach: Rzeczyca, Glińska, Bartoszkówka, Łęg – Mysiakowiec, Kawęczyn, Grotowice. Planowane inwestycje drogowe wymieniono w Rozdziale III, pkt 8.2.

Na rysunku zmiany Studium „Kierunki rozwoju przestrzennego” w skali 1:10 000 przedstawiono podstawowy układ drogowy, w skład którego wchodzi te drogi, które pełnią istotną funkcję w strukturze funkcjonalno-przestrzennej gminy. Ze względu na występujące uwarunkowania wynikające ze stanu zagospodarowania dla dróg współtworzących podstawowy układ drogowy przyjęto następującą klasyfikację:

- droga sklasyfikowana jako główna – **G**:
 - droga wojewódzka nr 726 - relacji: Rawa Maz. – Rzeczyca – Inowódz – Opoczno – Żarnów;
- drogi sklasyfikowane jako zbiorcze – **Z**:
 - drogi powiatowe:

- nr 4306E – Regnów – Cielądz – Sadykierz – Czerniewice,
- nr 4308E – Zapłocie – Lubocz,
- nr 4309E – relacji: Rzeczyca – Glina – Królowa Wola,
- nr 4310E – relacji: Zawady – Rzeczyca – granica woj. (Nowe Miasto), na odcinku od Rzeczyca do granicy woj. (Nowe Miasto);
- drogi sklasyfikowane jako lokalne – **L**:
 - drogi powiatowe:
 - nr 4307E – relacji: Brzozów - Glina,
 - nr 4310E – relacji: Zawady – Rzeczyca – granica woj. (Nowe Miasto), na odcinku od Zawad do Rzeczyca,
 - drogi gminne:
 - nr 107251E – relacji: Łęg – Rzeczyca,
 - nr 116111E – relacji: Kanice – Chociw (od dr. woj. 726 do granic gm. Czerniewice) – Wiechnowice – Bartoszkówka (od dr. woj. 726 do dr. pow. 4306) – Bartoszkówka – Gustawów – Jeziorzec – Roszkowa Wola (od dr. pow. 4306E do dr. pow. 4310E),
 - nr 116112E – relacji: Brzozów, Kanice, Stanisławów,
 - nr 116113E – wieś Zawady,
 - nr 116351E – relacji: Bartoszkówka – Mroczkowice do granic gm. Cielądz,
 - nr 116352E – relacji: Bartoszkówka – Kuczyzna,
 - nr 116353E – relacji: Jeziorzec – Pugraszyn (od dr. gm. 116111E do dr. pow. 4310E),
 - nr 116355E – relacji: Rzeczyca (ul. Długa) – Bartoszkówka, na odcinku od dr. gm. 116356E do Bartoszkówki,
 - nr 116356E – Rzeczyca – ulice: Lipowa, Nowa, Graniczna,
 - nr 116357E – Glina przez wieś,
 - nr 116358E – relacji: Kawęczyn – Grotowice,
 - nr 116359E – relacji: Rzeczyca (ul. Łąkowa) – Kawęczyn,
 - nr 116360E – relacji: Lubocz – Brzeg – Grotowice – Brzeziny – Łęg – Rzeczyca (ul. Hubala),
 - nr 116367E – Rzeczyca – ulice: Zachodnia, Akacyjowa,
 - nr 116369E – Rzeczyca (ul. Wiśniowa);
- drogi sklasyfikowane jako dojazdowe – **D**:
 - drogi gminne:
 - nr 116354E – relacji: Sadykierz Ameryka – Brzozów,
 - nr 116355E – relacji: Rzeczyca (ul. Długa) - Bartoszkówka, na odcinku od dr. gm. 116356E do dr. gm. 116359E,
 - nr 116358E – relacji: Kawęczyn-Lubocz,
 - nr 116361E – Rzeczyca (ul. Leśna),

- nr 116362E – relacji: Glina – Poświętne,
 - nr 116363E – Rzeczyca (ul. Piaskowa),
 - nr 116364E – Rzeczyca (ul. Zacisze),
 - nr 116365E – Rzeczyca (ul. Niska do rzeki Pilicy),
 - nr 116366E – Rzeczyca (ul. Słoneczna),
 - nr 116368E – Rzeczyca (ul. Polna),
 - nr 116370E – relacji: Lubocz – Gustawów – Bartoszkówka,
 - nr 116371E – relacji: Bobrowiec do szkoły,
 - nr 116372E – relacji: Bobrowiec-Rzeczyca,
 - nr 116374E – Rzeczyca (ul. Spółdzielców),
 - nr 116377E – Rzeczyca (ul. Parkowa),
- pozostałe drogi oznaczone na rysunku zmiany Studium „Kierunki rozwoju przestrzennego” w skali 1:10 000 są drogami sklasyfikowanymi jako dojazdowe – D.

Dla drogi głównej oznaczonej symbolem **G** zalecany pas drogowy w liniach rozgraniczających powinien mieć szerokość nie mniejszą niż 25,0 m.

Dla dróg zbiorczych oznaczonych symbolem **Z** zalecany pas drogowy w liniach rozgraniczających powinien mieć szerokość nie mniejszą niż 20,0 m.

Dla dróg lokalnych **L** zalecany pas drogowy w liniach rozgraniczających powinien mieć szerokość odpowiednio:

- nie mniejszą niż 15,0 m na obszarach poza terenem zabudowy i nie przeznaczonym pod zabudowę,
- nie mniejszą niż 12,0 m na terenach zabudowy i przeznaczonych pod zabudowę.

Dla dróg i ulic dojazdowych **D**, zalecany pas drogowy w liniach rozgraniczających powinien mieć szerokość odpowiednio:

- nie mniejszą niż 15,0 m w obszarze poza terenem zabudowy i nie przeznaczonym pod zabudowę,
- nie mniejszą niż 10,0 m w terenach zabudowy i przeznaczonych pod zabudowę.

Dla ww. dróg i ulic dopuszcza się zmniejszenie podanych szerokości oraz miejscowe zawężenia wynikające z istniejącego zagospodarowania, pod warunkiem zachowania wszystkich wymogów zawartych w przepisach odrębnych, m.in. w zakresie zapewnienia możliwości umieszczenia wszystkich elementów drogi i urządzeń z nią związanych.

6.2 Układ kolejowy

Linia kolejowa nr 4, której fragment zlokalizowany jest na terenie gminy Rzeczyca stanowiąca element sieci TEN-T objęta jest robotami budowlanymi w ramach projektu pn. „Modernizacja linii kolejowej nr 4 - Centralna Magistrala Kolejowa”. W ramach tego zadania przewiduje się dostosowanie linii do prędkości 250 km/h, budowę jej wygradzenia oraz dróg serwisowych, co może skutkować powiększeniem terenu kolejowego. Ze względu na bliskie sąsiedztwo terenów podlegających ochro-

nie akustycznej oraz specyfikę CMK konieczne będzie wprowadzenie rozwiązań minimalizujących oddziaływanie akustyczne. Na obszarze gminy Rzeczyca zaproponowano zabezpieczenia akustyczne wprowadzane dla lokalizacji, gdzie wartości dopuszczalnego hałasu w środowisku zostały przekroczone o ponad 1 dB. Powyższe obejmuje zabezpieczenia o wysokości ok. 4,0 usytuowane na dwóch odcinkach: od 59,85 km do 59,95 km oraz od 61,24 km do 61,35 km po prawej stronie linii kolejowej.

Usytuowanie budowli, budynków, drzew i krzewów oraz wykonywanie robót ziemnych w sąsiedztwie ww. linii kolejowej musi być zgodne z obowiązującymi przepisami odrębnymi.

6.3 Układ tras turystycznych

W zagospodarowaniu gminy Rzeczyca uwzględniono szlaki o charakterze ponadregionalnym lub regionalnym:

- pieszy Szlak Spalskiego Parku Krajobrazowego,
- Łódzką Magistralę Rowerową E-W,
- rowerowy Szlak Carskich Łowów,
- rowerowy Szlak Cudownych Obrazów.
- samochodowy Szlak Zamków,
- Łódzki Szlak Konny im. H. Dobrzańskiego „Hubala”,
- Szlak Wodny Pilicy,

wytrasowane w południowej części gminy najbardziej atrakcyjnej pod względem przyrodniczo-krajobrazowym.

7. Kierunki rozwoju systemów infrastruktury technicznej

7.1 Zaopatrzenie w wodę

W zakresie zaopatrzenia gminy w wodę konsumpcyjną przewiduje się:

- podstawą zaopatrzenia gminy w wodę na cele bytowe, gospodarcze i przeciwpożarowe jest i nadal pozostanie system istniejących wodociągów zbiorowych (wodociągi „Sadykierz”, „Grotowice” i „Jeziorzec”), opartych o zasoby wód podziemnych;
- głównymi źródłami zasilania są i pozostaną ujęcia wód zlokalizowanych w Sadykierzu, Grotowicach i Jeziorcu,
- w wyznaczonych strefach ochrony bezpośredniej wymienionych głębinowych ujęć wody należy uwzględniać zakazy, ograniczenia i rygory sanitarne ustalone w decyzjach ustalających te strefy,
- zaspokajanie potrzeb ilościowych wynikających z zakładanego rozwoju przestrzennego i standardów jakościowych, następować będzie przez modernizację i rozbudowę istniejących źródeł wody oraz urządzeń uzdatniania i przesyłu wody,
- doprowadzanie wody do wyznaczonych w zmianie Studium terenów przeznaczonych do urbanizacji następować będzie przez rozbudowę sieci wodociągowej; standard wyposażenia zapewniać powinien możliwość zaopatrzenia w wodę z gminnej sieci wodociągowej 100% zabudowy mieszkaniowej, usługowej i wszelkich form działalności gospodarczej,

- zakłady korzystające z ujęć własnych dla potrzeb produkcyjnych mogą nadal z nich korzystać na warunkach określonych w odrębnych przepisach,
- zakłada się zachowanie istniejącej sieci wodociągowej oraz przyłączy wodociągowych, z możliwością modernizacji, przebudowy i rozbudowy,
- istniejące indywidualne ujęcia wody wskazuje się do zachowania jako awaryjne źródła wody; mogą one stanowić źródło zaopatrzenia gminy w wodę w warunkach kryzysowych, pod warunkiem dopuszczenia do eksploatacji przez właściwy organ Inspekcji Sanitarnej; likwidacja ujęć dopuszczalna jest na warunkach określonych w odrębnych przepisach.

Dla zapewnienia przeciwpożarowego zaopatrzenia w wodę:

- do zewnętrznego gaszenia pożaru na sieci wodociągowej przeciwpożarowej należy stosować hydranty zewnętrzne nadziemne o średnicy nominalnej DN80,
- dla zapewnienia możliwości intensywnego czerpania wody do celów przeciwpożarowych na sieciach wodociągowych przeciwpożarowych o średnicy nominalnej nie mniejszej niż DN250 powinny być instalowane hydranty nadziemne spełniające wymagania zgodne z przepisami odrębnymi.

7.2 Odprowadzanie ścieków sanitarnych, wód opadowych i roztopowych

7.2.1 Odprowadzanie ścieków sanitarnych

Dotychczasowe działania prowadzone w gminie na rzecz porządkowania stanu gospodarki ściekowej poprzez planowaną rozbudowę gminnej sieci kanalizacyjnej oraz zbiorczych i indywidualnych oczyszczalni ścieków należy uznać za właściwe, chociaż tempo i zakres ich realizacji nie nadąża za potrzebami.

Przewidywany rozwój obszarów zainwestowania, w tym obok terenów mieszkaniowych, terenów produkcyjno-usługowych, rekreacji i wypoczynku, narzuca odpowiednie rygory i konieczność podejmowania zintensyfikowanych działań, prowadzących do uregulowania stanu odprowadzania ścieków w sposób bezpieczny dla środowiska i zgodny z wymaganiami jego ochrony na wszystkich zurbanizowanych terenach gminy.

W zakresie odprowadzania ścieków sanitarnych w gminie przewiduje się:

- rozbudowę systemu kanalizacji sanitarnej wraz z budową nowej oczyszczalni ścieków w Bartoszówce, o przepustowości 600 m³/d. Dotychczasowa oczyszczalnia ścieków w Bartoszówce będzie wówczas funkcjonować jedynie lokalnie,
- ścieki komunalne ze zlewni nowej oczyszczalni „Bartoszówka” będą doprowadzane przy pomocy zbiorczej kanalizacji rozdzielczej systemem kanalizacji grawitacyjnej przy współudziale przepompowni ścieków i rurociągów tłocznych. Należy rozbudować sieć zbiorczej kanalizacji rozdzielczej. Długość sieci kanalizacyjnej planowanej do wybudowania wynosi ok. 8-10 km. Projekt zbiorczego systemu kanalizacji sanitarnej zakłada, że trasy kolektorów grawitacyjnych i tłocznych przebiegać będą wzdłuż dróg, w poboczach lub w drogach gminnych. Powyższe uzależnione jest od uzyskania zgody właściciela drogi oraz od stanu nawierzchni,

- w następnej kolejności należy uwzględnić budowę sieciowych systemów kanalizacyjnych, grawitacyjnych i ciśnieniowych oraz lokalnych oczyszczalni ścieków dla terenów położonych poza zasięgiem w/w planowanej sieci, zwłaszcza w odniesieniu do terenów wskazanych do rozwoju urbanizacji w bezpośrednim sąsiedztwie lub istniejących w ramach terenów objętych planową ochroną przyrody. Wskazane jest docelowe objęcie zbiorczym systemem kanalizacji wsi: Rzeczyca – Rzeczyca Nowa – Bobrowiec, Łęg – Brzeziny – Grotowice – Brzeg, Roszkowa Wola – Roszkowa Wola Kolonia – Jeziorzec, wraz z budową oczyszczalni ścieków zlokalizowanych w Roszkowej Woli Kolonii i Luboczy, niezbędnych dla obsługi tych układów kanalizacji. Wskazane lokalizacje mają charakter orientacyjny i mogą podlegać dalszym uściśleniom (w tym ewentualnym zmianom lokalizacji w ramach terenów rolnych oraz łąk i pastwisk),
- upowszechnianie i kontynuację budowy przydomowych i przyobiektowych oczyszczalni ścieków w terenach poza zasięgiem planowanego zbiorczego systemu kanalizacji, w tym w terenach o zabudowie rozproszonej i w obiektach oddalonych od projektowanego systemu sieciowego, z odprowadzeniem oczyszczonych ścieków do wód powierzchniowych lub do ziemi, na warunkach wynikających z obowiązujących w tym zakresie przepisów lub utylizację ścieków w oparciu o lokalne urządzenia do gromadzenia ścieków z wywozem do zlewni przy oczyszczalni ścieków. Zabrania się wprowadzania nieoczyszczonych ścieków wprost do gruntu, wód powierzchniowych i podziemnych, a także wprowadzania ścieków bytowych (oczyszczonych i nieoczyszczonych) na tereny komunikacji kolejowej.

7.2.2 Odprowadzanie wód opadowych i roztopowych

W zakresie odprowadzania wód deszczowych i roztopowych przewiduje się:

- generalnie nie ma potrzeby budowy na terenie gminy zorganizowanego systemu sieci kanalizacji deszczowej. W indywidualnych przypadkach, wynikających z lokalnych potrzeb, możliwa jest budowa kanalizacji deszczowej z odprowadzeniem wód opadowych do odbiorników naturalnych: rzek, cieków, rowów melioracyjnych lub do ziemi, zawsze na warunkach wynikających z obowiązujących w tym zakresie przepisów,
- rzeka Pilica i jej dopływy prowadzą wody złej jakości i jest to wynikiem odprowadzania do wód nieoczyszczonych ścieków bytowo-gospodarczych z nieskanalizowanych terenów oraz spływu powierzchniowego nawozów z sąsiadujących terenów rolniczych. Konieczne jest prowadzenie systematycznych działań na rzecz poprawy jakości i ochrony wód powierzchniowych. Obok porządkowania gospodarki ścieków sanitarnych ważne jest utrzymywanie w czystości zlewni. Wszystkie obiekty i tereny, z których spływ wód stanowić może zagrożenie dla środowiska przyrodniczego muszą ujmować wody opadowe w lokalne układy sieciowe i oczyszczać je przed wprowadzeniem do odbiornika we własnym zakresie, na odpowiednich urządzeniach podczyszczających,
- należy zapewnić właściwe warunki odbioru wód opadowych poprzez utrzymywanie dobrego stanu technicznego koryt rzek, drożności rowów melioracyjnych i odwadniających, budowę zbiorników retencyjnych na ciekach,

- zabrania się odprowadzania wód opadowych na tereny komunikacji kolejowej i korzystania z kolejowych urządzeń odwadniających,
- w celu zwiększenia retencji wód powierzchniowych i zmniejszenia deficytu wód w gminie przewiduje się budowę zbiorników „Kanice” i „Gapinin” oraz odbudowę zbiornika „Bartoszkówka” ujętych w „Wojewódzkim Programie Małej Retencji”, a także budowę pozostałych zbiorników opisanych w Rozdziale III, pkt 2.1.

7.3 Zaopatrzenie w energię elektryczną

7.3.1 Źródła konwencjonalne

W zakresie zaopatrzenia gminy w energię elektryczną przewiduje się:

- energia elektryczna dostarczana jest i będzie do mieszkańców gminy Rzeczyca magistralnymi napowietrznymi liniami 15 kV wyprowadzanymi ze stacji 110/15 kV „Roszkowa Wola”,
- przez teren gminy przebiegają dwie napowietrzne linie 110 kV: „Żurawia – Roszkowa Wola” oraz „Roszkowa Wola – Mogielnica”,
- wzdłuż istniejących linii elektroenergetycznych obowiązują strefy ochronne:
 - dla linii napowietrznej 15 kV – pas terenu o szerokości 7,5 m od osi na każdą stronę,
 - dla linii napowietrznej 110 kV – pas terenu o szerokości 18,0 m od osi na każdą stronę,
- określone wyżej szerokości stref są maksymalne i mogą być zmniejszone w indywidualnych przypadkach za zgodą gestora sieci,
- w ww. strefach ustala się:
 - zakaz lokalizacji budynków z pomieszczeniami przeznaczonymi na pobyt ludzi,
 - zakaz sadzenia roślinności wysokiej pod linią i w odległości do 10 m od rzutu poziomego skrajnego przewodu,
- możliwość realizacji nowych sieci i urządzeń elektroenergetycznych,
- warunki prawidłowego zasilania w energię elektryczną wymagać będą przede wszystkim:
 - sukcesywnej modernizacji głównie w zakresie linii niskiego napięcia oraz stacji transformatorowych 15/0,4 kV z zasilającymi je liniami odgałęźnymi 15 kV w celu zaspokojenia obecnych i perspektywicznych potrzeb elektroenergetycznych na poziomie lokalnym poszczególnych miejscowości,
 - budowy linii średniego napięcia 15kV i niskiego napięcia 0,4 kV oraz stacji transformatorowo-rozdzielczych 15/0,4 kV na terenach przewidzianych do urbanizacji.

7.3.2 Źródła niekonwencjonalne

Na terenie gminy Rzeczyca wskazuje się tereny urządzeń elektroenergetycznych wytwarzających energię z odnawialnych źródeł o mocy przekraczającej 100 kW, tj.:

- tereny farm fotowoltaicznych EF, w obrębach geodezyjnych: Brzozów, Łęg, Sadykierz, Rzeczyca, Grotowice, Kawęczyn, Lubocz, Roszkowa Wola, Roszkowa Wola Kolonia, Jeziorzec i Zawady,
- tereny farm wiatrowych EW, w obrębach geodezyjnych: Kanice Kolonia, Kanice, Wiechnowice, Poniatówka, Bartoszkówka, Gustawów, Jeziorzec, Roszkowa Wola, Kawęczyn, Bobrowiec, Sady-

kierz, Rzeczyca, które zostały wyznaczone w zmianie Studium 2012 i na których dopuszcza się także lokalizację farm fotowoltaicznych.

Dodatkowo w ramach poszczególnych terenów oznaczonych symbolami: U, U/Z, RPU, P/U, PE dopuszcza się rozmieszczenie urządzeń wytwarzających energię z odnawialnych źródeł energii o mocy większej niż 100 kW zgodnie z warunkami ustalonymi w Rozdziale III pkt 4.2.

7.4 Zaopatrzenie w gaz

W zakresie zaopatrzenia gminy w gaz przewiduje się:

Do czasu wprowadzenia rozwiązania docelowego – sieci gazowej przewodowej, zaopatrzenie w gaz będzie realizowane w systemie indywidualnym, tj. z butli bądź zbiorników gazu płynnego lokalizowanych bezpośrednio u odbiorców.

Docelowo zakłada się gazyfikację gminy w oparciu o sieć średniego ciśnienia. Źródłem gazu dla gminy będzie planowana lokalna magistrala gazowa wysokiego ciśnienia prowadzona przez sąsiednią gminę Czerniewice. Orientacyjny przebieg magistrali został wskazany w „Planie zagospodarowania przestrzennego województwa łódzkiego”. Zasilanie gminy Rzeczyca w gaz będzie się odbywało poprzez stację redukcyjno-pomiarową. Zarówno przebieg gazociągu, jak i lokalizacja stacji redukcyjno-pomiarowej wymagają potwierdzenia przez analizę techniczno-ekonomiczną ich opłacalności oraz uściślenia lokalizacji na etapie dalszych prac projektowych. Realizacja w/w gazociągu wysokiego ciśnienia umożliwi gazyfikację gminy.

Na terenie gminy możliwa jest budowa gazociągów średniego ciśnienia w układzie pierścieniowo – rozgałęźnym. Gaz może być wykorzystywany dla potrzeb socjalnych i grzewczych.

Podstawowa realizacja sieci gazowej winna obejmować:

- budowę sieci rozdzielczej średniego ciśnienia,
- budowę przyłączy domowych z reduktorami,
- budowę instalacji wewnętrznych z gazomierzami,
- budowę stacji gazowych II° dla odbiorców pobierających więcej niż 60 m³/h, nie wyklucza się zasilania tych odbiorców bezpośrednio z sieci średniego ciśnienia.

7.5 Zaopatrzenie w ciepło

Ze względu na brak na terenie gminy sieci ciepłowniczej, przewiduje się:

- zaopatrzenie w ciepło do celów technologicznych, grzewczych i ciepłej wody użytkowej odbywać się będzie w systemie rozproszonym w oparciu o źródła lokalne (kotłownie, paleniska domowe) z wykorzystaniem różnych nośników energii (paliw stałych i płynnych),
- sukcesywne wykluczanie stosowania technologii i paliw powodujących emisję zanieczyszczeń stałych i gazowych powyżej dopuszczalnych parametrów określonych w przepisach odrębnych,
- w celu likwidacji niskiej emisji palenisk domowych i zanieczyszczeń powodowanych przez lokalne kotłownie, a tym samym unowocześnienia gospodarki cieplnej – zadaniem pilnym staje się modernizacja źródeł ciepła wraz z podmianą paliwa nieekologicznego na paliwo spełniające wymagania ochrony środowiska (gaz, lekkie oleje opałowe, brykiety drzewne itp.),

- dążenie do przebudowy systemów grzewczych przede wszystkim w obiektach komunalnych z wykorzystaniem nowoczesnych technologii, np. pomp ciepła,
- wdrażanie profesjonalnych programów termomodernizacyjnych dla istniejącej zabudowy, skutkujących znacznym obniżeniem zapotrzebowania ciepła zgodnie z przepisami o wspieraniu przedsięwzięć termomodernizacyjnych,
- nie wyklucza się wykorzystania do celów grzewczych energii elektrycznej, warunki dla tego rodzaju ogrzewania określi gestor sieci,
- oprócz wykorzystania do celów grzewczych konwencjonalnych źródeł energii cieplnej należy brać pod uwagę wykorzystanie niekonwencjonalnych źródeł (energia słoneczna, pompy ciepła, biopaliwa i inne sposoby pozyskiwania ciepła), które jednak z konieczności będą miały charakter ograniczony,
- zakłada się również możliwość wykorzystania do celów grzewczych energii cieplnej będącej efektem ubocznym działania ewentualnej biogazowni,
- biorąc pod uwagę rolniczy charakter gminy, wskazuje się także na możliwość wykorzystania słomy do celów grzewczych – pochodzącej najczęściej z upraw pszenicy, jęczmienia, rzepaku oraz kukurydzy.

7.6 Telekomunikacja

W zakresie telekomunikacji przewiduje się:

- dalszy rozwój telefonii stacjonarnej i komórkowej z udziałem różnych operatorów stwarzających konkurencyjność usług i maksymalne zaspokojenie potrzeb abonentów,
- zakłada się pełną dostępność wszystkich, zarówno istniejących, jak i projektowanych do zabudowy terenów do systemów telekomunikacyjnych i teleinformatycznych, funkcjonujących na rynku usług komunikacji elektronicznej, z możliwością:
 - lokalizacji sieci telekomunikacyjnych zarówno tradycyjnych, jak i w nowych technologiach, w tym budowy, rozbudowy i modernizacji w niezbędnym zakresie, również w odniesieniu do infrastruktury światłowodowej, wraz z zachowaniem dostępu do urządzeń infrastruktury telekomunikacyjnej przez gestora sieci w trybach zwykłej eksploatacji, jak i w trybie awaryjnym,
 - objęcia terenu zintegrowanym systemem telekomunikacyjnym, połączonym z systemem sieci internetowych: wojewódzkiej i krajowej,
- rozwój systemów telekomunikacyjnych i teleinformatycznych (przewodowych i bezprzewodowych) stosownie do wzrostu zapotrzebowania na usługi telekomunikacyjne i teleinformatyczne w gminie i w regionie,
- realizację infrastruktury Internetu szerokopasmowego, światłowodowego obejmującego wszystkie miejscowości w gminie.

Światłowód będzie zlokalizowany wzdłuż drogi wojewódzkiej, dróg powiatowych oraz gminnych - w zdecydowanej większości w pasie drogowym. Z uwagi na warunki terenowe, dopuszcza się

również jego lokalizację częściowo na działkach prywatnych. Planuje się zarówno linię napowietrzną, podwieszoną na słupach, jak i linię doziemną.

7.7 Radiokomunikacja

Dopuszcza się dalszy rozwój systemu ERTMS/GSM-R obejmującego obiekty radiokomunikacyjne do wysokości 50,0 m wraz z infrastrukturą towarzyszącą oraz światłowodowe łącza i przyłącza telekomunikacyjne oraz elektroenergetyczne.

7.8 Gospodarka odpadami

W zakresie gospodarki odpadami przewiduje się:

- kontynuację gromadzenia odpadów komunalnych w ramach poszczególnych nieruchomości,
- usuwanie nieczystości bytowych, stałych w ramach zorganizowanego wywozu nieczystości poza obszar gminy,
- rozbudowę istniejącego przy ul. Mościckiego Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych (PSZOK) w Rzeszycy poprzez wyznaczenie nowego terenu przeznaczonego na ten cel po zachodniej stronie drogi wojewódzkiej nr 726 w Rzeszycy.

8. Obszary, na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego

8.1 Inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym

Na terenie gminy Rzeszyca nie występują zadania rządowe, służące realizacji inwestycji celu publicznego o znaczeniu krajowym.

Zgodnie z ustaleniami zawartymi w „Strategii rozwoju województwa łódzkiego”, „Planie zagospodarowania przestrzennego województwa łódzkiego”, „Wieloletniej Prognozie Finansowej Województwa Łódzkiego na lata 2019 – 2036” wskazuje się następujące inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym:

- modernizacja linii kolejowej nr 4 - Centralnej Magistrali Kolejowej - dostosowanie do standardów Kolei Dużych Prędkości (do prędkości 250 km/h),
- rozbudowa drogi wojewódzkiej nr 726 na odcinku Rawa Mazowiecka – Inowódz - Bukowiec Opoczyński oraz Opoczno – Żarnów,
- dostosowanie systemów kanalizacji i oczyszczalni ścieków komunalnych do wymogów dyrektywy Rady 91/271/EWG dotyczącej oczyszczania ścieków komunalnych w aglomeracjach: Rzeszyca,
- odnowienie oznakowania szlaków turystycznych w Parkach Krajobrazowych Województwa Łódzkiego wraz z uzupełnieniem systemu informacji turystyczno-przyrodniczej,

8.2 Inwestycje celu publicznego o znaczeniu lokalnym

Do najważniejszych inwestycji celu publicznego o znaczeniu lokalnym należą:

- zadania z zakresu ochrony środowiska przyrodniczego:
 - zalesianie gruntów najniższych klas bonitacji,
 - rekultywacja terenów po eksploatacji surowców mineralnych oraz po dzikich składowiskach odpadów,

- zaopatrzenie w energię ciepłą z ekologicznych źródeł (gaz, oleje o niskiej zawartości siarki, energia elektryczna),
- budowa odnawialnych źródeł energii w gminie Rzeczyca (solarne systemy grzewcze centralnej wody użytkowej, instalacje PV (on-grid) oraz kotły na biomasę),
- przebudowa systemów grzewczych w obiektach oświatowych z zastosowaniem odnawialnych źródeł energii – pomp ciepła,
- przebudowa i termomodernizacja dachu na budynku Szkoły Podstawowej im. Narcyzy Żmichowskiej w Rzeczycu wraz z montażem instalacji fotowoltaicznej,
- przebudowa, termoizolacja obiektów komunalnych – świetlic wiejskich na terenie gminy Rzeczyca. Świetlica wiejska w Jeziorcu,
- renowacja parku podworskiego w Grotowicach,
- rewaloryzacja zabytkowego parku podworskiego w Rzeczycu,
- zadania remontowe i inwestycyjne w zakresie utrzymania dróg:
 - budowa drogi gminnej w Rzeczycu,
 - rozbudowa drogi gminnej nr 116353E na odcinku od Pugraszyna do Jeziorca (wraz z przebudową skrzyżowania),
 - rozbudowa dróg w miejscowości Łęg,
 - modernizacja dróg gminnych, w tym przebudowa ciągu komunikacyjnego Rzeczyca – Czerniewice, łączącego drogę powiatową nr 4310E w miejscowości Roszkowa Wola oraz drogę wojewódzką nr 726 w miejscowości Wiechnowice,
 - przebudowa dróg gminnych: nr 116354E i nr 116369E Brzozów-Sadykierz Ameryka-Rzeczyca ul. Wiśniowa; nr 116111E w Kanicach; nr 116358E Kawęczyn - Grotowice; drogi relacji Wiechnowice-Sierzchowy (gm. Cielądz); drogi w miejscowości Roszkowa Wola; ul. Hubala w Rzeczycu,
 - stworzenie ciągu komunikacyjnego z infrastrukturą towarzyszącą, łączącego drogę powiatową nr 4310E w miejscowości Roszkowa Wola z drogą wojewódzką nr 726 w miejscowości Wiechnowice,
 - budowa ciągu pieszo – rowerowego przy drodze gminnej w Rzeczycu ul. Zacisze – Łąkowa wraz z zagospodarowaniem terenów przyległych,
 - budowa ciągów pieszo-rowerowych wzdłuż drogi wojewódzkiej Nr 726 oraz dróg powiatowych i gminnych,
 - przebudowa wiaduktu drogowego w ciągu drogi gminnej nr 116111E w Jeziorcu,
- zadania inwestycyjne z zakresu zaopatrzenia w wodę:
 - rozbudowa sieci wodociągowej w gminie Rzeczyca,
 - modernizacja stacji uzdatniania wody na terenie gminy Rzeczyca,
- zadania inwestycyjne z zakresu oczyszczania ścieków:

- budowa sieci kanalizacji sanitarnej dla obrębów: Bobrowiec, Rzeczyca Nowa, Rzeczyca, Kanice, Wiechnowice,
- budowa sieci kanalizacji sanitarnej w miejscowości Rzeczyca w ulicach: Mazowiecka, Kito-wicza, Górna, Zielona, Parkowa, Słoneczna, Obwodowa, Kwiatowa, Mościckiego i Toma-szowska,
- przebudowa i rozbudowa gminnej oczyszczalni ścieków w Bartoszówce,
- budowa oczyszczalni ścieków w miejscowościach: Lubocz, Roszkowa Wola Kolonia, Barto-szówka,
- budowa przydomowych oczyszczalni ścieków,
- zadania inwestycyjne z zakresu elektroenergetyki:
 - budowa i modernizacja systemu oświetlenia ulicznego na terenie gminy z zastosowaniem technologii energooszczędnych,
- zadania inwestycyjne z zakresu gospodarki odpadami:
 - rozbudowa Punktu Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych w gminie Rzeczyca,
- zadania z zakresu przeciwdziałania powodziom:
 - renowacja zbiornika wodnego w Wiechnowicach,
 - budowa zbiorników retencyjnych w Rzeczyca – ul. Zacisze wraz zagospodarowaniem tere-nu oraz w Kanicach, Brzegu i Bartoszówce,
 - budowa zbiorników wodnych w Glinie, Luboczy, Bobrowcu i Kawęczynie,
- działania stymulujące rozwój gminy:
 - rewitalizacja i rewaloryzacja obszarów wymienionych w Rozdziale III, pkt 12, w tym upo-rządkowanie przestrzeni publicznej w centrum miejscowości Rzeczyca,
 - realizacja budynku na potrzeby ekspozycji pn. „Ocalić od zapomnienia”,
 - zagospodarowanie terenu RSP (stawy) na cele rekreacyjne,
 - rozbudowa strażnicy Ochotniczej Straży Pożarnej w Rzeczyca z zagospodarowaniem przy-ległego terenu,
 - przebudowa boisk sportowych w kompleksie rekreacyjno-sportowym przy Szkole Podsta-wowej im. Narcyzy Źmichowskiej w Rzeczyca,
 - przebudowa boisk sportowych przy Szkole Podstawowej im. Narcyzy Źmichowskiej w Rzeczyca – filia w Sadykierzu,
 - rozbudowa gminnej środowiskowej Hali Sportowej w Rzeczyca,
 - budowa całorocznej zjeżdżalni z igelitu na terenie kompleksu rekreacyjno – sportowego w Rzeczyca,
 - udostępnienie turystom bunkrów w okolicy Luboczy (uporządkowanie, oznaczenie, ścieżka),
 - uporządkowanie terenu cmentarza w Jeziorcu (I Wojna Światowa) oraz w Brzozowie,
 - budowa świetlicy środowiskowej w Brzegu wraz z urządzeniem terenu przyległego,
 - rozbudowa i przebudowa budynku świetlicy wiejskiej w Glinie,

- przebudowa oraz doposażenie świetlicy wiejskiej w Sadykierzu wraz z zagospodarowaniem terenu przyległego terenu,
- budowa Otwartej Strefy Aktywności w Sadykierzu,
- zmiana sposobu użytkowania budynku komunalnego w Bobrowcu.

Wyżej wymienione inwestycje celu publicznego nie stanowią listy zamkniętej i nie wyklucza się realizacji innych inwestycji celu publicznego.

Kolejność i ewentualne uruchamianie inwestycji będzie uwarunkowane możliwościami finansowymi gminy oraz możliwością pozyskania funduszy zewnętrznych.

9. Obszary, dla których obowiązkowe jest sporządzenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego na podstawie przepisów odrębnych, w tym obszary wymagające przeprowadzenia scaleń i podziału nieruchomości, a także obszary przestrzeni publicznej

9.1 Obszary wymagające scaleń i podziału nieruchomości

Ze względu na istniejący charakter rozłógów gospodarstw rolnych oraz parametry działek nie wyznacza się obszarów obowiązkowo wyznaczonych do przeprowadzenia scaleń i podziałów nieruchomości, o których mowa w przepisach dotyczących gospodarki nieruchomościami. W wyniku lokalnych uwarunkowań dopuszcza się scalanie i podziały gruntów w terenach, dla których opracowywane są miejscowe plany. Nie wyklucza się również scaleń i podziałów nieruchomości na podstawie podjętych inicjatyw, o których mowa w przepisach dotyczących gospodarki nieruchomościami.

9.2 Obszary przestrzeni publicznej

Zgodnie z ustawą o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym obszarem przestrzeni publicznej jest obszar o szczególnym znaczeniu dla zaspokojenia potrzeb mieszkańców, poprawy jakości ich życia i sprzyjający nawiązywaniu kontaktów społecznych ze względu na jego położenie oraz cechy funkcjonalno-przestrzenne określony w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy.

W gminie Rzeczyca za takie przestrzenie uznano:

- w Rzeczycy:
 - Gminny Ośrodek Kultury wraz z zapleczem rekreacyjnym dysponującym dwoma boiskami do piłki plażowej, piłki nożnej, kortem tenisowym, ogólnie dostępnym grillem oraz zadaszoną sceną,
 - park im. I. Paderewskiego i przestrzeń wokół obiektu przemysłowego przeznaczonego do celów użyteczności publicznej,
 - tereny komunalne przy ul. Zacisze i Łąkowej z programem obejmującym: miejsca parkingowe, niewielki park, ciągi pieszo-jezdne oraz utwardzone szlaki rowerowe na odcinku od kościoła do końca ogrodzenia cmentarza komunalnego,

- teren sportowo – rekreacyjny przy Szkole Podstawowej wraz z miasteczkiem ruchu drogowego,
- skansen-muzeum „Grodzisko Rzeczyca” będący w trakcie realizacji,
- w Grotowicach:
 - park ze świetlicą z zapleczem socjalno – turystycznym,
 - tereny sportowo – rekreacyjne nad Pilicą (odtworzenie plaży, przystań dla kajaków, zaplecze usługowo-obslugowe),
- w Sadykierzu:
 - plac zabaw przy szkole podstawowej,
- w Łęgu:
 - 2 zbiorniki rekreacyjno-krajobrazowe wraz z najbliższym otoczeniem.

Wyżej wymienione tereny oznaczono na rysunku zmiany Studium „Kierunki rozwoju przestrzennego” w skali 1: 10 000.

9.3 Obszary rozmieszczenia obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m²

Zgodnie z ustawą o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym lokalizacja obiektów handlowych sprzedaży powyżej 2000 m² wymaga sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.

Na terenie gminy Rzeczyca nie ustala się lokalizacji obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m².

9.4 Tereny cmentarzy

O założeniu lub rozszerzeniu cmentarza wyznaniowego decydują właściwe władze związku wyznaniowego. Może to nastąpić tylko na terenie przeznaczonym na ten cel w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego, po spełnieniu wymagań higieniczno-sanitarnych zgodnie z przepisami odrębnymi.

9.5 Obszary lokalizacji elektrowni wiatrowych

Zgodnie z ustawą z dnia 20 maja 2016 r. o inwestycjach w zakresie elektrowni wiatrowych (Dz. U. z 2021, poz. 724) odległość, w której mogą być lokalizowane i budowane budynki mieszkalne lub o funkcji mieszanej, w skład której wchodzi funkcja mieszkaniowa jest równa lub większa od dziesięciokrotnej wysokości elektrowni wiatrowej (10H). Odległość ta nie jest wymagana przy przebudowie, nadbudowie, remoncie, montażu lub odbudowie budynków o ww. przeznaczeniu.

Na terenie gminy Rzeczyca wskazuje się tereny lokalizacji elektrowni wiatrowych i ich stref ochronnych, które zlokalizowane są w obrębach geodezyjnych: Kanice Kolonia, Kanice, Wiechnowice, Poniatówka, Bartoszkówka, Gustawów, Jeziorzec, Roszkowa Wola, Kawęczyn, Bobrowiec, Sadykierz, Rzeczyca. Parametry (w tym wysokość), jak i lokalizacja ww. elektrowni muszą spełniać wymogi wynikające z przepisów odrębnych.

10. Obszary, dla których gmina zamierza sporządzić miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego, w tym obszary wymagające zmiany przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne

10.1 Obszary, dla których gmina zamierza sporządzić miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego

Na obszarze gminy Rzeszyca obecnie tylko stosunkowo niewielkie powierzchnie objęte są obowiązującymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego. Ich wykaz zamieszczono w Rozdziale II, pkt 9.1.

Na rysunku zmiany Studium „Kierunki rozwoju przestrzennego” w skali 1:10 000 wskazano dodatkowe tereny wyznaczone do opracowania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego:

- w Rzeszycy – w jej południowej części - tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, zagrodowej i usługowej,
- w Rzeszycy – po północnej stronie drogi DP 4309E - tereny zabudowy produkcyjno – usługowej,
- w Bartoszewie – między drogą DP 4306E a drogą gminną w kierunku Mroczkowic - tereny zabudowy produkcyjno – usługowej.

Ze względu na znaczące powierzchnie terenów dopuszcza się etapowanie zagospodarowania i w zależności od potrzeb inwestycyjnych objęcie w pierwszej kolejności miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego części wyznaczonego terenu, a dopiero w dalszej kolejności uruchomienie procedury planistycznej dla pozostałego terenu, która może stanowić rezerwę dla docelowego zagospodarowania.

Dopuszcza się uściślenie zasięgów w/w terenów na etapie uruchomienia poszczególnych miejscowych planów.

Wskazane tereny nie wykluczają możliwości sporządzenia, w zależności od potrzeb, miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego dla innych terenów.

10.2 Obszary, które wymagają uzyskania zgody na zmianę przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne

Zgodnie z art. 7 ust. 2 ustawy z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (Dz.U. z 2017 r. poz. 1161 z późn. zm.), uzyskania zgody ministra właściwego do spraw rozwoju wsi na zmianę przeznaczenia na cele nierolnicze wymagają grunty rolne stanowiące użytki rolne klas I – III. Zgodnie z w/w ustawą uzyskania zgody na zmianę przeznaczenia na cele nieleśne wymagają:

- grunty leśne stanowiące własność Skarbu Państwa – zgoda ministra właściwego do spraw ochrony środowiska, zasobów naturalnych i leśnictwa lub upoważnionej przez niego osoby,
- pozostałych gruntów leśnych – zgoda Marszałka Województwa Łódzkiego.

W związku ze zgłoszonymi wnioskami, w zmianie Studium wyznaczono nowe tereny przewidziane do urbanizacji - zagospodarowania różnymi funkcjami. Powyższe zasadniczo dotyczy terenów posiadających dobrą dostępność komunikacyjną oraz możliwość obsługi infrastrukturą techniczną.

Wśród w/w terenów pojedyncze zlokalizowane są na gruntach III klasy bonitacyjnej oraz na gruntach leśnych.

W wyniku analizy powyższych terenów pod kątem bonitacji gleb i ich powierzchni wyznaczono zasięgi obszarów wymagających zmiany przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne na etapie sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

Tereny wymagające zmiany przeznaczenia gruntów rolnych na nierolnicze zlokalizowane są:

- w obrębie Brzozów przy skrzyżowaniu dróg DP 4307E i DP 4306E,
- w obrębie Jeziorzec przy drodze w kierunku Kuczyny,
- w obrębie Rzeczyca przy drogach: DW 726, DP 4309E, DP 4310E, DG 116355E i DG 116356E.

Tereny wymagające zmiany przeznaczenia gruntów leśnych na cele nieleśne zlokalizowane są:

- w obrębie Bartoszkówka – przy drodze DP 4306E - przy północnej granicy gminy oraz we wschodnich fragmentach obrębu,
- w obrębie Bobrowiec – przy drodze DG 116355E,
- w obrębie Brzeziny – przy południowo-zachodniej granicy z obrębem Łęg,
- w obrębie Glina – przy drodze DP 4309E,
- w obrębie Grotowice – w rejonie skrzyżowania dróg DP 116360E i DG 116358E, w południowo-zachodniej części obrębu, a także po zachodniej stronie drogi gminnej w kierunku Kawęczyna,
- przy wspólnej granicy obrębów: Jeziorzec i Roszkowa Wola,
- w obrębie Kanice Kolonia:
 - przy drodze DG 116112E,
 - przy drodze wojewódzkiej 726,
- w obrębie Lubocz – po północnej stronie doliny rzeki Luboczanki,
- w obrębie Łęg – przy drodze gminnej relacji Łęg – Żądłowice,
- w obrębie Roszkowa Wola:
 - w rejonie złoża Roszkowa Wola II,
 - w rejonie złoża Roszkowa Wola,
- w obrębie Rzeczyca – w południowo-wschodniej i północno-zachodniej części obrębu,
- w obrębie Sadykierz – przy drodze DG 116355E,
- w obrębie Wiechnowice – w zachodniej części, przy granicy z obrębem Kanice.

11. Kierunki zabezpieczenia wymogów obronności i ochrony cywilnej

11.1 Obszary szczególnego zagrożenia powodzią oraz obszary osuwania się mas ziemnych

Na obszarze gminy Rzeczyca występują obszary szczególnego zagrożenia powodzią oraz obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi, które opisano w Rozdziale II, pkt 2.11 oraz oznaczono na rysunku zmiany Studium „Kierunki rozwoju przestrzennego” w skali 1:10 000.

W tak wyznaczonych zasięgach ww. obszarów w zagospodarowaniu poszczególnych terenów obowiązują zakazy i ograniczenia w użytkowaniu wynikające z przepisów ustawy Prawo Wodne, w tym

ustalenia planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza oraz planu zarządzania ryzykiem powodziowym.

Na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią zakazuje się m.in. gromadzenia ścieków, nawozów naturalnych, środków chemicznych, a także innych substancji, mogących zanieczyścić wody, jak również lokalizacji nowych cmentarzy.

Jeśli nie spowoduje to zagrożenia dla jakości wód w przypadku wystąpienia powodzi, właściwy organ Wód Polskich może w drodze decyzji zwolnić od wymienionych wyżej zakazów, określając warunki niezbędne dla ochrony jakości wód.

W celu ograniczenia zagrożenia powodzią należy zapewnić ochronę przeciwpowodziową proporcjonalną do stopnia zagrożenia oraz dążyć do ograniczania lokalizacji nowych terenów zabudowy w sąsiedztwie rzeki Pilicy.

Tereny potencjalnie narażone na okresowe podtapianie i zalewanie zlokalizowane są w dolinie rzeki Luboczanki, strugi Rzeczyca oraz strugi Olszówka. W celu maksymalnej ochrony, należy pozostawić je w dotychczasowym użytkowaniu, nie lokalizować nowej zabudowy, a w przypadku remontowania istniejącej, należy wprowadzać rozwiązania techniczne ograniczającej powstawanie szkód w wyniku podtopienia lub zalania.

W celu przeciwdziałania degradacji środowiska oraz zwiększenia retencji gruntowej, zgodnie z „Wojewódzkim programem małej retencji dla województwa łódzkiego” wraz z aneksem, w gminie Rzeczyca przewiduje się budowę zbiorników retencyjnych i innych wymienionych w Rozdziale III, pkt 2.1.

Obszary narażone na niebezpieczeństwo osuwania się mas ziemnych

Na obszarze gminy Rzeczyca występują osuwiska (nieaktywne i aktywne okresowo) oraz tereny zagrożone ruchami masowymi, które opisano w Rozdziale II, pkt 2.12.

W celu zminimalizowania negatywnych skutków dużego nachylenia terenu wskazane jest odpowiednie użytkowanie stoków i okolic. Degradację gleby (wymywanie, wietrzenie, jałowienie) należy ograniczyć przez zagospodarowanie roślinnością wysoką, a w przypadku upraw ornych postępowanie zgodnie z dobrymi praktykami rolnymi, tj. orka wzdłuż stoku, uprawa jak najdłużej okrywającą pokrywą roślinną, minimalizacja czasu pozostawiania odkrytej gleby.

W związku z wyznaczeniem terenów, które mogą być miejscem pozyskiwania kopalin pospolitych, w opiniach wydawanych przed uzyskaniem przez zainteresowanych stosownych koncesji na ich wydobywanie, należy uwzględnić wymóg odpowiedniego zabezpieczenia wyrobisk przed osuwaniem się mas ziemnych.

11.2 Obiekty lub obszary, dla których wyznacza się w złożu kopaliny filar ochronny

Jedynymi obszarami, dla których może być wyznaczony w złożu kopaliny filar ochronny są tereny eksploatacji powierzchniowej kopalni posiadające udokumentowane złoża wymienione imiennie w Rozdziale II, pkt 2.4.

11.3 Obszary pomników zagłady i ich stref ochronnych oraz obowiązujące na nich ograniczenia prowadzenia działalności gospodarczej

W gminie Rzeczyca nie występują obszary pomników zagłady i ich strefy ochronne, o których mowa w ustawie o ochronie terenów byłych hitlerowskich obozów zagłady (Dz. U. z 2015 r. poz. 2120).

11.4 Granice terenów zamkniętych i ich stref ochronnych

Zgodnie z decyzją nr 14 Ministra Infrastruktury z dnia 18 września 2020 r. w sprawie ustalenia terenów zamkniętych, przez które przebiegają linie kolejowe (Dz. U. poz. 38), w gminie Rzeczyca następujące działki są terenami zamkniętymi:

- obręb geodezyjny 3 Brzeg,

dz. nr ew. 100/2 – pow. 0,0451 ha,
dz. nr ew. 103/2 – pow. 0,0219 ha,
dz. nr ew. 106/1 – pow. 0,0045 ha,
dz. nr ew. 107/2 – pow. 0,0113 ha,
dz. nr ew. 108/2 – pow. 0,0149 ha,
dz. nr ew. 109/2 – pow. 0,0405 ha,
dz. nr ew. 110/2 – pow. 0,0498 ha,
dz. nr ew. 111/2 – pow. 0,0979 ha,
dz. nr ew. 112/2 – pow. 0,0544 ha,
dz. nr ew. 113/2 – pow. 0,0612 ha,
dz. nr ew. 114/2 – pow. 0,0282 ha,
dz. nr ew. 115/2 – pow. 0,0301 ha,
dz. nr ew. 116/2 – pow. 0,0199 ha,
dz. nr ew. 117/2 – pow. 0,0399 ha,
dz. nr ew. 118/2 – pow. 0,0559 ha,
dz. nr ew. 119/2 – pow. 0,0708 ha,
dz. nr ew. 120/2 – pow. 0,0591 ha,
dz. nr ew. 122/2 – pow. 0,1227 ha,
dz. nr ew. 124/2 – pow. 0,0808 ha,
dz. nr ew. 125/2 – pow. 0,0537 ha,
dz. nr ew. 126/2 – pow. 0,0922 ha,
dz. nr ew. 127/2 – pow. 0,0926 ha,
dz. nr ew. 131/2 – pow. 0,1183 ha,
dz. nr ew. 132/2 – pow. 0,1221 ha,
dz. nr ew. 133/1 – pow. 0,0033 ha,
dz. nr ew. 134/2 – pow. 0,1001 ha,

dz. nr ew. 135/2 – pow. 0,0331 ha,
dz. nr ew. 136/2 – pow. 0,0375 ha,
dz. nr ew. 137/2 – pow. 0,0185 ha,
dz. nr ew. 138/2 – pow. 0,0445 ha,
dz. nr ew. 139/2 – pow. 0,0688 ha,
dz. nr ew. 140/2 – pow. 0,0053 ha,
dz. nr ew. 142/2 – pow. 0,1174 ha,
dz. nr ew. 143/2 – pow. 0,0510 ha,
dz. nr ew. 144/2 – pow. 0,0511 ha,
dz. nr ew. 145/2 – pow. 0,0140 ha,
dz. nr ew. 146/2 – pow. 0,0371 ha,
dz. nr ew. 147/2 – pow. 0,0425 ha,
dz. nr ew. 148/2 – pow. 0,0527 ha,
dz. nr ew. 149/2 – pow. 0,0978 ha,
dz. nr ew. 150/2 – pow. 0,0524 ha,
dz. nr ew. 151/2 – pow. 0,0775 ha,
dz. nr ew. 152/2 – pow. 0,0242 ha,
dz. nr ew. 153/2 – pow. 0,0198 ha,
dz. nr ew. 154/2 – pow. 0,0126 ha,
dz. nr ew. 155/2 – pow. 0,0443 ha,
dz. nr ew. 156/2 – pow. 0,1372 ha,
dz. nr ew. 158/1 – pow. 0,1207 ha,
dz. nr ew. 158/3 – pow. 0,0120 ha,
dz. nr ew. 159/2 – pow. 0,1141 ha,
dz. nr ew. 159/4 – pow. 0,0201 ha,
dz. nr ew. 312/2 – pow. 0,7890 ha,

dz. nr ew. 442/2 – pow. 0,3733 ha,

- obręb geodezyjny 9 Jeziorzec,

dz. nr ew. 103/2 – pow. 0,0488 ha,

dz. nr ew. 104/2 – pow. 0,5909 ha,

dz. nr ew. 105/4 – pow. 0,6809 ha,

dz. nr ew. 105/7 – pow. 0,2342 ha,

dz. nr ew. 106/2 – pow. 0,4572 ha,

dz. nr ew. 107/5 – pow. 0,1463 ha,

dz. nr ew. 136/2 – pow. 0,0984 ha,

dz. nr ew. 137/2 – pow. 0,1995 ha,

dz. nr ew. 138/2 – pow. 0,1004 ha,

- obręb geodezyjny 13 Lubocz,

dz. nr ew. 504/2 – pow. 0,0445 ha,

dz. nr ew. 513/2 – pow. 0,0317 ha,

dz. nr ew. 514/2 – pow. 0,1118 ha,

dz. nr ew. 515/2 – pow. 0,1803 ha,

dz. nr ew. 516/2 – pow. 0,1725 ha,

dz. nr ew. 517/2 – pow. 0,0745 ha,

dz. nr ew. 518/2 – pow. 0,0906 ha,

dz. nr ew. 519/1 – pow. 0,0099 ha,

dz. nr ew. 519/3 – pow. 0,1777 ha,

dz. nr ew. 520/2 – pow. 0,2614 ha,

dz. nr ew. 521/2 – pow. 0,3167 ha,

dz. nr ew. 522/2 – pow. 0,2419 ha,

dz. nr ew. 523/2 – pow. 0,1852 ha,

dz. nr ew. 524/2 – pow. 0,3504 ha,

dz. nr ew. 525/2 – pow. 0,0949 ha,

dz. nr ew. 526/2 – pow. 0,0330 ha,

dz. nr ew. 527/2 – pow. 0,0163 ha,

dz. nr ew. 542/2 – pow. 0,0789 ha,

dz. nr ew. 591/3 – pow. 0,2782 ha,

dz. nr ew. 606/2 – pow. 0,1579 ha,

dz. nr ew. 656/2 – pow. 0,8719 ha,

dz. nr ew. 443/2 – pow. 0,0053 ha,

dz. nr ew. 139/2 – pow. 0,1765 ha,

dz. nr ew. 140/2 – pow. 0,3671 ha,

dz. nr ew. 141/2 – pow. 0,1748 ha,

dz. nr ew. 142/2 – pow. 0,2245 ha,

dz. nr ew. 143/2 – pow. 0,1026 ha,

dz. nr ew. 144/2 – pow. 0,2139 ha,

dz. nr ew. 146/2 – pow. 0,2320 ha,

dz. nr ew. 153/2 – pow. 0,0426 ha,

dz. nr ew. 715/2 – pow. 0,0261 ha,

dz. nr ew. 735/2 – pow. 0,0677 ha,

dz. nr ew. 754/3 – pow. 0,0409 ha,

dz. nr ew. 766/2 – pow. 0,0299 ha,

dz. nr ew. 767/2 – pow. 0,0960 ha,

dz. nr ew. 768/2 – pow. 0,0256 ha,

dz. nr ew. 769/4 – pow. 0,5296 ha,

dz. nr ew. 769/6 – pow. 0,1985 ha,

dz. nr ew. 770/2 – pow. 0,1985 ha,

dz. nr ew. 771/2 – pow. 0,2500 ha,

dz. nr ew. 772/2 – pow. 0,0215 ha,

dz. nr ew. 773/2 – pow. 0,1851 ha,

dz. nr ew. 774/2 – pow. 0,1846 ha,

dz. nr ew. 775/2 – pow. 0,3365 ha,

dz. nr ew. 776/2 – pow. 0,0847 ha,

dz. nr ew. 777/2 – pow. 0,1012 ha,

dz. nr ew. 779/2 – pow. 0,0423 ha,

dz. nr ew. 779/4 – pow. 0,0064 ha,

dz. nr ew. 780/2 – pow. 0,2120 ha,

dz. nr ew. 780/4 – pow. 0,0456 ha,

dz. nr ew. 781/2 – pow. 0,2196 ha,

dz. nr ew. 781/3 – pow. 0,0058 ha,
dz. nr ew. 782/2 – pow. 0,1331 ha,
dz. nr ew. 784/2 – pow. 0,0092 ha,
dz. nr ew. 785/2 – pow. 0,0081 ha,

- obręb geodezyjny 16 Roszkowa Wola,

dz. nr ew. 148/6 – pow. 0,0354 ha,
dz. nr ew. 149/4 – pow. 0,2060 ha,
dz. nr ew. 150/4 – pow. 0,3151 ha,
dz. nr ew. 151/4 – pow. 0,0864 ha,
dz. nr ew. 152/4 – pow. 0,3735 ha,
dz. nr ew. 153/4 – pow. 0,7168 ha,
dz. nr ew. 154/3 – pow. 0,0867 ha,
dz. nr ew. 157/7 – pow. 0,1594 ha,
dz. nr ew. 158/2 – pow. 0,1321 ha,
dz. nr ew. 159/6 – pow. 0,3220 ha,
dz. nr ew. 187/1 – pow. 0,1505 ha,
dz. nr ew. 188/5 – pow. 0,0054 ha,
dz. nr ew. 188/2 – pow. 0,2341 ha,
dz. nr ew. 189/5 – pow. 0,0637 ha,
dz. nr ew. 189/2 – pow. 0,1907 ha,
dz. nr ew. 190/6 – pow. 0,1376 ha,
dz. nr ew. 190/3 – pow. 0,1137 ha,
dz. nr ew. 191/6 – pow. 0,1729 ha,
dz. nr ew. 191/3 – pow. 0,0306 ha,
dz. nr ew. 191/4 – pow. 0,1400 ha,
dz. nr ew. 192/4 – pow. 0,0478 ha,
dz. nr ew. 193/4 – pow. 0,0465 ha,
dz. nr ew. 194/4 – pow. 0,0747 ha,
dz. nr ew. 195/4 – pow. 0,1685 ha,
dz. nr ew. 196/4 – pow. 0,0718 ha,
dz. nr ew. 197/4 – pow. 0,1363 ha,
dz. nr ew. 198/4 – pow. 0,1384 ha,
dz. nr ew. 199/4 – pow. 0,1420 ha,

dz. nr ew. 786/2 – pow. 0,0060 ha,
dz. nr ew. 828/2 – pow. 0,0482 ha,
dz. nr ew. 881/2 – pow. 0,0354 ha,
dz. nr ew. 894 – pow. 0,0024 ha,

dz. nr ew. 200/4 – pow. 0,1513 ha,
dz. nr ew. 201/6 – pow. 0,3160 ha,
dz. nr ew. 202/4 – pow. 0,5549 ha,
dz. nr ew. 203/4 – pow. 0,1175 ha,
dz. nr ew. 204/4 – pow. 0,2431 ha,
dz. nr ew. 205/4 – pow. 0,1192 ha,
dz. nr ew. 206/4 – pow. 0,2278 ha,
dz. nr ew. 207/2 – pow. 0,0070 ha,
dz. nr ew. 208/1 – pow. 0,0018 ha,
dz. nr ew. 211/5 – pow. 0,0393 ha,
dz. nr ew. 212/4 – pow. 0,0167 ha,
dz. nr ew. 214/4 – pow. 0,2493 ha,
dz. nr ew. 215/4 – pow. 0,4819 ha,
dz. nr ew. 216/2 – pow. 0,1044 ha,
dz. nr ew. 217/2 – pow. 0,0240 ha,
dz. nr ew. 307/2 – pow. 0,0704 ha,
dz. nr ew. 308/1 – pow. 0,0269 ha,
dz. nr ew. 308/7 – pow. 0,2815 ha,
dz. nr ew. 362/2 – pow. 0,2302 ha,
dz. nr ew. 363/3 – pow. 0,3668 ha,
dz. nr ew. 364/4 – pow. 0,2608 ha,
dz. nr ew. 365/9 – pow. 0,0240 ha,
dz. nr ew. 367/5 – pow. 0,4000 ha,
dz. nr ew. 368/7 – pow. 0,6728 ha,
dz. nr ew. 371/6 – pow. 0,2432 ha,
dz. nr ew. 372/5 – pow. 0,0708 ha,
dz. nr ew. 373/4 – pow. 0,0487 ha,
dz. nr ew. 464/7 – pow. 0,0087 ha,

dz. nr ew. 466/5 – pow. 0,0312 ha,
dz. nr ew. 467/5 – pow. 0,0459 ha,
dz. nr ew. 468/5 – pow. 0,0404 ha,
dz. nr ew. 469/4 – pow. 0,0217 ha,
dz. nr ew. 470/5 – pow. 0,0735 ha,
dz. nr ew. 471/4 – pow. 0,1513 ha,
dz. nr ew. 472/4 – pow. 0,2134 ha,
dz. nr ew. 473/4 – pow. 0,1172 ha,
dz. nr ew. 474/4 – pow. 0,1060 ha,
dz. nr ew. 475/5 – pow. 0,1269 ha,
dz. nr ew. 476/6 – pow. 0,0831 ha,
dz. nr ew. 477/6 – pow. 0,1147 ha,
dz. nr ew. 478/6 – pow. 0,1253 ha,
dz. nr ew. 479/6 – pow. 0,1271 ha,
dz. nr ew. 482/4 – pow. 0,1039 ha,
dz. nr ew. 483/4 – pow. 0,0977 ha,
dz. nr ew. 484/4 – pow. 0,1055 ha,
dz. nr ew. 485/4 – pow. 0,0739 ha,
dz. nr ew. 486/4 – pow. 0,0811 ha,
dz. nr ew. 487/4 – pow. 0,0936 ha,
dz. nr ew. 488/4 – pow. 0,0591 ha,
dz. nr ew. 489/4 – pow. 0,0745 ha,

dz. nr ew. 490/9 – pow. 0,1662 ha,
dz. nr ew. 491/4 – pow. 0,0436 ha,
dz. nr ew. 492/4 – pow. 0,0658 ha,
dz. nr ew. 493/4 – pow. 0,0648 ha,
dz. nr ew. 494/4 – pow. 0,0925 ha,
dz. nr ew. 495/4 – pow. 0,0904 ha,
dz. nr ew. 522/1 – pow. 0,0001 ha,
dz. nr ew. 523/2 – pow. 0,0098 ha,
dz. nr ew. 524/2 – pow. 0,0187 ha,
dz. nr ew. 525/2 – pow. 0,2731 ha,
dz. nr ew. 526/3 – pow. 0,2065 ha,
dz. nr ew. 527/4 – pow. 0,1721 ha,
dz. nr ew. 528/3 – pow. 0,0821 ha,
dz. nr ew. 529/3 – pow. 0,0312 ha,
dz. nr ew. 555/3 – pow. 0,0017 ha,
dz. nr ew. 556/3 – pow. 0,0230 ha,
dz. nr ew. 557/3 – pow. 0,0220 ha,
dz. nr ew. 571/3 – pow. 0,0184 ha,
dz. nr ew. 572/2 – pow. 0,0184 ha,
dz. nr ew. 573/4 – pow. 0,0090 ha,

- obręb geodezyjny 17 Roszkowa Wola Kolonia,

dz. nr ew. 1/5 – pow. 0,1758 ha,
dz. nr ew. 2/3 – pow. 0,2373 ha,
dz. nr ew. 3/2 – pow. 0,2586 ha,
dz. nr ew. 4/2 – pow. 0,3472 ha,
dz. nr ew. 5/2 – pow. 0,1564 ha,
dz. nr ew. 6/2 – pow. 0,0867 ha,
dz. nr ew. 7/2 – pow. 0,0247 ha,
dz. nr ew. 141/3 – pow. 0,0200 ha,
dz. nr ew. 141/5 – pow. 0,0091 ha,
dz. nr ew. 142/5 – pow. 0,4143 ha,

dz. nr ew. 143/2 – pow. 0,0729 ha,

dz. nr ew. 390/4 – pow. 0,0250 ha.

Zasięg ww. terenów wskazano na rysunku zmiany Studium „Kierunki rozwoju przestrzennego” w skali 1:10 000.

Gmina Rzeszyca położona jest w relatywnie niewielkiej odległości od położonego poza jej obszarem wojskowego lotniska w Glinniku (gm. Tomaszów Mazowiecki), co ma znaczenie dla stanu środowiska przyrodniczego – funkcjonowanie lotniska wpływa m.in. na pogorszenie klimatu akustycznego zachodniej części gminy, która zlokalizowana jest w strefie wyznaczonej od ww. lotniska ograniczającej wysokość zabudowy, wynikającej z Zarządzenia Ministra Obrony Narodowej Nr 16/MON z dnia 3 kwietnia 2012 r. w sprawie prowadzenia rejestru lotnisk i lądowisk wojskowych oraz stref ochronnych wprowadzonych decyzją lokalizacyjną Komisji Planowania przy Radzie Ministrów nr 020/84 z dnia 19 czerwca 1984 r.

12. Obszary wymagające przekształceń, rehabilitacji, rekultywacji lub remediacji oraz obszary zdegradowane

Na obszarze gminy Rzeszyca, zgodnie z Programem rewitalizacji gminy Rzeszyca, 2017 r., za obszary zdegradowane (występowania zjawisk kryzysowych) uznano zurbanizowane części miejscowości Rzeszyca i Sadykierz.

Na obszarze gminy Rzeszyca za obszary wymagające uznano:

- rewitalizacji (zgodnie z Programem rewitalizacji gminy Rzeszyca, 2017 r.):
 - w Rzeszyca – centrum miejscowości, liczba ludności obszaru 505,
 - w Sadykierzu – cała miejscowość, liczba ludności obszaru – 403,
- rewaloryzacji (zgodnie z Gminnym Programem Opieki nad Zabytkami dla Gminy Rzeszyca na lata 2017-2020):
 - zabytkowe układy zieleni (parków w: Rzeszyca, Grotowicach, Bartoszwóce i Glinie),
 - cmentarz ewangelicki w Brzozowie,
 - cmentarz wojenny w Roszkowej Woli.
- rehabilitacji: taras widokowy na skarpie Pilicy w Grotowicach, Brzezinach,
- rekultywacji: tereny eksploatacji powierzchniowej złóż

W przypadku likwidacji zakładów górniczych przedsiębiorca zobowiązany będzie do przeprowadzenia rekultywacji gruntów i zagospodarowania terenów po działalności górniczej; rekultywacja terenów powyrobowiskowych może przebiegać w kierunku leśnym, rolnym, wodnym i/lub rekreacyjnym w zależności od położenia i charakteru danego terenu. Rekultywację wykonuje się zgodnie z warunkami decyzji rekultywacyjnej, którą wydaje starosta po uzgodnieniu kierunku m. in. z wójtem gminy.

Wyżej wymienione tereny oznaczono na rysunku zmiany Studium „Kierunki rozwoju przestrzennego” w skali 1:10 000.

Ze względu na brak potrzeby i uzasadnienia nie wskazuje się obszarów wymagających remediacji.

13. Obszary, na których rozmieszczone będą urządzenia wytwarzające energię z odnawialnych źródeł energii o mocy przekraczającej 100 kW, a także ich stref ochronnych związanych z ograniczeniami w zabudowie oraz zagospodarowaniu i użytkowaniu terenu

Obszary, na których rozmieszczone będą urządzenia wytwarzające energię z odnawialnych źródeł energii o mocy przekraczającej 100 kW zgodnie z ustaleniami zmiany Studium stanowią:

- tereny farm fotowoltaicznych oznaczone symbolem EF,
- tereny farm wiatrowych z dopuszczeniem lokalizacji farm fotowoltaicznych oznaczone symbolem EW,
- tereny oznaczone symbolami: U, U/Z, RPU, P/U oraz PE.

Dla ww. terenów obowiązują ustalenia zawarte w Rozdziale III, pkt 4.2 oraz strefy ochronne związane z ograniczeniami w zabudowie oraz zagospodarowaniu i użytkowaniu terenu, które pokrywają się z granicami tych terenów.

IV. UZASADNIENIE ZAWIERAJĄCE OBJAŚNIENIE PRZYJĘTYCH ROZWIĄZAŃ ORAZ SYNTEZA USTALEŃ

Niniejsze opracowanie jest zmianą Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Rzeczyca zatwierdzonego uchwałą Nr XIV/69/99 Rady Gminy Rzeczyca z dnia 17 grudnia 1999 r. i zmienionego Uchwałą Nr XVI/118/2012 Rady Gminy Rzeczyca z dnia 16 lutego 2012 r. oraz Uchwałą Nr XVI/109/2015 Rady Gminy Rzeczyca z dnia 18 grudnia 2015 r.

Potrzeba sporządzenia nowej edycji Studium wynikała z przesłanek formalnych i merytorycznych omówionych w Rozdziale I.

Zgodnie z powyższym, przyjęte rozwiązania są kontynuacją, z aktualizacją polegającą na dostosowaniu do: faktycznych uwarunkowań, ustaleń Planu zagospodarowania przestrzennego Województwa Łódzkiego przyjętego w 2018 r., zamierzeń władz samorządowych w sferze polityki społeczno-gospodarczej i koncepcji przekształceń zainwestowania gminnego, a także wniosków zgłoszonych do zmiany Studium.

Przyjęte rozwiązania mają gwarantować realizację celów polityki przestrzennej gminy zawartych w Rozdziale III, spójnych z celami i priorytetami określonymi na lata 2015 – 2025 w:

- Strategii Rozwoju gminy Rzeczyca na lata 2015-2020,
- Programie Ochrony Środowiska dla Gminy Rzeczyca na lata 2017-2020 z perspektywą do roku 2025,
- Programie Opieki nad Zabytkami dla Gminy Rzeczyca na lata 2017-2020,
- innych dokumentach przyjętych przez samorząd terytorialny.

Zgodnie z powyższym, w zmianie Studium 2021 utrzymano zrównoważony kierunek rozwoju przestrzennego gminy w okresie najbliższym, w perspektywie, jak również w okresie kierunkowym. Podstawowe założenia rozwoju przestrzennego gminy stanowią:

- ochrona wartości przyrodniczych, kulturowych i krajobrazowych wraz z wykorzystaniem potencjału turystyczno – rekreacyjnego,
- zachowanie skali zabudowy i zagospodarowania historycznie ukształtowanych struktur przestrzennych poszczególnych wsi,
- rozbudowa istniejących struktur przestrzennych w nawiązaniu do istniejącego zainwestowania, z uwzględnieniem terenów o dobrej dostępności komunikacyjnej, o możliwościach zaopatrzenia w niezbędną infrastrukturę,
- tworzenie obszarów aktywizacji gospodarczej z przeznaczeniem na działalność w zakresie produkcji, magazynów i składów, obsługi komunikacji i transportu, usług, uwzględniającą możliwość lokalizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko,
- zachowanie ciągłości systemu przyrodniczego w nawiązaniu do systemów przyrodniczych regionu (w tym obszarów objętych ochroną prawną), który tworzą tereny otwarte (bez zabudowy) dolin rzecznych i cieków wraz z ich biologiczną obudową, trwałe użytki zielone, tereny zieleni urządzonej i kompleksy leśne,

- rozwój nowoczesnego rolnictwa, gospodarującego w zgodzie z wymogami ochrony środowiska i w sposób gwarantujący zachowanie walorów krajobrazowych,
- modernizacja układu komunikacyjnego gminy,
- rozbudowa i modernizacja systemu wodno-kanalizacyjnego gminy,
- przygotowanie terenów inwestycyjnych oraz dla potrzeb budownictwa jednorodzinnego i rekreacji indywidualnej (letniskowej),

Zrównoważony rozwój podstawowych funkcji zagospodarowania gminy powinien być osiągnięty na zasadach harmonizowania interesów publicznych i prywatnych z zachowaniem wartości przyrodniczych, kulturowych i krajobrazowych. Służą temu ustalenia zawarte w zmianie Studium w jego warstwie graficznej i opisowej. Całość ustaleń obejmuje wyróżnione w strukturze przestrzennej gminy tereny o wiodących funkcjach wraz z zakresem dopuszczalnych działań. Ustalenia odnoszą się również do całości występującej problematyki w zakresie komunikacji i infrastruktury technicznej, ochrony wartości przyrodniczych i kulturowych.

W ramach niniejszej zmiany Studium 2021:

- określono główne kierunki zmian w strukturze przestrzennej poprzez wyodrębnienie terenów ze względu na sposób użytkowania oraz zasady i wskaźniki zagospodarowania i kształtowania, a także wytyczono obszary wymagające rewitalizacji, rehabilitacji, rekultywacji i rewaloryzacji,
- ustalono zasady ochrony środowiska i jego zasobów oraz ochrony przyrody i krajobrazu, w tym krajobrazu kulturowego,
- ustalono zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków,

Ponadto określono:

- kierunki i zasady kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej,
- kierunki zabezpieczenia wymogów obronności i ochrony cywilnej,
- kierunki rozwoju komunikacji, zawierające podstawowe założenia układu komunikacyjnego, opis podstawowej sieci uliczno-drogowej wraz z jej klasyfikacją oraz powiązaniem z trasami zewnętrznymi,
- kierunki rozwoju systemów infrastruktury technicznej, ustalające źródła zaopatrzenia i warunki dla zabezpieczenia kierunków rozwoju przestrzennego w zakresie: modernizacji, rozbudowy, budowy i nowych technologii obiektów i sieci – w zakresie zaopatrzenia w wodę, gospodarki ściekowej, zaopatrzenia w energię elektryczną oraz komunalnej gospodarki odpadami.

Dodatkowo wyszczególniono: cele publiczne o znaczeniu ponadlokalnym i lokalnym, określono zasięgi terenów wymagających opracowania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego i dla których gmina zamierza sporządzić miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, w tym obszary wymagające zmiany przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne. Ponadto określono także obszary, na których rozmieszczone będą urządzenia wytwarzające energię z odnawialnych źródeł energii o mocy przekraczającej 100 kW wraz ze strefami ochronnymi związanymi z ograniczeniami w zabudowie oraz zagospodarowaniu i użytkowaniu terenu.

Całość ustaleń zawartych w zmianie Studium 2021 pełni rolę stymulowania i wspomagania rozwoju gospodarczego gminy oraz poprawy jakości życia mieszkańców gminy Rzeczyca.